JAN MÅRTENSON ● NATURĂ MOARTĂ PENTRU FLAȘNETĂ MECANICĂ

virtual-project.eu

JAN MÅRTENSON

NATURĂ MOARTĂ PENTRU FLAȘNETĂ MECANICĂ

virtual project

Coperta de *Mihai Mănescu*
© JAN MÅRTENSON
DÖDEN GÖR EN TAVLA
Askild & Kärnekull Förlag, 1981

Lector: MIRCEA BUCURESCU
Tehnoredactor: NICOLAE ȘERBĂNESCU
Bun de tipar: 22.11.1983.
Coli tipar: 13,5.
Comanda nr. 30 389
Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii”

JAN MÅRTENSON

Natură moartă pentru flașnetă mecanică

În românește de **Sanda Baciu**

enigma

Editura UNIVERS
București – 1983

CAPITOLUL I

Clinchet de pahare. Murmurul creștea. Era fum și cald sub tavanul boltit și scund de cărămidă maronie. Pivnița medievală din casa de pe Själagårdsgatan[1] și-a făcut „intrarea” în lume. Dacă se poate spune asta despre o pivniță! Dar cel puțin conținutul i se înnobilase. De la lemne și cartofi ajunsese la artă. Artă de valoare universală. Grafică, în rame simple, rafinate, cu semnături renumite, din cele care se cer. Acea artă care, cel puțin pentru majoritatea, și-a schimbat funcția: în loc să folosească pentru încântarea și plăcerea ochiului și a sufletului, a ajuns să înlocuiască acțiuni și alte valori amenințate de inflație. Acolo unde dobânzile își pierd puterea, acolo unde cursurile acțiunilor și ale obligațiunilor eșuează, acolo intervine arta ca un înger salvator pentru cel care vrea să-și protejeze capitalul de ravagiile inflației și de mâinile lacome după impozite ale perceptorilor. Dar pe de altă parte, gândeam eu, în timp ce sorbeam *sherry*-ul dulce și călduț dintr-un pahar de plastic, este totuși mai agreabilă arta de pe pereți decât monezile sau timbrele din seifuri. Din păcate, eu însumi nu aveam o asemenea problemă, aceea de a-mi salva banii de impozite. Ceea ce intra cu țârâita în magazinul meu de antichități dispărea la fel de repede precum venea. Chiria, impozitele, taxele! Trebuia să fiu bucuros că mă mențin pe linia de plutire. Dar de ce să mă plâng? Într-o bună zi voi da lovitura și voi găsi un birou Haupt, undeva într-un pod vechi. Și atunci voi putea călători în jurul lumii, pe un vas de croazieră alb și lung, plin de milionare americane cu părul în reflexe albăstrui și cu dinți mari și albi. Mă gândeam la un pliant pe care îl văzusem și care făcea reclamă pentru traversarea Atlanticului. Programul croazierei prevedea pentru una din după-amiezi sărbătorirea zilei „bunicilor”. Toți pasagerii trebuiau să se adune și să arate fotografii cu nepoții lor. Așa că o călătorie în jurul lumii poate că nu era o idee bună, la urma urmei. Deși aș fi putut arăta și eu fotografiile colocatarei mele: frumoasa siameză Cléo de Mérode, prietena mea patrupedă cu ochi albaștri-violeți, cu bot, urechi și coadă albastre, ca să nu mai vorbim de ciorapii

trei sferturi de pe labe. Am zâmbit singur. O doamnă îmbrăcată într-o haină de nurcă și cu ochelari roz îmi întoarse zâmbetul. Am privit timid în paharul meu de plastic.

Avea loc vernisajul expoziției organizate de Jens Stenberg. Studiasem împreună istoria artelor la Uppsala, dar de atunci drumurile noastre s-au despărțit. Jens era un talent strălucit. Estet, puțin cam snob. Obișnuia să se îmbrace într-un sacou de catifea, cu o batistă albă băgată într-una din mâneci ca să iasă cochetă în evidență la încheietura mâinii. Cita din Oscar Wilde și poza într-un dandy nebun după plăceri, aflându-se cu un picior în gustavianul secol al XVIII-lea, iar cu celălalt în Berlinul de după primul război mondial, Berlinul febril, decadent. Jens era centrul de interes al unui cerc de studenți tineri și frumoși care îl admirau și îl citau. Femeile, dimpotrivă, nu-l interesau în aceeași măsură, de-abia dacă existau la curtea sa. Acest lucru se întâmpla la Uppsala, înaintea evenimentelor de la Paris și din Vietnam, înainte ca viața studențească să se politizeze.

Jens a scris o teză de doctorat despre Matisse, care a fost remarcată iar el promovat. Apoi a dispărut cu titlul său de doctor cu tot din Uppsala și din viața mea. Eu am continuat, cu progrese mai mici, drumul sinuos al istoriei artelor prin „peisajul" epocilor, acolo unde m-am și oprit, la începutul secolului al XIX-lea, pentru a scrie despre Fahlcrantz, „părintele romantismului" în pictura suedeză, așa cum și este numit, cu peisajele sale estompat-întunecoase, în care se deschid luminișuri cu lacuri în fundal, palate și ruine profilându-se în lumina lunii și în amurguri. Nu știu de ce l-am ales tocmai pe el! Poate pentru că mi-a atins o coardă romantică, poate că profesorul mi l-a recomandat ca fiind un subiect potrivit pentru mine. Nu-mi mai amintesc! Încercările mele pe acest subiect nu au fost, totuși, prea reușite, cel puțin dacă mă comparam cu Jens! N-am ajuns nici măcar doctorand. Pentru că și acum, ca și atunci, mi-e la fel de greu să mă angajez la ceva și să mă concentrez. Teatrul studențesc și viața organizației de studenți, petrecerile și Ordinul Juvenal îmi luau timpul, energia și banii. Da, adică împrumutul meu de student. Dar poate era numai o scuză, un pretext? Poate că în subconștientul meu știam că nu voi reuși și de aceea m-am lăsat absorbit de multe alte lucruri pentru a găsi o scuză eșecului meu. Orice făceam

ajungeam în domeniul antichităților, în loc să fac o carieră științifică, sau să-mi aranjez un viitor sigur, în birourile vreunui muzeu. Am fost mai întâi la Bukowski și apoi, cu ajutorul unei mici moșteniri de la o mătușă și prin bunăvoința dezinteresată a unui contabil al serviciului de împrumuturi de la Götabank, am reușit să deschid un magazin de antichități. Acesta se află pe Köpmangatan, iar eu însumi locuiesc chiar la colțul străzii, pe faleză, sus, cu vederea spre soare și apă, spre cer și ocean, cel puțin spre o parte din oceanul planetar care prin Marea Baltică ajunge între grădina zoologică și Skeppsbron[12].

M-am uitat primprejur, în înghesuială. În jurul meu murmura Stockholm-ul din reportajele stereotipe ale săptămânalelor, acel Stockholm care participă la vernisaje, deschideri de restaurante… Aceleași fețe, aceleași zâmbete iradiau în fața unui fotograf transpirat care, cu o geantă de aparate ce îi atârnă greu pe umăr, încearcă să prindă chipurile cele mai expresive. Mai multe zâmbete, mai multe fețe pline de speranțe decât s-ar putea probabil publica în toate edițiile următoare ale ziarelor s-au deschis în fața blitzurilor sale, asemenea florilor de primăvară.

Era o zi bună pentru Galeria Stenberg, cel puțin judecând după înghesuială. Etichete mici și roșii își făcuseră deja apariția pe mai multe tablouri, multe fuseseră cumpărate, iar eu trebuia să recunosc, în ciuda concepției mele tradiționale despre artă, care privea mai mult în urmă, spre secolul al XVIII-lea și spre rafinamentul gustavian, că îmi plăceau tablourile din expoziție. Artistul se numea Enrico Baj. Un italian care se apropia de suprarealiști. Pe un fundal cu flori, un general, cu distincții prinse de uniformă, încât parcă puteai să le atingi, mă privea trist în timp ce alături, un cap de taur, amintea de Picasso prin vitalitatea expresiei.

— Te salut, Johan, auzii în spatele meu. E o veșnicie de când nu te-am mai văzut! Ți-ai luat ceva de băut?

Era Jens Stenberg. Ceva mai rotund ca înainte, poate, dar așa eram și eu, încât ne simțeam chit. Părul începuse să i se rărească, dar buzele și ochii negri zâmbeau la fel de cald ca înainte. Sacoul de catifea neagră, ca și la Uppsala, dar acum nasturii de sus de la cămașa albă erau deschiși și, în loc de cravată, la gâtul lui strălucea o amuletă de aur. Oscar Wilde s-ar fi adaptat,

poate, și el modei zilei cu *flower power* și cu alte forme de cultură, dacă ar fi trăit în ziua de azi.

— *Long time, no see*! De ani de zile! Ce drăguț din partea ta că te-ai gândit la mine cu ocazia vernisajului. Mi-am luat și un *sherry*, așa că trupul cât și sufletul și-au primit fiecare partea. Faci ceva vânzare?

— Să nu mă plâng, nu mă plâng. Trăiesc de pe o zi pe alta. Doar știi și tu cum e. Dar în timpurile noastre oamenii încep să înțeleagă că cel mai înțelept lucru pe care-l pot face este să investească bani în artă.

— Și în obiecte vechi de artă. Noroc!

Am ciocnit un *sherry*. Cineva îl bătu pe Jens pe umăr și dispăru în marea de oameni.

Iar eu mi-am continuat turul. Am privit gravurile, litografiile, am studiat catalogul de prețuri și m-am hotărât să nu cumpăr nimic. Pentru că, în ciuda inflației și a scumpetei, nu aveam nici un capital de păstrat. Dar poate vor veni vremuri mai bune. Cine știe? mi-am spus cu optimism. Dacă totul merge bine, dacă soarta va fi bună, poate că și eu voi putea începe să-mi împodobesc pereții cu pânze împroșcate cu culoare și cu semnătura „potrivită”. Să bat în lemn! Și automat am bătut în rama de lemn a unui tablou mare care se afla în fața mea. Lângă mine, un domn mai în vârstă, cu umbrelă, păru surprins. Mai târziu puse mâna pe ramă. Credea poate că rama făcea parte din compoziția tabloului.

M-am dat un pas înapoi ca să am o perspectivă mai bună asupra pânzei reușind să calc pe picioare un june-prim. Nu s-a sinchisit, dar *sherry*-ul său lipicios s-a scurs pe spatele meu.

Am simțit atunci că arta îmi fusese de ajuns pentru ziua aceea, chiar dacă era vorba de un suprarealist. Încet, m-am strecurat spre ieșire, unde alți fotografi păzeau ușa cu obiectivele lor strălucitoare dar nu s-a declanșat nici un blitz când am trecut prin fața lor. Și de ce și-ar cheltui filmul pe mine? Un necunoscut tipic care merge acasă să-și mângâie pisica și să sorteze note de plată. Nimic din ce-ar putea interesa pe cumpărătorii de reviste.

— Johan! auzii în spatele meu. Așteaptă o clipă!

Era Jens din nou. Aprins la față de căldură și de *sherry*, venea după mine prin înghesuială.

— Ești liber mâine la prânz, să luăm masa împreună? mă întrebă și sărută în fugă obrazul unei fete în blugi și jachetă.

— Dacă sunt liber? Da, cred că da. La ce oră?

— Hai să spunem, orele 13. Ne reîntâlnim la restaurantul „Cinci căsuțe”.

— În regulă, i-am răspuns. Mai bău puțin *sherry*, împărți pupicuri mai multor fete și dus a fost. Cel puțin de asta eram scutit. Publicul cu care aveam eu de-a face era mult mai în vârstă și mult mai așezat. Gândește-te că ar trebui să ofer *sherry* tuturor tantilor în astrahan și cu pălării de fetru care se învârt în magazinul meu și se uită la mese și fotolii!? Și pe deasupra să le mai și pup pe obraz! Dar cu un sărut poate că le deschizi portofelul. Și apoi ce-ar spune? Direcția generală a prevederilor sociale? Să intru la închisoare pentru consum ilegal de băuturi alcoolice? Ar fi totuși mai bine să mă țin de vechile legi din branșa mea. În comparație cu comerțul cu artă, clienții mei sunt mai mult din specia vrăbiilor decât din cea a fluturilor. Pentru că un artist pop se bucură de succes și rămâne pe gustul publicului câțiva ani străluciți de libelulă, în timp ce Haupt rămâne întotdeauna Haupt, iar argintul lucrat în stil suedez are viață lungă.

A doua zi soarele de mai strălucea reflectându-se în ferestrele din Gamla Stan. Dinspre insulițele bătute de ploi și de apa arhipelagului bătea un vânt de primăvară peste acoperișuri și hornuri, valsând cu un afiș smuls din Köpmantorget[3] și dispărând în vârtejuri pe străduțe și pasaje. Pe partea umbrită a străzii se mai simțea răcoarea ca de pivniță, dar pe celălalt trotuar pe care mă îndreptam spre „Cinci căsuțe” se simțea că primăvara venise.

M-am oprit o clipă în fața intrării restaurantului și am închis ochii de strălucirea soarelui. În orice caz e ceva cu primăvara, mă gândii eu. Viața reapare. Nu numai în natură ci și în vânzătorii de obiecte vechi de artă, care sunt pe jumătate bătrâni și devitalizați. Ca niște cartofi vechi, zbârciți și cenușii în pivnițele umede și reci ale iernii. Când vine soarele le apar mugurii.

— Stai aici și filosofezi. La ce te gândești?

Vocea veselă îmi întrerupse zborul gândurilor.

— Mă gândeam că sunt un cartof vechi și că mugurii încep să-mi crească sub soarele de primăvară.

Râse.

— La fel de nebun ca pe vremuri, dar nu mi-aș fi închipuit că te poți simți ca un cartof. Erai sub formă de cartofi prăjiți sau piure?

— Nici una, nici alta. Doar un cartof suedez de pivniță, banal și cinstit. Dacă, bineînțeles, există și cartofi necinstiți. Dar cam așa te simți în trecerea de la iarnă la primăvară. Am râs amândoi și am coborât scările abrupte de piatră, printre arcadele joase.

După un răstimp în care am sporovăit despre Uppsala cu nostalgie și după o ceartă blândă despre proiectele privind peninsula Dover, în timp ce mâncam sos *bearnaise* cu orez, am simțit că Jens începuse să se apropie de chestiunea care îl interesa. Dar nu l-am presat. Am prea multă experiență sau sunt prea cinic ca să cred că cineva mă invită la masă numai pentru că se simte bine cu mine. Sau cel puțin nu numai pentru asta. Există întotdeauna și un motiv. După al doilea pahar de *Soave* rece, motivul ieși la iveală.

— Ce știi despre artă, Johan?

— Ce întrebare ciudată între noi, istoricii de artă! zisei eu. Specialitatea mea este Fahlcrantz. Castele și arbori, helești și obscuritate.

— Mă refer la arta modernă. La numele „mari”.

— M-a interesat întotdeauna, dar n-am avut posibilități materiale. Să cumpăr adică. Bineînțeles că știu o serie de lucruri despre diferitele curente. Impresionism, suprarealism, Picasso și toate astea. Dar de ce?

La început, Jens nu-mi răspunse. Mă privi îngândurat ca și cum ar fi deliberat. Apoi se hotărî, se aplecă înspre mine peste masă deși eram aproape singuri în spatele unei coloane groase.

— Am probleme și mă gândeam că tu m-ai putea ajuta.

— Depinde. M-am mai servit cu sos *bearnaise* gălbui, strălucitor și dens. Depinde întru-totul de ce fel de probleme ai.

— Tocmai asta e: că nu știu de fapt. Adică dacă am sau nu probleme.

— Atunci nu poate să fie atât de urgent! Dacă nici chiar tu nu știi!

— ÎI știi pe Andersky? Victor Andersky?

— Desigur. Replica suedeză a lui Picasso. Marele nostru artist de renume internațional.

Jens dădu din cap aprobator, își aranjă cravata cu rațe imprimate pe un fond de mătase albastru-închis. Mă întrebam ce-ar fi zis Oscar Wilde de asta!

— Exact. Se spune întotdeauna că noi, suedezii, nu suntem prea mulți, dar câțiva dintre noi s-au afirmat pe plan internațional. Ca să spunem așa, Victor este, în artă, aproximativ ca Birgit Nilsson. Sau ca Stenmark și Björn Borg. Locuiește în apropierea Genevei și fiecare lucru care iese din mâna lui costă sume cu șase cifre. Pe puțin. Iar eu „mă îngrijesc" de el în Suedia.

— Cum adică „te îngrijești"?

— Eu sunt agentul lui comercial, aș putea spune. Tot ce Victor vinde aici trece prin mâinile mele. Adică noile lui tablouri.

— Trebuie să fie rentabil! Pe gratis! Am dat noroc cu el, dar Jens nu părea liniștit și mă privea îngrijorat.

— Pricepi că sunt mulți bani în joc, nu mai puțin în ceea ce privește litografiile. Editām multe serii din Victor. Litografii și gravuri.

— Vrei să spui că se tipăresc?

— Nu, râse el. Nu mă refer la tipar, e vorba de grafică. În cazul gravurilor de exemplu, artistul corodează o placă de cupru și o aplică pe hârtie, semnează și numerotează exemplarele, uneori, alteori nu, și apoi se distruge placa pentru ca aceasta să nu mai poată fi folosită. Cu cât sunt mai puține exemplare, cu atât sunt mai scumpe. Dacă bineînțeles este un artist bun.

— Poate că vrei să spui „mare"? În unele cazuri trebuie că afacerea asta se transformă într-o adevărată industrie.

— Depinde, continuă Jens. Dar acum vorbim despre artiști cinstiți. La fel se întâmplă și cu litografiile. Exemplarele se fac cu pietre litografice care au diferite straturi de culoare. După care se numerotează și se semnează. Eu însumi consider că, este o formă excelentă de răspândire a artei. Miró, Chagall, Picasso și toți ceilalți se află în muzee sau în colecții particulare. Dar cu ajutorul acestor metode mulți oameni pot să ia cunoștință de arta internațională și de cea suedeză, pot să aibă în propriile lor cămine ceva din artiștii care le plac. Cel puțin înainte de creșterea prețurilor acest lucru le era la îndemână.

— Dar aici e greșeala, nu? Arta ar trebui să fie spre bucuria multora, dar a degenerat într-o simplă plasare de capital. Investești în artă, nu pentru că ești întotdeauna entuziasmat de artist, ci pentru ca să câștigi bani. Și

atunci semnătura devine mai importantă decât opera de artă în sine.

Jens dădu afirmativ din cap.

— Din păcate ai dreptate. Cel puțin în parte. Când inflația se dezlănțuie oamenii cumpără bijuterii și artă în loc de acțiuni. În plus câștigul este scutit de impozite iar pentru artă nu se plătește impozit pe avere. Nu e prea bine pentru economia societății, dar să nu ne înfuriem! Obiectele de artă vechi se cumpără și ele din aceleași motive, nu?

— Da, dar, într-un fel, un birou Haupt este mai onorabil decât sunt semnăturile unor artiști de renume.

— Asta se mai poate discuta. În orice caz, comerțul cu artă a devenit un fel de bursă internațională. Urmărești prețurile diferitelor exemplare de grafică la licitațiile din întreaga lume. Și de fiecare dată sunt mulți bani. De aceea incorectitudinea devine și mai gravă. Pentru că dacă oamenii ar afla că se trișează în această branșă atunci ar apare o serie de neplăceri. Ei se bazează pe încredere și pe așteptările privind creșterea prețurilor. Aici este vorba de plasarea artei.

— Cum se poate trișa în artă?

— Există multe șiretlicuri. Faci mai multe serii ale unei litografii. Vinzi o serie în Japonia, una în S.U.A. și una în Europa. Sau iei o litografie care nu este originală și pui numele pe ea. Există mai multe variante.

— Bine, dar e o escrocherie!

— Exact, dar greu de dovedit. Un artist de care lumea începe să se îndoiască sub acest aspect are greutăți cu vânzarea. Publicul nu cumpără o gravură sau o litografie de la cineva care nu este cinstit cu semnăturile și seriile. Și pe bună dreptate. E ca și cum ai cumpăra acțiuni de la unul care le tipărește singur. Doar ai citit despre tipul din Öland care a falsificat pe Jirlow, pe Liljefors și pe mulți alții, peste trei mii de tablouri în valoare de milioane.

— Da, da, spusei eu și mă hotărâi pentru șerbet cu lămâie, ca desert. Atunci bineînțeles că am un avantaj clar în branșa mea. Este cumplit de greu să faci copii după un birou vechi. Dar ce rol am eu aici?

— Săptămâna trecută am fost la Paris. Își coborî vocea. Acolo am văzut unul din cele mai bune exemplare ale lui Victor. Era într-o galerie pe Rue de Seine, știi tu, pe malul drept. Se numește Cimarosa. O conduce o

mătușă de-a mea, căsătorită cu un arab. Cred că-i libanez. Această litografie este intitulată *Femme nue.* Este fantastică. O femeie goală în picioare lângă un helește. Îți amintește de Rousseau Vameșul. Fundalul e albastru închis.

— Albastru Andersky, am spus eu. Nu se numește așa culoarea?

— Exact. Știi, numai să vrei! Roșu Tițian și albastru Andersky. Sunt două concepte. Acest exemplar pe care l-am văzut fusese tras în cincizeci de exemplare, iar azi fiecare bucată costă cincizeci de mii de coroane, aproximativ.

— Nu-i rău deloc, spusei cu respect. De cincizeci de ori câte cincizeci de mii. Adică două milioane și jumătate.

— Atunci înseamnă că înțelegi despre ce sume este vorba.

— Are ceva de-a face cu problema ta?

— Da. Pentru că eu am numărul 23 din această serie. Artistul obișnuiește să se semneze în partea dreaptă jos, iar la stânga se află numărul. Numărul 23 din cele cincizeci de numere. Numai că acest exemplar de la Paris avea și el numărul 23. La fel ca exemplarul meu.

CAPITOLUL II

— Doar nu există două din fiecare!

— Tocmai, a spus el. Asta e problema. Înseamnă deci că această litografie a fost copiată în mai multe serii și nu într-o singură serie. Că pietrele nu au fost distruse, că există peste cincizeci de exemplare în circulație.

— Sună ciudat ca Andersky să se ocupe de așa ceva! Nu-i mult prea important pentru asta?

— Nu cred că Victor are vreun amestec. Dar există alții. Și dacă se dovedește că e ceva în neregulă cu grafica lui, s-a ras. Pentru că atunci scad prețurile, iar eu rămân cu o colecție devalorizată.

— Poate că e o greșeală! Poate că a semnat două exemplare cu același nume.

— Nu, nu se poate întâmpla așa. Bineînțeles că Victor păstrează o serie de zece-cincisprezece exemplare, în afara celor cincizeci, pe care însă le semnează „épreuve d'artiste" sau „hors de commerce" H.C. Acest lucru înseamnă că ele sunt exemplarele artistului. Uneori se vând și ele.

— Înțeleg, spusei și lăsai să cadă o bucățică de coajă de lămâie în cafea, ca un nufăr pe suprafața întunecată. Înțeleg ce vrei să spui. Dacă se dovedește că este ceva necurat cu pânzele lui Andersky, asta ar avea consecințe grave asupra pieței. Prețurile lui Andersky ar scădea.

— Dacă ar fi cu adevărat ceva serios. Un caz izolat cum este acesta nu-i o catastrofă, dar dacă oamenii ar afla că este o falsificare generală a lucrărilor lui, atunci toată afacerea ar deveni extrem de neplăcută.

Jens mă privi îngrijorat.

— Nu pot să mă abțin să cred că e puțin comic, am spus eu. Chestia asta cu prețurile care sunt influențate și cu investițiile care trebuie protejate. După umila mea părere cred că dacă îți place arta, o cumperi. Pentru că e frumoasă, nu pentru că e scumpă sau pentru că va fi și mai scumpă.

— Bineînțeles că ai dreptate. Jens își scoase o țigară dintr-o tabacheră plată. Îmi oferi și mie, dar l-am refuzat. Fumatul, cu excepția unui Ritmeester Ones slab, după o masă bună, este un viciu pe care n-am reușit să-l adopt. După ce, odată, la vârsta de doisprezece ani, am fumat pe

ascuns una din țigările de foi ale paracliserului în podul bisericii în timp ce tata ținea una din predicile sale cicălitoare, m-am lăsat efectiv de fumat renunțând la pasul următor pe căile largi ale păcatului, cel puțin în ce privește nicotină.

— Dar cu toate acestea, acum în special, arta internațională a devenit obiect de investiții, continuă el. De curând s-a vândut un Picasso cu douăsprezece milioane, un Van Gogh cu peste douăzeci iar pentru un Turner poți plăti peste douăzeci și șase de milioane. Uite, aici acasă, Zorn, de pildă. *Reflexele* lui au fost vândute cu 860.000 la Bukowski. Sau Hagalund, Liljefors și mulți alții. S-ar putea crede că e o greșeală, dar nu sunt atât de sigur. Dacă vânezi numai bani, alternativa la arta modernă este colecționarea de obiecte vechi, timbre și diamante. Sau monede, aur și platină. Pentru că întreaga noastră economie este denaturată. Uneori mă îndoiesc de sistemul capitalist. Trebuie să fie straniu că noi, în lumea occidentală, producem prea mult, lucrăm într-o măsură mult prea mare și nu avem desfacere pentru ceea ce facem. Inflația și recesiunea sunt mai mult o regulă decât o excepție. Și apoi două treimi din populația globului nu poate să cumpere nimic. Trebuie că totul se va duce de râpă mai devreme sau mai târziu.

— Cam sumbru!

— Gândește-te numai la istorie! Toate culturile cunosc mai întâi o perioadă de înflorire și apoi una de decădere. Egiptenii, grecii, romanii. Acum e rândul nostru. Civilizația occidentală se află azi aproximativ acolo unde se afla Roma când a avut loc împărțirea în Imperiul roman de apus și Imperiul roman de răsărit.

— Vrei să spui că de aceea se cumpără artă?

Jens râse.

— Nu trebuie să vezi lucrurile mărginit. Vorbești numai de aspectul economic. Cu toate astea, există mulți oameni care sunt cu adevărat interesați cu pasiune, oameni care iubesc arta și există colecționari de artă care au însemnat extrem de mult pentru întreaga noastră cultură. De exemplu Tessin. El a cumpărat la Paris acele pânze care aveau să devină nucleul Muzeului Național. Nu cred că a făcut-o ca să speculeze creșterile de prețuri. Și apoi Thiel, care și-a construit o galerie, și-a făcut o colecție și a sprijinit tineri artiști într-o perioadă în care

nu existau nici burse și nici consilii populare care să le cumpere tablourile pentru sălile de așteptare din spitale.

— Desigur, există oameni care iubesc arta, am susținut eu. Deși trebuie că există o greșeală undeva, dacă se cumpără artă numai ca obiect de plasare a banilor.

— Numai că eu am avut ghinionul ca aceasta să-mi fie meseria. Trăiesc din comerțul cu artă. Și Victor Andersky reprezintă unul din elementele cele mai importante din activitatea mea. De aceea sunt neliniștit. Pentru că, dacă această dublură de la Paris nu este o simplă coincidență sau o întâmplare nefericită, atunci voi avea probleme.

— Crezi că e vorba de altceva? Mai mult decât o întâmplare?

— Mda, făcu el. Mai este încă ceva. La acea galerie de artă aveau un ulei de Victor. Pictează puțin cam în stilul lui Chagall, știi. Blând, poetic. În culori ce se contopesc. Și totuși mai riguros decât Chagall. Mai figurativ ca să spun așa, mai realist. Și are mult albastru Andersky, un albastru puternic, o culoare vibrantă. Numai că acea pânză de la Paris avea ceva ce nu se potrivea, ceva ce nu mergea. Nu pot să spun exact ce este, dar am simțit că ceva nu e în regulă.

— Falsificare?

Jens ridică dubitativ din umeri și mă privi. Privirea ochilor lui, de culoare închisă, nu era veselă. Arăta obosit. În jurul ochilor îi apărură riduri, iar tenul îi era pământiu.

— Încep să înțeleg, îi spusei și luai o bucată din prăjitura de pe farfurie. De aceea m-ai invitat la masă după toți acești ani! Bănuiești că tablourile lui Andersky sunt falsificate și vrei ca eminentul specialist în Fahlcrantz, Johan Kristian Homan, să găsească răspunsuri la toate enigmele. În acest caz, Andersky mă va picta în costum, cu decorații și cu Cléo pe umăr. Acesta e onorariul meu.

— Cléo? Cine e?

— Cum, n-o cunoști pe Cléo? Locuiește cu mine. Trupul de culoarea untului și urechile albastre.

— Urechi albastre? Nu ți-e bine?

— Pisica mea, zisei. Iubește heringii de Baltica și prăjitura cu nucșoară. Și pe urmă ea rezolvă toate cazurile ciudate în care sunt implicat. Acum va descoperi o bandă internațională de falsificatori de artă. Cred că-ți aduci aminte de maimuța aceea de la grădina zoologică? Parcă

era la Borås, nu? Cea care primea culori și o pânză pe care o mâzgălea, astfel că experții în artă credeau că e vorba de vreunul din moderniștii tăi internaționali. Dacă maimuțele pot picta atunci pisicile pot descoperi falsificatori de artă!

Dar Jens nu zâmbea. Probabil că nu găsea contribuția mea la conversație prea amuzantă. Și poate că nici nu era dacă te gândeai mai bine, în orice caz nu pentru unul care obișnuiește să-l citeze adesea pe Oscar Wilde.

— Nu cred că ai înțeles cu adevărat toată povestea asta, spuse el încet. Victor Andersky este unul din artiștii de frunte din lume. „Producția" lui pune mulți bani în joc. Și acum se pare că cineva vrea să împartă „cozonacul" fără să facă eforturi. Și asta plasând falsuri. Ceea ce l-ar distruge pe Victor ca artist. E dur la suprafață, dar în spatele acestei fațade de geniu se ascunde un copil de cinci ani care s-a pierdut în pădure. Dacă se va pune la îndoială onoarea lui, și dacă se va pune în discuție care dintre tablourile lui sunt autentice, atunci toate astea îl vor distruge. Iar piața ar fi perturbată. N-ar mai avea nimeni curajul să cumpere, cel puțin pentru o bună perioadă de timp.

— Dar tu de fapt nu știi nimic. Ai văzut doar o litografie, un exemplar având un număr identic cu unul din exemplarele tale. Și apoi vii și spui că ai o „intuiție", că uleiurile lui nu sunt originale. De aici și până la a susține că e în joc un falsificator de artă internațională e un pas cam mare, nu crezi?

— Da, știu! spuse Jens, și-și stinse țigara în scrumieră. Tocmai de aceea nu pot face nimic. Nu pot merge la Victor să-l întreb pentru că atunci își va schimba agentul comercial. Are temperamentul unei primadone de operă. Se aprinde ușor. Și, dacă aș începe să zgândăr în afacerea asta cu litografii semnate în dublu exemplar, ar fi și mai rău! Mai cu seamă dacă m-aș înșela. Dacă va fi fost numai o întâmplare nefericită?! Ar porni atunci zvonurile imposibil de oprit.

— De ce n-ai întrebat când erai la galeria de artă? Doar ai văzut numărul.

— Exact asta am și făcut.

— Și?

— Mătușa mi-a spus că trebuie să fie o greșeală. A luat-o jos de pe perete și mi-a spus că e vândută.

— Ce-ai spus atunci?

— Nimic. Pentru că nici nu eram foarte sigur că exemplarul meu avea într-adevăr numărul 23. Am sute de lucruri în galeria mea. Dar când m-am întors acasă am verificat și aveam dreptate. Amândouă aveau același număr. Și n-am vrut să tulbur apele, prin telefon de la Stockholm.

— Din acest moment apar eu în scenă.

— Exact. Aici intri tu în scenă. Pentru că nu ești negustor de artă, nu te știe nimeni în aceste cercuri și te poți mișca discret, poți face cercetări. În afară de asta am citit despre tine. Despre tine și poliție și ucigași… Dar nu știu tot.

— Să nu crezi ce scriu ziarele de seară. Serile stau acasă și fac pasiențe cu Cléo. Plus că nu suport sângele. Dar nu pot merge, așa, la Andersky acasă și să-l întreb dacă face serii duble de litografii, sau dacă știe că tablourile lui sunt falsificate.

— Nu, dar ai putea face altceva.

— De exemplu?

— Să reiei firul de unde l-ai lăsat. Să te apuci din nou de istoria artelor.

— Să merg înapoi la Uppsala?

— Nu, râse el, iar expresia tristă a ochilor lui dispăru imediat. Nu așa. Dar vei pleca la Geneva la Victor. Locuiește într-o vilă magnifică, la marginea lacului Geneva. Eu am să-i scriu că vei sosi.

— Interesant. Dar trebuie să fie o scrisoare deosebită ca să-l determine să mă primească! Și, în plus, încă nici nu am spus da.

Deși, în sinea mea, mă hotărâsem. Un alt defect de caracter. Dacă e ceva destul de greu, atrăgător și solicitant, nu pot spune niciodată nu. Chiar dacă ar trebui.

— Te faci din nou istoric de artă. Și te ocupi de o teză despre Victor Andersky și influența sa asupra picturii moderne, sau ceva cam în genul ăsta. Nici un artist, cu atât mai puțin Victor, nu poate să reziste. Mai ales dacă îi trimit eu scrisoarea.

— Dar nu-i suficient să-i trimiți scrisoarea și să-i spui că sosesc. Bineînțeles că pot sta de vorbă cu el câteva seri, despre viață și artă, dar asta nu rezolvă problema de pe Rue de Seine, de la Paris, unde se află o litografie greșit numerotată și un ulei falsificat.

— Ai să reușești să faci totuși ceva, râse el generos. Am să-ți dau elementele de bază și am să-ți povestesc despre oamenii din cercul lui de acolo. Despre agenții lui de artă și despre alții cu care Andersky are de-a face. Aproape toți se află la Geneva. Și chiar dacă m-aș înșela și totul ar fi în ordine, vei avea ocazia să întâlnești pe unul din marii suedezi din epoca noastră. Și apoi are o soție fantastic de frumoasă. Un adevărat vis! Se numește Anne… Aproximativ treizeci de ani. A treia nevastă. A început ca model și s-a mutat la el în timp ce cea de a doua soție se muta de la el. O mică poveste, ciudată totuși.

— Știu, am citit-o în ziarele de scandal. Cred că așa trebuie să fie cu artiștii ăștia.

— Nu știu, râse Jens. Nu numai cu artiștii! Știi ce spun francezii? Sau era Oscar? „Lanțurile căsniciei sunt atât de grele, încât e nevoie de un al treilea ca să poată fi duse”. Poate că se ascunde ceva în asta.

— Asta nu pot să știu eu care sunt burlac și nu mă amestec în afacerile nocturne ale lui Cléo. Nu pot să-ți promit vreun rezultat. Dar dacă plătești drumul și hotelul mai că m-aș putea duce câteva zile la Geneva să stau de vorbă cu Andersky. Trebuie doar să mă pregătesc. Dă-mi câteva ponturi!

Din nou mă băgasem într-o afacere. Și tocmai îmi luasem angajamentul să nu mă mai amestec în problemele altora, să nu fiu implicat în complicațiile oamenilor pe care nu-i cunosc, să nu fiu amestecat în probleme și conflicte în care nu pot face nimic. Și magazinul meu!? Am să agăț din nou pe ușă anunțul: „Închis pentru vacanță”. Dar viața e scurtă și merită s-o trăiești. Nu s-o da lumea peste cap dacă îmi iau câteva zile libere și plec la Geneva. Și de ce nu?

— Ei, ce zici?

— O.K., spusei și i-am întins mâna.

Jens mi-a strâns-o puternic. Stăteam ca doi țărani care confirmau vânzarea unui cal la târg.

— Îți mulțumesc, Johan, spuse el cu seriozitate. Probabil că greșesc. Sigur nu vei descoperi nimic și totul va fi bine. Sunt însă puțin nervos, pentru că e vorba de sume imense de bani. Și întotdeauna îmi imaginez o mulțime de primejdii fără rost…

CAPITOLUL III

— Am să-ți povestesc câte ceva despre Victor, spuse Jens când o nouă cafea expres, tare și amară, ateriză în fața noastră.

— Nu strică. Am citit despre Andersky și l-am văzut la televizor, dar niciodată în realitate.

— Mama lui era unguroaică. A venit în Suedia înainte de primul război mondial. A venit ca refugiată. Era implicată într-o chestiune politică. Ungaria era o parte din Imperiul Habsburgic pe vremea aceea când popoarele începuseră să lupte pentru independență. Presupun că avea și ea motivele ei. Apoi s-a căsătorit cu un inginer, dar s-au despărțit curând după aceea. Cred că Victor a avut o copilărie grea, cel puțin din punct de vedere material. Obișnuiește să vorbească despre copilăria lui, uneori. Tatăl său nu aducea banii în casă, iar pe vremea aceea nu existau asigurările sociale. Poate că acesta a fost și motivul pentru care Victor a luat numele mamei. A fost nevoit să întrerupă școala devreme ca să lucreze. Ajuta la aprovizionare. Din fericire, a fost cineva care l-a introdus la Academia de arte frumoase, dar s-a plictisit repede. Avea impresia că nu învață nimic.

— Dar nu s-a dus apoi la Paris?

— Ba da, s-a dus cu bicicleta. Atunci era mult mai simplu, fără traficul ăsta dificil. Nu știa nici o limbă străină și nu înțeleg cum s-a descurcat. Dar treaba a mers. În stil clasic, la început a dus-o greu. Avea un mic atelier pe care îl împărțea cu un artist danez, împreună cu care făcea concurs de înghețat și flămânzit, după cum obișnuiește să spună. Trăiau ieftin, cu vin roșu acru și cu pâine veche de câteva zile. A intrat apoi în cercul acelor tineri necunoscuți care mai târziu au devenit mari și celebri. În acea vreme Parisul era Capitala artei!

— Atunci s-a căsătorit cu o balerină, nu?

— Văd că știi mai mult decât credeam. Da, e adevărat. De fapt, viața lui e ca un roman vechi, de pe vremea când se scriau cărți în care se întâmpla ceva.

— Ce viață! am exclamat cu invidie. Gândește-te! Un tânăr pictor talentat care trăiește cu o frumoasă balerină într-un atelier, sus, deasupra acoperișurilor Parisului. Și sunt înconjurați numai de genii și talente.

Castanii înfloresc, șampania e ieftină, războiul mondial e departe și ei se iubesc. Și iată-ne pe noi aici în Gamla Stan scormonind resturi de comori și curățând zăpada. Cum am spus întotdeauna: viața nu e dreaptă. Nu putem primi altceva în loc? Ca o compensație? Jens râse.

— Talent, Johan. Genialitate. Aceasta este deosebirea dintre Victor și noi. În plus, nu știu dacă suntem tipi după care balerinele s-ar topi. În orice caz, eu nu. Cu toate că viața nu era tot timpul amuzantă pentru ei, Când e vorba despre un artist, sărăcia poate fi poetică dacă e văzută din afară, dar dacă trăiești într-un atelier, sus la mansardă, într-o cocioabă pariziană în care suflă vântul, fără bani, mâncare și cărbuni, așa cum se întâmpla uneori, atunci cu siguranță că nu-ți mai vine să râzi.

— Dar de impus, s-a impus!

— Dacă s-a impus! Cu surle și trâmbițe. Americanii erau nebuni după el și sunt în continuare. L-a descoperit Peggy Gugenheim. Victor obișnuiește să spună că a avut norocul să-l descopere cineva chiar în timpul vieții sale așa că s-a putut bucura și el de asta, nu numai urmașii și negustorii de artă. Dar e vina americanilor că arta costă atât de scump.

— De ce?

— Există reguli cu privire la impozite. Când cumperi artă anume pentru a o dona unui muzeu, fie și după moarte, ești scutit de impozit. Încât cei care au descoperit petrol pe pământurile lor din Texas au început să strige la licitații după Gauguin și Renoir și după ceilalți. Și asta a continuat. S-a întâmplat și cu japonezii sau cu arabii care nu mai știau unde să-și paseze banii. Și de aceea se găsește atât de multă artă europeană tocmai în America. Astăzi și pendula și-a schimbat direcția. Pendula artei. Acum, Montmartre se află la New York. Acum tot ce e mai important vine din Soho.

— Soho? Dar se află la Londra!

— Cunoștințele tale de geografie sunt cam vagi, râse Jens. Sau mai bine zis cam începătoșate. Dar ai dreptate, deși greșești, pentru că Soho, adevăratul Soho, se află la New York, în Manhattan, la sud de Greenwich Village, în jurul lui West Broadway. Era o adevărată mahala în anii ’60 când s-au mutat acolo artiștii care puteau să închirieze ieftin localurile unor fabrici desființate. Și-au făcut ateliere frumoase, luminoase unde mai apoi s-a născut și arta pop. Odată cu Andy Warhol, după cum știi.

— Ăla cu cutiile de conserve de ciuperci și Marilyn Monroe?

— Exact. E limpede că nu ești cu totul în afara problemei. Acolo au venit Bob Rauschenberg, Jim Dine, Oldenburg și Rosenquist. Ca să iau doar câteva vârfuri. Acum New York este capitala artei. În Soho galeriile sunt ca stafidele în cozonac. Acolo vin negustorii de artă din întreaga lume. Acolo s-a născut noua formă de artă și acolo trăiește.

— Bine, dar Victor s-a mutat la Geneva?

— „America nu e nimic pentru mine", spune el mereu. Are nevoie de liniște și de pace. De calm și relaxare. Stă pe terasă și pictează… Privește lacul Geneva cu Mont Blanc-ul care se ridică pe malul celălalt. Uneori trebuie să plece la New York pentru expoziții și alte treburi, dar nu rezistă. În special nopțile pline de zgomot… Mașinile pompierilor… Poliția cu zgomotul sirenelor… Salvările… Mașinile de curățat străzile care huruie la ora patru dimineața, măcinând gunoiul… Pe deasupra mai este și traficul obișnuit. Nu poate să stea mai mult de o săptămână. În schimb, Anne merge mai des acolo.

— Ultima lui soție?

— Da. Modelul. Mă întreb dacă nu ea a pozat pentru *Femme nue.* Litografia aceea cu femeia goală. De altfel a fost o poveste cu ea. S-a mutat la Victor și atunci soția lui a plecat, dar înainte a încercat să o ucidă pe Anne.

— Chiar așa? Sună pasionant.

— Poate nu-i chiar așa. Dar în orice caz a sărit la ea. Asta-i versiunea lui Victor. Și a tăiat în bucăți mai multe din pânzele lui. Atunci el a bătut-o și a aruncat-o în stradă. Dezbrăcată și disperată, cu un cuțit de șevalet în mână, stătea afară plângând, strigând și înjurând în zori de zi, până ce Victor i-a turnat apă în cap de la balcon. Cu toate astea a fost recompensată: o casă în Spania și o rentă mai mare decât ceea ce pot eu să scot de pe urma galeriei mele.

— Nu-i prea simpatică treaba, am spus eu, să arunci o femeie în stradă…

— Pe Victor trebuie să-l accepți cu toate condimentele personalității lui. Îi place să povestească despre el și de fiecare dată aduce noi detalii. De fapt e un copil mare.

— Poate creația artistică și geniul au și ele vina lor, am spus eu prudent. În orice caz este mult mai liniștit să lustruiești mobile vechi. Iar Cléo nu m-ar ataca așa, din senin.

— Poate că da. Dar viața lui nu e plictisitoare, are culoare, iar el un temperament focos, dar altfel e drăguț și blând ca un copil. Sună ca o descriere șablon a unui artist, dar cred că e mult adevăr în ea. Pentru că un artist are în plus ceva din spontaneitatea copilului, nu este schimbător în imaginea pe care o are despre lume. Victor este naiv în sens pozitiv. În ce pictează el nu este nimic leneș sau speculativ și asta este partea sa viguroasă. 1.90 m înălțime. Păr alb și ochi albaștri. Un Curd Jürgens, tocmai ieșit la pensie și jucând rolul unui nobil viking, dacă înțelegi ce vreau să spun. Bineînțeles că acum câțiva ani a avut o hemoragie cerebrală, dar nu se cunoaște. Și e îngrozitor de gelos. Fii atent să nu rămâi singur în cameră cu Anne. Te omoară.

— Are ocazii să fie gelos?

— Mda, bolborosi el. Oamenii vorbesc întotdeauna multe. Dar ea este extrem de drăguță și are un farmec care se simte imediat. Deși e suedeză arată ca o italiancă. Aproximativ Sophia Loren. Pomeții ridicați și ochii gri-verzui, iar când râde își arată dinții ca și cum ar vrea să te mănânce.

— Sună îngrozitor.

— Deloc. Te mănâncă în bucățele mici, încet, pe îndelete. Și apoi mai și toarce ca o pisică. Ca și Cléo a ta dacă aceasta ar deveni femeie.

Am dat din cap. Înțelesesem.

— E și altceva în afară de soția lui Victor?

— Supraveghează afacerile lui Victor. Se ocupă de tot. Ține cu dinții de tot ce-i al lui. Chiar dacă arată ca Sofia Loren pe dinafară, pe dinăuntru e ca un contabil de bancă, cel puțin când e vorba de cifre și bani. Toți se tem puțin de ea, iar Victor nu face nimic în această privință fără să-i ceară avizul. Lasă toate problemele materiale în seama ei. De fapt, lui nu-i pasă de bani. Cred că nu are idee cât de mulți are.

— Nu e puțin cam riscant?

— Cum adică?

— Dacă pasiunea lor, dragostea aprinsă dintre ei ar deveni tot mai unilaterală? Dacă ea s-ar gândi că viața ar fi mai interesantă cu un partener mai tânăr? Pentru că el

cred că e cel puțin de două ori mai bătrân decât ea, poate chiar mai mult.

— Nu-ți mai închipui nimic! Atâta timp cât Victor primește milioane în fiecare an pe arta sa, nu va dispărea ea cu pușculița. E mult prea deșteaptă pentru asta. Și cu puțin noroc poate că nu va mai trece mult până se va vedea o tânără, bogată și frumoasă văduvă. Victor este totuși aproape de șaptezeci. Nu, asta e o prostie, spuse el repede. Vreau numai să spun că Victor se ocupă de artă, ea de bani și trăiesc într-o casă imensă plină de tablouri și antichități, în Elveția. Așa încât chiar dacă mi se năzare și văd lucrurile în negru și de fapt nu stă nimeni să falsifice arta lui Victor, pentru tine ar fi un eveniment să-l întâlnești, pot să te asigur.

— Te cred, am râs eu. Și am să mă păzesc să nu rămân singur în cameră cu Anne. Mai ai vreo indicație?

Jens tăcu un timp. Stătea pe gânduri.

— Alan Gaynor, spuse el mai târziu.

— Cine e?

— Alan e american. Fumează trabucuri unul după altul și are una din cele mai cunoscute galerii din lume, în orașul vechi la Geneva. Are filiale la New York, Paris și Tokio. Alan este agentul principal al lui Victor, ca să spun așa. Se ocupă de el pe piața internațională, cu excepția sectorului meu. Are treizeci de procente iar Victor șaptezeci din ceea ce vinde. Ceea ce este foarte bine pe plan internațional. Aici acasă, galeriile primesc cam 33%, dar în afară storc 50%.

— Colaborează de mult?

— Cine, Victor și Alan? De mulți ani. S-au întâlnit la Paris în anii ’40. Alan dorea să devină artist, dar a renunțat. Și-a dat seama că era sub cerințele pieței pentru a deveni ceea ce dorea. Dar stătuse acolo atât de mult timp încât se împrietenise cu toți pictorii și sculptorii de frunte, în special eu Victor.

— Crezi că-i implicat dacă există vreo falsificare?

— Alan? Nu ți-e bine! Jens râse zgomotos. Nu, mai curând și-ar tăia degetele decât să imprime lucruri suspecte. Dacă ar ieși așa ceva la iveală ar dispărea într-o jumătate de an, ruinat. Nu, el are interese mai mari decât mine ca totul să fie curat. Victor este numele cel mai mare pe care îl comercializează.

— Înțeleg. Nu mai e nimeni altcineva cu care ai dori să mă întâlnesc?

— Poate. Există o persoană interesantă pentru tine, foarte interesantă… Este David Ford.

— Cine este?

— Un tip destul de original. E american din Texas. Artist și el, dar mult mai tânăr decât Victor. În jur de treizeci și cinci, poate. A început să picteze destul de târziu. A fost actor, dar nu a reușit în meserie, așa că a devenit cascador în loc de actor, la Hollywood. Știi, cel care face toate figurile periculoase dintr-un film, cel care în locul eroului conduce mașinile când se ciocnesc și cad pe capotă. Arată ca Rudolf Valentino, sau aproximativ: ochi catifelați și negri și tot dichisul, încât mă mir că n-a prins rădăcini la Hollywood. Dar îi lipsește scânteia, într-un fel.

— Cum adică scânteia?

— Nu știu exact, dar e ca și cum i-ar lipsi ceva din personalitate. Am sentimentul că ar fi putut deveni actor bun dacă s-ar fi străduit. Este un pictor extrem de îndemânatic din punct de vedere tehnic, face lucruri minunate, dar cărora le lipsește viața, le lipsește ceva. E ca și cum ar sta deoparte și nu s-ar angaja în ceea ce face. Și aici e deosebirea între un artist adevărat, un artist mare și ceilalți.

— Ce rol are Ford?

— Aparține curții lui Victor, suitei lui. Victor trăiește acolo cam ca un principe renascentist. Cu servitori etc. David e ca un copil în casa lui și este elevul lui de când Victor i-a văzut câteva lucrări la o expoziție la Paris, cu câțiva ani în urmă, imediat după ce David s-a apucat de pictat. Victor a rămas încântat astfel încât a început să se ocupe de el, să facă ceva din el. Nu știu dacă este un fel de a mulțumi pentru că el însuși a fost ajutat să intre la Academia de arte frumoase din Stockholm când era tânăr. Oricum, Victor încearcă să îl dirijeze pentru a putea ajunge la un rezultat. Dar David râde și spune că nu are nici o grabă. Am impresia că el cam plutește în viață. O duce bine, se amuză, dar îi lipsește total ambiția, vocația.

— Înțeleg. Un neisprăvit acest Rudolf Valentino din Texas care a trăit din căzături de pe capotele mașinilor, dar care acum este artist fără să facă nici un efort.

Jens Stenberg râse și îi făcu semn chelnerului să ne facă nota.

— Exact, spuse el. Ai înțeles perfect situația. Lăsând gluma la o parte, este un tip drăguț și bun, priceput ca

pictor dar nimic mai mult. Și aș greși dacă aș spune că nu-i ambițios. Poate că el a ajuns pur și simplu atât de departe cât putea să ajungă. Acea scânteie magică ce reprezintă talentul suprem el nu o are. Poate că nu-i chiar atât de simplu totul. Iar acum împinge la nesfârșit momentul dezvăluirii adevărului. Pentru că atunci când va avea acea expoziție pe care Victor o așteaptă și care va fi lansarea lui, atunci poate că multe nu vor mai continua ca până acum. Înfrângere!? Și de ce trebuie să aibă geniu?

Nu, m-am gândit eu. De ce să aibă geniu? Trăim fiecare din noi cu minciuna vitală, fiecare din noi avem minciuna noastră vitală și nu există nici un motiv pentru a ne grăbi să o dezvăluim.

— Dar el are o influență puternică asupra lui Victor. Și e tot timpul în preajma lui. S-ar putea să știe ceva despre chestiunea asta cu tablourile, dacă, bineînțeles, este ceva de știut. Cel puțin îți poate da câteva indicii în legătură cu ce se întâmplă la castelul lui Victor.

— Bine, și îmi ștersei buzele cu șervetul alb. Un cvartet interesant: replica suedeză a lui Picasso, o Sophia Loren suedeză cu un suflet de contabil de bancă, un Rudolf Valentino cu pensulă și paletă și la urmă Alan Gaynor, artist ratat și negustor de artă realizat. Nu mai există și alte cărți în jocul acesta?

— Există multe, spuse Jens și se ridică. Masa luase sfârșit. Eram aproape singuri sub bolta joasă. Într-un colț era o pereche: se priveau peste o lumânare; el îi mângâia ușor obrazul; ochii ei erau plini de lacrimi. Viața nu e întotdeauna ușoară, mă gândii eu, chiar dacă ești tânără și frumoasă.

— Există multe, cum am spus, continuă Jens în timp ce urcam treptele înguste de piatră. Mulțiași și multe rigi. Ca să nu mai vorbesc de dame și de valeți. Deci ceea ce tu trebuie să afli este dacă e cineva care trișează și dacă se află un joker în joc.

CAPITOLUL IV

— Știți ce este cârnatul de Falun? m-a întrebat vecinul meu de loc după douăzeci de minute de la decolarea de pe aeroportul Kastrup și după două pahare.

Era mare și zdravăn, revărsându-se aproape peste brațele fotoliului îngust de la clasa turist. De la aeroportul Arlanda și până la Copenhaga îmi povestise deja cea mai mare parte a vieții lui. Se numea Richard Bengtsson. Proprietar care și-a vândut bunurile pentru a se stabili în Elveția. Între cincizeci și șaizeci de ani. Blond cu păr rar, o față pistruiată, hotărâtă și mâini mari de pe care nu se șterseseră încă, în timpul „șomajului" petrecut pe malul lacului Geneva, semnele de trudă.

— Da, spusei și învârtii în paharul meu cu Virgin Mary. Înainte de masa de prânz nu beau alcool din principiu. Devin somnoros dacă beau. Și adesea nici înainte de masa de seară. De aceea am luat un Bloody Mary fără vodcă. Numai cu suc de roșii, gheață și condimente. În special piper. Și o felie de lămâie.

— Cred că este făcut din slănină și carne de porc, am spus eu.

— Exact. Printre altele. Dar la început era de cal. Iar denumirea sa este un bun exemplu despre felul în care se făcea pe vremuri comerțul.

— Cum adică?

— În timpurile vechi și bune din Suedia, când eram adevărați păgâni – acum deosebirea fiind aceea că intrăm în biserică numai când suntem înmormântați – pe atunci se sacrificau caii pentru Odin iar carnea se mânca. Când au venit catolicii au încercat să ne aducă pe căi mai bune, așa că am început să ne închinăm lui Dumnezeu în locul lui Tor și Odin. Ca o verigă a acestei campanii au început să ne spună că această carne de cal nu este curată și că nu e bună de mâncat.

— Ca să vezi, spusei eu și ciocnii cu el. Paharul aproape că dispăruse în mâna lui pe care fire blonde de păr acopereau, asemenea unei păduri dese, pistruii.

— Dar acum urmează partea interesantă, continuă el și se aplecă familiar înspre mine. Făcu cu ochiul și mă privi plin de speranță. Are legătură cu minele de cupru de la Falun. Aici se afla un sistem complicat de tunele săpate

la mare adâncime sub pământ prin care se transporta minereul la suprafață. Minereul era cărat de cai. Erau duși în mină când erau ușori, fiind încă mânji, după care rămâneau acolo toată viața. Se poticneau, orbi, pe coridoarele înguste.

— Ce mod de a chinui animalele!

— Poți să spui asta, dar se susținea că acești cai îmbătrâneau la fel ca și „colegii" lor care trăiau la lumina soarelui. Când oboseau, erau tăiați, ciopârțiți și trimiși la suprafață. Acolo, spunea el triumfând și ridicându-și paharul spre mine, acolo erau transformați în cârnați de Falun. Pentru că nu puteau fi numiți cârnați de cal.

— E adevărat ceea ce se spune: călătoriile sunt educative. Dar mie întotdeauna mi-au plăcut cârnații falun. În special cu mult muștar.

— Nu vorbi despre asta, spuse Richard Bengtsson și privi visător plafonul de nori. E unul din lucrurile de care mi-e cel mai dor în Elveția. Bucatele suedeze de casă sunt foarte gustoase. Fasole cu slănină de porc. Sau sângerete cu afine. Ce zici? Mult sângerete și afine. Mă privi bine dispus și îmi dădu un ghiont cu cotul său zdravăn.

— Vorbeai de carne de cal, spusei. Nu de mult, am citit că se importă șaptezeci-optzeci de tone de carne de măgar din Brazilia. Dar că dispare.

— Cum dispare?

— După ce trece vama, nimeni nu știe exact ce drum ia. Dar se presupune că adeseori este promovată și rebotezată.

— Nu prea înțeleg. Mă privi cu interes.

— Da, se vinde la restaurante ca și cum ar fi carne de cal. Se servește sub formă de antricot și tournedos. De la măgar brazilian via cal la mușchi de vacă atunci când ajunge în cârciumă. Nu-i deloc o afacere proastă.

Richard Bengtsson râse.

— Nu știu dacă măgarul îți împărtășește părerea. Dar atunci gluma cu cârnatul e și mai bună. O știi? Un tip este salvat dintr-o copcă unde căzuse și după ce salvatorul său l-a scos de acolo îi spune că el este un sărman fabricant de cârnați care nu ar putea să-i dea nimic salvatorului său în afară de un sfat bun: „să nu mănânce niciodată cârnați".

Am râs amândoi, am răsfoit ziarele și priveam, printre valurile de nori în vârtejuri, bucățele din nordul Germaniei, brune-gri, așa cum se vedeau departe, sub noi.

— Am avut o fermă, spuse Richard după un timp. Și privirea lui se pierdu în hublourile ovale ale avionului. Privea fără să vadă nimic. Asta-i partea cea mai rea, continuă el încet. Toată viața mea am muncit și am asudat. În picioare la ora șase și seara, la culcare devreme, ca să pot face față. Trăiam în natură, pescuiam și vânam. Cunoșteam toate pietrele, fiecare copac din pădure. Iar acum locuim în Geneva. Citim ziare suedeze, jucăm bridge și tenis, bem cocktail-uri și luăm masa cu mulți suedezi supărați pe Palme[4] și Fälldin[5] și pe birocrația de acasă. Și, colac peste pupăză, suntem atacați o dată pe trimestru de așa-numiții ziariști care scriu ce infractori ticăloși suntem noi cei care nu vrem să plătim impozite Suediei. Trudești și te spetești toată viața! În cazul meu până când mi-a cedat spatele. Într-un târziu vrei să iei viața mai ușor, vrei să te așezi și să trăiești într-o climă mai caldă. Atunci ți se pun pe cap mucoșii pentru care am plătit școlarizarea la școli și universități, prin taxe și impozite, cu mult înainte ca ei să se fi născut. Nu, ingratitudinea este răsplata acestei lumi. Și gândește-te la toți suedezii care lucrează în străinătate ca să aducă acasă bani de export. Ce primesc ei? Aceleași porții, deși Suedia trăiește din export. Suedezii „de export” care trăiesc în străinătate abia dacă au drept de vot. Noi ne simțim ca niște cetățeni ai unei a doua clase. Deși avem un lucru în comun: ne este la fel de nebunește dor de casă. Nu mai puțin mie care sunt agricultor.

— Dar este la libera alegere, nu? m-am mirat eu cu grijă. Treaba asta cu plecatul…

— Este al dracului de adevărat, și eu nu sunt nici plângăreț și nici reacționar. Nu votez nici măcar cu moderații, deși îmi place Bohman[6]. Dar nu mai rezistam din punct de vedere financiar. Oricât ai iubi Suedia, trebuie să și trăiești, sau ce crezi? Și mă privi roșu la față. Am dat din cap aprobator. Evident că trebuie să trăiești.

— Dar eu și soția mea ajunsesem să plătim atât de mult impozit încât nu ne mai descurcam. Trăiam în deficit deoarece ea avea avere. Nu intru în amănunte, dar ajunsesem să folosim banii ei pentru a-mi plăti impozitul către stat. Nu, conchise el ținând strâns paharul în mână, Suedia este o țară extrem de bună, dar suntem pe cale să o ducem de râpă. Trebuie să înțelegem că nu putem da măi mult decât câștigăm. Acest lucru este valabil atât pentru

mine cât și pentru tine, cât și pentru guvern. Avem cel mai ridicat standard de viață din lume și nu facem decât să pretindem ca el să crească. Iar când nu câștigăm mai mulți bani din export și din munca noastră, atunci facem împrumuturi externe pentru a putea plăti standardul de viață. Și asta într-o lume în care două treimi din omenire nu are ce mânca în prezent. Nu, în iad vom ajunge dacă vom continua tot așa, spuse el posomorât și dădu restul de whisky pe gât.

— Sunt mulți suedezi acolo? întrebai pentru a-i lua gândul de la decădere și mizerie.

— Vrei să spui la Geneva? Există câteva mii. Dar nu sunt numai pensionari. Sunt și mulți oameni de afaceri.

— Și artiști? am intervenit. Andersky, de exemplu. Nu locuiește și el la Geneva?

— Bineînțeles că locuiește acolo. Puțin în afara orașului. Are o vilă fantastică, chiar lângă lacul Geneva. De fapt suntem vecini, Victor și cu mine. Estelle este într-un fel colegă cu el. Ea este ceramistă.

— Interesant. Pentru că sunt în drum spre el. Sunt istoric de artă și scriu o carte despre Andersky.

— Ia te uită. Da, asta înțeleg și eu. Doar e unul din puținii suedezi renumiți în străinătate. Deși mulți nu știu că e suedez. Iar numele lui nu-i prea suedez. Ar trebui să te cheme Andersson, îi spun eu mereu, râse el. E mai bine Andersson decât Andersky. Dar nu-i place.

Se auzi un pârâit în difuzoare. Căpitanul avionului ne anunța în daneză că în acel moment survolăm Frankfurt-ul și că peste o oră vom ateriza la Geneva.

Pe culoarul dintre scaune, în spatele nostru, se auzi un zornăit, iar două stewardesse apărură cu căruciorul cu masa. Peste câteva secunde eram fiecare cu o tavă de plastic în brațe, cu câte o mică butelie de vin roșu și cu câte o bucățică de pui încălzit electronic. Richard Bengtsson uită de Andersky și politica Suediei privind impozitele și reveni la agricultură și la dorul de casă.

— Aveam ferma mea la Närke, spuse el și mai luă o sticlă de vin roșu din căruciorul stewardesselor. Cinci sute de acri de câmp deschis și două sute de acri de pădure. Nu era rău. Și o casă mare din secolul al XVIII-lea. Cu mansardă și cu două aripi mici, în stil carolingian. Într-un parc extrem de aproape de Svartan. Da, fir-ar să fie, oftă el și bău din vinul roșu, aproape negru.

— Dar, cum am spus, ne-a mai rămas una din aripi. Locuim acolo verile. Și tot acolo stăm de Crăciun și de Paște. Dacă putem. Din octombrie până în martie Suedia este în orice caz închisă din cauza ceții și a furtunilor de zăpadă. Cu toate acestea vânătoarea de elani e în luna octombrie. N-o pierd niciodată. Vânezi elani?

— Nu, dar sunt de la Närke dacă asta poate să-ți fie o consolare. Din parohia Viby, dacă știi unde se află. Și am dat bacalaureatul la liceul Karolinska.

— Karro. Ce spui? Și Viby. Domnișoară, strigă el stewardessele. Șampanie. Dar repede. Asta trebuie s-o sărbătorim. Sigur că știu unde e Viby. Și eu am dat bacalaureatul la Karro. A mers cam prost, pot să-ți mărturisesc. Dar a mers. „Barza” și „Piticul” și „Poetul”. I-ai avut?

— Cum să nu! Și pe Chiștoc.

A venit șampania și am vorbit despre Karro și Närke până când ne-am despărțit la vama de pe aeroportul din Geneva.

— Am să vorbesc cu Victor, spuse Richard când ne-am dat mâna la despărțire. Și Estelle trebuie să te cunoască. Iubește obiectele vechi de artă. De la Victor la noi sunt numai cinci minute, așa că nu ai nici o scuză.

Mă bătu pe spate cu palma lui lată și dispăru cu câte o geantă mare de voiaj în fiecare mână.

Am privit după el și am zâmbit. N-avea ce să-mi strice dacă mă prezenta el lui Victor. Și în plus era simpatic. Mare, gălăgios și bun. Și plin de dor de casă.

Am zâmbit din nou, așteptând apoi să-mi sosească valiza pe banda rulantă.

Chiar în acea seară aveam să-l întâlnesc pe Victor Andersky. Mi-a propus să luăm masa împreună la el acasă ca „să-mi ia pulsul”, cum zicea el. Asta mă făcea puțin nervos. Mă va examina? Mă va studia să vadă dacă sunt într-adevăr istoric de artă, dacă știu cu adevărat ceva. Da, da, mă gândii în taxiul care mă ducea spre reședința lui, de la hotelul Intercontinental unde îmi despachetasem lucrurile și făcusem un duș. Am studiat Istoria artelor la Uppsala, așa că puteam să-i dau iluzia unor cunoștințe.

Seara era întunecoasă. O ploaie ușoară uda parbrizul iar șoferul fuma Gauloises. Mirosea a metrou de Paris în mașină, a lână udă, a usturoi și a Gauloises.

După un sfert de oră ne-am abătut de pe autostrada spre Lausanne și am intrat într-un oraș mic de acum

câteva sute de ani. Pe o înălțime se afla o casă mare de piatră. Niște proiectoare luminau bolta unui templu care se vedea printre copaci.

— Aici este, grohăi șoferul și făcu semn spre lumină.

Jens Stenberg îmi povestise de templul roman al lui Victor. Se potrivea. Ce era mai natural pentru un prinț renascentist al artei decât să aibă o ruină romană în curtea sa?

Mașina opri pe o străduță pietruită, îngustă, am plătit și am coborât. Un vânt rece dinspre lacul Geneva aducea cu el ploaie și frig. M-am înfiorat, mi-am ridicat gulerul pardesiului și am apăsat pe sonerie.

Un servitor într-o vestă vărgată cu mânecile negre îmi deschise și mă privi întrebător.

— *Mais oui*, spuse el după ce i-am spus cine sunt, domnul Omann, *certainement*! Pe aici, vă rog.

Și mă conduse într-o mică bibliotecă unde rafturile erau pline de cărți frumoase cu coperți de piele, vechi, cu litere aurii pe cotoare. Pe căminul deschis se afla o operă de artă futuristă din plastic și oțel inoxidabil. O sculptură. De cine? Nu știam, nu puteam ghici. Dar speram ca Victor Andersky să nu o includă în examenul cunoștințelor mele.

— La dispoziția ta, auzii în spatele meu o voce. Mă întorsei. Prietenii lui Jens sunt prietenii mei. Bine ai venit și simte-te ca acasă. A sunat și Richard. Ești cu adevărat bine prezentat.

Victor Andersky veni spre mine cu mâna întinsă. Era impresionant. Aproape cu un cap mai înalt decât mine. Părul alb, ochi albaștri și o față care sugera putere, proaspăt bronzată de soarele Alpilor. Sau poate era Riviera? Sprâncenele întunecate contrastau cu părul alb și îl făceau să pară cu zece ani mai tânăr. Era ca și cum te-ai fi întâlnit cu unul din vechii romani care construiseră templul din grădină. Un senator roman din timpul republicii. Putere, forță, siguranță, dar încă prietenoase se găseau comprimate în el.

— Nu dau niciodată interviuri, dar în acest caz va fi o excepție. Ești om de știință, nu? Se scriu multe prostii despre mine și despre viața mea și de aceea sunt interesat să-i ajut pe cei care sunt serioși și care nu trăncănesc numai despre cât de mult câștig de pe urma impozitului pe care nu-l plătesc în Suedia deoarece nu trăiesc acolo. Și râse.

Brusc m-am simțit vinovat. El se oferise să mă ajute, iar eu mă ascundeam sub un steag fals. Pentru a cerceta dacă face falsuri în arta sa. Dacă scoate mai multe serii din litografiile sale. Dar poate că nu Victor ci altcineva…

— Salutări de la Jens, spusei ca un elev de școală care a fost chemat la director.

— Mulțumesc. Și acum să bem ceva. Meriți din plin, după o asemenea călătorie lungă. Vino să ți-o prezint pe soția mea.

Am plecat din bibliotecă printr-un hol și am ajuns într-o cameră care dădea înspre grădină. Prin fereastra mare se vedeau coloanele romane, luminate cu rafinament printre coroanele bogate ale copacilor. Mult în spate se putea bănui întunecimea lacului Geneva. Un lung șir de perle de lumină scânteia de-a lungul celuilalt mal iar în apropierea templului sclipea ochiul unei piscine luminate de lămpi îngropate în pereții și pe fundul bazinului.

Camera era lungă, poate de zece metri, iar pereții erau încărcați cu artă. Picasso se alătura cu Miró. Chagall atârnat cot la cot, sau, mai bine zis, ramă în ramă cu Braque și Dali. Dar Victor era cel care domina cu pânzele mari, puternice, majoritatea în albastru Andersky. Culoarea aceea senzuală, adâncă, în care albastrul își trăia propria sa viață strălucitoare, dând camerei o dimensiune în plus.

O femeie tânără, într-o rochie lungă, albă, veni în întâmpinarea noastră. Jens Stenberg avusese dreptate. Înaltă și zveltă. Părul închis la culoare cădea răsfirat pe umerii goi. Lumina din spate îl făcea să strălucească. În gropița gâtului atârna o bijuterie agățată pe un lanț de aur, un diamant în formă de inimă. Iar fața ei, cu pomeții obrajilor ridicați, nu avea alt fard în afară de umbra de albastru Andersky de pe pleoape care făcea ca ochii săi gri-verzi să fie parcă și mai mari, și mai frumoși.

Îmi zâmbi și era un zâmbet care umplea camera, o făcea să trăiască.

— Bine ai venit. Este totdeauna plăcut să întâlnesc prietenii lui Jens. În special pe cei serioși. Care scriu cu seriozitate despre Victor, vreau să spun. Și zâmbi din nou.

Am spus ceva banal, roșind. Nu are nici o importanță cât de mult îmbătrânesc, dar sunt, totuși, mereu la fel de timid când întâlnesc femei frumoase. M-am întrebat adesea de ce. Și am aproape patruzeci de ani.

Dar așa este și așa a fost și în seara aceea. Iar ea a observat, ochii ei au căpătat o privire amuzată.

— Mă cheamă Anne și pe Victor îl cheamă Victor. Așa că acum știi. Și sună dintr-un clopoțel de argint care se afla pe masa lucioasă, întunecată, de mahon.

— Ce vrei să bei? Eu am să iau un pahar de *sherry* iar Victor bea numai Dry Martini.

— Când ești la Roma și așa mai departe… am încercat eu să glumesc.

— La Roma? întrebă Victor și mă privi uimit.

— …te porți ca romanii, spuse Anne. Asta înseamnă că Johan vrea și el Dry Martini. Atunci de două ori câte un Martini și un *sherry*, *s'il vous plaît*. Valetul, în vesta sa vărgată, dispăru la fel de discret cum venise.

Succesele internaționale au și părțile lor consolatoare, mă gândii eu în timp ce-l priveam cum iese. Acasă trebuie să merg la magazin să-mi cumpăr o sticlă mică de gin suedez și una de vermut. După care, în drum spre casă, iau la repezeală un borcan cu măsline. Și poate câteva alune sărate. Aici pocnești din degete sau suni clopoțelul și spui „s'il vous plaît". Atunci vine un servitor cu o tavă de argint. Și nu sunt nici un fel de birocrați prin apropiere care să spună că nu e bine să bei înainte de masă.

— După cum am spus, zise Victor ridicându-și paharul înspre mine când tava cu paharele reci reveni în fața noastră, este o idee minunată să ne cunoaștem înainte de a începe să scrii. Noroc!

Am luat paharul de pe tava de argint și am remarcat că valetul avea mănuși albe de bumbac. Apoi am privit-o pe Anne, m-am înclinat ușor înspre ea și am ciocnit.

Ea îmi întoarse privirea pe deasupra paharului. Cercetătoare. Ochii ei nu mai râdeau. Era ca și cum încerca să mă cântărească, ca și cum se întreba ce doresc de fapt. Dacă eram acolo pentru a-mi completa teza despre Victor Andersky sau dacă aveam alte intenții.

CAPITOLUL V

— Astă seară vin și câțiva prieteni buni, spuse Victor. Richard și Estelle Bengtsson. Pe el l-ai cunoscut deja, iar ea este o frumoasă păuniță. Pictează și lucrează în ceramică. Chiar bine, de altfel. Mai târziu va veni David Ford, continuă el. David e american și este și el artist. Foarte talentat băiatul! L-am întâlnit la Paris acum câțiva ani și am văzut imediat ce poate.

— Dacă vrea, completă Anne cu un râs ironic.

— L-am luat sub aripa mea, pot să spun, pentru a-i stimula evoluția. Sunt atât de multe calități în băiatul ăsta, spuse Victor, fără să ia seama la remarca Annei. Trebuie însă să zboare din cuib, să învețe să zboare și să se încreadă în forțele sale.

David Ford, mă gândii eu. Cel despre care îmi vorbise Jens, în nici un caz măgulitor. Un fost actor care nu a reușit la Hollywood. Iar acum un artist fără ambiții care trăiește din bunăvoința lui Victor. Evident că avea talent, dar nici o scânteie, nici o flacără! Un Rudolf Valentino fără caracter. Seara asta avea șanse să devină interesantă.

Se deschise o ușă.

— Domnul Ford, proclamă valetul solemn. În spatele lui apăru un bărbat în jur de treizeci de ani. În blugi, cizme, centură lată de piele cu o cataramă mare de argint și într-o cămașă de culoare albastru-închis, descheiată la guler. În contrast cu Anne și Victor, el era palid. Dar nu era paloarea obișnuită din cauza statului în casă, era o paloare care îți amintea în mod straniu de marmură. O paloare naturală care ieșea în evidență datorită ochilor săi închiși și a părului negru. Sau poate era din cauza luminii? Ne adresă un zâmbet. Era un zâmbet ironic, malițios.

— *Hello my dear boy*, spuse Victor îmbrățișându-l și bătându-l pe umăr.

David Ford o sărută pe Anne pe obraz, ușor, frățește și se întoarse spre mine.

— Dânsul este domnul Homan din Suedia, îi explică Victor. Vorbea bine engleza, cu un ușor accent american. Domnul Homan se află aici ca să scrie despre mine.

— Un ziarist? O licărire de interes se aprinse în ochii săi întunecați.

— Nu chiar, spusei. Sunt istoric de artă și scriu o lucrare despre Victor.

— Ce interesant! spuse el absent și se așeză pe o canapea albă de unde se putea vedea grădina.

L-am privit pe el și apoi pe Victor. Dacă Victor dădea impresia unui senator roman plin de forță, David era contrariul său. Firește, putea și el la fel de bine să fi fost roman, dar unul din epoca de decădere a imperiului. Era ceva destructiv în legătură cu el, ceva decadent. Ca un copil frumos și răsfățat stătea acolo așteptând valetul să-i aducă un pahar de șampanie. Vizavi, într-un fotoliu zvelt, elegant, din secolul al XVIII-lea stătea Anne. Fuma o țigară cu un portțigaret lung și îl privea pe David cu o expresie de seriozitate în ochi. În fața ferestrei mari stătea Victor, în picioare, cu spatele la ruina templului roman. Și el îl privea pe David. Timp de o clipă, toți trei au devenit neliniștiți. Nimeni nu spunea nimic. Domnea o tăcere stranie care parcă pulsa. Ca și cum între ei ar fi existat un timp de forță care îi atrăgea și îi respingea. Dar poate că eram obosit după lunga mea călătorie cu avionul, și mi se părea doar!

— Al tău devotat, Victor, se auzi din spatele nostru.

Era Richard Bengtsson. Dar el nu era obosit după călătorie! Ba dimpotrivă. Gălăgios și vesel se îndreptă spre Anne, o sărută pe amândoi obrajii, dădu mâna cu Victor ca un vechi boxer profesionist și mă bătu pe umăr de era să scap paharul din mână.

— Acum ai să-mi întâlnești nevasta, spuse el, ți-am vorbit despre ea în avion, îți amintești.

— Cum de nu poți învăța niciodată să te porți, se auzi o voce iritată. Mă întorsei. O femeie de vârsta Annei, poate puțin mai în vârstă, îmi zâmbi jenată. Era tot atât de blondă pe cât era Anne de brunetă. Da, de fapt mai blondă, pentru că natura fusese ajutată pe parcurs. Era ceva dur în ochii ei, sau poate era și ea doar obosită?

— Știi prea bine că urăsc să mi se spună „nevastă”, de ce uiți? Și apoi nu-mi place să discuți despre mine cu alții când eu nu sunt de față.

— La dracu, Estelle, bufni Richard. Am spus numai lucruri măgulitoare despre tine, nu-i așa, Johan? Și vrei nu vrei, ești micuța mea nevastă. Și râse din nou.

Estelle o sărută pe Anne pe obraz. Dar era un sărut rece. Nu se plăceau. Se vedea. Amândouă erau la fel de frumoase, fiecare în felul său. Există o concurență înnăscută, în subconștient, între femeile frumoase? mă gândii eu. Sau poate exista un alt motiv în acest caz? Deși nimeni nu spune că trebuie să fii cel mai bun prieten cu vecinul tău.

David Ford rămăsese pe canapea, ca și cum nimic din jur nu-l privea. Nu părea deosebit de interesat de sosirea Estellei și a lui Richard.

— Trebuie să vorbiți englezește, ca David să înțeleagă, spuse Victor.

— *Never mind*, spuse David și își puse picioarele pe masa de marmură albă din fața canapelei. Cizmele de cowboy lăcuite, din piele maron închis, erau frumos lucrate.

— Ce cizme elegante ai, spuse Richard acru, dar David nu pricepu ironia. În orice caz nu lăsă să se vadă.

— Sunt din Texas, ca și mine, spuse el și mă privi. Sunt lucrate manual la Lucchese în San Antonio și costă 350 de dolari. În Texas purtam mereu cizme, chiar la smoking. Și poate că voi, europenii, admiratori ai tradițiilor voastre, vreți să aflați că Lucchese face cizme încă din secolul al XIX-lea. Vocea lui era moale, vorbea încet. Lungea vocalele, așa cum face orice bun texan.

Estelle îl privi, doar o clipă, înainte de a se așeza pe o bancă scundă, lângă fereastră. Nu era nevoie să fii psiholog pentru a-i înțelege privirea. Estelle era îndrăgostită de David. Ochii ei s-au aprins de afecțiune, de dragoste, într-o sclipire de o clipă. Și numai eu am observat. Sau cel puțin așa mi s-a părut, până ce l-am văzut pe Richard. Buna dispoziție gălăgioasă îi dispăruse de pe fizionomie. Își încorda mușchii feței, iar ochii lui erau plini de ură în timp ce îl privea pe David. Dar această expresie dură a feței lui dispăru la fel de repede precum apăruse; ceru un whisky.

Jens Stenberg avusese dreptate, mă gândeam eu în timp ce pescuiam măslina verde de pe fundul paharului meu gol. Chiar dacă nu se ascunde nici o falsificare în spatele lucrărilor de grafică și a tablourilor lui Victor, această vizită urma să fie interesantă. Chiar foarte interesantă.

— Cum merg săpăturile? întrebă Richard și își luă băutura de pe tava de argint.

— Mulțumesc bine, spuse Victor. Tocmai am fost înștiințat de muzeu despre mormânt, știi tu. A, da, tu nu știi despre ce e vorba, Johan. Am restaurat templul din grădină după care am început să construiesc piscina. Arheologii au găsit o mulțime de lucruri interesante. A fost o adevărată sărbătoare pentru ei. Apoi am amenajat o cameră jos în pivniță, unde, de asemenea, am săpat. Și s-a dovedit că tot acest deal pe care ne aflăm a fost locuit de romani și că o parte a unei colonii romane se afla aici. În pivniță, sub lespezile vechi de cărămidă, am descoperit un mormânt. Am să-ți aduc actele ca să vezi!

Victor se duse la un *secrétaire* cu efigie din bronz, trase un sertar, răsfoi prin câteva documente și se întoarse cu o scrisoare în mână.

— Aici scrie, spuse el și își puse un monoclu la ochi, aici scrie că probabil, chiar aici, pe acest deal, a locuit un roman înaintea mea. Quintus Severus Marcianus se numea și aparținea unei vechi familii romane. Era un fel de primar aici și reușise să curețe drumurile de tâlhari. Piatra funerară este extrem de frumoasă, dar nu voi putea s-o păstrez, din păcate. Deși muzeul mi-a făgăduit un mulaj. Nu-i chiar așa de rău, ce zici?

David căscă, dar Richard era entuziasmat.

— Nu-i rău deloc, spuse el. Ați auzit? Ce pretenții! Locuiți aici în mijlocul istoriei, la propriu, cu templu propriu în parc și cu morminte romane în pivniță. E senzațional. Acasă avem numai câteva pietre de morminte din epoca bronzului. Sunt mult mai vechi, dar o curată barbarie în comparație cu romanii. Ne îmbrăcam cu piei de animale și mâncam cu mâinile, în timp ce ei trăiau aici în lux și abundență.

— *Madame, vous êtes servie*, se auzi din ușă valetul care o privea, în așteptare, pe Anne.

— *Allons enfants*! Anne se ridică, veni înspre mine și mă luă de braț. La masă, spuse ea și zâmbi. La masă!

— Marș, marș, marș la masa cu platouri de sandvișuri, cântă Richard iar Victor râse.

— Nu, azi nu avem supă, spuse el și îl luă pe Richard de după umeri. Ai fost acasă în Suedia, ai stat mai multe săptămâni și dacă te cunosc eu bine ți-ai îmbuibat stomacul păcătos. Nu, astă seară avem un oaspete cultivat. Un istoric de artă din Stockholm. Așa că ne-am pregătit și nu avem decât mâncare franțuzească. *Haute cuisine*.

Am coborât niște scări cu trepte late din piatră, ne-am aplecat capetele în fața unei uși joase care dădea într-o încăpere mare cu tavanul boltit și cu pereții groși din cărămidă veche, făcută manual.

— Acesta este rezultatul săpăturilor mele, spuse Victor mândru, după ce ne-am adunat cu toții în încăperea mare, fără ferestre. Aici s-a odihnit prietenul nostru roman. Probabil era subsolul casei centurionului, care se afla deasupra noastră, iar noi stăm și luăm masa chiar în mijlocul istoriei, așa cum spunea Richard.

Pe unul din pereți, într-un șemineu de modă veche, deschis, ardea un foc mare. În mijlocul camerei era întinsă o masă mare, *renaissance*, de culoare închisă și cu scaune în jur. Scaune baroce îmbrăcate în piele aurie pe speteze și șezuturi. Candelabre de argint luminau camera. Flăcările lumânărilor străluceau asemenea unor fluturi care zburau deasupra mesei. Întunecate și lucioase ca oglinda.

Dar nu la masă mă uitam și nu focul cu butuci mă interesa în primul rând. Nici măcar mediul istoric și nici cărămida din tavan și pereți. Nu, era cu totul altceva! De-a lungul pereților, pe pardoseala de piatră se afla o colecție de obiecte stranii. La început nu am înțeles ce erau. Abia într-un târziu. Flașnete mecanice, mari și mici, vechi și noi.

Victor remarcă uimirea mea și zâmbi.

— Asta n-o mai știai, râse el. Trebuie să adaugi asta în frumoasa ta teza despre mine. Da, colecționez flașnete. Acum am spus-o. De fapt ar fi mult mai practic dacă aș colecționa timbre, dar sunt fascinat de aceste instrumente vechi. Atât din punct de vedere al tehnicii cât și al istoriei culturale.

— Victor le repară cu mâna lui, spuse Anne. Exact așa cum alți bărbați se ocupă de mașini și motoare el poate să stea zile în șir cu o flașnetă veche ca s-o facă să cânte din nou.

— Unde le descoperi?

— Peste tot, spuse Victor. În magazine de antichități și la licitații. La Sothebys în Londra, de exemplu. Sau la New York. Și Alan Gaynor, agentul meu comercial, e cu ochii în patru, poate dă peste câte ceva de genul acesta. De fapt este o parte a istoriei culturii. Peste tot acolo unde se adunau oamenii la câte o petrecere sau la vreun târg exista o asemenea flașnetă. Ascult-o pe asta de exemplu.

Victor se îndreptă spre o flașnetă mare, care se asemăna cu un dulap, trase de câteva pârghii, întoarse câteva volane și brusc *An der schönen blauen Donau* umplu încăperea.

Richard râse încântat în timp ce David, plictisit, își privea unghiile. Își controla manichiura sau trecuse prin procedura cu flașneta de atâtea ori încât își pierduse interesul?

— Nu, acum trebuie să-ți lași deoparte jucăriile, spuse Anne. Trebuie să stăm la masă. Gândește-te la *souflé*.

Și ne-am așezat pe scaunele cu spătare înalte în stil baroc. Anne la un capăt al mesei și Victor vizavi de ea. În sacoul său negru, cu cămașa albă descheiată la gât, părea mai curând o figură din Renaștere. Fața sa puternică, sculpturală era iluminată de flacăra pâlpâindă a lumânărilor. Peretele de cărămidă, închis la culoare, din spatele lui întărea această impresie.

M-am uitat în farfuria mea. Era din ceramică, cu un model abstract, puternic. Ceilalți aveau același model pe farfurie dar motivele erau altele.

— Te uiți la farfurii? întrebă Anne. Pablo ne-a adus o duzină când a fost odată la noi acum câțiva ani. El și Victor erau buni prieteni.

— Pablo?

— Picasso.

Ar fi trebuit să înțeleg, mă gândii eu. Dacă se spune Pablo în casa asta, nu poate să fie decât o singură persoană.

Valetul ne-a servit vin roșu de Bordeaux, în pahare înalte, șlefuite. Purta în continuare mănuși albe. Am încercat să mă uit la etichetă să văd ce vin bem. Dar nu era una din etichetele obișnuite. Arăta ca și cum ar fi fost desenate cu carioca.

— Cred că știi că Victor are propria sa vie? spuse Richard care stătea vizavi de mine. Uită-te aici. Se întoarse, luă o sticlă deschisă de pe servanta din spatele lui. Valetul îl privi surprins, dar nu interveni.

Am luat sticla pe care mi-o întindea. *Château Andersky 1961,* am citit eu și m-am uitat la eticheta originală pe care erau desenate păsări în zbor cu flori în cioc. În dreapta era semnătura artistului. Scria Braque. Georges Braque. Era clar. Dacă ai podgorie proprie și te chemi Andersky atunci îți fac prietenii etichetele.

— Sunt copleșit, spusei și îi zâmbii lui Victor. Ești singurul om din câți cunosc care are podgorie proprie. Pentru un suedez este la fel de neobișnuit pe cât este de necuviincios. Iar prietenii tăi artiști îți fac etichetele și mai și mâncăm pe ceramică Picasso. E prea mult pentru un simplu istoric de artă din Suedia. E mai bine să plec acasă.

Victor râse.

— Nu este vorba de nici un fel de încercare de epatare. Ba dimpotrivă. Trăim o singură dată și de ce să nu ne facem viața agreabilă atâta timp cât durează? O serie de oameni investesc în acțiuni sau în artă. Acțiunile sunt atât de lipsite de fantezie, iar tablouri fac eu însumi, așa că am cumpărat o podgorie în Bordeaux. Și de fapt nu e chiar așa de ciudat să te ocupi de vinuri. Am citit undeva că un om dintr-o sută este ori cultivator de viță de vie, ori producător, ori comerciant de vin. Iar restul sunt consumatori. Apoi, la o zi de naștere, au apărut etichetele, prin edituri. Prietenii mei le-au considerat pe cele obișnuite prea mediocre. Și bineînțeles că le-am primit și le-am mulțumit. Noroc, Johan! Pentru epoca romană și epoca noastră! Pentru artă și desfătare!

Am ridicat paharele. Lumina strălucea în cristale. „Pentru artă și desfătare”, m-am gândit eu privind gura blândă a lui David, apoi ochii verzi-gri ai lui Anne în care dansau adânc flăcările lumânărilor.

Focul trosni iar o umbră zbură pe peretele de cărămidă. Ce s-a întâmplat aici, jos, sub această boltă, în decursul secolelor, de când a fost îngropat Marcianus?

Deodată, vechea flașnetă începu să cânte. Într-o dizarmonie stridentă se auzeau acordurile valsului *An der schönen blauen Donau.*

CAPITOLUL VI

— Namilă afurisită, râse Victor, se ridică de la masă și se duse la flașneta cea mare. Deschise o ușă mică pe lățimea dulapului, se strecură înăuntru cu o jumătate a corpului și trase de o pârghie. Aceasta zăngăni, iar valsul vienez gălăgios se stinse într-un horcăit. Anne era iritată. Se observa că nu-i împărtășește pasiunea pentru flașnete vechi.

— Se poticnește des, spuse Victor și se așeză din nou. E ceva ce nu am putut repara încă. Și nici Alan. Dar o am numai de o săptămână. Se deschide ușița mică, după care se trage înainte de pârghie și pornește. Pentru a o opri se trage înapoi de pârghie. Cu toate acestea, uneori nu este nevoie să tragi deloc, pentru că începe să cânte singură.

— Ai închinat pentru artă, am spus, și am ridicat paharul. Ce este arta?

— Există multe definiții. În ce mă privește cred că ceea ce face un artist este artă. Punct. Deși rămâne de discutat cine este artist. De exemplu, Marcel Duchamp. Când a expus, nu cu mult timp în urmă, un uscător de sticle, fiind criticat pentru asta, el a fost de părere că în momentul în care un banal obiect de uz comun apare într-o expoziție de artă, atunci el devine artă. Iar acest punct de vedere s-a impus. Ia de exemplu conservele de ciuperci ale lui Andy Warhol. Și mai există multe alte exemple.

— Dar trebuie să fie și un aspect mai important? La fel de important cel puțin, interveni Estelle. Expresia nemulțumită a ochilor ei dispăruse. Acum era plină de viață, angajată. Ochii îi străluceau în lumină, părul lung și blond se revărsa peste umerii săi într-un contrast plin de efect cu peretele de cărămidă aspră din spatele ei.

— Trebuie să-ți placă ce vezi, nu? continuă ea. Trebuie totuși să-i dai ceva emoțional privitorului. Un tablou poate să-ți placă sau să nu-ți placă, dar în nici un caz să-ți fie indiferent. O operă de artă este expresia creativității artistului care ajunge la receptor, respectiv cel care privește.

— Exact, spuse Victor, chiar dacă nu este nevoie să mergi atât de departe ca Thomas d'Aquino care a spus „E

frumos ceea ce e plăcut privirii”.

— Thomas cine? întrebă Richard. Privirea sa hoinărea, fața i se înroșise de căldură. Se putea ușor observa că nu era chiar abstinent. Estelle îl privi dezaprobator. Nu pentru prima oară în seara aceasta, m-am gândit eu.

— Dragă prietene, zise Victor jucându-se cu paharul său înalt, ținându-l între degetele lungi, subțiri. Era unul din marii gânditori ai bisericii. Poți citi cele treizeci și opt de volume din *Summa Theologiae* dacă ai insomnii.

— Noaptea noi facem altceva, nu-i așa, băbuța mea mică? spuse Richard și închină un pahar înspre Estelle, care nu era amuzată. Se vedea că „băbuța mea” îi displăcea, mă gândii eu și o privii pe Estelle. Îmbrăcămintea ei neagră era rafinată, în ton cu pielea bronzată. Dinții albi îi scânteiau între buzele întredeschise. Își dădu la o parte o șuviță blondă care îi căzuse pe fruntea înaltă și făcu acest gest cu o eleganță inconștientă. Mâna ei se mișca precum cea a unui violonist care își ia instrumentul pentru a începe să cânte. Nu, s-o numești pe Estelle „băbuța mea” era ca și cum ai numi o lebădă albă, pe un lac într-un parc, rață.

— Dar acum am atins o dimensiune în plus. L-am privit pe Victor din nou. Arta s-a comercializat, într-o oarecare măsură, și de aceea artistul nu mai este produsul propriului său talent și al capacității sale ci și al modului cum este tratat de critica și de comerțul de artă. Cel care nu este „recunoscut” supraviețuiește cu greu. Și uneori se pare că negoțul cu artă speculează „un nume”. Curat marketing, adică. Apare un artist foarte înzestrat, este „descoperit” de un negustor de artă care investește în el, îl formează și apoi îi vinde tablourile ca obiecte de investiții, ca o modalitate de apărare împotriva inflației.

— E ceva în ce spui tu, încuviință Victor. Bineînțeles că există tendințe în această direcție. Dar ele nu funcționează în perspectivă dacă nu ești bun. Bineînțeles că poți să faci și în artă baloane de săpun și să lansezi pe cineva care este apreciat de critică și public pentru un timp. Dacă nu ești de calitate, dacă nu ești artist atunci nu ține. Baloanele de săpun se sparg în câțiva ani.

— Dar balonul tău e din ce în ce mai mare și se ridică din ce în ce mai sus, râse Anne și ciocni cu el.

— Să nu te apropii însă atât de tare de soare încât balonul să se spargă. David îl privi ironic pe Victor. Deși

tu se înțelege că ai depășit deja soarele. Ești pe cale să intri în eternitatea Căii lactee.

Victor tăcu, dar apoi zâmbi.

— E frumos spus, zise el. Foarte frumos. Am să-mi amintesc. Introdu-o în teza ta, Johan: „pe cale de a intra în eternitatea Căii lactee”.

Valetul cu mănuși albe apăru discret, îmbrăcat în vesta sa vărgată, și ne servi desertul. Masa fusese în armonie cu casa. De la sufleurile cu moluște, până la cotletele de miel condimentate cu usturoi și până la șerbetul răcoritor de ananas. Cu un intermezzo de brânzeturi și pere zemoase.

— Cafeaua o bem în grădină, spuse Anne și se ridică. Începe să fie cald aici din cauza lumânărilor.

În timp ce ne îndreptam înspre scările largi care duceau sus, Victor mă luă de braț.

— Trebuie să te uiți la ceva, Johan. Perla din colecția mea. Vino să vezi!

Mă trase după el, spre un dulap vechi, închis la culoare, care avea un geam mare în loc de ușă. Deasupra era o placă de alamă pe care scria *The room of horror.*

— De ce se numește „camera groazei”? l-am întrebat curios. Este o flașnetă cu muzică de groază?

— Deloc! râse Victor și aprinse o lampă. Uită-te și ai să vezi. Am cumpărat-o din Sotheby’s.

După geamul de sticlă se vedea o cameră de modă veche, cu un dulap mare pentru păpuși, cu un pat înalt, masă și scaune, iar pe peretele cel scurt al încăperii un dulap măricel. În pat dormea un bărbat.

— Uită-te acum, spuse el. Am să pun un penny în acest orificiu.

Luă o monedă învechită de un penny și în momentul în care îi dădu drumul în orificiu, se deschise brusc o ușă ascunsă în perete, deasupra capului bărbatului care dormea, și își făcu apariția o figură stranie care avea un lat de frânghie și care se aplecă deasupra lui ca să-l sugrume. Cel din pat se trase, însă, repede înapoi în momentul în care se deschise ușa secretă și apăru un alt tip la fel de fioros, cu un cuțit în mână. Dar, înainte de a-și folosi arma albă, se deschise ușa dulapului și apăru un bărbat cu un pistol care trase asupra bărbatului amețit de somn, apoi se retrase în dulap.

— Ce întâmplare îngrozitoare, am constatat eu. Aproape ca în serialele de aventuri de la televizor.

Victor dădu tăcut din cap.

— Exact. Așa se pot petrece lucrurile când zăvorul nu e tras. De fapt mă amuză copilărește treburile astea. Lui Anne nu-i plac, dar trebuie să ai și un hobby, nu?

Am urcat treptele, am trecut prin bibliotecă și am intrat într-un salon spațios care dădea înspre terasă. Ploaia se oprise, seara era călduță și venea un miros proaspăt de verdeață și flori. Lângă piscina luminată stăteau ceilalți, în jurul unei mese albe joase.

Puțin mai încolo, în dreptul coloanelor romane, care odată susțineau templul de pe deal, stăteau David și Estelle, apropiați unul de celălalt, vorbind încet. Arătau ca și cum ar fi pozat pentru o reclamă fotografică dintr-unul din săptămânalele americane elegante, în care fațada luminată a unui templu este folosită drept cadru de efect. Iluminarea indirectă făcea ca părul blond al Estellei să strălucească iar coloanele de marmură îi scoteau în evidență fragilitatea frumuseții ei. Aspectul decadent-roman al lui David ar fi fost punctul pe i al realizatorilor reclamei. Întrebarea era doar pentru ce s-ar fi putut face reclamă? Un ceas Carter? Un Mercedes decapotabil sau un parfum rafinat?

Am remarcat că nu eram singurul care îi privea din fotoliile joase și rotative. Richard, de exemplu. Veselia lui gălăgioasă dispăruse. Și Anne de asemenea, dar ea era mai discretă și încerca să nu observe că doi din oaspeții ei se retrăseseră în afara cercului.

— Puțină cafea, Johan? întrebă ea. Zahăr? Frișcă?

Până și Victor părea încordat. Degetele lui băteau în masă un marș nervos iar între sprâncenele bine conturate și închise la culoare apăruse un rid ce se ascundea.

Richard este trist, mă gândii eu. Anne este nervoasă iar Victor iritat. Era doar din cauză că David și Estelle stăteau singuri împreună și că au părăsit cercul lor? Poate că nu era așa!

Ce știam eu despre viața lor, despre relațiile dintre ei? Acum câteva ore nu cunoșteam pe nici unul din ei. Doar pe Richard și doar dintr-o întâmplare. Era vorba de vechea situație obișnuită? Banală pentru toți cu excepția celor implicați! Estelle îl iubește pe David și invers, iar Richard este gelos? Dar atunci de ce s-o afecteze pe Anne? Și pe Victor? Sau era situația mai complicată?

— Hei, voi de colo, strigă Victor cu o repeziciune falsă. Nu mai stați acolo, veniți aici la cafea și coniac.

Estelle și David s-au întors cam împotriva dorinței lor înapoi. Mă gândeam că făceau o pereche frumoasă. Se potriveau bine. Foarte bine chiar. Și mi-am plimbat privirea de la David la Richard: fața lui lată, pistruiată, cu maxilare puternice și cu părul rar, silueta lui care se îngroșa acolo unde costumul confecționat de gata lupta cu rotunjimea burții… Cel puțin la exterior nu putea concura cu aspectul exotic al lui David, cu părul închis la culoare, cu trupul în condiție fizică bună și fața frumoasă, aproape feminină.

— Am auzit că și tu ești artist, m-am adresat lui David pentru a îndepărta încordarea.

— Da, zâmbi el. Dar sunt prea leneș. Ar trebui să lucrez mai mult, dar inspirația nu vine la comandă.

— Inspirația! fornăi Victor. Artă și muncă. Muncă grea! Ca în balet. Nouăzeci la sută transpirație și zece la sută inspirație. Nu e nici o pasăre Phoenix a fanteziei care bate la ușă și ia pensulele. Dacă stai s-o aștepți nu faci niciodată nimic. Nu, arta e muncă și trudă. Ca să desenezi și să pictezi trebuie să te aduni.

— Poate. David se întinse în fotoliul lung. Dar o scot la capăt.

— Nu ajunge, spuse Anne. Nu poți să te bizui că Victor va rezolva toate problemele tale toată viața ta.

— Te poți întreba cine cui rezolvă problemele, spuse David tărăgănat.

— David face lucruri superbe, spuse Estelle. Uneori la fel de bune ca lucrările lui Victor. Dacă poți să fii ireverențios, scuipând în biserică, sau cum se spune…

— Scuipă numai, râse Victor și servi coniac în cupe mici de sticlă. Am spus-o mereu, băiatul are talent… dar nu e suficient. Trebuie să lucrezi, să te dezvolți. Trebuie să devii ceva, tu însuți, să-ți găsești o linie proprie.

Richard stătea tăcut, învârtind paharul de coniac între degetele scurte și puternice.

— Și Estelle pictează bine, spuse el moale. Al dracului de bine chiar. Iar obiectele de ceramică pe care le face să mă ia dracu dacă nu sunt la fel de frumoase ca și chestiile alea ale lui Picasso pe care am mâncat în seara asta.

— Să nu mai vorbești despre ce nu înțelegi, spuse Estelle aspru. Eu sunt amatoare și nici măcar atât. Dar mă lucrez pe mine însumi și depun adevărate eforturi. Și acest lucru este cel mai important, sau nu-i așa? Să

încerci să faci ceva din tine însuți, să te realizezi și să eliberezi forțele creatoare pe care le ai.

— Al dracului le-ai mai eliberat întotdeauna! Richard privi sumbru în paharul gol. Am venit aici în Elveția ca tu să te poți realiza. Iar lecțiile pe care ți le dă David te-au eliberat și într-un sens și într-altul.

— Richard! Vocea Estellei era de gheață. Cred că trebuie să mergi acasă. Am să vin și eu. Ai băut prea mult și vorbești prostii. Nu cred că interesează pe cineva situația noastră. Nu este deloc ciudat că iau lecții de pictură de la David din moment ce vreau să învăț să pictez. Și este exact ce mi-am pus în gând să fac. Obosisem de ideile tale de tutore și să stau închisă la ferma de la Skarby. Și dacă vei continua în stilul ăsta, atunci plec. Și tu știi asta! E ultima dată că ți-o spun.

— Da, da, ridică Victor vocea. Să nu luăm lucrurile prea în serios! Bineînțeles că vei pleca și că Richard nu are nimic împotrivă. Iar ceramica ta nu e deloc rea. Ai talent, fetițo, iar spre deosebire de David, tu ți-l folosești! Știți de altfel ce a spus Chagall despre ceramică? „Este o uniune între lut și foc, nimic altceva. Dacă dăm focului ceva frumos ne dă și el ceva înapoi, dar dacă e ceva prost nu mai rămâne nimic. Focul e nemilos”. Voi aduce un obiect primit de la el, așa că veți înțelege ce vrea să spună.

Victor se ridică, traversă terasa cu suplețe și reveni după câteva minute cu un platou.

— *Voilà*, spuse el triumfător și puse pe masă un platou de ceramică albastră.

Era mare, de aproximativ o jumătate de metru lungime și înfățișa o femeie cu un copil în brațe, luminoasă, pe un fond albastru închis. Deasupra ei plutea un cântăreț la vioară și jos într-un colț era capul unui cal. În fundal se vedea o biserică!

— L-am primit din partea lui Marc de un Crăciun, prin anii ’50. Pe vremea aceea obișnuiam să ne facem cadouri de Crăciun. I-a dat numele *În față la Notre-Dame* și puteți vedea biserica în fundal, vârful turnului are un cocoș roșu. Tipic pentru Marc. Iubește motivul acesta al cocoșului. Și își face ceramica singur. Mulți pictează pe materialul luat de gata de la vreun ceramist. Nu e cazul lui Marc. El este pictor, sculptor și ceramist.

— Îți amintești seara aceea la Picasso? întrebă Anne. Jos, în Notre-Dame-de-Vie. Am mâncat la atelierul lui,

care arăta ca un birou murdar la o mansardă, cu lămpi puternice peste tot ca să poată lucra și noaptea. Am mâncat calcan, îți amintești?

Victor râse.

— Da, așa este. Și Pablo își curăța peștele atât de bine încât scheletul rămăsese perfect întreg. Apoi a luat o farfurie de lut încă umedă, și a apăsat scheletul în lutul moale încât forma acestuia s-a imprimat perfect. Până la sfârșit a ieșit o farfurie minunată. Se poate și așa!

— Dacă este atât de ușor să devii renumit, pe gustul întregii lumi, atunci poate ar merita să te apuci de artă, spusei. Singurul lucru de care ai nevoie este lutul. Și calcanul, evident! Dar cum ar merge oare treaba dacă mănânci hamburger?

— Dragă prietene, zâmbi Victor și își mai turnă coniac în pahar, la masă ai întrebat ce este arta. Chagall obișnuia să-l citeze pe Mozart. El a spus odată că îndemânarea și talentul nu înseamnă nimic. O operă de artă trebuie să fie numai dragoste, dragoste, dragoste. Și o privi lung pe Anne.

Stăteam cu toții tăcuți ca sub o cupolă de sticlă.

— Acum, prieteni, spulberă el atmosfera, acum o să ne distrăm.

— Un moment, spusei. Pentru că trebuie să-mi îndeplinesc rolul de istoric de artă. Cum privești, ca artist, critica?

Victor mă privi surprins și apoi zâmbi.

— Remarc că ai venit aici să lucrezi. Nu, eu spun ca și Gertrude Stein, că un artist mare nu are nevoie de critică ci numai de încurajare.

Și apoi ne-am distrat. Posomoreala lui Richard dispăru, iar Estelle s-a destins când Victor și-a pus în funcție șarmul. A povestit despre tinerețea lui, despre un Paris unde mai puteai să te plimbi cu trăsura cu cai, unde șampania era ieftină iar arta tânără, nouă și vitală. Numele „mari” coborau la noi din înălțimile faimei lor, lângă piscina luminată unde deveneau oameni, cu părțile lor bune și rele.

Dar când m-am aplecat pentru a ridica suportul de pahar care căzuse pe podeaua de marmură, am văzut degetele Annei care mângâiau precaut mâna lui David sub protecția spetezei înalte a șezlongului. Ca doi fluturi orbi în întuneric se mișcau mâinile lor albe.

CAPITOLUL VII

— De ce nu există nici o femeie Picasso? Alan Gaynor râse și lăsă să cadă scrumul țigării într-o scrumieră de metal, care avea forma unei mâini deschise. Probabil una din sculpturile aparținând vreunuia din numeroșii săi „clienți", mă gândii eu. Se mai aflau și altele de jur împrejur. Pânze în ulei, gravuri și litografii se înghesuiau pe pereții albi ai biroului său, fără să dea un efect de adunătură. Fiecare operă de artă ieșea ea însăși în valoare și toate împreună constituiau o unitate armonioasă și sofisticată. Un spectru de culori lumina încăperea, își trăia propria sa viață. Iar rezultatul nu era rău pentru că erau artiști cu A mare care garantau pentru atmosfera din jurul lui Alan Gaynor, el însuși una din stelele cele mai strălucitoare în domeniul comerțului internațional cu artă.

Victor Andersky îmi propusese cu o seară înainte să-l întâlnesc pe Gaynor și l-a sunat el însuși pentru a stabili întâlnirea. Acum mă aflam aici într-o casă din secolul al XVIII-lea în orașul vechi din centrul Genevei, într-un fotoliu italienesc, elegant și adânc, din piele albă și din oțel inoxidabil. Vizavi de mine, în spatele unui birou acoperit cu o placă de marmură ale cărui picioare erau atât de rafinat plasate încât părea că biroul plutește în aer, stătea Alan Gaynor, prietenul și agentul comercial al lui Victor.

Era mai scund și mai subțire decât mine. În jur de cincizeci și cinci-șaizeci de ani probabil. Proaspăt bronzat, într-o formă fizică bună, îmbrăcat într-un costum făcut la comandă, cu o îndrăzneață cravată Pucci la gât, el era departe de imaginea pe care o aveam eu despre artiști: bărboși, în blugi și saboți. Dar el nici nu era artist ci una din forțele dinamice în interacțiunea dintre creație și vânzare pe piață, investiție, perspective de viitor, factori hotărâtori în procesul care stabilește ce este arta. Mâinile lui se mișcau ca niște păsări nervoase în timp ce vorbea, iar ochii lui negri nu mă scăpau. În ciuda trăsăturilor sale feminine, iradia putere. Am simțit că în spatele fațadei elegante și îndatoritoare se ascunde o forță aproape de brutalitate. Dar poate că erau trăsături necesare pentru a supraviețui în jungla internațională a artei.

— Mă întrebați de ce nu există o femeie Picasso? și râse din nou.

— E o întrebare bună, dar e greșit pusă pentru că Picasso este unic. El este istoria artei, el a creat imaginea pe care o avem noi despre artă. Un monument istoric al artei secolului, dacă vreți. Aristocrat și comunist, creator și nimicitor. Frumusețe și groază. El însuși spunea că o operă de artă este suma negațiilor pe care le face. Peste șase mii de tablouri, nenumărate desene, sculpturi și gravuri. Litografii și ceramică. Totul. Așa că el își este propriul său criteriu. Nu putem porni de la el.

— Dar înțelegeți ce vreau să spun. Este marea artă un privilegiu masculin?

— Deloc. Nu uitați că am avut și avem artiști străluciți de sex feminin. Berthe Morisot, de exemplu. Sau Gabriele Münter, ca să nu mai vorbim de Artemisia Gentileschi, din secolul al XVII-lea. Deși, aveți dreptate, în parte. Eu însumi cred că există cauze sociologice ale dominației masculine. Soția lui Shakespeare nu scria ea însăși teatru pentru că nu mai răzbea între nașteri și gătit, asta ca să simplificăm totul. Și pentru că locul femeii era acasă și nu era „frumos”, nu se „cădea”, nu era deloc acceptabil din punct de vedere social să se consacre artei ca profesie. Fie ca scriitor, fie ca muzician, fie ca pictor. Nu uitați că abia în ultimul timp aceste meserii au fost socialmente acceptate. Astfel că pentru femei nu rămâneau decât poezioarele pentru albume sau „à quatre mains” la spinetă.

— Deci nu există nici o deosebire de creativitate între cele două sexe? Bărbații, prin structura lor biologică, fiind însă mai agresivi, este deci mai natural să se exprime și în artă?

— Dar nu e o lege. Este un fapt dovedit că aproape toate femeile artiști de calitate, până în secolul al XIX-lea, proveneau din cercuri artistice, din familii de artiști. Tații, frații sau alții din mediul lor erau ei înșiși artiști. Se poate spune că ele învățau, se formau acasă. Adeseori ajutau în ateliere. Iar tragic este că operele femeilor au fost desconsiderate de-a lungul timpurilor doar pentru că erau făcute de femei. Există multe exemple că marile instituții artistice din lume care au descoperit că tablouri semnate Hals sau David, de pildă, erau de fapt pictate de femei. Tablouri care stăteau în expoziții cu toate că ideea de pictor-femeie era ceva inacceptabil.

— Să sperăm că este mai bine acum. Răspunderea o poartă și comerțul cu artă.

— Bineînțeles. Ne bizuim, azi, numai pe calitate, fără nici o legătură cu sexul artistului. Trebuie să credem în ceea ce facem, să credem într-un artist până ne identificăm cu el. Sau cu ea. Să umfli un zero poate să țină pentru un timp. Acesta crește până ce se face un balon, dar la sfârșit se sparge. Zâmbi.

— O imagine frumoasă, îl întrerupsei. Comerțul cu artă pompează aer într-un artist care apoi se urcă la cer pentru a se sparge într-un nor de bancnote de dolari sau de franci elvețieni.

— Dumneavoastră scrieți despre Victor? întrebă Alan Gaynor scurt. Nu mai avea timp, sau nu-i plăceau trăncănelile mele?

— Exact. Și apreciez că ați avut amabilitatea să mă primiți. Sunt istoric de artă și lucrez acum la o teză despre Victor.

— Înțeleg că dumneavoastră suedezii sunteți cu deosebire interesați de el. E comic de fapt! Eu nu-l consider suedez. Este într-un fel internațional, fără naționalitate, deci. Așa se întâmplă cu marii artiști, devin o noțiune în sine. Când te gândești la Chagall nu te gândești că e rus în primul rând, sau la Picasso că e spaniol. Nu credeți?

Am încuviințat.

— Nu, Victor și-a părăsit cadrul național, continuă Alan Gaynor; își luă o țigară de foi lungă și subțire și o aprinse cu o brichetă decorată cu un desen futuristic din sticlă și argint. Victor este unul din cei zece artiști de seamă ai lumii, dacă se poate face o asemenea clasificare. Eu însumi cred că el este printre puținii care va supraviețui epocii noastre.

— Supraviețui?!

— Va rămâne, bineînțeles, spuse Gaynor nerăbdător. Gândiți-vă! Ce s-a întâmplat cu cei mai renumiți reprezentanți ai artei, muzicii, teatrului și literaturii de acum două sute sau numai de acum o sută de ani? Majoritatea lor au dispărut și sunt la fel de puțin vii ca hârtia pe care au scris sau ca și culorile de ulei cu care au pictat. Dar ce a fost mai bun există și azi. Grăuntele de aur care strălucește printre bulgării de pământ și printre firele de nisip.

Vorbea despre aur ca valoare artistică sau avea în vedere „aurul” care intră în buzunarele comercianților de artă? Bănuiam că nu ar aprecia întrebarea așa că am rămas tăcut și am ascultat. Doar de aceea venisem. Ca să ascult.

— Marele geniu este, bineînțeles, Picasso. El a creat o limbă, o modalitate de expresie, o dimensiune a modului nostru de a vedea lumea înconjurătoare, care a revoluționat existența noastră, civilizația noastră. Dacă Picasso este soarele, atunci Victor Andersky este luna. Dar înțelegeți-mă bine! spuse zelos și se aplecă înspre mine peste masa albă. Nu în sensul că și-ar fi împrumutat lumina de la Picasso, așa cum luna își ia lumina de la soare. Deloc. Victor și Picasso se învârt ca niște corpuri cerești pe orbite proprii, în măreția spațiului artistic.

Orice s-ar spune, mă gândii eu, Victor are un agent care crede cu adevărat în el. Deși nimeni nu e profet în țara lui, când un suedez este renumit, este mai adesea acasă decât în străinătate. Dar în cazul lui Victor este invers. Bineînțeles că e binecunoscut și prețuit în Suedia, bineînțeles că publicul și-a dat seama că este un artist important. Oricine pricepe că cine primește atâția bani pentru tablourile sale, ba, în plus, aproape neimpozabili, trebuie să fie eminent. Gradul și natura măreției sale sunt cunoscute însă mai ales în unele cercuri restrânse de iubitori de artă și de experți.

— Îmi place ideea cu grafica, spusei pentru a conduce discuția spre un subiect mai concret și mai folositor „cercetărilor” mele. Dacă un artist mare face un tablou, acesta ajunge la un colecționar sau, în cel mai bun caz, într-un muzeu. Dar o litografie care există în sute de exemplare poate ajunge la un om obișnuit care poate avea astfel și el un exemplar în căminul său.

Alan Gaynor dădu din umerii săi bine croiți. Își lăsă țigara în palma de metal deschisă de pe masă și privi pe fereastră.

— Da și nu, spuse el încet. Da și nu. Da, pentru că înțeleg ce vreți să spuneți. Arta se democratizează iar noi satisfacem interesul crescut față de artă al opiniei publice. Și nu pentru că această necesitate poate fi exploatată. În parte, grafica internațională este o junglă de noi imprimări și falsuri. Mulți s-au ars și, ca întotdeauna, e în joc opinia publicului. Dar, desigur, este bine că se face grafică iar pentru mine, în calitate de comerciant de artă,

există două obiective. Pe de o parte pot oferi o artă de calitate oamenilor care nu ar avea resurse și posibilități mai mari și apoi îi ajut pe artiștii mei să aibă o bătrânețe asigurată, zâmbi el. Dar întotdeauna sunt foarte atent. Fac serii mici, calitate superioară, nume cunoscute. Dacă începi să înșeli în branșa asta cu diferite serii și cu numerotări diferite, totul se duce de râpă. Colegii și publicul își pierd încrederea. Și asta nu ne putem permite. Nici din punct de vedere financiar și nici din punct de vedere artistic.

— Am auzit vorbindu-se despre ceva straniu, spusei și îl privii. Un bun prieten de-al meu are o litografie, un exemplar foarte frumos. Și a văzut la Paris un alt exemplar având același număr. Ar putea fi vorba de o falsificare?

Gaynor dădu din umeri.

— Greu de spus. Dacă era o copie dintr-o altă serie, care de fapt fusese destinată S.U.A., de exemplu? Sau poate, pur și simplu, fusese furată! Cineva a furat-o, a modificat numărul pentru a nu fi descoperită și apoi a revândut-o. Este o posibilitate. E mult prea complicat să falsifici litografii.

Interesant, mă gândii. Atunci, probabil, nu Alan Gaynor este cel care umblă după litografiile lui Victor! De ce ar face-o? Câștiga mult mai mult din plasarea uleiurilor lui Andersky decât ar câștiga din falsificarea unor litografii. Riscul de a fi descoperit era, de altfel, mare. Și, în acel caz, și-ar pierde și poziția și posibilitățile sale ca negustor internațional de artă. L-ar pierde pe Victor de client. Nu, Jens Stenberg a văzut lucrurile în negru. Dar așa e în cercurile artistice. Zâmbii în sinea mea.

— De ce zâmbiți? Alan Gaynor mă privea bănuitor.

— De nimic de fapt. Un lucru în legătură cu ziua de ieri, la Victor acasă.

— Da?

— Era acolo un american. David Ford. Este și el artist, evident. Purta niște cizme scurte de cowboy din Texas. Și povestea că este prea leneș ca să-și cultive talentul.

Încremeni oare Gaynor, de cealaltă parte a mesei de marmură? Sau mi se păru numai?

— David Ford. Zâmbi. Surâsul lui aproape că nu ajunse până la mine, nici nu îi atinse privirea.

— E talentat, da, foarte talentat! Dar cum el însuși spune, pe cât de talentat pe atât de leneș.

— Ce face când nu pictează?

— Este o întrebare! Victor l-a luat sub aripa sa protectoare. Vrea să facă ceva din David. Să-l crească. Dar mă îndoiesc că va reuși, pentru că lui David îi lipsește caracterul, răbdarea, voința. Nu ajunge să ai talent. Mai este nevoie de vitalitate, de forță. Dar există alte lucruri care îl amuză mai mult pe David.

— De exemplu?

— De pildă să dea femeilor tinere lecții de pictură. Și altele…

— Dar am sentimentul că Victor îl place.

Alan Gaynor zâmbi din nou.

— Sunt mulți care îl plac pe David. Dar sunt și unii care nu-l plac deloc. Am senzația că ar trebui să se păzească. Există limite când e vorba de ce i se permite chiar și unui artist. Fără îndoială că Picasso a spus că femeile ori sunt zeițe ori ștergătoare de picioare. Dar era Picasso! Iar David Ford nu este nici un fel de Picasso. Departe de el.

CAPITOLUL VIII

— Iar falsificările? spusei eu cu voce joasă ca și cum acum îmi venise în minte. În branșa dumneavoastră nu e greu să deosebești oile de capre, sau să alegi grâul de neghină?

Alan Gaynor zâmbi. Dinții puternici aveau o tentă gălbuie. Din cauza țigărilor?

— De regulă nu e nici o problemă. Cu anii capeți intuiție. Simți dacă este ceva în neregulă cu o pânză. În special când este vorba de numele mari. Aici se învârt sumele imense de bani, atrăgându-i pe falsificatori ca pe niște fluturi de noapte. Dacă pui o lampă afară, în grădină, noaptea, toți fluturii și toate insectele se adună atrase de lumină. La fel este și la noi.

Am dat afirmativ din cap și m-am gândit la ce spusese Gaynor despre intuiție. Să simți dacă un tablou este veritabil sau nu. Jens Stenberg spusese același lucru. El „simțea" că era ceva în neregulă la tablourile lui Victor. Era închipuire sau, într-adevăr, numele lui Andersky lumina și strălucea ca un far, noaptea, atrăgând falsificatorii de artă și escrocii?

— Dar uneori poate fi greu să deosebești, îmi întrerupse Alan Gaynor gândurile. Ia-l pe Van Meegeren, de exemplu.

— Nu cumva olandezul acela care-i vindea tablouri lui Göring?

— Exact. I-a vândut un Vermeer, printre altele. Numai că el era cel care îl pictase. A început în anii '30. A făcut *Discipolii din Emmaus.* Experții erau agitați în legătură cu descoperirea noii opere. A ajuns să fie chiar și lucrarea numărul unu într-o expoziție de pictură olandeză veche. Astfel că el nu era un falsificator în înțelesul obișnuit al cuvântului, adică să copieze tablouri deja existente. El făcea invers. El nu-l copia pe Vermeer, el făcea unul nou. Van Meegeren experimenta stilul propriu al vechilor maeștri și picta în aceleași tipuri de culori, cu aceleași tipuri de pensule și așa mai departe. Rezultatul a fost fantastic. Îi păcălea pe toți.

— Nu mai era și un rus? Cel care făcea tablouri de Van Gogh?

— Frumos, da. El vindea propriile sale tablouri Van Gogh muzeelor și colecționarilor din întreaga lume și cu toții au fost păcăliți în aceeași măsură. Credeau că el cumpărase tablourile de la un prinț rus după revoluție.

— Se găsea în Rusia artă atât de modernă?

— Dacă se găsea!? De exemplu colecția lui Morosov. Un comerciant bogat la Moscova. Scotea bani din zahăr și textile. Sau Stiukin. Avea șaizeci de tablouri de Matisse și cincizeci de Picasso, Renoir, Gauguin și de mulți alții. *Dansul* de Matisse era una din pânzele lui cele mai importante. Aveau destulă artă modernă! Iar o mare parte a ei a ajuns în Europa în urma revoluției. Nu mai puțin arta veche! Falsificatorii au profitat de situație pentru a-și plasa operele lor. Dar în orice caz este mai ușor să falsifici tablouri noi decât vechi.

— De ce? Când este vorba de artă modernă se întâmplă uneori ca artistul să trăiască. Gândiți-vă numai la Picasso. Există întotdeauna riscul, în acest caz, să fii descoperit de artistul însuși.

— Este adevărat, a aprobat Gaynor. Dar mă gândesc în primul rând la materialul folosit și la tehnica de lucru. Un tablou vechi de epocă poate fi întotdeauna verificat. Culorile, într-o anumită perioadă, aveau o anume compoziție. Pânzele și panourile trebuie să fie vechi, pensulele trebuie făcute dintr-un anume tip de păr și așa mai departe. O verificare chimico-fizică poate dezvălui multe lucruri, deși nu este întotdeauna ușor. Marii pictori au avut adesea elevi care îi ajutau. Și, în plus, falsificările nu erau deloc neobișnuite încă de prin secolele al XVII-lea și al XVIII-lea. Dacă este greu să dezvălui falsificatori noi de artă veche, este și mai greu de apreciat falsificările vechi care utilizează o tehnică similară, culori și pânză potrivite.

— Dar există și meșteșugari mai simpli. Cei care șterg semnătura originală a unui tablou și pun o alta.

— Exact. Dar asemenea chestiuni nu mă privesc pe mine. Pentru a păcăli un comerciant de artă este nevoie de mai mult, nu ajunge să pui un nume mare pe un tablou prost. Este greu cu falsificările! Ele sunt aproape la fel de vechi ca și arta, de altfel, și datează din perioada Imperiului roman, când aristocrația a descoperit că a colecționa artă este o preocupare superioară, de un înalt prestigiu social și nu lipsită de avantaje materiale. În vechea Romă au apărut colecționarii de artă și tot atunci

au apărut și cei care trăiau din falsificarea vechilor sculpturi grecești. Apoi, acest obicei a continuat. Dar dacă te specializezi și te oprești, ca și mine, la Andersky și la alte nume sigure și te duci tu însuți să iei pânzele din ateliere, atunci te descurci.

Alan Gaynor râse și îmi oferi un trabuc lung. Dar am refuzat. Fumez uneori, după o masă bună, niciodată însă pe stomacul gol. Telefonul de pe biroul cu placă de marmură sună.

— Vizită, se auzi o voce clară de femeie în receptorul alb. A venit.

Alan Gaynor se ridică din spatele biroului și îmi întinse mâna.

— Mi-a făcut plăcere să vă întâlnesc, domnule Homan. Sper să profitați de vizita dumneavoastră la Geneva. Și am să vă ajut cu plăcere la teza dumneavoastră dacă veți avea unele întrebări concrete. E o idee bună să scrieți o teză despre un artist în viață. Cu toții scriu numai despre Rembrandt și Rubens și despre toți ceilalți care sunt morți de sute de ani. Gândiți-vă dacă cineva ar fi fost atât de vizionar încât să fi scris despre ei în timp ce trăiau. Chiar de la sursă, ca să spunem așa. Poate că atunci istoria artelor ar fi arătat altfel.

— E adevărat, spusei și îi dădui mâna. Mă simțeam puțin vinovat. Întâlneam oameni drăguți și amabili iar eu mă ascundeam de ei sub steag fals spunându-le că voi scrie o teză despre Andersky și le furam din timp, pentru că lui Jens Stenberg i se părea că cineva a falsificat o litografie. Și pentru că „intuiește” că e ceva în neregulă cu un tablou.

Afară, în galerie, într-un fotoliu adânc, stătea David Ford. De sub blugii franjuroși se vedeau cizmele elegante de cowboy.

— Bună ziua, Johan, ce surpriză! Vrei să cumperi artă, râse el. Dar nu era un râs obișnuit, ci mai curând unul batjocoritor. Cel puțin așa credeam eu atunci. Sau era conștiința mea încărcată care îmi făcea feste?

— Poate da, spusei. Andersky m-a interesat întotdeauna. Mă gândesc să-mi completez colecția.

— Atunci felicitări. Se aplecă adânc, cu ironie, în fața mea, printre pernele moi din piele.

— Și apoi scriu o teză despre Victor, am adăugat eu. Nu avea nici un sens să exagerez. David știa la fel de bine ca și mine că un tablou de Victor Andersky trebuie să

coste mai multe venituri anuale decât aș fi avut eu probabil posibilitatea să câștig în întreaga mea viață.

— Știu. Acum sună mai serios. Poate că pot contribui și eu cu ceva. Ce-ar fi să luăm masa de prânz împreună azi? La 12:30 la Hilton. O.K.?

Înainte de a-i putea răspunde se ridică și intră repede la Alan Gaynor, dispărând în spatele ușilor strălucitoare din oțel inoxidabil ale căror clanțe aveau forma unor sâni de femeie. Vreun altul din artiștii lui Alan.

De ce nu, mă gândii eu și îl privii pe David. De ce să nu luăm masa împreună? Doar eram aici pentru a afla dacă există cineva care falsifica operele lui Victor. Pentru a-l liniști pe Jens Stenberg sau pentru a-i confirma neliniștea. Și cine ar fi putut ști mai multe despre asta decât David? Mâna dreaptă a lui Victor în tot și toate.

Nu era târziu. Aveam timp. Am dat o raită prin magazinele de antichități din centru. M-am bucurat de liniștea și calmul din jurul caselor vechi. Am admirat stratul mare de flori care forma un ceas în Jardin Anglais, am mers tihnit peste Pont du Mont Blanc și am continuat drumul pe chei, de-a lungul lacului Geneva.

Mont Blanc, muntele cu piscul înzăpezit de pe cealaltă parte a lacului albastru-verzui, își ascundea vârful printre norii gri. După spusa genovezilor, dacă într-o zi întregul munte se vede clar și distinct în strălucirea soarelui, atunci plouă întotdeauna a doua zi. De fapt, era puțin cam sinistru. De fiecare dată când e vreme frumoasă să știi că va începe să plouă!

Prima oară când am auzit numele Mont Blanc eram la mare depărtare, mă gândii și m-am aplecat peste balustrada de piatră în timp ce priveam muntele. Eram la școala medie din Örebro, în sala de clasă, în timpul lucrărilor scrise. Am zâmbit când mi-am amintit cum stăteam acolo în zilele întunecate de noiembrie și mă luptam, cu latina, cum încercam anevoios să descifrez relațiile gramaticale între complicatele conjugări și declinări ale substantivelor care, de fapt, puteau însemna orice în funcție de punctul de plecare pe care îl aveai în jungla gramaticală. Și, din păcate, nu aveam nici un compas în pustietatea ignoranței mele, iar rezultatul era pe măsura ei. Stiloul meu se plimba anevoios pe hârtia liniată; Mont Blanc se numea stiloul, alb la capăt, pentru a simboliza muntele în fața căruia mă aflam acum, fără a-i putea vedea însă vârful înzăpezit. Elveția apărea uneori

în timpul lecțiilor noastre de latină. Și brusc mi-am amintit de „castrum hiberna”. Nu însemna oare tabără de iarnă? Să faci tabără în Elveția pentru a aduna puteri înaintea luptelor cu Vercingetorix și alte căpetenii ale galilor și germanilor. Iar mare parte din echipamentul armatei romane, de la uniforme la părțile componente ale corturilor provenea din ceea ce mai târziu s-a numit Suedia. Piei și blănuri în schimbul sticlei, jocurilor de zaruri, vinului și a altor obiecte care au atras și au sedus spiritul nostru melancolic de nordici. Iar acum Victor avea propria sa tabără de iarnă aici. O idilă cu semne de întrebare întunecate.

CAPITOLUL IX

În fața mea se întindea lacul. Vântul își plimba mâinile pe apa verde strălucitoare, bătând în roșu-cenușiu sub razele ce pătrundeau printre nori. Nori de furtună în culori amenințătoare, albastru închis și ocru, se adunau de pe partea cealaltă a lacului și ascundeau formațiunile puternice ale rocilor muntelui. O pădure de catarge, ale bărcilor cu pânze, se legăna, înconjurată de diguri de granit. Mai încolo se vedea un vapor cu aburi pentru turiști iar un schior nautic desena dungi albe pe ardezia lacului.

Mai la dreapta, acolo unde începea orașul, se ridica un zid solid de case, pline de splendoare și de forță. Ca o diademă de litere robuste erau înscrise pe acoperișuri numele unor bănci și societăți de asigurări. Iar gândurile mele se îndreptau spre legi și spre ordine, siguranță și continuitate. Elveția este cel mai bun exemplu, iar Italia, mai la sud, nu are aceleași calități și cu toate astea Renașterea italiană cu otrăvurile, cu violența și cu înșelăciunile ei a dat nume ca Michelangelo și Da Vinci, în timp ce Elveția și-a adus contribuția numai cu ceasuri cu cuc și dobânzi stabile. Poate că prea multă stabilitate și ordine frânează productivitatea artistică. Sau există vreun mecanism special care îi face pe oameni artiști în loc de contabili de bancă, cam ca în cazul lui David Ford?

Mi-am continuat drumul de-a lungul cheiului. Două călugărițe în alb și negru veneau în calea mea. În spatele lor o mamă tânără în roșu cu un cărucior verde trecu pe lângă mine, prin dreptul fațadelor hotelurilor care dădeau spre lac. Beau Rivage, Angleterre, De la Paix. Toate aceste hoteluri i-au văzut pe mai marii lumii venind și plecând, plini de ambiții și speranțe pentru o lume a păcii. Dar cu toții au plecat cu mâinile la fel de goale de la Liga Națiunilor ca și de la Națiunile Unite. Mă gândeam la grotescul situației de a fi produs resurse pentru a putea distruge civilizația și omenirea de multe ori, în timp ce ne lipsesc mijloacele de a oferi populației globului o existență plină de sens, în timp ce ne lipsește puterea de a-i da de mâncare, asistență medicală și educație. Cheltuim cinci milioane de coroane la fiecare minut pentru înarmare, zi de zi, într-o lume în care oamenii mor

de foame. Dar ce făceam eu însumi pentru o lume mai bună? Căutam falsificatori de artă la Geneva. Vindeam fotolii și mese vechi în Köpmangatan din Gamla Stan. Ceea ce nu duce lumea înainte. Dar pe de altă parte nici nu contribuiam cu nimic la pieirea ei. Așa că într-un fel se realiza un echilibru.

L-am găsit pe David Ford la barul hotelului Hilton, nou construit lângă chei. Îmi făcu un semn.

— *Come right in, Johan*! *Have a drink.*

M-am așezat lângă el. David luase un Dry Martini mare și, orice s-ar spune despre hotelurile americane ca Hilton și ca altele, dar la Dry Martini se pricep! Rece, aburind, cu o aromă perfectă între gin și vermut sec. Și apoi o felie de lămâie galben-palid care întărea ambele senzații, contopindu-le într-o răcoare de pivniță.

— Te întrebi desigur de ce la Hilton, când Geneva este plină de cafenele franceze selecte, dar am calculat că este o combinație a ceea ce este mai bun în cele două lumi. Serviciu american, eficiență și igienă. Și un excelent bucătar francez. O coliziune culturală pozitivă. Skål[7], cum spuneți voi în Suedia. Sau poate la Copenhaga?

— Suedia, spusei. Și apoi „ombudsman”[8] și „smörgåsbord”[9]. Aceste cuvinte precum și „skål” sunt singura noastră contribuție la tezaurul lingvistic mondial.

— E în regulă cu „smörgåsbord” și cu „skål”. Au legătură între ele. „Ombudsman” sună puțin mai negativ. Ca și cum cineva ne-ar supraveghea în timp ce dăm noroc lângă un platou suedez. Acum vom mânca. Am făcut rost de o masă la fereastră așa că vei avea o priveliște deasupra lacului.

— Vorbeai de un platou suedez, spuse el când ne-am așezat la masă. Ar trebui să vezi Texasul. Locuiesc în apropierea unei ferme de șaizeci de mii de acri. Se numește X.O. și a împlinit de curând o sută de ani: erau două mii șapte sute de oaspeți în smoking și cizme. Gazda a venit călare pe un taur cu coarne lungi în vârful cărora avea legate bile de alamă. Am mâncat antilopă, omletă de struț, crotal și multe altele. Fermele acestea sunt însă pe cale de dispariție. În Texas mai există patru sute.

— Antilopă?

— Exact. La fermă există un parc pentru vânat mare: animale africane. Dar combinația de aici este mai sigură.

Și David Ford avea dreptate. Eficiența americană a intrat într-o fericită uniune cu bucătăria franceză. Pe lista mare de bucate din hârtie groasă, nu figurau hamburgeri, în schimb exista păstrăv. Deși aici se numea *Omble Chevalier du lac braisée au vin rouge.* Dar m-am abținut. Drumul lui a fost la fel de lung ca și al meu pentru a ajunge aici pe malul lacului Geneva și am preferat păstrăv dintr-o sursă mai apropiată. Am început cu o supă ușoară de broaște. Sună ciudat? În suedeză poate, dar numele din lista de bucate suna mai atrăgător: *Consommé val de Grenouilles Cressonnette.* Supa era verde de condimente, ușoară și ademenitoare. Avea de fapt gust de pui. Felul principal a fost *Escalopes de Turbot nappées à la Glace de Moules parfumée à l'écorce d'orange.*

În spatele cortinei de cuvinte franțuzești se ascundeau de fapt felii subțiri de calcan care erau servite cu morcovi în felii, păstăi subțiri de fasole și ceapă, așa cum cere „noua" bucătărie franțuzească, și la toate acestea un sos de midii cu felii de portocală. Pe tava cu brânzeturi nu erau numai brânză de capră, schweitzer cu găuri mari, ci și brânză gorgonzola cremoasă, verde-mucegăită. Am băut Beaujolais alb. Uleios și de la răcoarea pivniței. Nu ne-am simțit rău deloc la restaurantul „Le Cygne", la Hilton, lângă lacul Geneva.

— Ai pictat ceva de curând? am deschis eu discuția între supa de broaște și calcan.

— Muncă, toți vorbesc numai de muncă. David zâmbi. Ochii lui, în contrast cu fața palidă, erau mai calzi și aveau mai multă vitalitate decât îmi aminteam din seara trecută. Erau căprui, stropiți cu galben. Părul ondulat și negru, era tuns scurt. Gura, blândă, feminină, avea o expresie tristă, și cinică ce contrasta cu ochii săi vioi. Acum, în lumina zilei, aducea mai mult cu un roman degenerat. Un artist și un estet care, în palatul său de marmură, savurează fructele unei expediții militare victorioase împotriva barbarilor din Galia fără, însă, a fi participat el însuși, care a stat la o distanță confortabilă de violența și brutalitatea legiunilor.

— Să vorbim serios, eu fac ce vreau, pictez când vreau. Sunt liber. Vin și plec cum îmi convine. De ce să fug ca un fel de veveriță într-o roată a datoriei? Deși știu că trebuie să faci așa, mai ales aici în Elveția. Știi toată

povestea cu Calvin și alți fanatici asceți ai datoriei. „Omul trebuie să lucreze până cade în brânci și să-și pună banii deoparte într-un cont secret pentru a se bucura de bătrânețe în liniște și siguranță”. Aceasta este prima și unica poruncă a capitalismului. Poți să-ți iei alți zei. Sedu soția și sclava aproapelui tău și tot tacâmul… Poți să și omori, numai să nu fii prins… Dar bani trebuie să câștigi și pe ei să iei dobândă. Atunci vei ajunge la cer. Cel puțin așa se întâmplă aici în Elveția, o Mecca a capitalismului.

— Nu s-ar spune că ești american. Compatriot cu Joachim von Anka.

— Înțelege-mă bine. Vreau să spun doar că trăim o singură dată. Numai o singură dată. Și atunci trebuie să iei ce-ți oferă viața. Apoi este prea târziu. Când mori, cel puțin să nu regreți că n-ai făcut unele lucruri. Ce zici? Nimeni nu răsplătește pe cel care spune nu.

— Poate, am răspuns eu. Din păcate ocaziile care mi s-au oferit mie în viață pentru a spune da unor oferte nu sunt atât de numeroase. Dar fac tot ce pot!

Și am ciocnit. Dar mă gândeam că poate există cineva care ar fi dus-o mai bine dacă David ar fi profitat cu mai puțin entuziasm de darurile vieții. Victor Andersky și Richard Bengtsson, de exemplu. Cel puțin dacă am judeca după relațiile lui cu soțiile lor. Cu toate că lucrurile acestea nu mă priveau.

— Consider că filosofia ta este atrăgătoare, spusei. Dar ea presupune probabil anumite mijloace bănești.

Se întunecă la față.

— Vrei să spui că nu-mi câștig existența? Că Victor este cel care plătește?

— Deloc. Vreau să spun numai că e nevoie de bani ca să poți trăi așa cum propui tu.

— Oamenii știu întotdeauna totul și vorbesc multe, spuse el încet. Pot să-mi închipui că ți-au povestit ce persoană imorală sunt eu. Că trăiesc pe spinarea altora, că nu lucrez. Dar nu-i adevărat. Al dracului de neadevărat. Și își încordă privirea spre mine. Pentru că nu sunt imoral. Sunt amoral. *And it makes all the difference.* Zâmbi și mă mai servi cu sos de midii.

— Amoral?

— Exact! Imoral este un om care are o morală, care crede în ceva și care mai târziu încalcă acest lucru. Eu nu am nici o morală, ca să pot fi imoral. Sunt în afara tuturor acestor aprecieri mic-burgheze.

— Nu e cam nepractic uneori?

— Deloc. Dimpotrivă. N-am niciodată remușcări, așa cum se spune. Nu este necesar să mă spovedesc. Trebuie doar să cunoști descoperirea lui Darwin.

— Vrei să spui teoriile lui?

— Nu, mă refer la descoperirea adevărurilor genetice. Noi oamenii suntem mamifere. Și ne aflăm pe Pământ în același scop ca și celelalte specii. Să ne înmulțim, să ducem spița mai departe. Iar în acest proces câștigă cel care este mai puternic. Masculii cei mai puternici îi învinge pe cei mai slabi, iar cele mai tinere și cele mai frumoase femele sunt fecundate. Eu și o loterie franceză am descoperit acest lucru pentru că avem aceeași deviză.

— Și anume?

— „A non-player is a non winner”. Cel care nu joacă nici nu câștigă.

Și-o fi bătând joc de mine mă gândii, și îl privii în ochii săi zâmbitori stropiți cu galben.

Dar probabil că avea dreptate. Din punctul lui de vedere. El se situa pe sine deasupra regulilor și normelor obișnuite și făcea ce voia. Fără piedici. De ce nu? Poate că și eu trebuia să încep să fac la fel. Deși aveam sentimentul că posibilitățile mele erau mai modeste în ce privea libertatea de a trăi în excese. Pentru asta ar fi fost necesar un mediu mult mai internațional decât cel de pe Köpmangatan din Gamla Stan.

— Sună interesant, spusei. Numai că e nevoie să te numeri printre masculii cei mai puternici dacă vrei să întâlnești cele mai frumoase femele. Altfel cred că totul devine puțin cam trist.

— N-o lua textual. Vorbesc despre viață în general. Folosește-o, ia-o așa cum vine și nu spune nu. David zâmbi și făcu un semn cu mâna spre ușă.

M-am întors. Richard Bengtsson intra. Evident că și lui îi plăcea bucătăria franceză într-un cadru american, dar nu era singur. Lângă el era Anne Andersky. Ne zâmbi, dar Richard părea puțin mai rezervat.

— Teoriile tale nu se potrivesc, spusei. Povestea cu masculii puternici și femeile frumoase. Richard este cu siguranță plăcut dar ar putea oare spune Darwin că el ar avea succes la femei?

David dădu din umeri.

— Am învățat un lucru. În relațiile dintre bărbat și femeie nu funcționează nici o regulă. Doar atât că femeia folosește întotdeauna un bărbat în propriul său interes, a spus el.

— Atunci face și ea ca și tine. Sau, mai bine zis, urmează teoria ta.

David nu răspunse, bău un Armagnac vechi la cafeaua expres neagră și își aprinse un Monte Christo lung din Havana. Fumul albăstrui se ridica spre tavan. Pianistul de la bar, în celălalt capăt al încăperii, cânta o samba discretă și melancolică.

— Din Caraibe am luat multe, spuse David. Bucuria de a trăi, muzica, trabucurile și romul. Iar azi am citit în *Herald Tribune,* că și în Haiti și în Republica Dominicană poți obține divorțul în douăzeci și patru de ore. Era un anunț în ziar. Pentru patru dolari primești o broșură cu toate datele.

— Te gândești să-ți faci rost de una?

— Nu sunt căsătorit. Dar poate că alții s-ar bucura de ea. Și privi din nou înspre masa din colț, deasupra căreia Anne se apleca înspre Richard.

CAPITOLUL X

— Cum se face că lucrezi pentru Victor?

— Că lucrez pentru Victor? râse David. Mda, e și asta o întrebare. Vrei să spui că sunt elevul lui? Da, am avut o expoziție la Paris acum câțiva ani la care a fost și Victor. A considerat că am talent și a dorit să vin la Geneva. Marele maestru îl ia pe tânărul sărac, dar înzestrat, nebun și talentat, sub aripa sa ocrotitoare și formează un artist „mare", spuse el ironic. Poate de aceea nu fac prea multe, continuă el încet și privi înspre lac prin ferestrele largi.

— Sunt așteptările, poate, prea mari?

— Poate. Dar sunt aici de câțiva ani și cred că-mi ajunge! Trebuie să mă dezvolt în continuare, să mă adun. Și e al dracului de greu să realizezi ceva când cel mai mare artist din lume stă și se uită la tine. Dar am să le-o demonstrez, spuse el cu încăpățânare.

— Nu ai trecut și pe la Hollywood?

— Ba da, zâmbi el. Nu sunt numai un pictor ratat ci și un actor ratat. Spre sfârșit am jucat mai ales roluri de cascador. Cădeam de pe acoperișuri, sau din mașini care mergeau în viteză. Devenise puțin cam riscant, așa că m-am gândit că era mai sigur să stau în spatele unui șevalet. Sau cel puțin mai liniștit.

— Tu care ești artist, povestește-mi despre falsificările de artă.

— Despre falsificările de artă? Ochii lui s-au micșorat. Ce vrei să spui? întrebă el scurt.

— Nimic deosebit, minții eu. Numai că, pentru noi, istoricii de artă este fascinant gândul că o operă de artă pe care o studiezi ar putea să nu fie autentică. Că până și un expert poate fi păcălit. Acest lucru mă face ca uneori să mă îndoiesc de tot circul cu expoziții și prețuri astronomice.

— Ai dreptate. Toată treaba este o mare înșelătorie. Protecție împotriva inflației oricărei monede. Simptomul unei economii bolnave. Capitalismul occidental e pe cale să meargă la dracu, se clatină sub propria sa povară, ca un dinozaur imens, iar acum problema este să salvezi ce se mai poate salva. Cumperi un Picasso și îl închizi în pivniță. Arabii au început cu asta. Sau cumperi un

kilogram de aur și îl îngropi în grădină. Nu, pentru mine arta înseamnă o bucurie. Pentru artist și pentru cel care o privește. Acesta este esențialul. De bani nu-mi pasă.

Mă mir, mă gândii eu și îl privii. Mă uitam la haina elegantă de la Saint Laurent, la pantofii superbi italienești pe care întâmplător îi purta în locul veșnicelor sale cizme. Ca să nu mai vorbim de Mercedesul alb gri deschis pe care l-am văzut în fața intrării galeriei lui Gaynor. Erau bani din epoca sa hollywoodiană? Poate că totuși tablourile lui aveau vânzare! Sau era Victor în spate?

— Povestește-mi de Estelle Bengtsson, spusei continuându-mi cercetările nerușinate în legătură cu oamenii din cercul lui Victor Andersky. E și ea artistă?

David Ford se uită la Richard Bengtsson de la masa din colț.

— E frumoasă, nu crezi că e frumoasă? Femeile suedeze sunt întotdeauna frumoase. Uită-te numai la Anne. Și Estelle are ambiții artistice. Vrea să devină cineva, să facă ceva din viața ei. Mediul în care a crescut a sufocat-o, ca și căsătoria ei, de altfel. Și-a risipit o grămadă de ani cu bivolul acela mare. Și făcu un semn înspre masa lui Richard.

— Astfel că arta îi va deschide ușile înspre o viață mai bogată?

— Da, și Estelle nu e rea deloc. Face ceramică mai ales. Are câteva cuptoare în casă. Locuiesc în apropiere de Victor. Cred că poate ieși ceva din ea. Numai să-l părăsească pe boul ăla bătrân.

Adineaori era bivol, mă gândii. Dar nu era prea exact. Bivolul sau boul? Nu e tot una. Boul e castrat.

— Nu mă crezi? Dar ea e bună! Extrem de bună. Îi dau lecții. Și numai atât. Mă privi aspru. Deși Richard este bănuitor. El crede că ne ocupăm de cu totul alte lucruri. Dacă ar putea, m-ar omorî.

— Și Gaynor face parte din producția lui Victor? am întrebat când am primit cea de a doua cafea expres.

— Da. E foarte mare. E în toată lumea și a făcut mult ca să-l lanseze și pe Victor. E un exemplu bun pentru situația în care un artist bun întâlnește un negustor de artă bun. Se impulsionează unul pe altul într-un fel și ajung în ceruri. Dacă prin asta se înțelege bani și succes.

— Anne nu pictează și ea?

— Dacă pictează? Da de unde! Dimpotrivă. E model. A fost, mai bine zis. Anne și cu mine ne

cunoaștem de la Paris. Și a fost greșeala mea că ei s-au căsătorit.

— Cum adică?

— Anne m-a făcut să o iau și pe ea la Victor. M-a bătut la cap. Și n-a durat mult timp până ce a devenit modelul lui și ceva mai mult, spuse el încet. Fosta lui soție a plecat trântind ușa… Dar, nu-i lipsește nimic, n-o duce rău. Locuiește într-o casă mare din Insulele Canare, o fostă proprietate a lui Victor unde se distrează cu tineri spanioli. Iar acum Anne este director executiv al societății pe acțiuni „Victor”. Conduce totul în afară de pictură. La exterior pare un înger, dar în interior se află un bancher neînduplecat care numără banii.

O iubește? mă gândii eu. Poate de aceea este așa amar! A preferat adăpostul sigur al lui Victor în locul vieții de boem cu David la Paris?

— Dar nu ai văzut atelierul meu! Toți susțin că sunt un incapabil, fără ambiții, dar, dacă ai vedea tablourile mele, tu, care ești istoric de artă, ai înțelege că nu stau numai în restaurante și nu vorbesc tot timpul despre femei. Zâmbi și deodată își pierdu aerul decadent și consumat.

Puțin mai târziu ne aflam amândoi în Mercedesul decapotabil, virând ușor în trafic și mergând de-a lungul cheiului spre Palatul Națiunilor.

— Aici stau și duc tratative, spuse David arătând înspre corpurile de clădiri masive, în timp ce lumea se duce de râpă.

— Nu duc tratative; aranjează scaunele pe puntea Titanicului în loc să schimbe direcția.

— Are să se termine cu o bubuitură uriașă. David frână la un semafor și lăsă să treacă o fată cu coadă de cal, ducând în lesă un câine baset negru. O bubuitură care va distruge întreaga noastră cultură dacă nu vor fi mai înțelepți! Informațiile pun stăpânire pe noi astfel că poate apărea o eroare într-o instalație care raportează că rachete ale celeilalte părți au fost declanșate… Atunci un „conducător” cu complexul lui Napoleon pune degetul său demn pe butonul „lui” și adio, va fi un Pompei care va cuprinde întreaga lume.

— Cred că știi ce-a scris Goethe despre Pompei? „Multe nenorociri au avut loc în istoria omenirii, dar nici una n-a povestit posterității atât de mult cu atâta exactitate”. Problema este doar că atunci când se va

ajunge acolo, nu va mai rămâne nimeni care să se minuneze de ruine. Insectele vor lua totul în stăpânire și poate că va fi la fel de bine.

— Din păcate ai dreptate, constată David morocănos și își continuă drumul când semaforul se lumină în verde. De aceea filosofia mea este singura durabilă: să nu pierzi nici o șansă, să nu ai ce regreta când mori.

— Sună înțelept, dar obositor.

Mașina coti pe lângă palatul magnific al Organizației Drepturilor de Autor, din sticlă albastră, marmură și oțel, conturându-se ca o sculptură futuristă pe partea cealaltă a străzii. După câteva sute de metri am luat-o, apoi, la dreapta, pe un drum îngust.

Mașina mergea încet, ca printr-un tunel de frunziș. Copaci mari și tufe își aplecau crengile pe șosea. Pe o parte a drumului se înălța un zid de piatră cu iederă. În spatele său era o casă cenușiu-maronie, o combinație între Sundborn-ul lui Carl Larson și o cabană elvețiană.

David opri mașina, coborî și deschise o poartă din verzișul dens, mașina intră într-o curte al cărei pietriș scârțâia și ne-am oprit în fața unei case galbene scunde din piatră, construită în stil spaniol, cu arcade și cu gratii negre de fier la ferestre. De partea cealaltă a unui gard viu și mic, un bărbat bătrân, în șort și cu pieptul gol, aprindea un foc de vreascuri. Fumul albastru se ridica drept și mirosea acru. O mașină, al cărei motor mergea, avea capota deschisă. Radioul transmitea un cântec cu ABBA. Oțelul suedez, mă gândii eu, chiar dacă nu e pe câmpul de bătaie al Europei, apoi tenisul, slalomul și cântecul disco sunt armele cu care Suedia cucerește acum lumea. Și poate că e bine. Atât pentru lumea care ne înconjoară cât și pentru noi.

Un sturz negru, cu ciocul galben, căuta viermi în iarba uscată. Un parasol roșu, rupt pe la cusături era deschis pe trei sferturi în iarbă; o stivă de lemne de-a lungul peretelui garajului. Pe lada de gunoi capacul era pus doar pe jumătate, iar jos, lângă ea, se afla o pisică mare neagră. Își spăla o lăbuță, o lingea cu limba ei îngustă, roz.

— Bine ai venit, spuse David. Bine ai venit la castelul meu. Din păcate nu avem templu roman și nici morminte în pivniță, dar aici se află atelierul meu. Și barul meu, în care se găsește întotdeauna câte ceva. Intră.

Am traversat o terasă îngustă din piatră de var, am trecut printr-o ușă largă și am intrat în camera de zi a lui David. Avea dreptate. Nu era nimic care să amintească de eleganța și de fastul de la Victor. Tapetul era cu flori mari, la fel și tapițeria canapelei și a celor două fotolii.

— Stau aici numai când dorm și nu stric obiectele antice, spuse David alunecos. O mătușă egipteană bătrână e proprietara cocioabei. Ea și bărbatul ei au fost alungați din Cairo când l-au dat jos pe Farouk. Bărbatul ei avea oarece funcție la curtea lui. Mareșalul curții, cred. L-am întâlnit pe tip. Înalt și slab, cu părul lins și de o paloare verde a feței. Asta era una din micile lui ascunzători din Europa când voia să se distreze puțin. Deși nu s-ar părea că s-a bucurat de casa asta.

— Se poate locui și în condiții mai proaste, spusei eu încurajator. Eu însumi locuiesc doar într-un apartament.

— Sus este atelierul. Acolo e mai agreabil.

Am urcat niște trepte cu o balustradă de fier. David deschise o ușă și am intrat într-o încăpere mare, luminoasă, al cărei tavan se deschidea printr-o fereastră imensă de sticlă.

În mijlocul camerei era un șevalet. Pe pereți erau atârnate tablouri, iar pe podea, de-a lungul pereților, stăteau grămezi de pânze terminate, una peste alta. David era cu siguranță mult mai harnic decât credeau ceilalți.

— Aici este micul meu atelier de creație. De fapt ar trebui să stau aici, obosit, flămând și înghețat, poate chiar cu tuberculoză și să pictez pentru onoarea și renumele meu de peste câteva sute de ani. Nu, s-o facă alții. Trăiește când ți-e dat. Vrei să bei ceva?

— Campari cu sifon, mulțumesc. Deși e posibil și cazul lui Victor Andersky, mă gândii eu. Și să fii de renume internațional și să trăiești bine. Este chiar mai înțelept. Dar nu i-am spus-o lui David Ford. N-ar fi apreciat acest comentariu.

— Vorbind despre artiști, știi cum e în Suedia! spusei eu când m-am așezat cu un pahar înalt de Campari roșu, cu o felie de lămâie și cu sifonul fâsâind.

— Ce despre Suedia?

— Despre artiști și impozite. Noi avem cel mai ridicat nivel de viață din lume și impozite la fel de mari. Există un fel de corelație aici. Iar artiștii și scriitorii sunt în același timp considerați angajați și patroni.

— Cum este posibil?

— În privința impozitelor, dacă ești artist, trebuie să plătești impozit pe venit ca toți ceilalți oameni, dar trebuie să plătești și o taxă de patronat pentru tine însuți ca propriul tău angajat. Și mai trebuie să plătești impozit pentru depozitarea de mărfuri, pentru tablourile pe care nu le-ai vândut.

— Deci vrei să spui că dacă aș fi fost suedez, ar fi trebuit să plătesc impozit ca angajat și taxă în calitate de patron și, în plus, impozit atât pentru tablourile pe care le vând cât și pentru tablourile pe care nu le vând?

— Aproximativ exact.

— Atunci trebuie să-ți spun că sunt extrem de fericit că nu sunt suedez.

Aveam sentimentul că trebuia să povestesc mai multe despre Suedia ca s-o dreg. Să vorbesc despre sistemul de asistență medicală și despre avantajele sociale de care ne bucurăm. Toate facilitățile. Dar am înțeles că David Ford nu mă invitase la vila sa egipteano-spaniolă ca să vorbim despre asistența socială din Suedia. Și avea dreptate.

— Acum, am să-ți arăt ceva interesant, pentru un istoric de artă. Privește.

Se îndreptă spre perete și trase o draperie mare. Pe perete atârnau vreo zece tablouri.

M-am ridicat și era cât pe ce să scap paharul din mână. Pentru că ceea ce vedeam era cu totul fantastic. În mijloc era un tablou mare de Chagall, în roșu și albastru. Un cocoș roșu plutea cu o pereche de îndrăgostiți pe deasupra Senei. Turnul Eiffel de o parte și Nôtre Dame de cealaltă parte. La stânga acestui tablou era un altul cu o pasăre de Braque, care se întindea peste orizonturi îndepărtate. Jos era o pereche de cizme de Magritte cu ochi în loc de bombeuri. Un ceas desfigurat de Dali era atârnat de o masă iar alături se mai aflau câteva pânze de Chagall.

— Nu e rău deloc, spusei impresionat. Deloc rău. Acum înțeleg că-ți permiți să conduci un Mercedes decapotabil. În schimbul unui tablou de-al tău primești franci elvețieni foșnitori. Dacă bineînțeles tablourile nu sunt ale prietenei tale egiptene.

David râse.

— *I was pulling your leg*. Voiam doar să te testez. Ori sunt foarte bun, ori tu nu ești istoric de artă. Bineînțeles că nu le vând. Sunt exerciții de stil. Îl iubesc

pe Chagall, de exemplu. Și am încercat să pictez ca el, să gândesc și să simt ca el. În special pentru a mă distra.

Am pus deoparte paharul și m-am apropiat de perete. David avea dreptate, nu eram nici istoric de artă, nici expert. Dar mi-a plăcut întotdeauna Chagall. Am văzut tot ce s-a putut vedea în muzee și în expoziții, am citit cărți și am văzut reproduceri. Iar aceste tablouri erau fantastice. Nu puteam vedea nici o deosebire între ele și originale. Aceeași tehnică, același limbaj plastic. Culorile, simbolistica. Poezia. Toate erau acolo.

— Astea sunt numai exerciții, spuse David. Exerciții de digitație pentru a-mi demonstra că sunt cineva, că pot. Iar acum pictez pentru expoziția mea. Dar pânzele alea nu vreau să le arăt. Nu încă.

Cineva sună la ușă, undeva, în casă. Sunetul aspru, pătrunzător venea de departe, de abia dacă se auzea în atelier.

— Doar o secundă, spuse David. Poate e poștașul. Și dispăru pe scări în camera de zi.

Victor avea evident dreptate, mă gândii. David este foarte talentat. Dar trebuie să se concentreze. Să lase femeile și mașinile, să părăsească partea strălucitoare a vieții un timp și să picteze serios. Pentru că de pictat știa să picteze. De jos, din camera de zi, se auzeau voci. Stăteam acolo fără rușine și trăgeam cu urechea. În mod normal nu trag cu urechea, dar de data asta nu m-am putut abține. Mă contaminase iresponsabilitatea veselă a lui David?

— Mă rogi să n-o fac, am auzit vocea lui David. Mă rogi să nu vorbesc. Dar crezi tu că pot continua să trăiesc astfel? Mă crezi un prost?

N-am mai auzit nimic. Doar un mormăit slab și apoi o voce de femeie. Se aflau acum într-o altă parte a camerei? Și apoi se auzi din nou vocea lui David.

— Te-ai folosit de mine. Ai spus că mă iubești, dar ai făcut-o numai ca să poți obține ce voiai, după care m-ai aruncat ca pe o creangă uscată. Nu pot să înțeleg, spuse el amarnic. Cum poți să arunci mai mulți ani de viață din sufletul tău? Ceea ce am trăit împreună nu ai cunoscut cu nici un alt bărbat. Nu credeai că acest lucru ar putea exista. Încetasești să mai speri. Îți amintești că obișnuiai să spui astfel?

Vocea de femeie răspunse ceva ce n-am putut înțelege. Vorbea încet, apelator. Ca și cum ar fi vrut să

convingă astfel.

— Am fost prost să cred în tine, se auzi vocea lui David. Mă iubeai și te iubeam, așa credeam. Dar nu pe mine mă voiai. Ci cu totul altceva. Și când ai obținut ce ai vrut te-ai debarasat de mine. Ca un medic care scoate apendicele. Dar tu nu ai făcut anestezie, iar cicatricea se mai află aici. Și e blestemat de dureroasă, în continuare. Trebuie să-i spun, nu mai pot suporta. Trebuie s-o fac înainte de deschiderea expoziției mele. M-am înșelat destul pe mine însumi.

Apoi vocile s-au auzit tot mai slab din nou. Vocea femeii părea enervată. Se auzea zgomotul tocurilor pe podeaua de piatră, apoi s-a auzit o ușă trântindu-se și o mașină porni. După care se lăsă liniștea.

CAPITOLUL XI

Când David se întoarse, stăteam într-un fotoliu, răsfoind o carte despre obiectele de ceramică ale lui Chagall.

— Am fost oare adus pe lume numai ca să fac câteva salturi mortale și ca să seduc câteva femei?

— Să faci ce? spusei eu surprins și lăsai să-mi cadă cartea pe genunchi.

David își trecu mâna prin păr.

— Un citat prietene. Cum stai cu cultura? Sunt cuvintele vrăjitorului lui Isaac Singer. Vrăjitorul din Lublin. Nu, mai curând mă simt ca Don Juan. Nu mă simt deloc ca un vrăjitor. Și privi posomorât înainte.

— Don Juan? Dar atunci nu trebuie să te plângi.

— Să nu mă plâng? spuse el cu amărăciune. Nu știi că Don Juan a fost transformat în piatră? Dar și o piatră poate să ardă cu flacără albă, până se pulverizează și dispare.

Ce să mai spun? Buna lui dispoziție dispăruse. Se închise în sine. Depindea de femeia cu care tocmai vorbise?

— Nu mai merge așa! îl uzii. Își reveni repede. Acum trebuie să lucrez. Îmi aleg tablourile pentru expoziție. Întrebarea e numai dacă voi îndrăzni. Poate că e mai bine să trăiești cu iluzia că ești bun decât să expui și să fii „executat”. Deși nu poți fi tânăr și promițător toată viața. Ce zici? Îmi zâmbi ironic.

— Nu știu. Cu siguranță că am fost tânăr, dar niciodată promițător, așa că nu pot să-ți dau nici un sfat. Și am râs împreună. Nu, spusei eu, și mă ridicai. Nu voi sta în calea artei.

— Ne vedem diseară, nu? Și David mă privi întrebător.

— Unde?

— La Victor, bineînțeles, spuse el nerăbdător. Au din nou un fel de petrecere. Și te vor invita, cel puțin așa spunea Victor.

— Mie nu mi-a spus nimic, dar poate că am vreun mesaj la hotel.

Așa s-a și întâmplat. Când m-am întors la Intercontinental am găsit un bilet. De fapt ar fi trebuit să

locuiesc într-un hotel mai modest și mai tipic, mă gândii eu și mă întinsei pe patul mare american. M-am uitat la biletul pe care portarul scrisese cu stângăcie că eram invitat la dineul oferit de domnul Andersky, la orele douăzeci, în seara aceea. Oare nu părea că e mai respectuos decât înainte, acum când mi-a înmânat mesajul? Dar era doar închipuire. Într-un hotel la care veneau Rolls-Royce-uri albe și Mercedesuri strălucitoare cu arabi în burnus și cu ochelari de soare, într-un flux continuu, desigur că ar fi fost necesar mult mai mult decât o invitație la Victor pentru a impresiona personalul. Hotelul era plăcut. Lifturi silențioase, camere mari, săli pentru televizoare și programe de filme interne. Bar în cameră și un personal liniștit și discret. Și care era atmosfera locală a Genevei? Tapete cu flori și ceasuri cu cuc, miros de mâncare pe coridoare și ghivece cu flori la ferestre! Atunci era mult mai bine aici. Am deschis radioul și l-am pus pe postul cu muzică al hotelului. Acordurile viorilor care cântau „Stardust" înghițiră zgomotul traficului de pe stradă.

Jens Stenberg nu va primi prea mult pentru banii săi, mă gândii somnoros. Și era la fel de bine. Cel puțin din punctul său de vedere. Asta însemna că nu existau probleme. Singurul său argument, în afară de o intuiție vagă că lucrurile nu ar fi în regulă, era acea litografie pe care a văzut-o la Paris și care avea același număr cu litografia lui. Iar după părerea lui Gaynor acesta ar putea fi semnul că era furată. Era ceva în acest punct de vedere. Dacă fusese furată în Paris și era vândută tot acolo, era normal să-i fi modificat numărul. Dacă existau cincizeci de litografii din aceeași serie era nevoie doar să-i șteargă o cifră din număr și să pună o alta în loc. Să-i schimbe, de exemplu, un patru cu un nouă. Apoi hazardul a vrut ca Jens Stenberg să aibă același număr pe exemplarul său. Bănuiala că Alan Gaynor s-ar fi ocupat de falsuri părea de necrezut. Sfera sa de activitate era extrem de extinsă și câștiga prea mulți bani din comerțul cu artă ca să riște pentru câteva mii în plus. Și cu siguranță că David știa să picteze, chiar ca și Chagall și Braque, dar să-l falsifice el pe Victor părea prea mult. Nu muști mâna care te hrănește, mă gândeam eu când orchestra lui Glenn Miller izbucni cu „In the mood".

Pe la orele șapte seara m-am trezit tresărind. M-am sculat din pat și nu aveam idee unde eram. Simțeam nisip

în ochi și gâtul îmi era uscat. Limba îmi era ca o felie groasă de salam pe care cineva a uitat să o pună la frigider. Dar așa se întâmplă dacă mănânci mâncare prea grea la dejun. Broasca și calcanul au înotat în prea mult Beaujolais alb.

O oră mai târziu coboram din taxi în fața casei lui Victor. Proaspăt ieșit de sub duș, proaspăt ras și cu Monsieur Givenchi imprimat în obraji după ras, mă simțeam pregătit pentru mare parte din ce se putea întâmplă.

Ușa o deschisă același valet din seara trecută dar de data aceasta, eu eram ultimul dintre oaspeți. Ceilalți erau deja pe terasă, lângă coloanele romane. Alan Gaynor stătea cu un pahar înalt într-o mână și cu un trabuc în cealaltă. Se pare că îi povestise ceva lui Richard Bengtsson care râdea încât se înecă cu șampanie și trebui să fie ajutat de Victor, care îl lovi pe spate.

Anne mă întâmpină, îmbrăcată într-o rochie lungă galbenă și îmi întinse mâna în așa fel încât să i-o sărut. Intra în firescul lucrurilor.

Anne era regina din regatul lui Victor, învârtindu-se printre coloanele templului roman și comorile de artă internațională.

— Bine ai venit, zâmbi ea, iar ochii ei gri-verzi străluceau.

Dacă aș fi fost pictor, aș fi ales și eu un asemenea model, mă gândii. Modelele posibile ale lui Zorn erau bune în felul lor, dar Anne era altceva. Cu totul altceva. Și aproape că am roșit când am privit-o. Din fericire nu putea să-mi citească gândurile.

David îmi zâmbi lunecos din locul unde se afla împreună cu Estelle. Ea era cea care îl părăsise? mă gândii în timp ce îi salutam. Estelle era cea care se folosea de David? Dar în acest caz, pentru ce? Ce nu dorea ea ca el să mărturisească și cui? Dar de ce trebuia să fie Estelle femeia din atelierul lui David? Sau Anne? Totuși, David cunoștea mai multe femei în Elveția în afară de bruneta Anne și de blonda Estelle. Și am zâmbit de unul singur. Detectivul maestru Homan! Dacă nu puteți să vă complicați singuri existența, lăsați-l pe el să o facă! Doctor Watson de pe Köpmangatan. Singurul defect era că eu nu aveam nici un Sherlock Holmes în spate care să-mi rezolve problemele. Dacă nu o socoteam pe Cléo, bineînțeles. Dar ea nu era cu mine aici.

— Nu știu dacă ai cunoscut-o pe doamna Gaynor? E americancă. Anne mă privi întrebătoare pe când ne îndreptam înspre o femeie care stătea singură lângă piscină și privea apusul de soare de pe malul celălalt al lacului Geneva.

— *Hello*, zâmbi ea. Sunt soția lui Alan. Mă numesc Abie.

Fusese și ea model? Umerii săi albi ieșeau dintr-o rochie roșie, un păr negru încadra fața albă, dominată de ochi mari albaștri.

Orice s-ar spune despre artă, dar atrage femei frumoase. M-am uitat printre invitații de pe pajiștea de un verde intens. Anne, Estelle și Abie Gaynor. Trei flăcări în galben, alb și roșu. Deși, de fapt, nu este chiar așa de ciudat, mi-am continuat eu invidios monologul interior. Un artist, ca să nu mai vorbim de comercianții de artă, este un estet, iubește frumosul. Și femeile sunt atrase de putere, bani și influență. Dar am lăsat la o parte gândurile reacționare, când Abie Gaynor a întins mâna și m-a lovit ușor pe frunte.

— Un țânțar.

— Mulțumesc, spusei. Știți că numai femeile sug sânge, în timp ce masculii dansează.

— Ca oamenii, spuse David.

— Vorbește pentru tine însuți! spuse Estelle.

— Poate că tocmai asta și fac. David era serios.

— Exact, interveni Victor. Tu dansezi în viață, roiești iresponsabil în serile de vară în loc să lucrezi pentru expoziție.

Am râs cu toții.

— Suntem atrași de voi, femeile, pentru că sunteți frumoase, constatai eu, curajos după două pahare de șampanie și l-am luat pe al treilea de pe tava de argint pe care o plimba valetul. Dar știți după ce se orientează țânțarii masculi?

— N-am idee, spuse Anne.

— După sunet. Sunetul pe care îl fac aripile femelelor, cu cele aproximativ patru sute până la cinci sute de bătăi pe secundă. Iar femela suge sânge de la noi când este fecundată. Acidul lactic, aminoacizii, colesterolul și altele le sunt bine mirositoare. Bărbații sunt mult mai atractivi decât femeile pentru țânțăroaice.

— De ce? se miră Victor amuzat.

— Depinde de androsteron, hormonul nostru sexual, spusei și am ridicat paharul.

— Și eu care credeam că ești istoric de artă și nu zoolog, spuse Victor. Dar să închinăm pentru femeie sub toate formele ei. Până și doamnele țânțăroaice umblă după androsteronul nostru, sau cum îi spune. Iar eu am o surpriză pentru voi.

— Ce anume? Povestește.

— Vom mânca mai târziu. Mai întâi mergem la cazino la Divonne. Facem doar un sfert de oră până acolo. Mi-a venit cheful așa, dintr-o dată. Și acesta este unul din avantajele de a fi artist, râse el. Trebuie să trăiești conform imaginii de geniu capricios.

Richard părea surprins, dar apoi ideea îi păru atrăgătoare. Singura care dădea impresia că nu ar fi amuzată era Abie Gaynor. Și m-am întrebat de ce.

Divonne, care se afla de partea franceză a graniței, nu era departe de casa lui Victor. Am străbătut străzi înguste, am trecut peste ogoare și pajiști, apoi un mic post de vamă, unde un jandarm morocănos a aruncat o privire distrată în pașaportul lui Victor.

Cazinoul era înconjurat de copaci înalți și era iluminat puternic de neoanele străzii. La intrare stăteau bărbați prietenoși, în costume roșii, care ne-au poftit înăuntru cu zâmbetul pe buze. Dar curând jovialitatea luă sfârșit și îi luă locul birocrația. M-am așezat la coadă și am luat un bilet de intrare de 12 franci după care mi s-au notat, după un control amănunțit, numărul pașaportului precum și numele și adresa într-un registru ca să vadă dacă am mai fost acolo înainte. A trebuit să forțez încă un zid unde un funcționar, cu ochi acri, mi-a notat din nou numele și numărul biletului de intrare, înainte ca ușile celui mai sfânt loc să se deschidă.

— Veniți, spuse Victor, și ne mână înăuntru ca un pastor. O oră de joc după care mâncăm.

Nu mă prea amuzau jocurile și pot număra pe degete dățile în care am fost la cazino. Probabil că am prea mult respect față de bani pentru a-i juca pe un număr la întâmplare. Sau și pentru că în sufletul meu luteran se aflau mult prea mult înrădăcinate regulile impuse de vechea mea școală, care interziceau „jocul cu bani sau cu valori bănești”, pentru a putea cădea în patima jocului. Așa că poate eram nedrept, dar cazinoul mi se părea plictisitor. Mese cu diferite mize minime erau înșirate

peste tot, într-o sală lungă și îngustă. Domni serioși în smoking prezidau capetele mesei și aruncau bile de metal mici și strălucitoare în roata ruletei, strângând apoi grămezile de jetoane. La una din mese ședea un chinez bătrân, cam înghesuit. Fața lui zbârcită se asemăna cu cea a unei broaște țestoase. Numai ochii mici îi mai dădeau viață. Într-o mână avea un evantai iar jetoanele le arunca cu cealaltă. Lângă el stătea un bărbat cu un caiet de notițe în față. Nota cu hărnicie toate numerele care ieșeau. Un tip care voia să construiască un sistem pentru a păcăli întâmplarea oarbă. La o altă masă, un arab pierdea fără să-și schimbe mimica cinci jetoane în valoare de zece mii de franci. Dar pe fața jucătorilor nu se vedea nici un fel de bucurie. Cu toții stăteau încordați, rigizi și urmăreau dansul în cerc al bilelor strălucitoare în ruletă. Nimeni nu comunica cu nimeni, cu toții erau închiși în ei înșiși, prinși de joc.

M-am retras la o masă unde se juca Black Jack. Un joc care în copilăria mea se numea „Două'ș'unu", cel puțin acasă la Viby unde, în timpul verilor, obișnuiam să-l joc în podul cu fân al grajdului împreună cu niște pierde-vară mai tineri ai satului atunci când mă sustrăgeam privirii aspre a tatălui meu. Îmi veni în minte o întâmplare cu Herbert Tingsten. Odată a avut invitată la masă o fată tânără. Când a întrebat-o câți ani are, ea i-a răspuns „douăzeci și unu". „Păi, asta nu-i nici o vârstă, replică Tingsten, ăsta-i un joc de cărți".

De dragul de-a privi am pus zece franci, dar de obicei nu aveam noroc decât la pierdut, ceea ce mi-a întărit atitudinea mea față de jocurile de noroc.

La o masă stătea Richard. În spatele lui era Estelle. Dar el avea mai mult noroc decât mine. O grămadă rotundă și mare de jetoane din plastic se afla lângă mâna lui stângă, iar el, sistematic și hotărât, le punea pe postavul verde al mesei.

La o altă masă Victor pierdea și Anne nu părea deloc amuzată. Frumoasă la suprafață, dar sub această fațadă se ascundea un adevărat contabil de bancă, mă gândii eu. Așa o descriu cu toții. Înțeleg de ce nu-i place că Victor cheltuiește banii cu atâta ușurință.

David era la bar, sau mai exact stătea aplecat peste tejgheaua de lemn, istovit. Evident că nici el nu era amuzat. Dar cel care era cel mai fascinat și mai absorbit de jocul său era Alan Gaynor. Stătea lângă masa înaltă

unde se jucau cele mai mari mize. Iar jetoanele de lângă el erau roșii, în valoare de zece mii de franci. Aproximativ la fel de mult în coroane suedeze. Și pierdea. Am înțeles de ce Abie nu fusese încântată că plecăm la cazino. Dar era bogat și va recupera din vânzările de artă ceea ce pierdea la caruselul cazinoului de la Divonne.

— Johan, auzii eu vocea lui Victor în spatele meu. Asta e pentru stimularea apetitului înainte de dineu. Să primească și sufletul pe ale lui, sau nu? Puțină tensiune ne trebuie și nouă în toată această monotonie. Dar acum mergem acasă. Ai spart banca?

Am dat din cap că nu și el râse, dispărând pentru a-i căuta pe ceilalți oaspeți ai săi.

Era cald și am ieșit pe holul în care dădeau sălile de joc ca să-i aștept pe ceilalți. M-am așezat pe un scaun în spatele unui stativ cu o sculptură în bronz reprezentând o femeie care cânta la harpă.

— Și americanul? am auzit eu o voce de cealaltă parte a femeii de bronz.

Erau doi crupieri care fuseseră înlocuiți cu siguranță.

— A pierdut din nou. Astă seară, cincizeci de mii, și acum o săptămână aproape o sută de mii.

— Spune și tu… Narcotice, bordeluri…

— Poate că-i mai bine să te apuci de asta în schimb, se auzi primul glas râzând. Da, dar nu narcotice!

Apoi veni Victor. Ca un bun păstor a reușit să-și adune toate oițele. Și am ieșit afară la mașini. Dar tot timpul drumului m-am gândit la care dintre cei doi americani se refereau crupierii. Americanul care pierdea banii, să fi fost Alan Gaynor?

Acasă la Victor seara continuă în aceeași atmosferă destinsă în care începuse. M-am întors la hotel înainte de ora unu. Am băgat nasul în barul de la etajul 18 și am privit prin fereastra mare luminile Genevei strălucind ca niște jerbe de foc în întunericul de jos. Dar încăperea lungă și îngustă era goală. Doar câțiva americani în costume dungate, cu cămăși albe, stăteau la una din mese.

Când am dat să intru în camera mea, doi arabi plictisiți stăteau fiecare pe câte un scaun în fața ușii vecinului meu. Erau „căptușiți” bine pe sub sacouri, iar în urechi aveau dopuri de plastic. Cu siguranță că locuiam perete în perete cu vreun potentat care avea gardă personală. Mda, nu strică, oricum. Când îi curge

stăpânului, îi pică și supusului. Dacă vecinul meu este păzit atunci profit și eu de asta. Dar din păcate, sau mai bine zis, mulțumescu-ți ție doamne că n-am ajuns atât de departe în viață încât să am nevoie de gardă corporală. Dar cine știe! mă gândii în timp ce mă strecuram sub așternut în patul lat. Poate va veni și ziua aceea. Și la acest gând reconfortant am adormit.

A doua zi m-am trezit târziu, la orele zece. În mod normal mă trezesc la orele șase, indiferent când mă culc și întotdeauna am invidiat oamenii care au somnul bun. Pe de altă parte însă sunt obosit serile, așa că se echilibrează.

Acum îl voi suna pe Victor să-i mulțumesc pentru ospitalitate și să-i spun că plec acasă. Nu mai exista nici o posibilitate să cheltuiesc mai mulți din banii lui Jens Stenberg. Am vorbit cu Victor și l-am întâlnit pe Gaynor și pe ceilalți. Nu erau indicii că ar exista falsificări ale tablourilor lui Victor. Cel puțin nu le-am putut descoperi. Jens ar trebui să se ocupe singur de chestiune dacă nu mă crede. Eu mi-am făcut datoria.

Am dat un telefon să-mi aducă micul dejun și am căutat numărul de telefon al lui Victor în carnețelul meu de buzunar. A sunat o dată și încă o dată. Îmi răspunse o voce în franceză. Am bănuit că era valetul.

— Nu, domnul Andersky nu poate vorbi la telefon acum.

— Puteți să-i transmiteți că a sunat domnul Homan. Mă voi întoarce în Suedia azi și doresc doar să-i mulțumesc pentru ospitalitate.

La celălalt capăt al firului s-a lăsat tăcerea pentru o clipă. Atât de adâncă era tăcerea încât am crezut că s-a întrerupt legătura.

— Alo, am spus eu într-un târziu. Mai sunteți pe fir?

— Da, sunt aici. S-a întâmplat ceva îngrozitor. Domnul Ford a murit. Și-a tras un glonț în tâmplă în noaptea aceasta. O întâmplare îngrozitoare, domnule!

CAPITOLUL XII

— E vina mea. Eu l-am ucis.

Victor Andersky mă privea cu ochii îmbătrâniți, obosiți. Stătea prăvălit grămadă în fotoliul alb și pentru prima oară am remarcat că avea șaptezeci de ani. Ridurile din jurul ochilor se adânciseră. Trăsăturile din jurul gurii se șterseseră. Ca și cum fața lui s-ar fi resemnat, obosită să mai fie tânără. Prin ușa de sticlă întredeschisă ce dădea înspre terasă se auzea ciripitul păsărilor. Soarele strălucea iar lacul Geneva scânteia albastru-verzui în spatele coloanelor romane. Victor părea mai scund decât înainte. Ca și cum s-ar fi scufundat în el însuși. Bucuria de viață și vitalitatea sa debordantă dispăruseră.

— Tu ești cel care?… Nu mi-am continuat ideea.

— Bineînțeles că nu, se răsti el. David… David s-a sinucis. Dar a fost vina mea. Vina-i a mea. L-am forțat prea mult. Am avut pretenții prea mari de la el, am avut așteptări exagerate în legătură cu el. Și el a descoperit că nu le poate împlini, așa că nu a mai rezistat. Iar eu, care în naivitatea și prostia mea credeam că David voia să trăiască și să se amuze înainte de a începe să lucreze serios, continuă Victor încet, ca și cum ar fi vorbit pentru sine însuși. Că totul se datora faptului că îi venea greu să se concentreze. Dar nu asta era! David pur și simplu nu a putut, nu era suficient de talentat. M-am înșelat. Și acum nu a reușit să o recunoască față de sine. Nu a mai suportat.

Apoi tăcu. Privi înspre grădină.

— Era minciuna vitală care nu mai ținea, continuă el apoi, încet și gânditor. David trăia dintr-o iluzie. O iluzie pe care eu o creasem. Când, la sfârșit, a înțeles că nu putea să fie la înălțimea ei, lucrurile nu au mai mers. Cred că, dacă ar fi trăit în altă parte și nu aici, acest lucru nu s-ar fi întâmplat. Aici contrastul a devenit prea mare. Eu eram cel care am reușit, cel care am devenit ceva. Într-un fel el a împrumutat de la mine foc și strălucire pentru ca până la urmă să se ardă atunci când el însuși a vrut să se autodepășească.

— Cum s-a întâmplat?

— Ironia este, spuse Victor, de ca și cum nu ar fi auzit întrebarea mea, că a făcut-o la mine acasă. Deși era

logic, bineînțeles… În pivnița casei care „trâmbițează” succesele mele. Ieri seara David era printre ultimii care a plecat de la mine. Un sfert de oră mai târziu, când era o liniște deplină în casă, flașneta cea mare de jos din pivniță a început să cânte *An der Schönen blauen Donau.*

— A cântat flașneta, în mijlocul nopții?

Victor dădu din cap afirmativ.

— Poate că îți mai amintești că a început să cânte și în seara când am stat la cină. Nu m-a surprins că s-a întâmplat ceva cu mecanismul ei. Nici Alan Gaynor și nici eu nu am putut descoperi hiba. Așa că uneori începe să cânte singură, o pornește de capul ei. Basson, valetul, s-a dus împreună cu Anne să oprească flașneta și atunci… atunci l-au găsit acolo. Întins pe podea cu un pistol în mână. Era mort iar flașneta cânta tare și strident. Victor tăcu, nu mai putea articula.

Trebuie să fi fost un șoc îngrozitor pentru el, mă gândii eu. Să cobori în pivniță în mijlocul nopții și să dai peste David mort. Favoritul lui, cel în care a crezut atât, cu care se purta ca și cu un fiu. Acolo l-au găsit pe David prăbușit cu un pistol în mână. Cinicul și decadentul David, romanul din perioada de amurg a Imperiului, stătea întins sub arcadele vilei romane ce se afla de atâta vreme pe dealul de lângă lacul Geneva. Într-un fel ciclul se încheiase.

— Și când am telefonat la poliție, continuă Victor cu vocea scăzută, a revenit Alan Gaynor. Își uitase servieta. După aceea a venit și Richard. A auzit flașneta cântând și a crezut că făceam o petrecere sexi, cu destrăbălare și băutură. Victor zâmbi fără voie. Dar nu era vorba de așa ceva, spuse el cu seriozitate. Chiar dimpotrivă.

— N-ai auzit împușcătura?

— Zidurile sunt foarte groase iar muzica flașnetei înghițea orice alt zgomot. Poate că flașneta s-a declanșat în momentul în care a apăsat pe trăgaci. Sau poate că împușcătura a provocat o vibrație care a declanșat mecanismul, sau poate că David a dat drumul flașnetei ca o ultimă grimasă pe care a făcut-o vieții.

— Și ești sigur că a fost sinucidere?

Victor a ridicat capul și m-a privit.

— Dacă sunt sigur, spuse el încet. Ce vrei să spui? Să fi fost… să fi vrut cineva…

— Nu vreau să spun deloc că ar fi fost ucis, spusei repede. Deloc. Atâta doar că ieri am luat masa cu David și

nu mi s-a părut deloc că ar fi fost deprimat. După aceea am mers împreună la atelierul lui și am văzut o parte din lucrările sale. Mi-a povestit de planurile pe care le avea pentru expoziția pe care urma să o deschidă destul de curând. De aceea mi se pare atât de neverosimil ca el să-și fi luat viața tocmai acum.

— I-ai văzut lucrările? Lucrările pentru expoziție?

— Nu, erau întoarse și așezate de-a lungul pereților. N-a vrut să mi le arate. Dar erau și alte lucrări. Copii după Chagall și mulți alții.

— Chagall? Și mai cine?

— Braque, Matisse și Chagall. Și altceva nimic. A, ba nu, și Dali.

Victor se adânci din nou în fotoliu.

— Vezi tu, spuse el apoi, a copia este un lucru, iar a crea este cu totul altceva. Și el nu a vrut să-ți arate lucrările pentru expoziție deoarece nu era nimic de arătat. David era maniacodepresiv. Uneori era foarte deprimat. Vedea totul în negru. Iar alteori era totul roz. Oscila între extreme. Și oare nu așa este: atunci când cineva se hotărăște să se sinucidă devine mai liniștit, mai calm? Hotărârea fusese luată. Și atunci, de fapt, totul putea părea destul de plăcut, toate problemele urmând să fie date astfel la o parte. După aceea totul a fost altfel.

— Ce vrei să spui?

— Când Anne și Basson au coborât în pivniță ușa era închisă pe dinăuntru. Poate că îți amintești că este vorba de o ușă veche, din scânduri late. Iar în interior se află un zăvor, o bară care este prinsă în două cârlige mari de fier. Nu există nici o posibilitate de a o închide pe dinafară. Iar David închisese ușa cu bârna respectivă.

— Dar cum au intrat ei înăuntru atunci?

— Se poate intra cu ajutorul unei rigle de fier înguste care poate fi strecurată prin crăpătura ușii îndepărtând astfel bara, care cade. Am făcut această riglă de fier pentru orice siguranță. De exemplu dacă s-ar fi închis un copil înăuntru. Și oare nu tot asta s-a întâmplat, continuă el încet. Un copil s-a închis pe dinăuntru și nu a mai putut ieși afară.

— Deci bârna nu poate fi pusă pe ușă dacă ești în afara camerei? Adică să închizi ușa pe dinafară?

— Bineînțeles că nu merge. Victor mă privi mirat. Acea bârnă trebuia prinsă în cele două cârlige de fier. Aceasta poate fi îndepărtată din afară, dar în nici un caz

nu poate fi pusă din afară, deoarece ea stă jos lângă ușă când nu e pusă. Iar pivnița nu are nici fereastră și nici alte uși. Poliția a cercetat camera cu foarte multă atenție și nu a descoperit nimic suspect. Dacă tu crezi cumva că cineva l-ar fi împușcat pe David și apoi ar fi fugit prin căminul deschis… Poliția a spus că a fost vorba de o sinucidere și cazul a fost clasat.

— Ce s-a întâmplat când au dat peste David?

— Basson m-a chemat pe mine, bineînțeles. Am fugit repede jos, după care am sunat la poliție.

O ușă se deschise în spatele meu. Anne intră în cameră. Era îmbrăcată în negru și arăta ca și cum nu ar fi dormit. Palidă, trasă la față și cu ochii plânși.

— Nu pot să înțeleg, spuse ea. E atât de ireal!

— Nici unul din noi nu poate înțelege, micuța mea. Victor îi întinse mâna.

Ea se îndreptă spre el și se așeză pe brațul fotoliului.

— I-am spus lui Victor că nu este vina lui, spuse ea încet, și îi mângâie părul alb. Dar nu vrea să mă asculte. Ia vina asupra lui. Dar David avea o personalitate slabă, spuse ea tăios. Nu a rezistat, nu și-a atins scopul. Și-a pierdut pământul de sub picioare. Plutea prin viață și visa la marele lui succes. Și când și-a dat seama că nu avea suficientă forță și talent atunci nu a mai vrut să privească realitatea în față. Nu a mai putut suporta ideea că nu se poate realiza.

Poate că David era o ființă slabă, mă gândii eu, în timp ce o priveam. Dar tu în nici un caz. Tu ai atât forța cât și puterea de a supraviețui. Iar în adâncul tău îl disprețuiești pe acela care nu este suficient de tare. Jens avusese dreptate, la fel și David. Anne era o ființă tare. Cum este diamantul sub înfățișarea lui delicată.

— Da, da, spuse Victor resemnat. Poate că ai dreptate. Nu știu. Dar David era talentat. Ar fi putut ajunge departe. Poate că a fost greșeala mea că m-am ocupat de el. Ar fi fost mai bine dacă s-ar fi luptat singur, dacă ar fi dus-o greu, așa cum am dus-o noi la început.

De afară se auzeau voci și Richard Bengtsson intră. Părea întristat și el și era neobișnuit de tăcut.

— Am venit doar să văd dacă aș putea să fiu de folos cu ceva, spuse el, și o sărută pe Anne pe obraz.

— Ce drăguț din partea ta! Victor îi zâmbi palid. Nu, din păcate nu mai putem face nimic pentru David. Poliția a fost aici și l-au luat. Un singur lucru nu înțeleg. Oare de

unde a făcut rost de pistol? Dar poate că toți americanii poartă asupra lor un pistol.

— Da, spusei eu, și mă ridicai de pe canapea. Mă întorc la Geneva, după-amiază iau avionul spre casă.

— Atunci poți să vii cu mine până în oraș, spuse Richard. Mergem mai întâi la mine să mâncăm ceva, e ora prânzului. După aceea plecăm. Dacă e cumva ceva dați-mi un semn, spuse el Annei și lui Victor.

— Ce poveste diabolică, spuse Richard când am ieșit în soare, pe strada pavată cu pietre din fața casei lui Victor.

— Și acum, după ce a murit, pot să-ți spun că David nu mi-a plăcut niciodată. Romanii spuneau că nu trebuie să-i vorbești de rău pe morți, dar există totuși limite. Era un diavol! Un afemeiat! Dar nu trebuia să aibă o asemenea moarte! Să se împuște într-o pivniță romană veche, pe muzica unui vals vienez scârțâit de o flașnetă… nu doresc nimănui o asemenea moarte.

Richard și Estelle locuiau la cinci minute de Victor. În comparație cu vila de la malul lacului, cu templu roman și cu piscină, casa lui Richard era simplă. Era situată într-o mică piațetă cu o fântână arteziană. Fațadele caselor erau mici și priveau de sute de ani piața în care un stol de porumbei albi își luau zborul sub cerul albastru ori de câte ori ceasul din turnul gri de piatră al bisericii bătea orele douăsprezece.

Am urcat treptele scării de piatră, Richard deschise ușa și am intrat într-o cameră de zi spațioasă cu vedere înspre piațetă. Pe pereți nu atârnau nici Picasso, nici Miró ca la Victor acasă. Aici erau portrete de familie, înghesuite în rame triste, aurite. Probabil rude din partea Estellei, mă gândii eu și privii pe melancolicii carolingieni și pe gustavienii cu ten deschis și ochi bulbucați. De-a lungul pereților erau înșiruite, ca niște flori, scaune în stil rococco țărănesc, iar pe peretele îngust al camerei domina un grup de canapele în stil gustavian.

— Estelle este extrem de șocată, spuse Richard, și de aceea e bine că ai venit cu mine. Are nevoie să vorbească cu cineva, cu cineva din afară.

Dar Estelle nu-i împărtășea părerea. De acolo de unde stăteam, pe covorașul roșu afgan pe care bătea soarele, prin ușa întredeschisă care se afla între două biblioteci conținând volume din secolul al XVIII-lea,

legate în piele și gravate cu aur, se auzea clar vocea ei. Slab, dar totuși clar.

— Nu vreau, refuz. Nu ai nici un drept să aduci pe nimeni acasă. În nici un caz după tot ceea ce s-a întâmplat. Și știu că tu ești criminalul. Tu ești cel care l-a împușcat. După aceea a început să plângă cu sughițuri, isteric.

Mă simțeam prost și nu intenționam să trag cu urechea, să aflu ceva din intimitatea căsniciei lor, dar nu aveam ce face, pentru că de unde stăteam se auzea totul. Deși ceea ce era straniu în toată afacerea asta era că David Ford se sinucisese și că Victor lua vina asupra sa în timp ce Estelle îl acuza pe Richard de crimă. O sinucidere și doi ucigași! Era o ecuație care nu se potrivea.

CAPITOLUL XIII

— E păcat de Victor, spuse Richard tăind capacul oului, pe care tocmai voia să-l mănânce, cu un cuțit ascuțit, ușor și elegant. Ca un chirurg sau ca un călău.

Nu știu de ce, atunci la masă am făcut asociații atât de ciudate. Poate că din cauza morții lui David acolo, în cripta veche romană! Sau, poate că din cauza cuțitului elegant de argint din mâna păroasă și puternică a lui Richard! Am dat din cap, am îngăimat ceva neclar, cu gura plină. Locul Estellei a rămas gol. Richard spunea că o doare capul, că avea migrenă.

— El îl iubea pe băiatul ăsta, continuă Richard, și umplu din nou paharul cu vin rosé rece, aburind. Dar înțelege-mă bine, îl iubea ca pe un fiu sau ca pe un frate mai mic, dacă vrei.

Am dat din nou din cap afirmativ. Înțelegeam.

— Victor credea în el, sublime. Și ce-a primit în schimb? Nici un rahat! David s-a sinucis și, colac peste pupăză, chiar în casa lui Victor. Ca să nu mai vorbim de ce era între David și Anne.

— Vrei să spui că?… Și mi-am amintit de prima seară când am fost invitat la Victor. Afară pe terasă, când mâinile lui David și ale Annei se căutau pe sub masă, ca doi fluturi albi în întuneric…

— Nu vreau să spun nimic, zise Richard scurt și întinse mâna să ia un alt ou fiert, cu coaja maronie.

— Rhode Island, spuse el ca pentru sine și privi oul. Am avut asemenea găini un timp. Găini bune de carne. Mari și grase, dar ouau mai puțin decât găina Leghorn. Deși nu mi-au plăcut niciodată, vreau să spun găinile Leghorn. Sunt pretențioase într-un fel. Nervoase și pretențioase ca domnișoarele. Nu, fir-ar să fie, ce prostii spun. Dar cred că este foarte urât să faci rău când ți s-a făcut bine. Să iei nevasta unuia s-a mai întâmplat. Presupune o oarecare obrăznicie. Trebuie să fie doi pentru asta, așa cum se spune. Dar dacă ne gândim la cât bine i-a făcui Victor lui David, da, vreau să spun până când David a murit… Probabil că Anne a început să nu se mai simtă bine în căsnicia ei. Și tăcu. Privi trist paharul gol.

Am tăcut și eu, plin de tact. Dar mă gândeam că dragostea este oarbă, că cel care este înșelat află de obicei

ultimul. Sau poate că greșesc… Oare Victor știa că Anne avea sau avusese o legătură cu David chiar sub ochii lui? Probabil că dragostea lui pentru Anne nu-l orbise totuși încă de tot. Dar atunci sentimentele sale pentru David ar fi fost influențate, s-ar fi schimbat din roșu în negru, ar fi trecut de la dragoste la ură. Și mă gândeam la ce îmi povestise David. Că el și cu Anne se cunoscuseră cu mult înainte ca ea să-l fi întâlnit pe Victor. Că el a prezentat-o pe Anne lui Victor, la rugămintea acesteia, și că apoi ea l-a părăsit, copleșită fiind de strălucirea lui Victor.

— Am luat masa cu Anne ieri, continuă Richard în timp ce mânca oul cu o linguriță de argint, care aproape dispărea în mâna lui. Da, ne-am văzut doar. Era în noul hotel american, care nu-mi place. Arată ca un monolit. Ea îmi spunea că Victor îmbătrânise, că e bătrân și impotent.

— Impotent?

De mirare am lăsat lingurița din mână. Bineînțeles că acest lucru se poate discuta îndelung între prieteni, dar îmi era greu să cred că frumoasa Anne și-ar pune inima pe tavă în fața lui Richard.

— Nu mă înțelege greșit, spuse el, și ridică mâna. Nu în sensul obișnuit al cuvântului. Ea se referea la munca lui și la viața lui în general. Capacitatea lui artistică a început pur și simplu să apună. Puterea de creație i se scurgea printre degete, ceea ce începuse să-i afecteze buna dispoziție și viața în general. Probabil că acest lucru este legat de accidentul cerebral pe care l-a avut. Nu știu de ce mi s-a destăinuit, dar cred că simțea nevoia să vorbească cu cineva, iar eu o cunosc atât pe ea cât și pe Victor încă de când ne-am mutat aici. Eu privesc totul din afară. Și, în plus, Anne nu făcea din asta o dramă, povestind doar în treacăt. De fapt, ne întâlniserăm pentru a organiza sărbătorirea zilei de naștere a lui Victor. Împlinește șaptezeci de ani peste câteva luni și Anne s-a gândit la o întreagă istorie. Felicitări din toată lumea și celelalte. Pentru că Victor se amuză copilărește atunci când este admirat și prețuit. Cred că de fapt niciodată nu l-a suferit pe Picasso tocmai pentru că era mai bun decât el și nu putea suporta această idee. Și egocentric cum e nu cred că ar fi acceptat ca Anne să-l înșele cu un altul. Mai ales cu David! Poate că asta era cauza crizei artistice prin care trecea.

Asta înseamnă că Victor avea un motiv, mă gândii eu. Dacă David ar fi fost ucis, Victor ar fi fost candidatul

numărul unu la crimă. O soție tânără și un bărbat bătrân. Un iubit tânăr. Poc. Și iubitul cade mort. Am alungat imediat acest gând deoarece poliția stabilise că era vorba de o sinucidere. Și, în plus, David s-a sinucis într-o încăpere cu o singură ieșire și fără ferestre. Iar ușa era închisă pe dinăuntru și se putea deschide dinafară numai cu ajutorul unui instrument special.

— Ai fost acolo ieri seară?

Dădu din cap afirmativ.

— Am fost să plimb cățelul imediat ce ne-am întors acasă. În timp ce mă plimbam am auzit deodată flașneta care a început să cânte. Și am fugit la Victor. Credeam că ei au continuat petrecerea și după ce Estelle și cu mine ne-am retras. M-am întâlnit, în hol, cu Victor care era palid ca un cadavru și mă privea fix ca și cum nu m-ar fi recunoscut. Mi-a spus: „David este mort. Jos în pivniță. Am sunat la poliție”. După care mi-a întors spatele și a dispărut.

— Ce-ai făcut atunci?

— Am fugit jos în pivniță. Ușa era deschisă și acolo înăuntru zăcea David. Avea un pistol în mână și nu era o imagine frumoasă, te asigur. Pe jos era plin de sânge, iar jumătate din capul lui David nici nu mai exista. Am urcat și m-am dus la toaletă unde am vomat. În drumul meu l-am întâlnit pe sărmanul Basson.

— Cine? Valetul?

— Exact. Era șocat. Cu toate astea mi-a povestit că în timp ce își vedea de treburile lui în bucătărie a auzit flașneta care a început să cânte. Dar el era obișnuit ca aceasta să pornească de la sine uneori așa că s-a dus jos în pivniță ca s-o oprească. Anne, de altfel, îl rugase chiar să o facă. Când a ajuns jos, ușa era închisă pe dinăuntru. Dar el și cu Anne au reușit să o deschidă și în clipa aceea l-au văzut pe David. Apoi a fugit sus să-l aducă pe Victor, dar nu l-a găsit.

— Cum nu l-a găsit? Doar Victor nu era în pivniță!

— În timp ce Basson urca scările ca să-l aducă pe Victor din dormitor, acesta cobora din salon în pivniță. Așa că n-au trecut unul pe lângă celălalt. Victor voia să oprească și el flașneta pentru că sărmanul Basson bineînțeles că n-a mai făcut-o, în toată hărmălaia aceea.

— Apoi a venit Alan Gaynor?

— Își uitase servieta. Era vorba de un contract pe care Victor îl semnase și pe care trebuia să-l trimită, la

New York.

Amuzant, mă gândii eu, dacă poate să fie ceva amuzant în ceea ce privește o crimă. Dar fapt era că la câteva minute după ce David s-a împușcat în pivnița soțului iubitei lui, vine Richard care îl urăște pe David și care bănuiește că Estelle și cu David au mai multe interese comune în viață în afara artei și tot acolo vine și Alan Gaynor, care și el are o soție la fel de frumoasă, Alan Gaynor care joacă la cazinoul din Divonne din cauza unei iubiri nefericite și neîmpărtășite.

Discuția noastră nu a mai fost interesantă în continuarea mesei. Richard a mâncat repede, neglijent, iar eu nu aveam alte lucruri de adăugat. David era mort. O sinucidere tragică a unui artist tânăr și probabil talentat care avea un singur păcat, acela de a iubi viața mai mult decât alții. Iar sarcina mea se încheiase. Nu reușisem să aflu nimic care ar fi putut sprijini bănuielile vagi ale lui Jens Stenberg în ce privește falsificarea tablourilor și tipărirea litografiilor în serii duble. Doream doar să mai aflu care era relația lui David cu Estelle. Dar nu am întrebat nimic. Până și curiozitatea mea avea limite.

Când Richard m-a lăsat la hotel bătându-mă prietenește pe umăr, soarele se înălțase sus pe cer. Era cald, aproape înăbușitor, iar avionul pentru Stockholm decola abia pe la orele 18. Am urcat în cameră, mi-am luat costumul de baie și un prosop lung. Am coborât, cu liftul, la bazinul de înot. Și am avut noroc. În ciuda căldurii și a soarelui care dădea reflexe argintii strălucitoare mozaicului albastru-deschis al bazinului, am găsit o masă liberă și un șezlong. Am întins prosopul pe șezlong și m-am așezat să moțăi la soare. Vântul mă mângâia pe corp iar conversația de la mesele din jurul bazinului era la fel de adormitoare ca zumzetul bondarilor într-un lan de trifoi. Din când în când se mai auzea clinchetul câte unui pahar, de asemenea câte un râs, iar jos, pe stradă, câte un claxon de mașină.

Da, mă gândeam eu lăsându-mi trupul alb ca zăpada să se relaxeze sub razele de soare. Așa este viața. Ziua ești un artist tânăr și promițător iar, în noaptea următoare, mort și rece sub bolta unei pivnițe. Asta îmi spusese și Victor. David nu a putut suporta ideea că nu era „mare”, că talentul și puterea sa de creație nu puteau atinge obiectivul pe care Victor i-l propusese. Victor Andersky l-a ridicat pe David Ford pe culmile muntelui, l-a lăsat să

privească „țara făgăduinței” și i-a promis că totul îi va aparține. Dar asta nu s-a împlinit. David a trebuit să coboare din nou cu mâinile goale.

Poate că există un avantaj în a nu ținti prea departe, mă gândii eu, în a-ți înțelege limitele proprii de la bun început. Eu însumi ar fi trebuit să devin doctor în Istoria artelor. Să ajung profesor poate, sau șef al Muzeului de artă națională. Dar golul, sau, mai bine zis, lipsa tăriei mele de caracter a determinat un alt curs al lucrurilor iar teza mea de licență a rămas la stadiul de introducere a unei lucrări despre Fahlcrantz. Nu voiam însă să mă amărăsc. Mă simțeam destul de bine și eram mulțumit cu antichitățile mele, trăind într-o lume în care nici o zi nu semăna cu cealaltă.

Se făcuse prea cald la soare. M-am ridicat și m-am dus la marginea bazinului de unde am sărit în apa răcoroasă și clară, plonjând de-a lungul fundului bazinului. Ca un rechin, îmi puteam privi umbra sub mine. Am revenit la suprafață iar soarele mă orbi atât de tare încât mă lovii de un corp mlădios, strălucitor.

— Pardon, doamnă, spusei și îmi ștersei apa de pe ochi.

Ea mă privi supărată, cu ochi mari violet-albaștri. Dar după aceea zâmbi.

— Johan Homan. Ne-am întâlnit ieri. Nu vă amintiți?

Bineînțeles că îmi aminteam. Era una dintre cele trei „flăcări” pe care le-am întâlnit la Victor, frumoasa soție a lui Alan Gaynor.

— Bineînțeles, spusei. Îmi pare rău că nu v-am văzut din cauza apei.

— Nu face nimic. Nu m-a deranjat. A înotat spre marginea bazinului.

— Hai să bem ceva, spuse Abie Gaynor în timp ce urca scărița îngustă a bazinului. Se plătește amendă aici dacă te lovește cineva în bazin.

Era înaltă și slabă, îmbrăcată într-un bikini roșu, care era susținut de niște șireturi albe. Pe umeri îi atârna părul lung și negru.

— Cu multă plăcere, spusei eu, și am ieșit din bazinul care strălucea în lumina soarelui, mi-am supt burta și mi-am îndreptat spatele.

Când au sosit șprițurile în paharele înalte – vin alb cu gheață și cu mult sifon, deasupra cu o felie de lămâie –

mă privi cu seriozitate.

— Urât ce s-a întâmplat cu David! Dar mi-am închipuit că așa va fi.

— Ce? Că se va sinucide?

— Poate că nu asta, dar mi-am imaginat că se va întâmpla ceva.

— De ce?

Ea dădu din umeri.

— Victor este foarte gelos, îngrozitor chiar. Și, pe deasupra, mai e și vanitos ca un păun. El este Artistul. Artist cu „a" mare. Cel mai mare după moartea lui Picasso. Preocupat în mod copilăresc de măreția sa. Și nimeni nu-l poate umili. Mai adaugă la asta că are un caracter extrem de pasional. Programat emoțional. Trece de la o extremă la alta, de la dragoste la ură. Face parte din temperamentul său de artist. Și, de asemenea, mai adaugă că, în urma accidentului cerebral, el nu mai este același de odinioară, a devenit foarte instabil. Iar Richard Bengtsson este ca un vulcan care nu-i activ dar care oricând poate erupe. Credeam că toți scandinavii sunt reci și raționali. Dar îi cunosc destul de bine atât pe Richard cât și pe Victor pentru a înțelege că este vorba doar de o idee preconceptă învechită, de un clișeu. Sau poate că ei sunt italienii Suediei, sicilienii voștri, spuse ea zâmbind.

— Dar ce are asta de-a face cu David?

— David era ca un copil în casa lui Victor și apoi era și profesorul Estellei… Și nu numai în domeniul artei… Ca să vorbim de drama triunghiului, zâmbi ea din nou, iar dinții ei albi îi străluceau ca unei pisici. O pisică leneșă care se mulțumea să povestească ceea ce știa.

— David se duce și se culcă cu Anne, continuă ea, iar ochii ei violet-albaștri se întunecară. Gândește-te ce s-ar întâmpla dacă Victor ar da peste ei. „Fiul" lui are deci o legătură de amor cu soția lui. Și în plus tot „fiul" lui are o poveste de dragoste cu Estelle. Pot să înțeleg acest lucru, pentru că a fi căsătorită cu Richard nu este chiar o plăcere. Este o situație interesantă, spuse ea, aproape chiar amuzantă. Dacă toți ar fi știut totul despre ceilalți, Victor și cu Richard ar fi trebuit să-l urască pe David și atât Anne cât și Estelle ar fi trebuit să-l deteste pentru că le-a fost necredincios.

Am supt încet unul din cuburile de gheață din pahar.

— Interesant, spusei. Deci, dacă David nu s-a sinucis, atunci trebuie să fi existat cel puțin patru

persoane care aveau motive să-l urască de moarte.

— Exact, spuse Abie Gaynor. Dacă bineînțeles nu s-a sinucis.

— Poliția a stabilit deja asta. Ușa fusese închisă pe dinăuntru, iar încăperea nu are ferestre și nici o altă ieșire. La bun început a fost un vechi mormânt, apoi o pivniță.

— O pivniță veche, da. Pe care se construise o vilă romană. Dar gândește-te, poate că există ieșiri pe care nu le cunoaște nimeni în afară de cel care a restaurat casa! Imaginează-ți că vechii romani, pe vremuri, s-ar fi gândit că ar fi practic să poți dispărea discret în momentul în care ar năvăli barbarii și germanii!

— Vrei să spui că Victor…?

— Deloc, zâmbi ea. Doar atât vreau să-ți spun că David, mai devreme sau mai târziu, ar fi avut probleme, probleme mari, dacă nu s-ar fi sinucis.

— Dar de la o relație amoroasă nu trebuie să se ajungă neapărat la crimă, nu?

— Nu, și nici nu s-a întâmplat așa. Dar el a creat o situație de nesuportat în care erau implicate patru persoane. Mai devreme sau mai târziu tot s-ar fi întâmplat ceva. David avea o putere de atracție deosebită la femei, într-un fel chiar animalică. Îl cunoșteam destul de bine, spuse ea încet. L-am cunoscut la Paris, deși cu mulți ani în urmă.

— Hei, iubito! Iartă-mă că am întârziat.

M-am întors. Era Alan Gaynor, îmbrăcat într-un costum bleumarin, cu cămașă albă. Și avea o servietă. Cea pe care o uitase la Victor?

— Ar trebui să ai costum de baie pe tine, spuse Abie.

— Pentru a fi la fel de lipsit de responsabilitate și leneș ca voi! oftă el și se așeză într-un scaun, deschizându-și vesta și nasturele de sus al cămășii lărgind nodul de la cravată. Părea obosit sub soarele care ardea.

— Cum a fost? întrebă Abie. Te-ai descotorosit de Picasso-ul tău?

Alan dădu afirmativ din cap și comandă o bere.

— Mai mult. A mers mai bine decât m-am așteptat. Oamenii au început să înțeleagă că prețul aurului oscilează, dar că arta, cel puțin cea pe care o vând eu, are un singur curs, în ascensiune.

— La ce oameni te referi?

— La arabi, bineînțeles, spuse Abie. Unii dintre ei au început să cumpere artă universală.

— Dar numai lucrările cele mai bune, interveni Alan și bău din berea rece pe care un chelner îmbrăcat în alb i-o pusese pe masă. Cumpără tablouri de Picasso și bijuterii de la Fabergé.

— Nu-l uita pe Victor, spuse Abie. Nu ai un client anume care vrea să cumpere numai pânze pictate de Victor?

Alan se întunecă la față.

— Clienții mei și ceea ce cumpără ei nu sunt un subiect de discuție, spuse el scurt. Scuză-mă, zâmbi el și mă atinse ușor cu mâna. Nu vreau să fiu neprietenos. Dar în profesia mea discreția este la fel de importantă ca pentru un director de bancă elvețian. Nu mă interesează în ce anume își plasează oamenii banii. Eu nu-i întreb și, în primul rând, nu povestesc. Dacă un client are încredere în mine și în ceea ce îi vând, atunci nu-l dezamăgesc. O tranzacție rămâne o afacere între mine și cumpărător.

El își ridică paharul și zâmbi. Dar zâmbetul lui nu era la fel de autentic ca strălucirea aurului din care era făcut ceasul Rolex pe care îl purta la mână.

— Ai fost și tu acolo ieri seară, după aceea? îl privii eu întrebător.

Dădu din cap afirmativ.

— Îmi uitasem servieta și aveam nevoie de ea acum înainte de masa de prânz, așa că a trebuit să mă întorc înapoi. A fost îngrozitor, spuse el încet. Victor era total șocat. Niciodată nu am înțeles cât de mult însemna David pentru el. Dar e atât de stupid ce a făcut David! Chiar dacă niciodată nu ar fi devenit ceea ce Victor spera ca el să devină, ar fi putut să evolueze, totuși, și să realizeze ceva bun. Pentru că avea talent, mult talent. Era însă imprevizibil, neechilibrat. Nu avea încredere în sine.

— Deci tu crezi că este vorba de sinucidere?

— Ce altceva ar putea fi? spuse el și mă privi dezaprobator. Ușa era închisă pe dinăuntru. Valetul l-a descoperit pe David, atunci când a vrut să oprească flașneta, și imediat după aceea a venit Victor.

— Dar expoziția? întrebai eu. Urma să deschidă în curând marea lui expoziție și, așa, deodată s-a sinucis. Pare ilogic.

— Cine a spus că David era logic? Nu, spuse Alan Gaynor încet. David nu urma să aibă nici un fel de expoziție, pentru că avea nevoie de tablouri și tablouri nu

avea. Dar vorbind despre asta, am listele aici. Și deschise servieta, scoase câteva hârtii și i le dădu lui Abie.

— Sunt pentru sărbătorirea zilei de naștere a lui Victor care împlinește șaptezeci de ani, explică el. Noi o organizăm.

— Nu vreau să vă deranjez atunci. Mă ridicai. Trebuie să merg sus în cameră și să împachetez. Plec astăzi la Stockholm. Ne-am luat rămas bun și am plecat. Am luat liftul până sus, la cameră. Bineînțeles că trebuia să împachetez, dar acesta nu era tot adevărul. Pentru că am început să mă gândesc la ceva. Atât Victor cât și Alan au spus că David nu avea nici o lucrare. Că nu făcuse nimic pentru expoziția lui. Dar, în atelierul său, David mi-a arătat pânzele care erau înșiruite de-a lungul pereților. Bineînțeles că nu le-am văzut pentru că el nu a vrut să mi le arate, dar tablourile se aflau acolo, întoarse și stivuite cu grijă de-a lungul pereților. Oare n-ar trebui să cercetez? mă gândii eu și mi-am schimbat costumul de baie cu o pereche de blugi, mi-am pus o cămașă albă și o jachetă de lână bleumarin. Mai erau câteva ore până la plecarea avionului.

Taxiul m-a oprit exact unde trebuia și am coborât pe drumul îngust care se făcea între zidul de piatră și gardul viu, des, verde-închis de pe cealaltă parte. Am deschis ușa și am pășit pe prundiș. Casa galbenă era aceeași. Dar pisica nu mai era acolo iar omul bătrân din grădină terminase de ars crengile uscate.

Încet, m-am îndreptat spre casa tăcută. Ferestrele întunecate străluceau înspre mine din spatele grilajului ca și cum casa m-ar fi privit, m-ar fi așteptat.

Atent, am mers spre intrare, am sunat la ușă. S-au auzit semnalele lungi ale soneriei dar nici un alt zgomot. Am așteptat un minut, am așteptat două. Dar în continuare domnea tăcerea. M-am uitat în jur. Gardul viu nu permitea nimănui de pe stradă să poată arunca o privire, iar de acolo de unde stăteam nu mă putea vedea nimeni din casa vecină care era înconjurată de copaci înalți.

Am privit ușa și încuietoarea. Păreau vechi și nu prea sigure. Din agenda mea care se afla în buzunarul de la spate al pantalonilor, am scos una din cărțile de credit, subțire și destul de rigidă, și am introdus-o încet și cu atenție în crăpătura ușii între tocul acesteia și încuietoare. A mers. Zăvorul a sărit când l-am lovit și ușa s-a deschis.

Am intrat înăuntru grijuliu și repede și am tras ușa în spatele meu. Aerul era închis. Am trecut prin camera de zi, spațioasă cu tapete înflorate și cu mobilele de culoare galben-deschis. Sus, pe scara îngustă care ducea la atelierul lui David, m-am oprit când am auzit pornind o motocicletă. Apoi am deschis cu atenție ușa atelierului. Încet. Dar nu era necesar să fiu atât de prudent pentru că încăperea era goală, goală cu desăvârșire. Toate tablourile pe care le văzusem stivuite de-a lungul pereților dispăruseră.

CAPITOLUL XIV

Pe lacul Saltsjön se apropia o barcă lungă și joasă. Se vâslea înspre deschiderea strâmtă. În formă de S dintre Försvarsholmen și Barkarholmen. Stropii străluceau în lumina soarelui când vâslele se ridicau din apă. La debarcader erau ancorate vase comerciale, cu pânzele strânse. Pescărușii țipau. Vântul aducea un iz de smoală. Câțiva soldați așteptau în fața intrării înguste, sprijinindu-se de palisadă. Unul dintre ei scuipa în apa învolburată. Un altul se scărpina distrat sub braț și căsca, privind absent peste apă. Din Gamla Stan până la Norrmalm se întindeau piloanele unui fel de pod puternic deasupra lagunei. Aici se afla un fel de strâmtoare care apăra zona Mälaren și centrul bogat al țării. Această strâmtoare era ușor de apărat și greu de forțat.

Scrutam priveliștea de acolo de unde stăteam, lângă balustrada de piatră, și mă uitam în depărtare. Acum bărcile dispăruseră, nu mai erau de mult acolo. Și soldații fuseseră doar imagini ale fanteziei mele care au dispărut și ele la fel de repede precum apăruseră. Încă mai era fascinant să stai aici și să privești trecutul Stockholm-ului. Strat după strat, arheologi pricepuți au descoperit sutele de ani, iar acum ajunseseră în secolul al XIII-lea, descoperind paginile din istoria noastră cea mai veche. Aici Birger Jarl[10] construise strâmtoarea zonei Mälaren și luptase împotriva piraților, s-a ocupat de comerț, a luat vamă și a luat în mâinile lui de fier și dornice de putere conducerea negoțului. Tot aici se afla și casa regală, construită după planurile lui Tessin. Aici se găseau și resturile farmaciei Morianen precum și cele ale casei Helgeand și ale palatului Klas Fleming. Detectivii arheologi și oamenii de știință din alte domenii adunau cu grijă și răbdare indicii și urme ale istoriei pentru a le transforma în imagini vii ale unor secole dispărute. Acolo se aflau și resturile zidurilor cetății medievale a orașului. Acolo se aflau fragmente din inima Stockholm-ului și a Suediei. Iar tot în acest loc s-a trecut la demolarea monumentelor istorice pentru a se construi un garaj. Mașinile erau mai importante pentru unii decât propriul nostru trecut. Dar nimic nu e nou sub soare, mă gândii eu.

Odată s-a propus cu cea mai mare seriozitate să se demoleze Gamla Stan, centrul vechi al orașului pentru a face locuri de parcare. Iar politicieni incompetenți și nedotați ai municipiului, timp de câteva decenii, au reușit totuși să demoleze o bună parte din oraș pentru a înlocui construcții de neprețuit din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea cu clădiri din sticlă și beton, transformând un oraș viu într-un deșert steril de piatră peste care se așterne tăcerea când se lasă întunericul! O porcărie, unde lumina neonului rece și albastră înlocuiește oamenii și viața. Ne-am trezit prea târziu. Am reușit să salvăm ulmii din Kungsträdgården[11], dar nu orașul. Iar acest proces a fost denumit dezvoltare. Esențial este că înțelepciunea a învins până la urmă și că cel puțin ceea ce este mai valoros și mai interesant din săpăturile arheologice urmează să fie păstrat într-un muzeu care este planificat să se înființeze în incinta Palatului Parlamentului, care va fi restaurat.

În jurul meu se auzeau pescărușii, iar în jurul Helgeandsholmen-ului unduia apa strălucitoare din lacul Mälaren, ca pe vremuri. Vitală și nestingherită de politica municipală. Chiar dimpotrivă. În apă se găsește și somon, exact ca și înainte.

Și mi-am continuat plimbarea pe Norrbro sub un soare luminos și un cer albastru. Cu o seară înainte sosisem de la Geneva și mă îndreptam acum spre casa lui Jens Stenberg pentru a-i povesti aventura mea.

Traficul era mare, mirosea a benzină, și un malaxor de ciment a reușit să se salveze, cu ajutorul unor frâne scârțâitoare, pentru a nu intra într-un autobuz roșu. După aceea s-a ciocnit un Volkswagen cu un Mercedes verde, iar eu m-am „salvat” trecând, la umbră, pe partea cealaltă sub arcadele palatului. Mi-am continuat drumul pe dealul Lejonbacken, pășind pe un prundiș care scârțâia sub picioare, am trecut pe lângă soldatul de gardă care transpira sub un coif alb și o uniformă groasă. Curtea palatului era goală. Departe, înspre aripa de vest, se plimba cineva într-o uniformă albastră, iar câțiva porumbei planau ușor și o fată cu părul lung traversa curtea îndreptându-se către o mașină albastră, mică.

Am trecut pe lângă niște autobuze cu turiști germani care parcaseră în apropiere și care își lăsaseră pasagerii fistichii, cu aparate de fotografiat atârnate de gât, lingând înghețate, la obeliscul lui Gustav al III-lea, în fața Bursei

și prin Stortorget. Când am ajuns în Svartmangatan n-am putut rezista tentației de a intra într-o cafenea mică pentru a bea o bere rece servită într-un pahar înalt. Era o cafenea cu terasă amplasată într-o casă unde locuiseră pe vremuri soldații lui Sigismund. Acum atmosfera era mai puțin războinică. În poartă stătea o bicicletă pictată cu floricele care se sprijinea de niște trepte de piatră, lângă o sanie neagră. Pe perete era atârnată o planșetă în care era imprimată o inimă. În curte erau scaune galbene de plastic în jurul unor mese acoperite cu fețe de masă în carouri albastre, cu umbrele de soare, iar în jur se aflau lădițe cu mușcate roșii printre frunzele verzi. Vrăbiuțe pline de speranțe stăteau pe marginea mesei cu capul înclinat privind cu ochii lor strălucitori ca niște bobițe de piper. Dar eu nu aveam fărâmituri de pâine și lor nu le-ar fi plăcut berea, așa că au zburat ciripind la masa vecină unde o fată cu ochelari mari de soare citea o carte polițistă despre un detectiv amator care locuia în Gamla Stan[12]. Am suflat spuma berii și am zâmbit. Dacă ar ști ea, mă gândii eu! Cu siguranță, spunea Oscar Wilde, pentru că mi se pare că era chiar el, realitatea încearcă să copieze literatura, dar el n-ar fi spus asta dacă ar fi fost în pielea mea.

Am mers mai departe și am luat-o la stânga, pe lângă biserica germană. Acolo, chiar în spatele idilicei Brända Tomten, se afla galeria lui Jens Stenberg.

Când am intrat nu era nimeni înăuntru. Nici un om în încăperea joasă cu pereții albi. Jens a dat cu siguranță o lovitură cu Chagall. La distanțe bine calculate atârnau vreo douăzeci de gravuri în alb-negru, reprezentând atât *Fabulele* lui La Fontaine cât și personaje din *Suflete moarte.* O aromă vagă de cafea pătrundea în galeria răcoroasă. Undeva, se auzea flautul lui Mozart. Radio-ul, sau poate era un capelan care făcea exerciții acasă.

— Bună ziua. Johan. Apăru în ușa din spatele mea. Acum ai avut noroc. Am fost puțin afară ca să cumpăr câteva mazarine. E unul din viciile mele ascunse.

— Ascunse și nu prea, spusei eu, și l-am atins ușor pe burta care se rotunjea deasupra curelei de piele cu cataramă de aur. Mănânci dulciuri cu glazură care nu sunt bune pentru siluetă! Trebuie să renunți la ele.

— Mai bine vorbește pentru tine, râse Jens. Nu vrei dulciuri, atunci lipsește-te de ele. Vino și povestește-mi cum mi-ai tocat banii.

După un timp, în biroul lui, stăteam fiecare în fața unei cești de cafea cu un desen albastru și o cafetieră roșie. În spatele lui Jens era un tablou mare de Dali care reprezenta un cal gri pe fundalul unui nor albastru deschis.

— Știu că David s-a sinucis, spuse Jens cu seriozitate, învârtind cu linguriță în ceașca de cafea. Ieri am vorbit cu Alan la telefon. M-a sunat. O istorie îngrozitoare. Alan se teme că toată povestea asta îl va distruge pe Victor.

— Adică să nu mai poată picta? Vrei să spui că nu va mai putea picta? Mi se pare puțin cinic. David moare, iar Alan este neliniștit că nu va mai putea câștiga bani de pe urma lui Victor.

— Nu, nu cred că-i vorba despre asta. Dar totuși… Trebuie să fi fost o lovitură groaznică pentru Victor. A fost ca și cum și-ar fi pierdut un fiu, spunea Alan. Victor a fost cu adevărat disperat. Tu, care ai fost acolo, povestește-mi ce s-a întâmplat.

Și i-am povestit despre prima seară la Victor. Despre discuția mea cu David și despre cea cu Victor în urma sinuciderii.

— Victor spunea tot timpul că vina este a lui, zisei eu. Că el l-a împins pe David la sinucidere cerându-i prea mult. Iar când David și-a dat seama că nu poate răspunde așteptărilor, a făcut ce a făcut. Dar, se pare că David avea o capacitate deosebită de a complica viața și mai mult decât este ea complicată în realitate și nu mă refer numai la faptul că a ratat expoziția.

— Ce vrei să spui?

— Dacă am crede bârfele atunci David ar avea cu siguranță o legătură cu Anne. Iar apoi, pentru a fi eufemistici, a întreținut relații „amicale” cu Estelle. Numai pentru atât și s-ar fi găsit suficient explozibil pentru ca David să sară în aer. Iar dacă toată această vorbărie ar fi adevărată atunci David și cu Richard ar fi trebuit să se urască și atât Anne cât și Estelle ar fi trebuit să-l deteste dacă ar fi știut că el își împărțea timpul între două paturi. Iar ce-a fost cu Abie Gaynor nu știu să-ți spun, dar ea mi-a dat să înțeleg că se cunoscuseră pe vremuri la Paris.

Jens stătea tăcut și mă privea gânditor.

— Știu că David era întru-totul amoral, spuse el într-un târziu. Dar acest lucru se datora, cred, vieții pe care a

dus-o la Hollywood și la Paris. Poate că n-ar trebui să tragem concluzii pripite. Una e să seduci pe nevasta unui băcan dintr-un orășel prăpădit de provincie și alta e să ai o legătură amoroasă cu o femeie frumoasă la Geneva sau la Paris. Este o altă dimensiune, ca să spun așa, sau un alt climat cu o înțelegere mai largă.

— Nu știu dacă Victor are o înțelegere mai largă decât cea a unui băcan suedez în această privință. Probabil. Dar în orice caz Richard Bengtsson nu o are. Și, după aceea, vine povestea cu expoziția.

— A lui David?

— Exact. Cu toții au afirmat că el s-a sinucis pentru că nu putea picta, ca să simplific totul. Dar David mi-a arătat în atelierul său o serie de lucrări, probabil vreo cincizeci. După moartea lui m-am dus la atelier, iar lucrările nu mai erau acolo.

— Sună ciudat. Dar le-ai văzut în realitate? A pictat într-adevăr cât pentru o expoziție întreagă?

— Da și nu. Am văzut tablourile. Erau stivuite cu fața în jos de-a lungul pereților. Dar el nu a vrut să mi le arate. Mă refer la subiectele tablourilor. După aceea s-a întâmplat ceva în atelier.

— Ce?

— Când am fost acolo pentru prima dată, n-am avut încotro și l-am auzit vorbind cu cineva într-o cameră alăturată. Nu știu cu cine, pentru că nu se auzea bine, dar în orice caz era o femeie.

— Ce spunea?

— Nu știu. Nu am auzit. Dar David voia să povestească ceva unei anumite persoane. Îi spunea femeii că nu mai putea continua să trăiască la fel ca până atunci. Susținea că ea se folosise de el. Că ea se putea lipsi de dragostea lui în momentul în care ar fi obținut ceea ce dorea.

— Mda, spuse Jens, după un timp. Straniu. David avea ceva de mărturisit, el se simțea folosit și nu mai putea continua să trăiască în felul în care trăise până atunci. După care se împușcă în pivnița lui Victor.

— Nu vom ști niciodată de ce a făcut-o. Poliția a cercetat, constatând că ușa fusese închisă pe dinăuntru și tot restul… așa că presupun că totul s-a potrivit ca și când ar fi fost o sinucidere.

— Dar nu ești convins?

— Mda… îngăimai eu. Cred că există prea multe semne de întrebare în toată povestea asta. Iar David, așa cum spui tu, era amoral. S-a sinucis!? Filosofia lui era că e mai bine să te amuzi atât timp cât poți să o faci și să nu pierzi nici o ocazie. El iubea viața, iubea femeile, mașinile, luxul. Un asemenea om nu se sinucide.

— Știm prea puțin unii despre alții. Poate că aceasta era doar o poză, o mască în spatele căreia se ascundea. I-am dat telefon lui Victor în ziua premergătoare morții lui David. Și am vorbit cu el.

— Cu cine, cu Victor?

— Nu, cu David. Victor era plecat și David a răspuns la telefon. Și parcă-mi spunea ceva despre un lucru care mă va surprinde… Pe mine și pe toți ceilalți. A râs și mi-a spus că până la urmă voi descoperi măreția lui.

— Ce voia să spună?

— Nu știu, doar atât că voi fi surprins, că voi afla ceva. N-a mai putut spune nimic deoarece Anne îl putea auzi, dar cred că se referea la expoziția pe care urma s-o deschidă.

— Cum l-ar fi putut auzi? Intrase în cameră?

— Nu, intrase pe fir. Tocmai se întorsese acasă și când a aflat că voiam să vorbesc cu Victor a ridicat receptorul și mi-a spus că Victor era la Alan, la galerie, unde-i dusese niște tablouri. Da, într-adevăr, a fost tragic că David nu a avut niciodată prilejul să deschidă expoziția. Numai dacă ar fi avut ceva de expus! Pentru că nu i-ai văzut niciodată tablourile, nu?

— Nu, nu le-am văzut, iar când m-am întors la atelier să i le văd nu mai erau acolo. Deși poate că David însuși le-a ascuns. Probabil că Victor a avut dreptate.

— Dar ce a spus?

— Da, a spus că David nu și-ar fi realizat ceea ce și-a propus, că nu era în stare. Și că nu ar fi suportat ca minciuna lui vitală să fie dezvăluită.

Am rămas amândoi tăcuți un timp.

— Mda, spusei într-un târziu. Ceva bun s-a întâmplat totuși în călătoria asta. Cred că nu va mai fi nevoie să-ți faci gânduri noaptea. Pentru că nu există nici un fals. Am vorbit cu Gaynor atât despre Victor cât și despre David. Probabil că litografia pe care ai văzut-o la Paris fusese furată de cineva care a schimbat ulterior numărul.

— Nu sunt sigur, spuse Jens cu seriozitate și privi în ceașca de cafea cu desene albastre cu alb. Am acest sentiment chiar de când Victor a avut accidentul vascular cerebral. Este ceva care nu merge. Și tocmai am vorbit cu Alan despre chestiunea asta.

— Credeam că nu vrei să-l amesteci și pe el în povestea asta! Cel puțin atât timp cât nu erai sigur de ceva.

— Bine, dar acum știu. Cu câteva zile în urmă am primit mai multe lucrări printre care o pânză a lui Andersky. Și acea pânză nu este, cu siguranță, pictată de Victor.

— Dar cum poți ști asta?

— O văd. O simt. De fapt nu este nimic concret. Dar este ceva care nu se potrivește. Este o greșeală la mijloc.

Jens îmi arătă un tablou pe peretele alb din spatele meu. Acel albastru Andersky strălucea în întuneric, având o foiță spirituală deosebită. Tabloul vibra de viață. Două femei pictate pe un fond albastru închis mă priveau, ca și cum ar fi vrut să-mi spună ceva.

— Am trăit cu arta lui Victor ani în șir, spuse Jens gânditor. Dar el niciodată nu s-a apropiat de acest mod de exprimare în pictură. Pot s-o garantez.

CAPITOLUL XV

— Ce a răspuns Gaynor când i-ai spus că tabloul trimis era falsificat?

— La început a râs, după aceea a devenit bănuitor. Pentru că el știe că sunt expert în Andersky. Dar mi-a relatat că el însuși fusese să ia tablourile de la Victor din atelier. Unul dintre ele mi l-a trimis mie, iar celelalte le-a expediat unor galerii din New York și din Germania. Așa că nu m-a crezut. Dar nu era suficient de sigur, astfel că m-a rugat să iau tabloul cu mine la New York.

— Bine, dar Alan este la Geneva, nu?

— Nu și săptămâna viitoare. Și eu trebuie să plec la New York. De obicei merg acolo de cinci-șase ori pe an. Cumpăr artă și testez piața. Îmi fac legături și relații. Legăturile și relațiile sunt cheia succesului în branșa în care lucrez. Trebuie să-i cunoști personal pe marii comercianți de artă și să ai o colaborare serioasă cu ei. Pentru că uneori se întâmplă să facem tranzacții prin telex sau prin telefon. Și treaba nu merge dacă nu poți avea încredere în persoana de la celălalt capăt al firului.

— Dar dacă Alan Gaynor a luat el însuși tablourile lui Victor, atunci înseamnă că ele nu ar putea fi falsificate?

— Susțin că treaba asta pare ciudată, spuse Jens serios. Victor nu a pictat acest tablou. O simt.

— Mi se pare ciudat. Alan Gaynor se duce să ia tablouri de la Victor Andersky, nu-i așa? Le ia deci chiar de la sursă, ca să spunem așa. Vrei să spui că Victor ar fi în stare să-i dea tablourile falsificate? Iar Alan a fost cel care mi-a spus că falsificările sunt o adevărată catastrofă. Dacă oamenii și-ar pierde încrederea în el în calitate de comerciant de artă, ei nu ar mai cuteza să cumpere tablouri de Andersky. Prețurile ar urma să scadă serios iar Alan ar fi ruinat. Mi se pare că istoria asta nu se leagă. Că el ar putea fi falsificator de artă, deci.

Jens mă privi și dădu din cap afirmativ.

— Sunt de acord cu tine. Și nu-l bănuiesc deloc pe Alan că ar face afaceri necurate. Dar există o altă posibilitate.

— Care?

— Aceea că s-ar fi putut întâmpla ceva ulterior. După ce Alan ar fi ridicat tablourile, spuse el încet, și se aplecă înspre mine.

— Gândește-te! Alan predă tablourile unei firme care se ocupă de expediere, pentru a le împacheta. După aceea ele sunt transportate de la Galeria lui Alan la aeroport cu o mașină. Mi le expediază întotdeauna cu avionul. Cu trenul ia prea mult timp și se pot întâmpla prea multe lucruri în timpul transportului.

— Deci vrei să spui că cineva ar fi putut lua tabloul și l-ar fi putut schimba cu un tablou fals în timp ce tablourile au fost, transportate de la biroul lui Alan la avion!

— Întocmai. Și pentru asta nu e nevoie să fii un artist de renume mondial. Este necesar să știi modul în care lucrează Alan. Secretara lui, de exemplu, sau cineva de la firma de expediție ar fi putut să povestească faptul că eu urma să primesc un pachet în care se afla un tablou de Andersky. Și presupune apoi că ai un tablou falsificat în toată regula. Oprești pe drum șoferul, îl mituiești și schimbi tabloul. Simplu și eficient.

— Sună interesant, spusei. Dar puțin cam aventuros. În stilul James Bond. E ceva ce nu pot pricepe. Dacă Alan ia un tablou de la Victor și ți-l trimite ție, atunci cum poate ști cel care schimbă tabloul ce anume reprezintă?

— Cum adică?

— Este aproape imposibil să stai în mașină și să pictezi tabloul pe care urmează să-l înlocuiești. Pentru a putea copia originalul ai nevoie de timp și liniște.

— Nu neapărat. Pentru că nu am văzut tabloul de la început, eu doar am vorbit despre el cu Alan la telefon, și dacă după aceea primesc un Andersky tipic înseamnă că am primit ce trebuia. Astfel încât nu am nici o posibilitate să spun că tabloul este „fals” deoarece eu n-am văzut niciodată originalul.

— Înțeleg. Asta îmi amintește că David copia tablourile altor pictori într-o asemenea manieră încât eu personal nu puteam să deosebesc originalul de copie. De exemplu, Chagall.

Jens râse.

— Am văzut Chagall-ul lui, spuse el. Adică al doilea „talent” al lui David. Este priceput sau mai degrabă era. Dar dacă tu îți poți închipui că pânzele lui au păcălit mai mult de cinci minute pe cineva care lucrează în branșa

asta, atunci greșești. David făcea tablourile acestea ca „exercițiu de digitație”, așa cum obișnuia el să spună. Dar pentru a face falsuri perfecte este nevoie de mult mai mult decât un exercițiu de digitație. Deși există și din acestea. Și nu uita că pentru un tablou bun de Andersky poți primi în jur de un milion sau chiar mai mult. La New York era un escroc care ani la rând a pictat toate „minunile” artei mondiale și a vândut exemplare chiar și muzeelor.

— Există însă un inconvenient, spusei. E vorba de bani.

— De bani?

— Închipuiește-ți că tabloul este falsificat și schimbat cu originalul. Te duci să-l ridici de la aeroportul Arlanda sau poate ți-l trimite firma direct acasă.

Jens dădu din cap.

— Și presupune că falsul este atât de bine executat, pictat perfect, încât nici tu și nici cumpărătorul nu bănuiți nimic. Atunci ce se întâmplă?

Jens mă privi întrebător.

— Atunci clientul plătește. Primești un milion sau cât o fi costând tabloul îți iei procentele și restul banilor îi trimiți lui Alan Gaynor care îi dă pe jumătate sau șaptezeci la sută lui Victor, nu?

— Exact. Dar unde vrei să ajungi?

— La cel care falsifică, dacă bineînțeles acesta există. Cel care mituiește secretara și pe șoferul care transportă tabloul, și schimbă tabloul. Ce primește el?

— Tabloul, bineînțeles. Originalul. Nu înțelegi? El primește tabloul original.

— Bine, dar nu-l poate vinde, nu?

— Bineînțeles că poate. Îl pune deoparte și așteaptă momentul când va putea fi vândut. Sau, de asemenea, îl poate vinde cuiva care vrea să rămână anonim. Există oameni care cumpără artă cu bani negri și, după aceea, așteaptă câțiva ani, vând, ridică prețul și în felul acesta banii lor devin bani cinstiți. Și, apoi, mai există colecționari care nu își arată galeriile. Aceasta este o invitație directă adresată hoților, de altfel. Unii arabi nu cumpără numai aur și hoteluri la Londra. Există câte unul care are colecții fantastice în palatul său. Iar acolo nu intră nimeni, te pot asigura. Așa că dacă un Andersky fals ajunge la vreun milionar din Kansas, originalul s-ar putea să atârne pe vreun perete de harem. Poate că exagerez,

dar nu prea mult. Există posibilități de a te descotorosi de o operă originală furată, n-ai nici o grijă.

Stăteam tăcut; mi-am umplut ceașca cu cafea și am mușcat dintr-un corn.

— Asta ar însemna că undeva există un falsificator de artă foarte bun de care n-a auzit nimeni și care, în plus, are posibilitatea să schimbe tablourile din momentul în care acestea au părăsit galeria lui Gaynor și până în momentul în care ajung la tine.

— Nu numai la mine. Bănuiesc că există mai mulți care pot fi în situația mea. Dar pentru a face acest lucru trebuie să lucrezi cu atenție. Nu poți să intri pe piață cu prea multe tablouri falsificate.

— Nu, bineînțeles că ai dreptate. Dar dacă falsificatorii vin acasă cu câte un milion de fiecare dată, atunci nu e nevoie s-o facă prea des.

— Și asta probabil că nu-l privește numai pe Andersky, spuse Jens mai mult pentru sine. Ce să spun despre ceilalți: Léger, Miró și Braque? Pentru a lua numai pe câțiva dintre cei mai buni. Deși îmi închipui poate prea multe. Oricum, problema se va rezolva în momentul în care Alan va putea vedea tabloul. El știe mai multe despre opera lui Victor decât mine.

— De ce nu îi arăți tabloul direct lui Victor?

— Alan m-a sfătuit să n-o fac. Am vorbit despre asta și mi-a spus că Victor se află într-un fel de criză de creație. Iar moartea lui David îngreunează cu atât mai mult situația. Dacă m-aș duce cu unul din tablourile lui și i-aș spune că este vorba de un fals atunci acest lucru ar fi picătura care ar umple paharul. Dar Alan va rezolva problema asta. Într-un fel e în joc viitorul lui. Dacă vinde tablouri falsificate chiar dacă nu știe nimic despre aceasta, este ca și mort în meseria lui. Așa că voi lua tabloul cu mine la New York. Iar tu ai să vii cu mine.

— La New York? De ce?

— Pentru că așa vreau eu, spuse Jens serios. Apoi zâmbi. Ești invitatul meu. Dacă ai chef, bineînțeles, și timp. Îi cunoști atât pe Alan cât și pe Victor. Și l-ai întâlnit și pe David. În plus, te-ai mai ocupat puțin și cu probleme de criminalistică. În perioada în care mergem, Victor și Anne vor fi în Statele Unite.

— Sigur că am chef, trăsei eu de cuvinte. Dar timp… nu știu dacă am. Doamna Green mă ajută în magazin când sunt plecat. Trebuie să vorbesc mai întâi cu

ea și apoi nu știu ce aș putea face eu la New York. Că m-am ocupat puțin de câteva cazuri de omucidere, nu înseamnă că aș putea descoperi falsificatori de tablouri.

— Nu, dar poți întreba unele lucruri despre care eu n-aș putea întreba. Și apoi nu e vorba decât doar de câteva zile. Dacă Alan spune că tabloul este în regulă, atunci nu mai e nici o problemă. În cel mai rău caz putem apela la Anne să se uite la el. Sau chiar la Victor.

— Mai vedem noi, spusei. Depinde de afacerile mele la magazin. Te sun mâine.

Dar n-am făcut-o. Pur și simplu nu am sunat. La Roslagen a avut loc o licitație mare și m-am dus acolo cu bătrânul meu Peugeot. Era vorba de două domnișoare bătrâne care locuiau într-un conac căzut în paragină și care stau nevoite să se mute la oraș. Nu mai răzbeau singure acolo. Iar în micul apartament al azilului de pensionari de pe Kommendörsgatan nu puteau să ia cu ele prea multe lucruri. Oglinzi în stil gustavian, mobile rococo, birouri în stil baroc. Artă veche suedeză în rame grele aurite. Dar, din păcate, nu eram singurul amator la licitația din casa veche, în stil carolingian, vopsită în galben.

Toți comercianții de antichități din Stockholm erau acolo. Cel puțin așa mi se părea. Ne-am înghesuit cu turiști și cu localnici, cu directori de fabrici de mașini și cu casnice ambițioase. Deși n-ar trebui să mă plâng. Am cumpărat un grup de canapele de pe „vremuri”, și anume din timpul lui Gustav al III-lea. De asemenea, douăsprezece scaune în stil rococo țărănesc și un dulap de la începutul secolului al XIX-lea. Și când m-am întors la magazin era deja prea târziu. Pe masă, în bucătăria combinată cu un birou, am găsit un mesaj de la doamna Green. Mă ruga să sun, ceea ce am și făcut. Dar ceea ce ea mi-a spus a făcut ca toată aventura mea în America să se termine înainte de a fi început. Doamna Green era nevoită să plece a doua zi de dimineață la Hallsberg, la fratele ei care se îmbolnăvise.

Se făcuse seară. Trebuia s-o aduc pe Cléo. Și ca de obicei nu părea prea entuziastă în momentul în care am ajuns la doamna Anderson, pe Köpmangatan nr. 11, de unde trebuia să o iau. Nu e niciodată prea entuziastă când lipsesc. La început vrea să joace rolul unei nevinovate jignite, vrea să fie acră și severă. Dar de data asta nu i-a reușit prea mult. După un timp, mi-a sărit pe genunchi și

a hotărât să mi se urce pe umăr. Acolo s-a cuibărit și a început să toarcă băgându-și botul umed în urechea mea.

A doua zi, devreme, când încă mai dormeam, cu Cléo adunată ghem la picioarele mele, a sunat telefonul. Jumătate amețit de somn am răspuns într-un târziu, lovind pe noptieră o sticlă, care s-a răsturnat, când am întins mâna să ridic receptorul.

— Bună. Aici e Jens. Vii?

— Ce? întrebai eu somnoros.

— Vii la New York?

— Da, da. Îmi pare rău că nu am sunat ieri.

— Am aranjat totul ca să primești viză imediat. Și e foarte important să vii și tu. Pentru că începe să devină interesant.

— Ce anume?

— Am primit o „vizită” noaptea trecută. La Galerie. Hoți. Profesioniști. Au decuplat semnalul de alarmă și au luat câteva din cele mai bune lucrări pe care le am. Iar tabloul lui Victor a dispărut.

CAPITOLUL XVI

— Spargere!? Doar nu vrei să spui că asta e. Și Andersky-ul tău a dispărut? Crezi că are vreo legătură?

— Cu ce?

— Cu afacerea cu falsificările. Dacă Gaynor este implicat în vreun fel, atunci înseamnă că a început să se teamă când l-ai sunat și i-ai spus că tabloul pe care l-ai primit era falsificat! Poate că tocmai el se află în spatele afacerii!

— Chiar dacă ar fi așa, m-aș abține s-o spun. În ultimul an am avut trei spargeri. Dar acum mi-am făcut rost de un seif special unde închid în timpul nopții cele mai bune lucrări pe care le am. Iar acolo nu ajunge nici un hoț.

— Bine, dar au luat tabloul lui Victor, nu?

— Tabloul era prea mare și nu a încăput în ascunzătoare. Nu, aceasta a fost o „vizită" de rutină mai degrabă, spuse el ironic. Și bineînțeles că s-au bucurat grozav când au dat peste un tablou de Andersky.

— Crezi că îl pot vinde? Nu e oare prea bine cunoscut?

— Nici o problemă. Îl trimiți în străinătate, după care dispare ușor și repede ca o rândunică toamna. Dar din fericire sunt asigurat. Deși acum cresc din nou taxele pentru asigurarea împotriva furturilor.

— Deci nu pleci la New York?

— Vrei să spui că din cauză că tabloul a fost furat? Jens râse. Din păcate, trebuie să plec. Nu trebuie să-l întâlnesc numai pe Alan. De fapt nu-mi prea plac călătoriile scurte. Când în sfârșit te-ai obișnuit cu fusul orar din America, trebuie să te și întorci acasă, schimbi ceasul și îți modifici din nou ritmul de viață. Ești obosit și acolo și aici. Dar tu ce faci? Te-ai hotărât?

— Nu eu, ci doamna Green.

— Doamna Green?

— Doamna care mă ajută. Nu mă mai poate ajuta. Trebuie să plece la un frate bolnav, din Hallsberg. El ține acolo o librărie, iar ea trebuie să-l ajute până se însănătoșește. Cred că va dura câteva săptămâni. Și apoi, nu pot să iau în magazin pe cineva care nu are experiență

și pe care, mai ales, nu-l cunosc. Îmi pare rău Jens, ar fi fost fantastic, dar și așa am fost plecat prea mult timp.

— În regulă, spuse Jens scurt, puțin dezamăgit. Nu pot să te oblig. Te înțeleg. Eu însumi știu ce înseamnă să fii lipsit de ajutor. Și în plus tabloul a dispărut, așa că Alan și cu mine va trebui să discutăm alte probleme. Și există destule! Ai să auzi de mine când mă întorc din nou acasă. La revedere.

— La revedere, spusei. Succes! Și am închis telefonul.

Eram prost? Nu fusesem niciodată la New York și acum refuzam un bilet gratuit până acolo! Mda, nu poți avea totul în viață, iar America rămânea să mă aștepte cu altă ocazie.

M-am dus în antreu, cu picioarele goale și am luat ziarele din fața ușii, m-am strecurat din nou sub plapumă și am răsfoit cu desfătare paginile care miroseau încă a cerneală proaspătă.

Cléo se sculase. Se furișă spre perna mea, se întinse și se așeză lângă obrazul meu.

— Uită-te aici Cléo, spusei eu. Au dreptate cei care spuneau că merită să te ocupi de artă!

Și am citit cum un muzeu din New York cumpărase un tablou de Jasper Johns pentru un milion de dolari. Reprezenta steagul american și fusese vândut fostului proprietar pentru nouă sute de dolari, în 1959. Am încercat să socotesc cu cât la sută se ridicase prețul în cursul anilor. Dar gândirea mea matematică n-a izbutit să calculeze aceste procente. Să fie oare arta ceva pentru mine? Am studiat Istoria artelor, iar banii se pare că așteaptă doar să fie culeși. Dar probabil că m-aș fi orientat greșit. Îmi place să gândesc „bine” despre un artist „prost”. Am zâmbit în sinea mea. În orice caz era mult mai sigur în afacerile cu antichități.

Și acum mă aflam din nou în programul meu de rutină. Stăteam în magazinul meu, îmi conduceam clienții mai mult sau mai puțin serioși, printre mese și scaune, artă și obiecte de cositor. Mă plimbam prin Gamla Stan, mă bucuram de liniștea și pacea serilor când autobuzele cu turiști dispăreau de pe străzile orașului. Mă duceam să văd parada gărzii din fața palatului și mă amuzam de unul singur când escadronul de gardă venea călare pe cai țesălați, care străluceau în bătaia soarelui. Garda era

îmbrăcată în uniforme de un albastru deschis, cu coifuri pe care lumina soarelui își juca reflexele.

Dar de asemenea mă ocupam de afaceri. De exemplu, am cumpărat un dulap țărănesc superb. Era din secolul al XVIII-lea, cu oglinzi în uși și cu un model, care reprezenta lalele de culoare roșie închisă. Adeseori găsești asemenea dulapuri deteriorate. Sunt făcute din lemn alb, curbat, acum plin de cicatrice. Dar tocmai pentru că trebuie pictate nu este nevoie să fii din cale afară de exigent în ceea ce privește starea actuală a lemnului. Iar vopsitul le este binevenit, ascunde fisurile și este o modalitate de înfrumusețare și de protecție împotriva murdăriei și a uzurii. Existau anumiți artiști, pictori naivi în adevăratul sens al cuvântului, care, pe vremuri, pictau dulapuri, lăzi de zestre și bufete. Își preparau ei înșiși vopselele din ulei și pigmenți naturali. Însăși compoziția culorii necesita o adevărată știință. Culoarea de bază era de obicei roșu-brun. Cu această culoare se crea iluzia că dulapul era făcut dintr-un tip mai nobil de lemn decât cel din care era de fapt făcut. Se amesteca oxid de fier cu sare de bucătărie pentru a obține culoarea. Printre ingrediente se mai folosea lapte bătut și urină. Dar, din păcate, aceste mobile sunt căutate nu numai în Suedia ci și în alte țări. De aceea dispar, într-un flux continuu, pe continent. Și asta pentru totdeauna. Astfel că eu contribuiam la salvarea comorilor de artă suedeză, cel puțin temporar, respectiv în ziua aceea când am găsit mobile într-un apartament mic de pe Hornsgatan. Probabil că i-am plătit prea mult doamnei în vârstă cu păr argintiu. Dar mă îndrăgostisem de dulap. Trebuia să-l am. M-am gândit la inscripția de pe templul din Delfi în timp ce coboram scările roase de piatră în care ortoceratite lungi străluceau, prizoniere, în eternitatea pietrei. *Gnôthi seauton* scria: „Cunoaște-te pe tine însuți!”. Dulapul va ajunge în locuința mea și nu voi avea inima să-l vând. Asta este una dintre marile mele probleme ca vânzător de antichități. Nu pot să vând obiectele cele mai bune pe care le am. Ele ajung întotdeauna în locuința mea, integrându-se în mediul meu, unde rămân pentru totdeauna.

Am deschis poarta grea și am ieșit în Hornsgatan, pe care traficul, la această oră de vârf, se revărsa ca o cascadă. A, ce bine că am scăpat de mașină, gândii eu, forțându-mi ochii ca să privesc lumina soarelui ce

contrasta cu întunecimea răcoroasă din casa scărilor și apoi m-am întors încet în Gamla Stan.

Distrat, m-am uitat la titlurile cu litere negre, mari din ziarele expuse în fața unei tutungerii. Mă uitam fără să văd. Apoi, am observat ceva, mi-am fixat privirea și m-am oprit. „Turist suedez ucis într-un jaf la New York", scria în *Aftonbladet,* în timp ce revista *Express* avea ca titlu „Un cunoscut comerciant de artă a fost ucis."

Jens, mă gândii eu, și am intrat repede în magazin. Trebuie să fi fost Jens. Am luat ziarul care era cel mai la îndemână și am văzut chipul lui, foarte neclar, privindu-mă dintr-o rubrică mică de pe prima pagină. Jens Stenberg, proprietarul Galeriei Stenberg din Gamla Stan fusese găsit împușcat în Greenwich Village din New York. Poliția nu a descoperit nici o urmă.

N-am citit mai departe. Literele au început să-mi fugă din fața ochilor, iar ziarul mi-a scăpat din mână. Ca și cum ar fi fost prea greu, ca și cum nu mai eram în stare să-l țin. Nu poate fi adevărat, gândii eu automat. Nu e cu putință.

— Nu vă simțiți bine? am auzit o voce în spatele meu. Era o voce îngrijorată. Bărbatul din spatele tejghelei veni înspre mine, mă privi cercetător cu ochi albaștri blânzi de după rama ochelarilor. Să chem un taxi?

Am dat din cap că nu.

— Nu, mulțumesc. Totul e în regulă. Mulțumesc pentru ajutor. Și am plecat.

În fața magazinului m-am oprit, am citit articolul. Încet, ca și cum ar fi fost important să înțeleg, să pricep tot ce scria despre moartea lui Jens.

Plecase la New York, așa cum plănuise. Într-o seară a ieșit în oraș să ia masa și la întoarcere a fost ucis. Jefuit și ucis. Poliția se scuza. Urma să facă totul pentru a-l identifica pe ucigaș. În același timp se constata că moartea lui Jens se număra printre multe altele într-un oraș a cărui populație era mai mare decât cea a întregii Suedii și, ca o concluzie a articolului, se făcea o statistică arătându-se că riscul de a fi jefuit, brutalizat sau chiar ucis în metrourile, gangurile și parcurile newyorkeze este mai mare decât șansa de a câștiga o sumă enormă la loteria suedeză.

Dar nu m-am mai gândit la bizara comparație în timp ce mergeam pe Hornsgatan îndreptându-mă spre Slussen. Dacă aș fi călătorit cu el! îmi trecu prin minte.

Dacă aș fi plecat cu el, așa cum dorea, oare ar fi trăit acum? Sau am fi fost amândoi uciși?

Această întrebare va rămâne fără răspuns. Un lucru știam însă, voi pleca la New York ca să vorbesc cu Alan Gaynor. Pentru că nu credeam ce scria în ziare, nu credeam în teoriile poliției despre jaf și crimă. Trebuie să existe o legătură între bănuielile lui Jens în legătură cu falsificarea operelor de artă, tabloul lui Andersky, care fusese furat din galeria acestuia și crima de la New York. Îl cunoșteam pe Jens. Era un tip harnic și ordonat, cum se spunea pe vremuri. Nu bea în mod excesiv, nu era cheltuitor și nu pierdea nopțile. În plus, călătorea adesea la New York, de mai multe ori pe an. Nu era un simplu turist care și-ar fi pierdut vremea în baruri și discoteci în cele câteva seri cât avea de stat acolo. Avea mult prea multă experiență ca să nu știe care erau pericolele care-l pândeau în jungla nopții newyorkeze.

M-am oprit la statuia grotescă a zeului mării, a lui Milles, de lângă Skeppsbron, am privit apa în timp ce feribotul care venea de la grădina zoologică se îndrepta înspre mine făcând o spumă albă la proră. Și am simțit că îi eram dator lui Jens să continui cercetările pentru a afla adevărul despre moartea lui. Să aflu dacă a avut dreptate, dacă tablourile lui Victor Andersky erau sau nu falsificate.

O crimă în New York, o sinucidere la Geneva și o spargere la Stockholm. Exista oare vreo legătură, vreun numitor comun?

CAPITOLUL XVII

— E cu adevărat tragic, spuse Alan Gaynor care își scutura scrumul țigării într-o scrumieră de metal de forma unei mâini, asemănătoare celei de la Geneva. Avea mai multe sau își luase scrumiera la New York? Bineînțeles că noaptea la New York domnește legea junglei, mai ales aici. În Soho, dar ca Jens, tocmai Jens, să nu fi știut asta… Fusese doar de mai multe ori pe aici. Trebuia să știe că e periculos să mergi singur noaptea.

— Ce s-a întâmplat de fapt? am întrebat eu. Știi ce s-a întâmplat?

— Nu știu mai mult decât ce a spus poliția. A plecat de la hotel pe la orele șapte seara. Îi spusese portarului că se duce să ia masa în oraș. Un mușchi de vacă mare, în sânge! Pentru că în Suedia nu se prea mănâncă așa ceva în orice caz, nu așa mare și fraged. Portarul și-a amintit de el și de ce îi spusese, pentru că Jens întotdeauna stătea acolo când mergea la New York, La Roger Smith, pe Avenue Lexington, aproape vizavi de Waldorf Astoria. După aceea a fost văzut pe la orele zece și jumătate seara într-un bar din Village. Iar de acolo i s-a pierdut urma.

— Dar cum de se știu toate astea?

Alan a dat din umeri.

— Există un martor. Cineva care l-a recunoscut pe Jens într-o fotografie care a apărut în ziare. Poliția a publicat fotografia lui de pe pașaport iar persoana, care fusese la bar în noaptea aceea, a dat telefon la poliție.

— Când l-au descoperit?

— A doua zi dimineața pe la orele șase. L-au găsit pe un teren pe care se făceau demolări, aici în Soho. Era împușcat pe la spate și i se furaseră toți banii și cărțile de credit. Rămăsese doar pașaportul.

— Oare n-a auzit nimeni împușcătura?

— Casele din apropierea locului unde a fost găsit sunt goale, urmând să fie demolate. O adevărată mahala, case cu geamuri sparte, pline de șobolani și mizerii.

Stăteam tăcut. De afară, de pe stradă, venea zgomotul traficului intens. Un telefon sună în spatele ușilor închise și o aromă de cafea răzbătea dintr-un espresso nevăzut.

Deci așa s-a întâmplat, mă gândii eu. Estetul, iubitorul de artă, entuziastul Jens Stenberg a murit printre case care urmau să fie demolate, printre gunoaie și șobolani. Mai departe de lumea sa de trăiri frumoase și de artă nu putea ajunge. Brutal, crud și fără sens, lumina vieții sale s-a stins pe o stradă întunecoasă, lăturalnică din pricina câtorva dolari. Sau poate exista un alt motiv?

Stăteam în biroul lui Alan Gaynor din New York. Acesta se afla în Soho, „țara artiștilor", acest cartier care fusese colonizat de pictori și sculptori săraci, care aveau nevoie de ateliere mari fără să se ruineze din cauza unor chirii exorbitante. Și, cel puțin la început, au obținut acest lucru, în anii '50 și '60 când s-au mutat în sudul Manhattan-ului, în apropiere de West Broadway. Erau fabrici vechi, părăsite, care îi așteptau cu încăperile lor înalte, mari și spațioase tocmai bune pentru a deveni niște ateliere desăvârșite. Iar acolo unde s-au stabilit artiștii au venit și comercianții de artă. Pentru o clipă am asociat această imagine cu cea a vânătorului și a vânatului său, dar m-am scuturat repede de acest gând. Aceștia trăiau de fapt într-o simbioză. Artiștii depindeau de negustorii de artă în aceeași măsură în care ei depindeau de artiști.

De-a lungul West Broadway-ului, în apropiere de Chamber Street se aflau galeriile, la fel de înghesuite ca barurile din East. Cel puțin privită din afară, galeria lui Alan părea cea mai impunătoare. În câteva vitrine mari, puteai vedea lucrări de artiști americani în viață. Rauschenberg se înghesuia alături de Dine și Rosenquist. Jasper Johns atârna alături de Oldenburg. În interior pereții erau albi, mocheta care cuprindea toată camera era gri deschis și, de undeva, de la niște difuzoare care nu se vedeau, se auzea o muzică în surdină. Iar în mijlocul camerei se afla o operă de artă futuristă, o fântână arteziană care susura ușor. Aveai senzația că te afli într-o biserică, într-un templu. Câteva femei tinere, sofisticate alunecau discret prin încăpere pentru a-i conduce pe vizitatori spre băncile „bisericii", distribuind cataloage cu nume și prețuri, de parcă ar fi distribuit cărți de rugăciuni. Acolo se afla și Alan Gaynor. Vorbea încet, discret și era bine îmbrăcat. Discuta cu o femeie mai în vârstă. Părea că ea i se spovedește, iar el arăta ca un preot în templul artei. De fapt ar fi trebuit să poarte o togă albă, mă gândii eu, în timp ce îl salutam.

Călătoria fusese obositoare. Să stai nouă ore într-un fotoliu strâmt de avion nu este una din preferințele mele. Dar totul se poate suporta… iar filmul *Superman,* câteva Martini-uri și mâncarea bună, încălzită la plita electronică, mi-au ușurat într-o oarecare măsură neplăcerile călătoriei, în timp ce navigam la zece mii de metri înălțime, deasupra unor imensități de apă, deasupra Groenlandei, acoperită de zăpezi albe-verzui, care străluceau în soare și deasupra tundrei Labradorului. Într-un târziu am început să coborâm deasupra statului Maine din New England. Long Island se vedea jos în dreapta, cu plajele sale lungi și albe. Casele începeau să se contureze cu spațiile verzi din jurul piscinelor în grădinile pătrate. Un viraj lung cu aripa înclinată destul de mult și am aterizat pe una din pistele de beton, lungi și gri, ale aeroportului Kennedy.

După o jumătate de oră, cât au durat formalitățile de viză, și încă tot atâta timp la vamă, mă aflam obosit într-un taxi newyorkez, galben, în drum spre Manhattan.

Diferența de fus orar se simțea chiar și în biroul lui Alan. Am căscat tot timpul, cu mâna la gură, în fotoliul scund în care stăteam. Încăperea, ca și cea de la Geneva, era albă. De pe pereți iradia lumina artei. Iar pe jos se afla un covor bej, cu doi lei de culoare albastru-deschis și din tavan atârna un rămuriș din sticlă și metal. Trebuie că era o creație a vreunui artist „mare”.

Chiar în ziua în care am aflat de moartea lui Jens i-am dat telefon lui Alan. El mi-a confirmat prin cablurile de sute de mile lungime care traversau Atlanticul sau prin satelit că Jens a fost ucis.

— Voi veni, spusei.

— Ce-ai spus?

— Voi pleca mâine la New York.

La celălalt capăt al firului se așternu liniștea.

— Ești binevenit, se auzi într-un târziu.

Nu părea deloc entuziasmat, dar poate că era numai din cauză că-l trezisem din somn. Sau poate că era un fel de a spune că nu era necesar să vin până acolo! Și poate că așa și era. A fost mai mult un impuls din partea mea. Dar îi datorăm lui Jens acest lucru. Și nu mă puteam elibera de gândul că trebuie să existe o legătură, că moartea lui Jens avea ceva comun cu bănuielile lui privind falsificările de tablouri. Pentru că, ce se întâmplase de fapt? Jens descoperă că un tablou, pe care

tocmai îl primise de la Alan Gaynor, este falsificat, că nu este pictat de Victor. Îi dă telefon lui Alan și după câteva zile tabloul este furat. Apoi moare Jens. Este ucis într-o mahala a New-York-ului. Bineînțeles că spargerile de galerii sunt obișnuite și că la New York sunt uciși oameni frecvent. Dar, în cazul lui Jens, nu a fost doar lovitura oarbă a sorții. Falsificatorul de artă devenise criminal.

CAPITOLUL XVIII

— Nu, continuă Alan. Este atât de absurd să fii ucis pentru câțiva dolari! Jens era un om deosebit. Era în exclusivitate preocupat de artă. Pentru el banii erau pe planul doi. Și era cinstit, atât ca om, cât și în afaceri. Și iată că soarta l-a lovit! Câțiva derbedei îl împușcă într-o stradă lăturalnică. Dacă ar fi luat un taxi până la hotel nu s-ar fi întâmplat asta. Da, trăim într-o lume groaznică. Dacă porți cravată și costum și ai buzunarele pline de bani și dacă te plimbi în mijlocul nopții în acele părți ale orașului atunci poți să știi ce te așteaptă. Jens ar fi trebuit să cunoască toate astea. Vorbea adesea despre riscul de a fi jefuit.

— Înainte ca Jens să plece, îmi spusese că Victor și Anne erau în New York. Mai sunt aici?

Alan dădu afirmativ din cap.

— Locuiesc la Waldorf.

— Îl cunoșteau bine pe Jens?

— Așa și așa. Nu erau foarte apropiați, dar deoarece toți trei erau suedezi și Jens îi vindea tablourile lui Victor în Scandinavia, bineînțeles că se întâlneau destul de des. Desigur că atât Victor cât și Anne au fost foarte impresionați de ceea ce s-a întâmplat. Doar nu trecuse multă vreme de la sinuciderea lui David.

— Și tabloul? am întrebat eu. Jens credea că ultima lucrare de Andersky era falsificată. Aceea care fusese furată.

— Știu, confirmă Alan. Părea obosit. Știu. Jens mi-a povestit acest lucru când m-a sunat la telefon și mi-a vorbit din nou despre asta când a venit aici. Dar trebuie să se fi înșelat. Eu însumi am mers la vila lui Andersky ca să iau cele patru tablouri. Iar Victor n-ar avea nici un interes să-și falsifice propriile tablouri, nu? Apoi, le-am expediat în mod obișnuit diferitelor galerii și până acum nimeni nu s-a plâns.

— Dar oare nu există vreo posibilitate ca tabloul în cauză să fi fost înlocuit pe drum? Între galeria ta și Jens?

Alan părea iritat.

— Folosesc această firmă de expediție de peste douăzeci de ani și până acum nu s-a întâmplat nimic, niciodată. Nu pot înțelege de ce tocmai acum să înceapă

brusc să fure tablourile. Dar ar trebui să-ți povestesc un lucru, care de fapt n-ar trebui să ți-l spun. O fac numai pentru că ai fost un bun prieten al lui Jens și pentru că îl cunoști pe Victor. Îți acord toată încrederea și presupun că o vei respecta.

Mă privi întrebător. Am dat din cap afirmativ.

— Poate știi că Victor a avut un accident cerebral vascular acum câțiva ani! Și nu s-a mai refăcut cu adevărat nici până acum. Dar el nu vrea să recunoască asta. Continuă să se socotească unul dintre cei mai mari pictori. Și are dreptate, dar să-l păzească Dumnezeu pe cel care ar crede altceva! Victor este extrem de sensibil la acest punct. Uneori se comportă ca un copil.

— Vrei să spui că accidentul cerebral l-a afectat ca artist?

— Să spunem doar că l-a schimbat. Nu mult, dar suficient. De exemplu, chiar în perioada de convalescență tablourile lui au fost mai slabe. Picta mai prost, pur și simplu. Și am fost nevoit în perioada aceea să distrug o parte din tablourile pe care mi le trimitea. Nu i-am spus niciodată acest lucru, dar, dacă le-aș fi dat drumul pe piață, ar fi avut un efect negativ asupra imaginii sale ca artist.

Și asupra prețurilor, mă gândii eu.

— Anne a știut totul mereu, continuă Alan. Nu am făcut nimic fără să vorbesc cu ea înainte. Și ea gândea ca mine. Nu se putea să vând lucrări care nu erau de aceeași calitate ca și cele de până atunci. Și încet-încet, Victor a început din nou să picteze bine. Dar, în continuare, el mai pictează din când în când câte un tablou care se deosebește de producția sa dinaintea accidentului. Nu atât de mult încât să sufere din punct de vedere calitativ, suficient însă pentru ca Jens să devină bănuitor. În special după ce a descoperit la Paris acea litografie numerotată greșit.

— Vrei, deci, să spui că după accidentul lui Victor au apărut anumite modificări în maniera sa de lucru și că așa stând lucrurile, Jens ar fi putut crede că este vorba de o falsificare?

— Exact, spuse Alan dând din cap. Așa este. Și am vorbit cu Jens despre asta chiar în ziua de dinaintea morții sale. Mi se părea că a acceptat această explicație. Pentru că mi-a spus că tabloul furat nu diferea în principiu de celelalte tablouri ale lui Victor, dar că „simțea” el ceva în

neregulă. Și e adevărat, deoarece Victor s-a schimbat între timp. În plus a și îmbătrânit… însă nu în așa măsură încât să dăm drumul pe piață unor lucrări care nu corespund dar, ca și la alți artiști, calitatea tablourilor poate varia. Unele lucrări sunt mai bune decât altele. Astfel mi se pare că „sentimentul” lui Jens era legat tocmai de acest fenomen. Și anume că tabloul pe care l-a primit el nu era probabil unul dintre cele mai reușite ale lui Victor.

— Înțeleg. Poate fi și asta o explicație. Pentru că Jens a spus că era ceva ce nu putea explica, că era mai mult o intuiție. Ceva nu se potrivea, obișnuia el să spună.

— Dacă vrei, du-te și vorbește la poliție, spuse Alan și luă un carnețel de notițe roșu bourgogne, cu colțuri strălucitoare de alamă și cu un C imprimat pe copertă. Cartier, mă gândii eu. Mda, dacă ești estet și negustor de artă este cu totul normal să păstrezi adresele și numerele de telefon în ceva ce se asortează cu conținutul. Personal aveam o agendă neagră învelită în plastic, cu litere gravate în galben care se vroiau de aur, pe care scria *Asociația măcelarilor*. Ești judecat după aparențe, mă gândii eu și zâmbii. Alan îmi observă zâmbetul, dar nu spuse nimic.

— Poftim. O'Flanaghan. Patrick O'Flanaghan. Este cel care se ocupă de acest caz. Iar sediul poliției se află chiar în apropiere, pe strada West Houston.

— O'Flanaghan? Trebuie să fie irlandez. Dar cred că toți polițiștii sunt irlandezi la New York.

— Probabil, zâmbi Alan. Și toți escrocii sunt italieni! Dar pare simpatic și am avut impresia că face cu adevărat eforturi ca să-l prindă pe criminal. Nu este o reclamă prea bună pentru New York, atâta vreme cât aici sunt uciși prea mulți turiști.

Când am revenit la hotel am telefonat la poliție și am stabilit o întâlnire cu O'Flanaghan pentru a doua zi. În continuare am avut noroc deoarece atunci când am sunat la hotelul Waldorf Astoria, Anne era în cameră.

— Johan!? spuse ea mirată. Suni de la Geneva sau de la Stockholm?

— Nici una nici alta. Sunt la New York.

— La New York? Glumești!

— Deloc. Sunt aici pentru câteva zile. Pentru Jens.

— Nu este îngrozitor? Atât David cât și Jens… Și doar la interval de o săptămână. Sunt atât de neliniștită pentru Victor. A fost cu totul distrus la moartea lui David,

iar uciderea lui Jens a înrăutățit situația. Dacă nu ar fi trebuit să fie vineri la Chicago, nu ar fi venit aici.

— La Chicago?

— Victor va deschide o expoziție acolo. O expoziție retrospectivă cu câteva dintre cele mai bune lucrări, care se află în muzeele și în colecțiile de artă din America. Evenimentul va avea loc cu ocazia aniversării împlinirii a șaptezeci de ani. Nu poți să mă ajuți să-l înveselesc puțin? Ce faci diseară?

— Nimic deosebit.

— Atunci vino să mănânci cu noi! Am comandat o masă pentru ora opt într-un mic restaurant pescăresc care se numește „The Captains' Table". Nimic deosebit. Dar au pește grozav și atmosfera este plăcută. Restaurantul este pe Second Avenue, colț cu strada 47.

— Îl găsesc sigur. Are să fie plăcut. Salută-l pe Victor din partea mea. Apoi am făcut o baie bună și lungă, am dat o comandă pentru un apel la oră fixă și am adormit în așternutul răcoros, în murmurul produs de aparatul de aer condiționat.

— Este prea trist, spuse Victor când ne-am întâlnit în fața restaurantului. Mai întâi David și apoi Stenberg. Nu că l-aș fi cunoscut foarte bine, dar a fost întotdeauna corect și bun. N-a umblat niciodată cu șiretlicuri. Îi plăceau lucrările mele. Și iată că dă peste niște gangsteri afurisiți în acest cartier păcătos, plin de hoți. Este cu totul absurd.

Am intrat tăcuți în restaurant și tot tăcuți ne-am așezat la masa acoperită cu o față de masă cu carouri roșii. Abia după cel de al doilea Dry Martini, Victor păru mai deschis.

— Mda, spuse el și începu să răsfoiască meniul. Totul își are cursul său. Și noi vom muri într-o zi, vom muri cu toții. De aceea trebuie să trăim cât mai bine în timpul scurt pe care îl avem. Cel puțin să mâncăm bine. Și râse.

Am mai auzit asta înainte, mă gândii eu. Era filosofia lui David. Și a trăit într-adevăr conform principiilor sale. A făcut tot ce i-a plăcut în viață. Dar acum totul s-a terminat. Era mort. Nici o mașină, nici o femeie. Și o privii atent pe Anne care îi zâmbea lui Victor și îl mângâia cu mâna pe obraz. Se folosise ea oare de David? Și în ce fel?

CAPITOLUL XIX

Peștii morți ne priveau cu ochi mari, rotunzi și ficși de pe tava pe care chelnerul ne-o prezenta. Roșii, roz și gri. În mare cantitate îți stricau pofta de mâncare. Am ales câteva bucăți pentru felul principal de mâncare, la vinul rece Chablis californian.

— De ce ai venit aici? întrebă Victor gustând tacticos și plin de încântare vinul. A mirosit buchetul inspirând aroma cu nasul deasupra marginii paharului. Degustă vinul îndelung, plimbându-l într-o parte și alta a gurii, plescăind. Mă gândeam că se pricepea cu adevărat la vin. Cel puțin știa cum să-l deguste, deși aveam impresia că cele două pahare de Dry Martini pe care le băuse îi anihilaseră capacitatea de degustător, că senzațiile subtile de buchet și gust nu le mai putea avea.

— De fapt nu știu, a fost mai mult un impuls. Jens mă rugase să-l însoțesc atunci când a plecat în America. I-am spus că nu pot. De aceea mă simt într-un fel vinovat. Dacă aș fi plecat cu el, poate nu s-ar fi întâmplat nimic. Poate că Jens ar mai fi trăit și acum.

— Sau poate că amândoi ați fi fost morți, grohăi el și îi făcu semn șefului de sală, care turnă din vinul galben-auriu în pahare. Vorbiți despre artă, despre artiști, spuse Victor și bău încet din paharul său cu vin. Dar acum nu se știe exact ce este un artist. Uită-te numai la americani! Primesc niște premii fantastice pentru lucrările lor. Și de fapt ce pictează ei? Cutii de conserve cu ciuperci. Campells Soup. Și imprimă litografii până ce strică presele. O adevărată Niagară de gunoaie se revarsă asupra întregului continent, asupra întregii lumi. Iar oamenii privesc doar, admiră, se apleacă și mulțumesc. Ai auzit vreodată despre hainele noi ale împăratului? Mă privi. Tot așa se întâmplă și aici. Ia-l de exemplu pe Christo. El face un gard, ridică un zid peste o parte din California. Și apoi toată afacerea asta se numește artă, iar oamenii stau cu ochii holbați, cu bărbiile în piept, plini de emoție și nimeni nu îndrăznește să spună ce gândește.

Se putea observa că Victor se montase, dar că încerca totuși să se stăpânească. Anne își puse mâna liniștitoare pe brațul lui.

— De exemplu Monet, își continuă Victor monologul despre decăderea artei. El era un artist adevărat. Un artist bun. Credincios față de sine și față de artă. Pentru el arta și existența erau același lucru. Un joc de lumină și culori.

— Nu este el cel care a creat impresionismul? întrebă Anne. Victor îi zâmbi.

— Nu l-a creat, spuse el blând și o sărută pe obraz. Era un grup de artiști care prin o mie opt sute șaptezeci și ceva au făcut o expoziție. Și Monet se număra printre ei. El avea acolo un tablou intitulat *Impression.* Apoi, aceștia au fost numiți impresioniști. Dar critica de artă n-a fost îngăduitoare. Au fost făcuți nebuni și ridiculizați.

Așa cum spui tu acum despre Christo și Warhol, mă gândii eu, fără să spun însă nimic. Înțelesesem că un asemenea comentariu nu ar trebui să iasă la lumină, cel puțin în acel moment.

— Și când trecuse deja peste șaptezeci și cinci de ani a început să picteze o frescă de o sută de metri lungime cu motive din propria sa grădină.

— I-am văzut pânzele la Orangerie, spusei. Sunt fantastice în ce privește descompunerea luminii în umbre și jocuri de culoare.

— Exact, spuse Victor aproape triumfând. Și știi tu când a pictat el acele tablouri? Când avea optzeci de ani. Cu zece ani mai bătrân decât sunt eu acum. Astfel că vârsta nu are nici o însemnătate în ceea ce privește forța creatoare. Asta dacă ești un mare artist.

Peștii noștri au revenit, dar de data aceasta împachetați în hârtie argintată. Picolo a desfăcut repede foița strălucitoare, lăsând să se degaje aburii fierbinți din carnea albă și fină a peștilor care era amestecată cu midii, cu bucățele de homar și cu alte preparate marine. Vinul rece mergea perfect cu peștele.

Era evident că Victor se simțea neliniștit din cauza bătrâneții, mă gândii eu. Că îi era frică de ea. Deși arăta de șaizeci de ani el era totuși cu zece ani mai bătrân și era absolut normal ca puterile să-i slăbească. Dar nu voia să accepte. Se considera în continuare „cel mare” și încerca să se consoleze la gândul că Monet își crea capodoperele când era de optzeci de ani. Victor confirmă ipotezele mele.

— Gândește-te numai la Pablo, spuse el și ridică paharul. A murit la nouăzeci de ani și a fost activ până la

sfârșit. Să închinăm pentru artă!

— Cred că știi și tu că Jens credea că cineva îți falsifică tablourile! Mă uitam la Victor. Fața lui s-a întunecat și mâna în care ținea paharul coborî încet pe masă.

— Ce dracu spui tu acolo? Îmi falsifică cineva lucrările?

— Eu n-am spus asta, dar Jens credea că se întâmplă așa. Văzuse o litografie de a ta la Paris. Aceasta avea același număr cu un exemplar pe care îl avea el. Și apoi a avut sentimentul că era ceva în neregulă cu unul din tablourile tale pe care le-a primit de la Alan.

Greșeam oare sau într-adevăr Anne încremenise în momentul în care am încercat să vorbesc despre tablourile falsificate? Ochii ei aveau oare o altă expresie? O expresie de vigilență ca și când ar fi luat, rece, o hotărâre! Dar numai pentru o secundă. Când am privit-o din nou era ea cea obișnuită. Senină, inaccesibilă și frumoasă.

— N-am nici o idee despre așa ceva, spuse Victor scurt. Cum dracu ar putea cineva să realizeze culorile mele? E ridicol. De ce n-a putut să-mi arate pânza?

— Pentru că s-a furat. Cu câteva zile înainte de a pleca la New York, în galeria lui Jens s-a făcut o spargere. Intenționa să ia tabloul cu el și să i-l arate lui Alan.

— Ca și cum n-ar fi destul ceea ce s-a întâmplat, spuse Victor cu amărăciune. David se sinucide în pivnița mea, Jens Stenberg este ucis și acuma vii tu și îmi vorbești despre cineva care îmi falsifică tablourile.

— Trebuie să înțelegi că e imposibil, spuse Anne pe un ton dezaprobator. Și am înțeles-o. Ea credea că o voi ajuta să-l înveselească pe Victor, să se relaxeze și acum n-am făcut decât să înrăutățesc situația vorbind despre asemenea lucruri. Dar trebuia să-l provoc. Trebuia să văd care sunt reacțiile celor implicați în această afacere. Deoarece trebuia să descopăr cauza morții lui Jens. Chiar dacă lui Victor nu-i cădea prea bine.

— Vânzarea unui tablou al lui Victor este aproape un eveniment, continuă Anne. Ziarele scriu despre asta și se discută în cercurile artistice. Dacă cineva ar îndrăzni să vândă tablouri falsificate, ar fi descoperit imediat. Iar tablourile ar trebui, în acest caz, să vină de undeva. De la un negustor de artă sau de la cineva care este cunoscut și acceptat în aceste cercuri. Nici un negustor de artă serios

n-ar dori să fie implicat într-o asemenea afacere necurată. Nu, Jens avea o fantezie mult prea bogată. Acum o să vorbim despre altceva. Victor are nevoie de calm și de liniște.

Și asta am și făcut de fapt, iar până la urmă a fost o seară plăcută. Victor s-a destins, a povestit și a pălăvrăgit fel de fel, acaparând conversația aproape în întregime. Înainte de ora două am ajuns și eu la hotel, după ce am trecut pe la Victor, la hotel Waldorf Astoria, unde am mai băut ceva.

A doua zi dimineață la orele zece eram în biroul lui O'Flanaghan. Vinul și whisky-ul din seara trecută nu mi-au fost de folos în ceea ce privește acomodarea la fusul orar. Pentru că ceasul de pe mâna mea arăta zece dimineața, dar pentru organismul meu erau orele patru după-amiaza.

Camera contrasta brutal cu biroul lui Alan, care se afla în imediata apropiere. Dominau culori murdare de brun și verde. Arta nu-și avea locul aici. Singurul element personal era o fotografie de familie așezată pe birou și câteva diplome obținute la școlile de poliție, atârnate pe pereți, alături de fotografii mari, unde îl puteai vedea pe tânărul O'Flanaghan primind diferite decorații și dând mâna cu superiorii săi și cu primarii New-York-ului. Cel puțin aceștia arătau exact așa cum îmi închipuiam că ar arăta politicienii municipalităților americane.

— Deci ați fost bun prieten cu domnul Stenberg.

O'Flanaghan mă privea din spatele biroului maroniu, care dispărea aproape sub mormane de hârtii, ordonate în dosare galben-brune. De sub niște sprâncene stufoase, ochii mici și scrutători străluceau pe fața lui puternică. Părul era gri, iar pe frunte erau săpate riduri adânci. Arăta ca un câine obosit. Un câine de vânătoare. Tocmai asta și era. Un câine al justiției, care adulmecă urmele sub vegetația newyorkeză plină de brutalitate, violență și jaf. Și acum stătea aici și se făcea că se miră. Cine sunt eu? O rudă? Un prieten al lui Jens? Presupuneam că vizita mea îi este dezagreabilă. Deoarece era vorba de un caz de rutină. Un turist fusese jefuit și omorât. Mai devreme sau mai târziu ucigașul va apare. Poate vreun nenorocit pe care probabil cineva îl va pârî. Sau poate în legătură cu un alt delict. Stupefiante, noi jafuri sau noi crime.

— Am venit aici când am auzit ce s-a întâmplat.

— Jaf și omor, spuse O'Flanaghan laconic și privi pe fereastră. În acest oraș se petrec sute de jafuri săptămânal. Zeci din ele zilnic. Și atunci nu toate pot fi rezolvate. Uneori hoții nu se mulțumesc numai cu un portmoneu și cu un ceas, sau cu lănțișorul de la gât al unor „tanti". Aceștia și ucid. Îți taie beregata sau te împușcă. În America se comite o crimă la fiecare cincizeci de minute. Și asta numai cu pistolul. Dacă vii ca turist și ești neatent o poți păți ușor. Dacă te duci unde nu trebuie cu oameni de rea credință, ai căzut în capcană. Și ești mort. Zâmbi fără voie.

— Domnul Stenberg fusese de mai multe ori aici, am încercat eu să-l apăr pe Jens.

— Însă nu destul de des, se pare. N-a fost suficient de atent și uite că pentru asta a trebuit să plătească. Din păcate!

— Aveți vreo idee cum s-au petrecut lucrurile?

— Există un martor. Nu este chiar martor ocular al crimei dar este martorul a ceea ce am putea numi preludiu. Am publicat fotografia domnului Stenberg și am primit răspuns de la un mic vânzător de culoare care se numește Wills, Osgood Wills. Vinde stupefiante, mai ales. Iar acum se află într-o situație cam dificilă, astfel încât are nevoie de tot creditul de care s-ar putea bucura la noi. El l-a văzut pe Stenberg în seara crimei.

— Unde?

— Într-un bar din Village. Acolo Stenberg a cules o prostituată, cu care mai apoi a dispărut. O căutăm și acum. O femeie brunetă pe care Wills nu o mai văzuse. Probabil că ea l-a luat pe Stenberg și l-a dus pe terenul viran unde a fost găsit. Complicii ei așteptau probabil. Sau poate că și ea e nevinovată. Poate că locuia în apropiere și atunci când Stenberg a plecat de la ea, mergând spre casă, a fost atacat.

— Sunteți sigur că a agățat-o pe fata aia?

— Cel puțin așa susține Wills. Și el nu are nici un interes să mintă. Doar nu l-a cunoscut niciodată pe Stenberg. Nu, se pare că afacerea cu fata e foarte clară. Ei au stat într-un colț și nu i-a interesat nimeni și nimic altceva. După aceea au dispărut. Și ăsta a fost ultimul lucru care se știe despre el, din păcate.

— Există doar o mică problemă, spusei eu încet.

— Ce anume?

— Jens Stenberg era homosexual.

CAPITOLUL XX

— Ce spuneți?

O'Flanaghan mă privi atent și se aplecă peste birou.

— Am spus că Jens Stenberg era homosexual.

— De unde știți?

— Am studiat istoria artelor împreună la Universitate în Suedia și s-a văzut de la început că nu-l interesau fetele.

— Ați avut relații apropiate cu el?

— Dacă vă gândiți că și eu sunt homosexual, răspunsul este nu, i-o tăiai eu scurt. Nu mi-a plăcut insinuarea lui.

— Era activ? Mă refer la haine, culori și la modul de a vorbi. Pentru că atunci e important ca să știm dacă era vorba de travestiți.

— Travestiți? Ce are asta de-a face cu uciderea lui Stenberg?

— Wills l-a văzut pe Stenberg împreună cu o femeie. Nu? Iar în acest oraș există tot felul de oameni. Nu mai puțin homosexuali prostituați, îmbrăcați în femei. Cu peruci și întreg cortegiul. Uneori este foarte greu să-i deosebești. În special într-un bar cu lumină slabă. Și, în acest caz, avem mai multe indicii. Pentru că mulți din acești tipi se află în evidența noastră. Există unii care sunt specialiști în a atrage bărbați în baruri pentru ca apoi să-i ducă într-un anume loc ca să-i jefuiască. Adeseori cel care se lasă agățat nu îndrăznește să vină la poliție, pentru că nu vrea să figureze în registrele noastre ca homosexual.

— Nu știu, spusei, simțindu-mă jenat și gândindu-mă că-l bârfeam pe Jens, dar acum problema era să pun mâna pe criminal. Nu îl cunoșteam atât de bine să știu ce fel de relații avea cu partenerul, dar el însuși era un tip foarte masculin. Și ca fel de om, de altfel. Se îmbrăca discret, fără bijuterii, fără zorzoane. De fapt nu-l mai văzusem după terminarea studiilor. Ne-am reîntâlnit abia acum câteva săptămâni dintr-o întâmplare. Și m-a rugat să-l ajut.

— Cum?

— El era negustor de artă și credea că cineva falsifica tablourile pe care le vindea. Era în joc numele

unui artist mare, cunoscut pe plan mondial. Prețurile pentru tablourile lui sunt de ordinul milioanelor.

O'Flanaghan stătea tăcut legănându-se pe scaun.

— Falsificare de artă spuneți? Am avut de-a face cu un negustor de artă care m-a sunat. Se numea Gaynor. Alan Gaynor. Îl cunoașteți?

Am dat din cap afirmativ.

— Gaynor îi vindea tablouri lui Jens, sau Jens era doar însărcinatul lui în schimbul unei cote părți din vânzări. Nu știu sigur care erau raporturile de afaceri între ei și nici în ce fel Stenberg a discutat despre aceste falsuri cu Gaynor. Adică despre bănuielile lui privind falsurile. Stenberg urma să ia cu el unul din tablouri ca să i-l arate lui Gaynor la New York.

— Și n-a făcut-o?

— Tabloul fusese furat la Stockholm, imediat după ce Stenberg a avut o discuție telefonică cu Gaynor.

— Interesant, spuse O'Flanaghan și privi înspre fereastra care strălucea în soarele de după-amiază, reflectând razele de soare în casa de peste drum. Interesant. Stenberg bănuiește că cineva falsifică tablourile. După care pleacă la New York ca să discute cu colegul său care i-a trimis tablourile. Tabloul este furat, iar Stenberg ucis. Este împușcat după ce a fost văzut împreună cu o tipă. Deși el era homosexual. Cred că am să vorbesc din nou cu Gaynor.

— Dar puteți avea încredere în martor? În acel Wills? Sunteți sigur că l-a văzut pe Stenberg? Poate că era altcineva care îi semăna.

— E posibil, nu poți ști niciodată. Iar în acel bar nu era prea multă lumină.

— Cum se numește barul? Vreau să merg să stau de vorbă cu cei care lucrează acolo. Și am să încerc să-l găsesc pe Wills.

O'Flanaghan mă privi. Apoi zâmbi brusc.

— Vă spun doar să fiți atent. Ne ajunge un suedez ucis. Ziarele dumneavoastră ne sună din sfert în sfert de oră. Lăsând gluma la o parte, colaborăm cu cei care lucrează acolo la bar. Și cu clienții frecvenți ai barului. Dar nimeni nu-și amintește de Stenberg. Deși acest lucru nu înseamnă prea mult. Există sute de oameni care intră acolo în fiecare seară. Și majoritatea sunt turiști.

— Și barul?

— Se numește „The Elephant”. E în apropiere de Washington Square. Dar ascultați un sfat de la un om în vârstă. Un sfat prietenesc. Nu vă amestecați în afacerea asta. Nu încercați să vă jucați de-a detectivul particular. La televizor deznodământul este întotdeauna bun, dar realitatea este alta.

Arătă cu degetul unei mâini păroase înspre fereastră.

— Acolo afară, se află jungla. Dacă nu ești Tarzan, nu te poți, descurca. Ați citit sociologie?

— Nu, spusei eu.

— S-a făcut odată un experiment. S-a construit o societate pentru șobolani. Și totul a funcționat normal atâta timp cât numărul șobolanilor era rezonabil și în concordanță cu cantitatea de mâncare pe care o primeau. Apoi s-a provocat o aglomerare a șobolanilor în condițiile date. În acel moment situația a început să devină interesantă. Șobolanii s-au apucat să se bată, să se omoare unii pe alții. Până la sfârșit rezultatul a fost că s-a ajuns la o anarhie desăvârșită. La fel se întâmplă și acolo afară. Care este populația țării dumneavoastră?

— Opt milioane.

— Mi-am închipuit. Și asta într-o țară care este una din cele mai mari din Europa. Pe această insulă mică, în Manhattan și împrejurimile apropiate, trăiesc cam tot atâția oameni. Opt milioane aici și zece, cincisprezece milioane în marele New York de jur împrejur. Iar rezultatul este același ca în experimentul amintit. E ceva greșit cu sistemul nostru. Oamenii nu mai pot suporta. Nu intenționăm să murim sufocați aici unii de alții. Domnul Stenberg este mort, nu mai puteți face nimic pentru el. Iar noi îl vom pedepsi pe criminal. Va dura, dar vom pune mâna pe el până la sfârșit.

Îmi zâmbi și își aprinse o țigară.

— Nu fiți neliniștit. Am să fiu atent. Dar nu cred că mi-aș pune viața în pericol dacă m-aș duce să beau ceva la „The Elephant”. Iar dacă-l voi întâlni pe Wills aș vrea să-i pun câteva întrebări.

— Succes, spuse O'Flanaghan și îmi făcu semn prietenește cu mâna sa mare, după care trase un sertar al biroului și începu să cotrobăie printre hârtii. Întrevederea se terminase.

— Lăsați-vă adresa și numărul de telefon, spuse el, și îmi întinse o bucată de hârtie. Din Suedia adică. Dacă

va fi nevoie să vă întrebăm ceva în cazul în care vom avea vreo nelămurire.

Am luat masa de prânz la Muzeul de Artă Modernă, unde am mâncat o salată și am băut apă rece de la gheață. Apoi am trecut prin sălile răcoroase și cu aer condiționat ale muzeului, gândindu-mă la cuvintele lui Matisse că arta este precum un fotoliu în care te poți odihni dacă ești obosit. Și era adevărat. Nu mă gândeam nici la Jens și nici la Victor în timp ce treceam prin fața bijuteriilor artei contemporane, din încăperea cu comori de pe strada 53. Era ca un duș de dimineață pentru sufletul meu, după o lungă noapte de veghe, dar această stare a trecut repede atunci când am ieșit din răcoarea muzeului.

M-am plimbat înspre Central Park, am traversat Fifth Avenue și am pășit în umbra răcoroasă a copacilor. Pe iarbă niște copii jucau baseball, iar o orchestră cânta muzică dixieland. Razele soarelui pătrundeau prin coroanele de culoare verde-închis și bogate ale copacilor, reflectându-se în metalul gălbui al instrumentelor. O fată în blugi, cu părul despletit mergea parcă alunecând între doi câini danezi, mari și negri. Pe o bancă veche, la nu prea mare depărtare de mine, stătea o femeie în vârstă cu un pardesiu pe umeri, în ciuda căldurii copleșitoare. Central Park era locul de refugiu al orașului, atât pentru oameni cât și pentru animale. După un timp, capul mi-a căzut în jos, acolo unde stăteam cu spatele sprijinit de un copac înalt, moțăind, până când un băiat de vreo zece ani, pe patine cu rotile a intrat în mine din greșeală.

— *Sorry*, zâmbi el rece și dispăru pe aleea gri de ciment.

M-am scuturat cu o senzație neplăcută, am căscat și, am plecat la hotel unde am făcut un duș și m-am băgat în pat. Ce înseamnă să fii turist în America venind din Europa! Deosebirea de fus orar, de șase ore, necesită câteva zile de acomodare și, din păcate, nu poți să ajuți cu nimic treaba asta.

După masa de seară nu prea încărcată, când am luat un hamburger cu salată și o cafea rece cu apă minerală, m-am dus la Greenwich Village. Am luat un taxi, ca să fiu sigur că voi ajunge unde trebuie, dar și pentru a nu fi nevoit să umblu pe străzi aiurea. Cu siguranță că nu era indicat să mergi pe oriunde, cel puțin așa spunea O'Flanaghan. Și el trebuie să știe cel mai bine.

„The Elephant” era o „bombă” mare și gălăgioasă. De-a lungul peretelui îmbrăcat în oglinzi se afla un bar, care era la fel de plin ca un vagon de metrou la ora de vârf. Aveai senzația că pe același scaun stăteau două persoane în acel șir lung de scaune înalte și rotunde. Dar poate că senzația de aglomerație o dădea oglinda de pe perete: îi vedeai pe toți, atât din spate, cât și din față. Vizavi de bar erau mici separeuri. În fiecare separeu era câte o masă de patru persoane. Aici stătuse Jens acum câteva seri, împreună cu o fată, dacă e să dăm crezare celor spuse de Osgood Wills. Lângă unul din pereți era o estradă cu o orchestră dixieland care făcea un zgomot asurzitor.

Nu numai că era aglomerat, era supraaglomerat. Era înghesuială, fum, iar zgomotul te făcea aproape să strigi ca să te faci auzit. Oare într-o asemenea hărmălaie și semiobscuritate ar fi putut cineva să-și amintească de un anumit client? Dar uite că Wills și-a amintit! Unde-o fi stat acest Wills atunci? Dacă într-adevăr a fost aici… O'Flanaghan avea dreptate. La televizor treburile de genul ăsta sunt mult mai simple.

Am mers la bar strecurându-mă printre doi tipi solizi îmbrăcați în sacouri cadrilate care discutau aprins despre o echipă de baseball.

— Da? spuse barmanul repede ridicându-și sprâncenele.

— Un scotch, spusei. Și încă ceva.

— Ce anume? răspunse evident iritat în timp ce cu o mână luă un pahar, iar cu cealaltă luă câteva bucățele de gheață dintr-un castron de plastic, pe care apoi le aruncă în pahar.

— Wills. Osgood Wills. Îl cunoașteți?

Mă privi atent ca și cum s-ar fi întrebat ce aș fi putut eu avea în comun cu Wills. Apoi a dat afirmativ din cap. Mă lua oare drept un client? Credea poate că umblam să-mi procur stupefiante?

— E vorba de afaceri.

Am pus pe tejghea o bancnotă de zece dolari și aceasta a dispărut în mâna lui imediat.

— O secundă, vă rog. Luă un creion din buzunarul de la piept, rupse o bucată de hârtie pe care apoi scrise ceva.

— Acesta este numărul lui de telefon. Spune-i că l-ai primit de la Joe.

Am dat din cap că înțelesesem. Probabil că Joe își primea procentele. Mi-am luat băutura și m-am dus la un telefon unde am băgat o monedă de zece cenți și am format numărul.

A sunat o dată, a sunat de două ori. Am băut din whisky-ul tare. E oare o nebunie ceea ce fac? Ar trebui să las totul baltă și să-mi văd de treburile mele? Dar trebuia totuși să vorbesc cu Wills. Să vorbesc cu cel care relatase poliției că Jens a agățat o femeiușcă în acel bar. El a fost ultimul care l-a văzut pe Jens în viață. Cineva răspunse la capătul firului. Era o voce de bărbat.

— *Yes?*

— Domnul Wills? Am primit numărul dumneavoastră de la Joe.

— Când, acum?

— E vorba de afaceri.

— Nu la telefon. Trebuie să veniți aici. Unde sunteți?

— La barul „The Elephant”.

— În regulă. Ieșiți pe ușă, apoi traversați Washington Square până la strada 14 West. Acolo mă găsiți pe mine la numărul 82. Chiar vizavi este o farmacie. Este imposibil să nu găsiți. Stau la etajul V. Pe ușă scrie Jones. O.K.?

— O.K.

Am închis telefonul, am înghițit whisky-ul și am plecat.

Washington Square era foarte prost luminată. Sub copacii mari întunericul era dens. Arcul de Triumf înalt abia dacă se zărea. Mă gândeam la toate avertismentele primite, la tot ce citisem și auzisem despre atacurile săvârșite noaptea pe străzi și în parcuri. Mă gândeam la Jens în vreme ce treceam pe sub copaci. Brusc, am auzit pași în spatele meu, grăbiți și apăsați care se apropiau din ce în ce mai mult. Cineva răsufla cu greu. M-am întors.

CAPITOLUL XXI

Dar nu aveam de ce să mă tem. Nu era un răufăcător, ci un inofensiv alergător în pantaloni scurți, transpirat tot, care mă depăși în fuga sa în timp ce eu zâmbeam cu gândul la temerile mele. Probabil că nu era mai periculos să traversezi Washington Square decât Piața Sergel. Deși bineînțeles că nu întotdeauna așa ceva era lipsit de riscuri.

În parc era lume multă. Înspre mine se îndrepta o fată tânără, care purta un tricou alb pe care scria numele lui Picasso cu litere mari. Oare există vreun omagiu mai mare pentru un artist decât acela de a i se imprima numele pe niște banale tricouri? Sub Arcul de Triumf era o orgă mare la care un bărbat gras cânta Gershwin. Pe partea cealaltă, World Trade Center își înălța cele două mari siluete luminate înspre cerul nopții, deasupra contururilor negre ale acoperișurilor. O fată în costum de baie trecu pe o motocicletă galbenă. Pe un afișier imens cineva căuta probabil un câine pierdut, sau cine știe ce altceva în noianul de anunțuri.

Doi bătrâni stăteau pe o bancă sub un felinar și jucau șah. Fețele lor serioase priveau concentrate pătrățelele albe și negre ale tablei de șah. Atenți, gânditori își mișcau mâinile grele deasupra pieselor pe care le apucau ca niște păsări de pradă. Oare de unde veneau ei? Ce viață duseseră? Au fost vreodată în orășelele mici din Ucraina și Polonia?

Nu, nu mai aveam timp de pierdut. Domnul Wills mă aștepta. Traficant de droguri și mic vânzător în subterana junglei newyorkeze.

Am luat-o pe strada 14; un băiat cânta la o chitară sprijinindu-se cu un picior de o treaptă. În fața lui dansa o fată.

— Cum te cheamă? întrebă ea.

— Elvis, spuse el.

— Elvis Presley? glumi ea.

Am auzit râsul lor în spatele meu. Trotuarul trepida ușor sub picioarele mele ca și cum ar fi fost un cutremur slab. Din gura de aerisire de pe stradă se ridica un fum albăstrui și subțire deasupra asfaltului negru. Sub mine era metroul care traversa Manhattanul de-a lungul și de-a latul.

La numărul 82 poarta era deschisă. Un bec electric sărăcăcios atârna de un fir lung în casa scărilor. Mirosea a urină și a mâncare. Pe pereți zugrăveala începuse să se scorojească, ca un corp atins de lepră. Culoarea gri-brună dintre petele albe de pe pereți era acoperită cu fel de fel de mâzgălituri. Nu înțelegeam toate cuvintele, dar îmi puteam închipui conținutul.

Scările de lemn fisurate scârțâiau sub picioarele mele în timp ce urcam. În spatele unei uși se auzea muzică pop. Un copil plângea, iar o femeie striga cu voce tare.

La etajul V erau trei uși. Pe cea din mijloc era lipită o bandă de hârtie. M-am aplecat încercând să deslușesc ceva cât de cât în lumina slabă. Pe hârtie, cu litere stângace scria cu tuș: *Jones.*

Am bătut la ușă. S-au auzit pași.

— Cine este? se auzi o voce înceată.

— Vin din partea lui Joe de la „The Elephant". Am sunat adineauri la telefon.

Se auzi zgomotul făcut de lanțul de siguranță și de cele câteva zăvoare cu care era asigurată ușa. Aceasta s-a deschis cam cinci centimetri și în deschizătura ei străluci un ochi.

— O.K. Intră.

Fusesem cu siguranță acceptat.

În cameră era un fotoliu, o masă și o canapea. Pe masă era un telefon, un tranzistor și o scrumieră de sticlă. Alături, o sticlă de whisky și un pahar de carton. Din tavan atârna o lampă cu un abajur de sticlă verde. Aceasta lumina masa iar restul camerei rămânea în obscuritate.

— Domnul Wills?

L-am privit pe omul din fața mea. Era un om de culoare cu o frizură afro. Cămașa era larg desfăcută și avea o curea lată de piele cu o cataramă mare de alamă. În picioare purta cizme de cowboy înalte, colorate alb cu negru, deasupra unor blugi.

— Bineînțeles, spuse el scurt și se așează la masă. „Iarbă" sau „cal", întrebă el pe un ton de afaceri. *A dime bag of red tape is ten dollars*.

Am scos cincizeci de dolari și i-am pus pe masă în fața lui.

— Nu doresc nimic. Nici „iarbă", nici „cal".

Wills mă privi mirat. Era cald în cameră, aerul condiționat pare-se că nu intra în chirie.

— Ai văzut un amic de-al meu acum câteva seri. El a fost ucis.

O sclipire de interes îi lumină ochii.

— Da, spuse el și își aprinse o țigară cu o brichetă de aur. Așa este. Era cam drogat tipul. Doamne! Și râse descoperindu-și dinții săi albi.

— Am venit din Suedia pentru a afla ce s-a întâmplat cu el.

— Ești nebun? spuse el bănuitor.

— Deloc. Dar am vorbit cu poliția. Ei știu că voi veni să te întâlnesc. Mă gândeam în același timp că spunându-i acest lucru aveam toate șansele să ies de acolo nevătămat.

— O.K., spuse el. Dădu din umeri. Nu știu mai mult decât i-am spus sticletelui. Stăteam într-unul din separeurile de la „The Elephant”. Așteptam un tip care trebuia să-mi dea marfă. Și, la un moment dat, apare individul acesta. Cu o „mireasă”. Iar masa de vizavi de mine era singura liberă. Nu mă amuza deloc ideea că voi avea martori, dar localul era plin. Ei s-au așezat acolo și au început să șușotească. Nu am auzit ce-și spuneau, că era o hărmălaie îngrozitoare, dar după un timp tipul se drogase bine. Apoi au plecat. Nu știu unde, dar e lesne de ghicit ce au făcut în continuare.

— De unde știi că era el, că era același individ care mai apoi a fost ucis?

— L-am recunoscut într-o poză din ziar. Era același tip. Și cum nu am relații prea bune cu sticleții în ultima vreme, m-am gândit că n-ar strica să le dau câteva informații, ca să spun așa.

M-am aplecat înspre el. La etajul de deasupra se auzeau pași grei. Un miros de benzină și cartofi prăjiți pătrundea prin fereastra întredeschisă. Canapeaua mirosea pregnant a mucegai.

— Pe naiba! Nu-mi pasă cât ai primit. Ce mă interesează este cine anume te-a plătit.

— Cum adică m-a plătit?

— Nu te mai preface. Nu l-ai văzut niciodată pe tipul care a fost ucis. Ai fost plătit ca să debitezi toată povestea asta. Te plătesc dublu dacă-mi spui cine.

Expresia lui era aceea a omului care-și face anumite socoteli.

— Dublu? întrebă el într-un târziu. Dacă e așa, de ce nu? Am numele aici.

Trase un sertar al mesei dar, în loc să scoată o agendă sau o foaie de hârtie cu numele care mă interesa, scoase un pistol. Un pistol cu reflexe albăstrui; cu amortizor.

— Ești chiar atât de prost să crezi că sunt dispus să fac acest târg? Zâmbi cu răutate. Voi ăștia ar trebui să rămâneți în Suedia.

Trase telefonul lângă el și făcu un număr fără să mă piardă din ochi. Pistolul negru-albăstrui cu țeava sa aducătoare de moarte era îndreptat asupra mea. Era oare aceeași armă care-l ucisese pe Jens? mă gândii eu cutremurându-mă. Dacă m-ar împușca acum n-ar auzi nimeni și apoi, când locatarii ar dormi și totul ar fi cufundat în liniște, aș putea fi dus pe scări într-un sac. La fel de tăcut și de discret cum am venit aș fi dispărut. Apoi aș putea fi găsit pe un maidan oarecare, sporind astfel numărul celor morți misterios în ultima vreme.

— Eu sunt, spuse el în receptorul negru. Este aici la mine un tip care face gălăgie. Pretinde că nu l-am văzut deloc pe suedezul care a fost ucis. Și vrea să știe cine m-a plătit ca să declar astfel. De unde dracu' o fi știind? Și râse.

— O.K. spuse el mai târziu, ascultând cu atenție ce i se spunea în receptor. O.K.! Aștept până vii. Și apoi? El ascultă zâmbind. În regulă. E perfect. Închise telefonul.

— Cred că trebuie să așteptăm puțin, spuse el. Dar într-o companie plăcută timpul trece repede. Ce zici?

Mă privi sarcastic în timp ce mâna sa nu părăsea trăgaciul.

Au trecut cinci minute, apoi zece. În cameră era cald și umezeală. De pe stradă răzbătea zgomotul vehiculelor. Prin perete se auzea un radio dat aproape la maximum. Din când în când muzica era întreruptă de reclame gălăgioase și entuziaste, dar nu se putea auzi exact despre ce era vorba.

Wills mă privea în continuu. Fluiera ușor o melodie. Era un fluierat straniu, ca și cum i-ar fi ieșit din gâtlej.

Ce se va întâmpla oare acum? Vor veni cei care l-au cumpărat pe Wills? Cel care l-a plătit ca să spună că Jens stătea în acel bar în seara cu pricina, drogat, împreună cu o femeie? Pentru cineva care-l cunoștea pe Jens cum îl cunoșteam eu numai și gândul acesta era absurd. Nu ți-l puteai închipui consumând narcotice și agățând femei în barurile newyorkeze. Deși, ce știam eu de fapt? Nu ne-am

văzut de cincisprezece ani și de atunci și până acum a curs multă apă pe râuri. Însă nu puteam crede că Jens s-ar fi schimbat într-atât. Și acum ce se va întâmpla cu mine? Ce mă vor întreba? De ce mă interesează moartea lui Jens?! Ce caut și ce vreau de fapt?! Și apoi mă vor ucide, aruncându-mă undeva în întuneric?

Se auzeau pași pe scări, din ce în ce mai aproape. S-au oprit în fața ușii. O bătaie ușoară în ușă. Wills zâmbi cu toată gura, se ridică în spatele mesei, fără să mă slăbească din ochi.

— Acum vine Moș Gerilă, *baby*, spuse el. Să vedem ce are în sac. Sau poate că are ceva de băgat în el!

Merse spre ușă cu spatele, cu pistolul îndreptat asupra mea, trase lanțul de siguranță și deschise ușa.

M-am întors. În prag se conturau două siluete întunecate. Lumina de pe scară venea din spate, iar lumina lămpii de deasupra mesei nu era suficientă pentru a le distinge fețele. Dar am văzut pistolul din mâna unuia dintre ei.

CAPITOLUL XXII

— O.K. Wills, se auzi din ușă. Dă-mi jucăria. Wills se întoarse, ridică pistolul iar celălalt îl lovi. Mâna lui căzu ca un bolovan pe încheietura lui Wills. Acesta scoase un strigăt și pistolul cu amortizor se rostogoli pe podea.

Una dintre siluetele din prag îl împinse pe Wills spre perete. Îi răsuci mâna la spate și îl buzunări. Căuta să vadă dacă nu mai are și altă armă.

— Aveți probleme, nu? întrebă omul cu pistolul în mână. Îmi zâmbi și se așeză de cealaltă parte a mesei aprinzându-și o țigară. După burtă se vedea că e băutor de bere. Avea fața cu porii dilatați iar părul îi creștea aproape de la rădăcina nasului, îngustându-i mult fruntea.

— Șeful ne-a spus să vă supraveghem. A mai spus că veți merge la „The Elephant" în seara aceasta. Așa că l-am întrebat pe Joe, pe tipul de la bar adică, iar acesta ne-a povestit, drăguț și amabil, că v-ați dus acasă la Osgood și ne-am închipuit că nu doar pentru a lua masa împreună. Astfel că ne-am gândit să intervenim. Sau, ce zici Osgood? A fost drăguț din partea ța să-i arăți acestui domn din Suedia minunatul tău pistol. Dar ar fi mai bine să vii cu noi acuma! Tăticu ar dori să vorbească cu tine.

— Tăticu? am întrebat eu simțind că încordarea slăbește. Cine este?

— *Sorry*! Șeful nostru. Îl numim „Tăticu". El este ca un tată pentru drăgălașii ăștia mici din cartier. Îi mai dojenește din când în când, dacă e nevoie. Ce zici, Osgood? Nu-i așa? Și ridică glasul. Wills dădu afirmativ din cap.

— Bine, dar n-am făcut nimic, spuse el înciudat. Tipul ăsta a venit aici ca să trateze cu mine. Credea poate că vând stupefiante. Și râse.

— Sunt de aceeași părere cu tine Osgood, spuse polițistul, dar închipuiește-ți că unii s-ar putea gândi că vinzi stupefiante!

— A dat telefon cuiva, am spus eu, cuiva care urmează să vină aici.

— Atunci e mai bine să rămân eu aici. Tu poți să-l duci pe Wills la secție și să-l lași pe domnul Homan la hotel, spuse tipul cu pori dilatați colegului său. Și când

ești gata, te întorci și supraveghezi poarta de la intrare. Eu voi ieși numai atunci când nu mai este cazul să aștept. O.K.?

— O.K. spusei eu. L-am întrebat doar dacă l-a văzut pe domnul Stenberg, cel care a fost ucis. Și i-am mai spus că eu cred că a fost plătit de cineva ca să declare că l-ar fi văzut la „The Elephant". Apoi a dat un telefon. Nu știu cui. Poate că este aceeași persoană care l-a și plătit.

Polițistul și-a umezit buzele.

— Noroc că nu avem vreun martor, domnule Homan, zâmbi el. Dumneavoastră susțineți că un distins gentelman din New York minte în fața instanței și că este plătit să mintă. Acestea sunt delicte flagrante.

Mă privi și își desfăcu nodul de la cravată.

— Vă va duce colegul meu la hotel și dacă aș fi în locul dumneavoastră aș pleca cât mai repede la Oslo. Poate chiar mâine. Vom avea noi grijă de escrocii ăștia, dar să știți că lor nu le place ca cineva din afară să se amestece în afacerile lor necurate. Acum îl vom lua pe Wills și îi vom suci puțin mâinile, îi vom tăia urechile lui mari și apoi le vom prăji într-o tigaie. Poate astfel ne va povesti mai multe. Ce zici, *baby*? Îi adresă un zâmbet larg lui Wills care stătea cu capul plecat și cu mâinile prinse la spate în cătușe, holbându-se la el.

Astfel s-a încheiat primul meu contact cu poliția new-yorkeză în exercițiul funcțiunii ei și cu delicvența în plină acțiune. Și mi-am dat seama că nu era o treabă pentru amatori. Cel puțin am înțeles care sunt limitele mele. La Stockholm totul este idilic în comparație cu New-York-ul, iar experiența mea în ce privește delictele și delincvenții din Gamla Stan nu era suficientă aici.

A doua zi dimineață l-am sunat pe Alan Gaynor. Dar plecase la Chicago împreună cu Victor, pentru a deschide expoziția proiectată. Mda, mă gândii eu când am închis telefonul. Oricum nu aveam multe de adăugat și ne puteam oricând vedea la Geneva, dacă ar fi fost cazul.

Nici cu următoarea convorbire telefonică n-am prea avut succes, deoarece n-am mai găsit nici un loc pentru Stockholm la cursa S.A.S., dar o doamnă drăguță m-a ajutat să obțin ultimul loc la avionul Air France, cu destinația Paris. De ce nu? Nu mă costa nimic în plus și îmi făcea plăcere întotdeauna să pierd câteva zile în magazinele de antichități și pe la talciocuri. În meseria mea este necesar să ții mereu pasul cu curentele la modă.

Să studiezi și să afli care vor fi cerințele în materie de antichități în viitor. De exemplu, vazele Gallé. În anii ’60, la Paris, vazele mari *jugend* erau din ce în ce mai căutate. Puteai să observi asta chiar și la talciocul din Clignancourt. Pe vremea aceea însă le puteai cumpăra la un preț destul de rezonabil. Puteai cumpăra mai multe așteptând să vină vremea când le vei putea plasa profitabil. Și vremea aceea a venit destul de repede. Acum, vazele Gallé semnate echivalau cu greutatea lor în aur. Un vânt ușor începu să bată peste tarabele talciocului. Aveam încredere în O'Flanaghan. Mai devreme sau mai târziu urma să afle adevărul despre declarația lui Wills. Îl va descoperi pe ucigașul lui Jens desigur și va constata dacă a fost vorba de o banală crimă sau dacă avea vreun dedesubt. În orice caz, eu nu mai puteam face nimic și era mai sigur să nu umblu de unul singur prin New York, cel puțin acum. Probabil că ochii prietenilor lui Wills mă urmăreau și cu siguranță că acestora nu le plăcea interesul meu de a afla cine l-a ucis pe Jens Stenberg. Mai mult, aș mai fi avut și altceva de făcut la Paris, mă gândeam eu în taxiul care mă ducea spre aeroportul Kennedy, ceva ce nu avea deloc de-a face cu talciocurile. Mă voi duce la galeria în care Jens văzuse exemplarul acela al litografiei de Andersky, pe care de altfel îl avea și el. Cel care avea un număr identic cu propriul său exemplar de la Stockholm.

Cum se numea galeria oare? încercam să scormonesc în memorie, parcă era ceva în engleză, vreun condiment ceva… Nu, Cimarosa. În Rue de Seine. Aceasta este una din străzile mele preferate la Paris și de aceea mi-am amintit adresa. Se află pe malul stâng al Senei. E plină de galerii, anticariate și magazine de antichități. Este o stradă pariziană în care pulsează viața, unde „bătrânul” Paris mai trăiește încă. Acolo am găsit odată o gravură semnată de Carl Larsson pe care am dat doisprezece franci și tot acolo am găsit o gravură în cupru care reprezenta bătălia de la Breitenfeld. Într-un colț sunt gravate cuvintele lui Gustav II Adolf: „Gott mit uns”, iar în celălalt colț motto-ul lui Tilly: „Jesus Maria”. Amândoi invocau puterile cerești, iar suedezii au fost cei care au câștigat, deși până la urmă, Gustav II Adolf a pierdut.

Nu-mi făceam iluzii că vizita mea la o galerie din Paris ar putea să-mi spulbere îndoielile, să-mi dea răspunsul la întrebarea cine l-a omorât pe Jens la New

York. Dar poate că acesta ar aduce elemente noi, cine știe? Și am început să cântăresc toate datele pe care le dețineam, deși, între noi fie vorba, nu aveam prea multe. Un tablou furat la Stockholm, un jaf cu crimă la New York și sinuciderea lui David la Geneva. Oare unde era legătura dintre ele?

După câteva ore petrecute într-un fotoliu de avion am ajuns la aeroportul Orly unde am avut din nou noroc, pentru că, în ciuda sezonului turistic, am găsit o cameră de hotel în Rue de Lille, numai la câțiva pași de Rue de Seine. Era în apropierea unei străzi liniștite și calme. Dacă bineînțeles poți să spui despre vreo stradă din Paris că e liniștită! Dar în orice caz, traficul se desfășura într-un singur sens, astfel că eram scutit de zgomotul claxoanelor.

După ce am făcut un duș și m-am schimbat în blugi și tricou mă simțeam gata să iau în piept Parisul. La o masă de la bistroul hotelului am băut două cești de cafea neagră și am mâncat un croisson, un fel de pâine care datează din vremea asedierii Vienei de către turci. Cafeaua m-a trezit deoarece pentru mine, cafeaua neagră luată de dimineață are același efect ca spanacul pentru Popeye marinarul.

M-am plimbat alene de-a lungul Senei. Este de fapt unica modalitate de detașare, mă gândii eu în timp ce mă plimbam cu mâinile vârâte în buzunarele pantalonilor. Încet, fără grabă, nesocotind timpul, meditând. Mergeam de-a lungul cheiului bucurându-mă din plin de strălucitoarea zi pariziană. Dinspre apă venea o răcoare plăcută, iar vaporașele alunecau ușor, aproape la fel de lent ca propria mea mișcare. Pe partea cealaltă se auzea vuietul mașinilor, dar aici, pe largul chei al Senei, în umbra copacilor, domnea o atmosferă odihnitoare.

Am răsfoit cărțile vechi ale buchiniștilor mergând de la stand la stand în căutare de hărți și cărți vechi în lăzile arhipline, înșiruite de-a lungul cheiului.

Am traversat strada, așteptând cu răbdare la un semafor. Am trecut apoi printre două mașini în Rue Napoleon și am ajuns în Rue de Seine. Chiar la începutul străzii se afla statuia lui Voltaire, care parcă îmi zâmbea. Era un zâmbet cinic, oare? Înțelesese el deșertăciunea acestei lumi!? Probabil. Eu nu reușisem însă să risipesc întunericul care acoperea moartea lui Jens, așa că trebuia să perseverez.

Într-un mic parc, în umbra copacilor înalți se jucau câțiva copii. Un bărbat în vârstă, cu o bască neagră și sacou dădea de mâncare porumbeilor. Două fete pe skatebord au trecut într-o goană nebună printre două mașini parcate pe Rue de Beaux Arts, ocolind un Rolls-Royce alb și mă întrebam dacă acesta se îndrepta spre L'Hôtel, hotelul luxos amenajat în casa în care Oscar Wilde murise cu ani în urmă. Am început să zâmbesc la gândul unei amintiri: luasem cândva masa acolo cu o fată frumoasă, o masă care avea să ducă la o aventură în cimitirul Père Lachaise și în Grădina zoologică din Stockholm și era să se termine cu propria mea moarte. Pe stradă, mai sus, deasupra unei porți se afla o firmă. Nu puteam distinge ce scria dar mi se părea că începe cu litera C. M-am apropiat. Era Galeria Cimarosa despre care Jens îmi povestise cu câteva săptămâni în urmă, când am luat masa împreună în Gamla Stan.

M-am oprit în fața vitrinei. Părea prin excelență un local elegant și scump. Dar era absolut normal dacă te gândești că aici se vindea Andersky. Într-una din vitrine era ceramică de Chagall, iar în cealaltă câteva gravuri de Picasso.

Am deschis ușa și am intrat. Clopoțelul a sunat discret. O femeie mai în vârstă, îmbrăcată în negru, cu părul strâns și cu perle albe în jurul gâtului, apăru în încăpere.

— Cu ce vă pot fi de folos? zâmbi ea și îndreptă un tablou care stătea strâmb.

— Aș dori să văd niște litografii, spusei. Litografii de Andersky.

Mi s-a părut sau a tresărit?

— Andersky? spuse ea apoi. Aveți gusturi bune, domnule. Din păcate nu avem nimic de el. Este foarte solicitat și având în vedere faptul că nu suntem profilați pe operele lui este mai mult întâmplătoare ocazia de a-l avea.

— Acum câteva săptămâni ați avut o litografie frumoasă. Așa e?

Mă cercetă atent cu privirea.

— Da, așa este, spuse apoi. Îmi amintesc foarte bine. Dar am vândut-o unui colecționar de la Geneva.

În acel moment ușa mică de pe unul din pereți se deschise și o femeie intră înăuntru. La început n-am văzut

cine era. Dar ea se întoarse și veni înspre noi. Era Estelle. Frumoasa și talentata elevă a lui David Ford.

CAPITOLUL XXIII

— Johan! exclamă ea mirată, nu mi-am închipuit că ești la Paris. Ce faci aici?

— Nu știu de fapt. M-am trezit și eu aici. Avionul S.A.S. pentru Stockholm nu mai avea locuri așa că am venit prin Paris.

— De unde ai venit?

— De la New York.

— Ce chestie! Noi ne-am întors de acolo acum câteva zile.

— Chiar?! Ce amuzant! Ce-ați făcut acolo?

— De fapt nu am fost la New York, răspunse Estelle, puțin forțată. Am trecut pe acolo în drum spre casă, pentru că fratele lui Richard locuiește la Los Angeles. Are un hotel la care și Richard deține acțiuni. Așa că obișnuim să mergem acolo de câteva ori pe an.

— V-ați întâlnit cu Anne și cu Victor?

— Nu, dar Victor va deschide o expoziție la Chicago. Tu ce-ai făcut la New York?

— Am fost acolo pentru Jens.

— Jens?

— Jens Stenberg. Negustor de artă din Stockholm care se ocupa de vânzarea operelor lui Victor în Scandinavia.

— Acuma că spui numele mi se pare că l-am mai auzit cândva. Cred că a fost odată la masă la Victor, cu câțiva ani în urmă. Dar nu-mi amintesc cum arăta.

— E mort acum. A fost ucis.

— Ucis? Ce groaznic! Când s-a întâmplat?

— Săptămâna trecută la New York. Poliția l-a descoperit împușcat pe un teren viran din Manhattan. Portmoneul îi dispăruse.

— Ce cumplit! Nu, America nu-mi place. Este atât de multă violență acolo pe străzi, la televizor, în ziare… Într-un fel violența face parte din cultura lor.

— Când pleci la Geneva?

— Mâine. Vreau mai întâi să văd o expoziție care s-a deschis la Centre Pompidou.

— Este și Richard aici?

— Nu, el a plecat ieri.

M-am uitat la ceas. Erau orele treisprezece. Ce știa de fapt Estelle despre moartea lui David? Fusese doar eleva lui. Poate și ceva mai mult. Și ce știa despre cei ce se învârteau în cercul lui Victor?

— Ești disponibilă pentru prânz? am întrebat eu.

— Cu cea mai mare plăcere, zâmbi ea mulțumită. Trebuie să-i spun la revedere doamnei Riboud.

Se îndreptă către o vitrină unde doamna Riboud aranja câteva gravuri, se întoarse și mă luă de braț.

— Ai vreo propunere? întrebai.

Am privit-o. Arăta ca o fată tânără și asta și era, aproape. Părul lung și blond era prins într-un coc. Nu era fardată, iar îmbrăcămintea ei bleumarin sublinia cu generozitate bronzul brun-auriu al feței.

— Chiar după colț se află un loc drăguț. Niciodată nu e lume prea multă acolo. *Au revoir madame*, spuse ea, și am dat să ieșim din galerie.

— *Au revoir*, am salutat-o la rândul meu pe doamna în negru și am ieșit cu Estelle pe strada îngustă. Ne-am îndreptat înspre Rue de Buci. În colț era o tarabă mare cu carne, legume și diferite sorturi de brânză. Un munte de morcovi lungi, galbeni-portocalii și o piramidă de roșii care băteau în roșu-închis în roșu-gălbui. Alături se ridica un morman de conopidă albă și anghinare spinoase verzi-olive, în fața unor vinete albastre, strălucitoare iar mai încolo se întindeau tejghele de marmură pe care se aflau găini curățate și iepuri lungi, iar în cârlige atârnau bucăți imense de carne de oaie. Această imagine culinară era întregită de diferite feluri de brânzeturi: bucăți rotunde de camembert, brânză brie, netedă, plată și lată, *bresse* bleu verde, fermentată.

— Ce crezi că ar spune Direcția serviciilor sociale despre această imagine? Și am arătat înspre înghesuiala colorată de brânzeturi, fructe și carne.

O doamnă mai în vârstă, cu nas ascuțit, părea nemulțumită de o bucată de brânză camembert, iar o fată cu ciorapi trei sferturi stătea cu câte o găină în fiecare mână cântărindu-le, nehotărându-se pe care s-o aleagă.

— Probabil că toți francezii ar fi trebuit să fi murit până la ora asta, din punct de vedere statistic vorbind, deoarece aceștia nu se omoară împachetând mâncarea în plastic sau ținând-o pe tejghele frigorifice. Dar mi se pare că sunt destul de vii încă, zâmbi ea. Uite, aici este. Și Estelle arătă spre un mic restaurant de pe colț.

Am intrat. Pardoseala era în mozaic alb și negru. În spatele tejghelei de la bar stătea *Le Patron* care discuta aprins și roșu la față cu un domn mai în vârstă, îmbrăcat într-un pardesiu închis la culoare, cu nasul mare plin de vinișoare roșii și cu un pahar mic în mână. Suporturi de pahare în carouri roșii erau împrăștiate pe mese, iar în mijlocul localului era un palmier într-un butoi de lemn. Era o atmosferă tipic *jugend*, deși nu era o construcție nouă. După tejghea stătea *Madame*, care urmărea cu ochi de vultur desfășurarea negoțului. Aceasta număra banii cu degetele ei mici și grăsuțe, controla notele de plată, iar câteva fete îndemânatice se strecurau cu abilitate printre mese, ducând tăvi cu farfurii și sticle. Erau fetele lor, mă gândii eu, iar bunicul și bunica stăteau poate în bucătăria îngustă, de tip vechi, învârtind în cratițe!

Ne-am așezat la o masă pe colț și am comandat meniul. Am început cu o salată de roșii, am continuat cu un mușchi de vacă cu piper și am încheiat cu brânzeturi. Am băut Beaujolais roșu-închis.

— Știi cum e cu Beaujolais-ul? Și am turnat în paharul ei.

— Nu, știu doar că e bun.

— E ca și cu tablourile lui Picasso: de două ori mai multe decât a pictat el, de fapt, există numai în America. Producția de Beaujolais este mult prea mică pentru a acoperi cererea, în special în America. Dar acest vin pare a fi natural. Noroc!

— Noroc, și Estelle îmi zâmbi privindu-mă pe deasupra paharului.

— Apropo de Picasso, am continuat eu, rupând o bucată din pâinea proaspătă. Cum stai cu pictura?

A dat din umeri privind afară pe fereastra joasă..

— Nu știu, spuse ea apatic. De când a murit David n-am mai putut picta. De aceea am și plecat la Los Angeles, ca să șterg din minte totul. Dar nu poți să fugi de tine însuți.

— El a însemnat mult pentru tine, nu?

Dădu afirmativ din cap.

— Cum de ai început să pictezi? Doar nu toate femeile din Suedia care au o situație reușesc să devină pictorițe.

— Am dorit întotdeauna să pictez dar nu am avut posibilitatea. Părinții mei nu au fost de acord.

— Ce ciudat, și eu care credeam că pianul, broderiile și pictura în acuarelă au fost întotdeauna pietre de hotar în educația unei tinere fete.

— Da de unde! Poate în secolul al XIX-lea. Iar tatăl meu nu era acest gen. Am crescut într-un conac vechi în apropiere de Skövde. Tata era ofițer în cavalerie și avea planuri foarte exacte în legătură cu mine. Nu mai puțin în ce privește educația. Admira Germania, iar armata germană era ceva sfânt pentru el.

— Era nazist?

— Deloc. Era mult prea naiv pentru asta. Considera că Hitler nu avea clasă, iar ofițerii nu aflaseră încă în anii ’30 nimic despre persecutarea evreilor și alte probleme de acest gen. Nu, el și mulți alți camarazi de-ai lui admirau eficiența armatei germane. Blitzkrieg, atacurile rapide și noua tactică. Dar nazist n-a fost niciodată.

— Și nu i-a plăcut ideea ca tu să pictezi?

— Ba da, îi plăcea, dar numai ca pur amatorism, ca un hobby, dacă vrei. Așa cum ai spus tu, ca o parte dintr-o bună educație. Și acest lucru era important atât pentru el, cât și pentru mama. Era vorba de lustru, de fațadă. N-au dus-o bine cu banii niciodată. Salariile ofițerilor erau mici, iar cerințele sociale ale gradului erau mari și erau obligați să le facă față. Din moșie nu câștigau prea mult și, în plus, cred că tata n-ar fi fost niciodată în stare să o conducă cum trebuie. El avea serviciul lui și un administrator bătrân și bețiv se ocupa de tot. La noi se dădeau petreceri mari cu șampanie pentru camarazii tatei și pentru ceilalți, care făceau parte din aceeași clasă nobiliară ca el.

— Aceeași clasă nobiliară?

— Tata era baron, iar acest lucru impunea, așa cum obișnuia el să spună. Astfel că, în viața de zi cu zi, trebuia să ne descurcăm. Așa cum se putea. Dar asta nu înseamnă că o duceam rău. Am avut întotdeauna fete în casă, dar ele trebuiau să fie cumpătate, lucru pe care îl supraveghea mama. O sărăcie lustruită, așa numea ea stilul nostru de viață. Trăiam acolo printre canapelele gustaviene și portretele de familie în rame aurite, hrănindu-ne dintr-o minciună vitală: că eram mai nobili decât alții, că nobilimea suedeză avea o poziție deosebită și un rol mare în societate. Și între timp, vremurile noi au început să înăbușe moșia noastră, care treptat a decăzut, pentru că nu aveam posibilitatea să o întreținem. Era ca și cum am fi

trăit într-un crepuscul, într-o viață ireală, cu valori și idei pe care timpul și societatea de mult nu le mai accepta, lăsându-le în urmă.

— Și deci stăteai în scaunul tău aurit visând la pictură!

Ea zâmbi cu tristețe.

— Ai putea spune și așa, dar de fapt am avut o copilărie fantastică deși, aș zice că aproape m-a sufocat. Poate că acest lucru m-a determinat să mă căsătoresc prea devreme.

— Ce vrei să spui?

— Simțeam că trebuie să evadez. Să plec de acasă. Și atunci l-am întâlnit pe Richard. Era ofițer în rezervă. L-am cunoscut la o petrecere. A doua zi m-a cerut în căsătorie și eu am spus da. Ei, acuma știi. Și zâmbi.

— Ce-a spus tatăl tău atunci? A considerat că este împotriva principiilor sale învechite sau a considerat că acesta era un model perfect de Blitzkrieg?

— Nu știu exact. Poate că în adâncul lor, atât tata cât și mama simțeau că Richard îmi era inferior din punct de vedere social și nu corespundea ambițiilor lor. Gândește-te, să ai o fată care se căsătorește cu cineva pe nume Bengtsson! Și râse. Nu, poate că sunt nedreaptă; în orice caz mi-au făcut o nuntă deosebită, iar Richard era îmbrăcat în uniformă bleumarin și cu sabie. Soarele strălucea și cu toții erau fericiți. Dar avea și el o proprietate mare la Närke, așa că până la urmă s-a creat un echilibru.

— Nu prea ești îngăduitoare cu părinții tăi.

— Poate că nu, dar am reușit să scap de acasă, ceea ce era esențial pentru mine. În orice caz la vremea aceea. Deși am descoperit curând că schimbasem un fel de închisoare cu o alta.

— Cum adică?

— Richard era extrem de atent cu mine. Puteam să fac tot ce doream. Dar eram izolați. Ne vedeam doar cu oameni drăguți din imediata noastră apropiere: medici, ofițeri, proprietari de pământuri și alții. Dar în toată această viață a noastră nu exista nici o perspectivă, nici o dimensiune. Nici o putință de evadare.

— Și peste toate astea tu doreai să devii un nou Picasso, nu?

— Nu chiar, dar aproape. Știam că sunt talentată, știam ce voiam dar nu am avut posibilitatea să mă

realizez. Frecventarea unor cursuri de ceramică nu era exact ceea ce-mi doream. Iar munca la fermă cerea mult timp. Primeam ajutor în gospodărie doar atunci când dădeam mese, așa că aveam multe de făcut. Apoi pur și simplu nu am mai avut posibilitatea să întreținem locuința.

— Aveați probleme cu banii?

— Nu, dimpotrivă. Eu am moștenit o sumă mare de bani după sora mamei care era văduvă și nu avea copii. Soțul ei fusese directorul unei fabrici de automobile. Dar la calcularea impozitelor ajunsesem să pierdem bani din cauză că locuiam într-o casă așa mare. Richard a vândut totul și ne-am mutat la Geneva. Situația era de așa natură încât cheltuielile erau net mai mari decât veniturile.

— Tu începuseși să și pictezi, nu?

— Vroiam de fapt să merg la Paris, dar Richard a fost de părere că Elveția ne oferea mai multe șanse. E mai liniștită și mai stabilă și bineînțeles că el a avut dreptate.

— Când ai început să pictezi cu David?

— Imediat după ce am ajuns acolo. Fiind vecini cu Anne și Victor, am intrat în cercul lor. Acolo l-am întâlnit pe David și… așa a început.

Nu doream să întreb, cel puțin acum, ce anume începuse. Estelle fusese destul de deschisă cu mine. Dar puteam să-mi închipui. Că ei nu aveau în comun numai arta.

— David era un pictor fantastic, spusei. Am văzut lucrările lui din atelier. Copiile după Chagall și Miró. Și mai erau și altele acolo.

— Tocmai de aceea nu-l înțeleg, spuse ea încet. De ce a făcut-o? N-ar fi trebuit. Am văzut tablourile la care lucra, cele pentru expoziția pe care urma s-o deschidă. Erau minunate. De ce să se fi sinucis? Nu cred că a făcut-o, Johan! Cred că a fost ucis.

CAPITOLUL XXIV

— Bine, dar aceasta nu este și părerea poliției, spusei eu, turnând vin în pahare. În pivniță, unde l-au găsit, în vechiul mormânt roman, el ținea în mână un pistol. Ușa era închisă pe dinăuntru. Nu existau nici ferestre și nici alte ieșiri. Valetul și cu Anne l-au găsit. Și Victor. Asta înseamnă că ei trei, împreună, l-ar fi ucis pe Victor. Dar nu cred că poliția este de acord cu această variantă.

— Eu știu un singur lucru: că ceva nu este în regulă. David nu avea nici un motiv să-și ia viața. Nimeni nu știe asta mai bine decât mine.

Ochii ei întunecați erau plini de lacrimi.

— Îl iubeai? am întrebat încet.

Ea dădu afirmativ din cap.

— Da, îl iubeam. Și urma… urma să ne căsătorim. Era atât de fericit la gândul expoziției pe care urma s-o deschidă și la gândul că vom trăi împreună la Paris. Faptul de a-l părăsi pe Victor și a deveni independent îl socotea ca fiind marea lui realizare.

Stăteam tăcuți. Un tocilar trecu pe stradă trăgând după el un cărucior în care se afla tocila, strigând înspre ferestre după cuțite de bucătărie și foarfeci.

— I-ai văzut tablourile? am întrebat eu. Cele pentru expoziție.

— Da. Erau fantastice.

— Și eu le-am văzut, deși numai pe spate. Erau puse de-a lungul pereților. Dar a doua zi după moartea lui, când m-am dus acolo, dispăruseră. Oare unde au ajuns?

— Nu știu. Poate că le-a ascuns David. Sau poate că fuseseră transportate în locul unde urma să aibă loc expoziția. Ar fi trebuit să se deschidă peste trei săptămâni. Și poate că ar fi dorit să le aranjeze el însuși pe îndelete. Pentru că un element extrem de important într-o expoziție este prezentarea lucrărilor. Aceasta trebuie să fie perfectă.

— Ar putea exista și o altă explicație, am spus eu încet, în timp ce învârteam paharul cu vin în mână.

— Care?

— Imaginează-ți că cineva ar fi fost interesat ca moartea lui să pară o sinucidere. Înseamnă că ar fi existat și un interes ca tablourile lui David să dispară. Una din

cauzele sinuciderii lui este, așa cum spun mulți alții, că David nu a reușit să facă față presiunilor, că talentul lui era insuficient și că s-ar fi sinucis din acest motiv.

— În orice caz Alan ar trebui să știe ceva în acest sens. El era cel care urma să organizeze această expoziție care, din păcate, n-a avut loc.

— Nu știu, am spus eu, dar am sentimentul că moartea lui trebuie să aibă o legătură cu falsificările de tablouri.

— Care falsificări?

— Jens Stenberg a descoperit ceva, destul de vag de altfel. Cel puțin așa credea el. Tablourile lui Victor erau falsificate și apoi lansate pe piața internațională. El avea o bănuială în special în ceea ce privea un tablou anume. Urma să-l ia la New York ca să-l arate lui Alan Gaynor. Dar între timp acesta a fost furat din galeria sa. Putea fi o simplă coincidență!

— Vrei să spui că cineva falsifica tablourile lui Victor?

Mă privi mirată ca și cum nu ar fi înțeles despre ce este vorba. Ca și cum nu putea pricepe.

— Nu știu, spusei cu seriozitate. Știu doar că David putea să picteze la fel de bine ca și ceilalți. Ca Chagall, Léger, Miró, dar apoi a murit. Sinucidere. Și Jens a început să bănuiască cum că cineva ar fi implicat în falsificare. Apoi a murit, fiind jefuit și ucis. Există totuși prea multe lucruri care se leagă ca să nu-mi trezească bănuieli.

— Crezi că Alan are vreun amestec? Doar Alan este cel care îi expedia lui Stenberg tablourile!

— Nu cred. Riscurile ar fi fost mult prea mari chiar dacă el ar fi vrut să facă acest lucru. Nu, dacă Jens ar fi avut dreptate și într-adevăr lucrurile ar fi stat așa, atunci toată operațiunea ar fi avut loc între galeria lui Gaynor și celelalte galerii beneficiare. Cineva putea să schimbe originalul cu copii sau putea acționa într-un alt fel. Deși Gaynor spune că Victor nu mai făcea lucruri de prima mână. Cauza ar fi fost accidentul cerebral care-i juca lui Victor feste și mai trebuie să ne gândim că el are totuși șaptezeci de ani! Toate aceste elemente l-au făcut pe Jens bănuitor. Ultimele pânze ale lui Victor nu erau pe măsura lucrărilor lui anterioare. Dar dacă ne gândim mai bine, în America se comit crime în fiecare zi, iar David ar fi putut

fi deprimat chiar în acea zi, fapt care l-ar fi împins la sinucidere…

Estelle a dat din cap dezaprobator.

— Nu, David era mult prea vital, mult prea plin de viață și îi plăcea să trăiască…

— O.K. am spus eu. Dacă luăm cea mai proastă alternativă, atunci atât David cât și Jens au fost uciși, iar tablourile lui Victor sunt falsificate. În seara în care David a murit, atât tu, cât și eu, precum și Alan Gaynor cu soția și Richard am fost invitați la Victor. Ulterior ne-am aflat cu toții în America exact când Jens a fost ucis. Toți, în afară de mine. Dacă simplificăm datele și spunem că nici tu și nici eu nu suntem implicați, atunci, prin eliminare, rămân cinci persoane. Una dintre ele este cu siguranță criminalul, dacă teoriile noastre sunt juste și dacă în această afacere nu este implicat cineva din afară.

— Sunt poate mulți implicați în această afacere, zâmbi Estelle. Dar să zicem că ai dreptate. Atunci am putea să-i eliminăm pe Victor și pe Anne.

— Ești sigură?

— Nu prea, dar asta ar însemna că Victor și-ar falsifica propriile sale tablouri și ar omorî o persoană care îi este mult prea apropiată și, în același timp, l-ar implica și pe valetul lui.

— Dar Anne?

— Ce motiv ar avea ea? Și, în plus…

— În plus, ce?

— Ea și cu David au fost foarte apropiați cândva, spuse Estelle încet, ca și cum nu ar fi dorit să vorbească despre acest lucru, întristând-o. Cu mulți ani în urmă au fost logodiți la Paris. Sau cel puțin locuiau împreună. David a fost cel care a prezentat-o lui Victor, dar a trebuit să înghită gălușca pentru că Victor i-a luat locul. Sau mai degrabă invers.

— Cum invers?

— Anne este o panteră, așa cum spunea Richard. Frumoasă, felină, perfectă la suprafață. Dar când interesul ei este în joc atunci acționează sălbatic. Ea și cu Victor sunt ca soarele cu luna.

— Ce vrei să spui?

— Victor este soarele și totul trebuie să se rotească în jurul lui. El este „cel mare”, cel mai mare și nimic nu-l poate amenința. Iar Anne este luna, plutind mult deasupra noastră noi, muritorii de rând. Victor cu focul lui și Anne

cea care îi împrumută strălucirea. Ei trăiesc într-o lume a lor, cu propriile ei norme și reguli.

— Și Richard? Nu vreau să mă înțelegi greșit, nu-l bănuiesc pe el că ar fi autorul falsificărilor sau criminalul, dar dacă este să judecăm pe toți cei care se învârt în acest cerc atunci trebuie să-l includem și pe el. Știa despre legătura ta cu David?

— Nu știu, spuse ea moale. Dar cred că bănuia ceva. Iar în noaptea în care David a murit l-am auzit spunând…

Estelle tăcu.

— Nu e nevoie să spui ceea ce nu vrei. Am mângâiat-o ușor pe mână.

— Ba da, vreau, spuse ea cu lacrimi în ochi. Vreau. În acea seară David și cu Richard stăteau în grădina lui Victor, în spatele coloanelor templului, adică știi unde este. Am ieșit afară să-l caut pe Richard. Era târziu și voiam să mergem acasă. Atunci am auzit vocea lui Richard: „Dacă nu te potolești, am să te ucid”, a spus el. Ceva cam de felul ăsta. David doar a râs. Iar când Richard a aflat că David s-a sinucis a spus că trebuia s-o fi făcut cu mult înainte.

Plângea încet și scoase o batistă albă din poșetă. Mă gândeam la ce spunea data trecută când, la fel ca și acum, plângea, atunci când eu stăteam pe covorul roșu afgan în salonul lor de la Geneva și am auzit vocea ei și a lui Richard prin ușa întredeschisă a dormitorului: „Știu că tu ai făcut-o”, i-a spus ea atunci, „tu l-ai împușcat”.

CAPITOLUL XXV

— Deși, îi uităm pe Alan și pe Abie, am spus eu, pentru a-i îndepărta gândurile triste și pentru a o face să nu mai plângă.

— Dar nu spuneai tu că riscurile sunt prea mari pentru el?

— Ba da, dar am spus că cineva ar fi putut să schimbe tablourile după ce ele au părăsit galeria. Acest lucru te face să presupui că există o altă persoană care știe tot ce se întâmplă, în cele mai mici amănunte. Vreau să spun în ceea ce privește activitatea lui Alan. Probabil secretara lui, sau vreunul din asistenții săi. Sau poate chiar Abie!

— Să falsifice Abie tablourile și să-l ucidă ea pe David?

— Dacă îi luăm pe toți cei care au fost de față în seara aceea nenorocită și care fac parte din cercul lui Victor, atunci nu putem s-o eliminăm pe Abie. Ea are toate posibilitățile de a afla orice despre afacerile lui Alan. Când ia tablouri de la Victor și unde anume le trimite. L-a însoțit la Geneva și la New York, unde Jens a fost ucis. Și se învârte în aceleași cercuri artistice internaționale ca și Alan și Victor.

— Dar în ce mod ar putea fi ea implicată?

— Presupune, am spus încet, că ar fi o bună prietenă, sau chiar mai mult, a unui extraordinar falsificator de tablouri care este necunoscut și care în plus lucrează foarte rapid. Închipuiește-ți apoi că ea ar ști exact clipa în care Alan merge să ia tablourile de la Victor. Părerea mea este că Alan ține cel puțin câteva zile tablourile înainte de expediere. În acest răstimp ea ar putea aranja ca prietenul ei să le copieze. Poate nu pe toate, dar măcar câteva. Apoi schimbă tabloul păstrând originalul pe care mai apoi îl plasează cuiva despre care are informații sigure că dorește neapărat un Andersky.

— Atunci de ce să îl ucidă pe Jens și pe David?

— Aceștia o descoperiseră. Înainte de a muri David spunea că avea ceva șocant de mărturisit care ar mira pe toată lumea. Și, în ce îl privește pe Jens, și el descoperise ceva. Mai mult, el a luat contact cu Alan pentru a discuta despre tabloul falsificat. Atunci ea a înțeles că trebuie să

acționeze și să însceneze un jaf cu crimă la New York, lucru care de altfel nu era prea greu de făcut, dacă ai oamenii potriviți și banii necesari.

— Dar uiți un lucru.

— Ce?

— Orice ai spune și orice ai face, ușa pivniței era închisă pe dinăuntru.

— Știu, am zâmbit eu. Nu o bănuiesc deloc pe Abie, dar dacă vrem să rezolvăm problema atunci trebuie să punem tot mozaicul pe masă. Vreau să spun doar că Abie, de asemenea, din punct de vedere teoretic, ar putea fi implicată.

— Hai să ne întoarcem la Geneva, Johan! De dragul meu și al lui David!

— Cu plăcere, dar e puțin cam greu.

— De ce?

— Nu pot să intru pe ușă și să spun: bună ziua, vreau să aflu cine l-a ucis pe David.

— Evident, dar deoarece tu ești istoric de artă și călătorești mult la Paris, la Florența – și în alte locuri presupun – nu te-ar putea împiedica nimic să apari din nou la Geneva. Și, în plus, teza ta despre Victor nu este încă gata. Nu?

— Da, am spus eu. Singura problemă este că nu am prea multe elemente. Jens este jefuit și ucis la New York, iar moartea lui David a fost clasată de poliție ca un caz de sinucidere. Că tu și cu mine nu credem că ar fi fost vorba de așa ceva, asta este o altă problemă. Și nu știm nici măcar dacă Jens a avut într-adevăr dreptate, dacă există cu adevărat tablouri falsificate.

— Nu, spuse ea mâhnită. Dar s-ar putea să apară ceva nou. Nu poți să încerci să capeți unele date de la Stockholm? De pildă, în legătură cu tabloul acela care a fost furat. Poate că apare pe undeva. Eu am să fac tot ce pot la Geneva și când vom avea mai multe date atunci poți să vii și tu acolo.

— Voi face tot ce-mi stă în putință. Dar mă tem că nu pot face prea mult, din păcate!

— Trebuie să încercăm, în orice caz. Mă privi cu seriozitate. Îi datorăm acest lucru lui David. Și lui Jens.

Am dat afirmativ din cap. Avea dreptate. Îi datoram acest lucru lui David și nu mai puțin lui Jens.

După ce Estelle a plecat, eu am rămas singur cu cafeaua în față. Mă gândeam. Începuse să se contureze

ceva: David Ford, un artist tânăr și talentat, specialist în a imita stilurile unor mari pictori moderni, este găsit mort. Victor Andersky și poliția spun că este sinucidere. Dar nu toți sunt de aceeași părere. David nu ar fi avut nici un motiv să se sinucidă. Dimpotrivă. Pregătea o expoziție care ar fi însemnat debutul său ca artist. Și, așa cum spunea Estelle, el dorea să iasă de sub dominația lui Victor, să plece la Paris împreună cu ea, cea pe care o iubea. Dar fusese folosit de o femeie care nu este exclus să fi fost implicată în mărturisirea pe care intenționa să o facă. Acest lucru l-am auzit eu însumi în atelierul său și David i-a sugerat ceva despre asta lui Jens, care bănuia că tablourile lui Victor sunt falsificate. Apoi Jens este ucis la New York. Ultimul lucru care se știe, potrivit poliției, este că Jens a fost văzut într-un bar împreună cu o femeie. Iar eu am vorbit cu „martorul", Osgood Wills. Oricum, nu mai cred în teoria cu crima legată de jaf.

Trebuie să existe un numitor comun, o legătură. Iar acest numitor comun nu poate să fie altceva decât Arta. Falsificarea de artă. Era oare David cel care falsifica tablourile lui Victor? Ajunsese Jens la această concluzie? Dar nu se potrivea. În acest caz David ar fi fost cel care ar fi trebuit să-l ucidă pe Jens iar David a murit înaintea lui. Era oare Alan Gaynor implicat? Negustorul de artă de talie internațională care avea o pasiune aproape nesănătoasă pentru jocurile de noroc la Cazinoul din Divonne, sau la alte cazinouri unde banii se pierd ușor. O fi fost el acela care l-a convins pe David să falsifice tablourile și apoi, când acesta a devenit din cine știe ce motiv incomod, a fost nevoit să-l lichideze? În mărturisirea lui, David ar fi vorbit oare despre Alan Gaynor? Și apoi, când Jens a descoperit falsurile, Gaynor să fi fost silit să-l ucidă și pe el? Cine știe… Dacă te gândești, nu e greu să aranjezi uciderea cuiva în New York dacă plătești. Orice are un preț iar alternativa pentru Gaynor era aceea de a-l pierde pe Victor ca artist și de a pierde în același timp imperiul artistic pe care l-a construit cu trudă.

Este oare corectă această ecuație? De ce să vinzi tablouri falsificate de Andersky, când poți să vinzi originalele? Avea oare Gaynor vreun motiv să se lanseze într-o operațiune plină de riscuri care ar fi putut eșua?

Nu, există alte fire pe care le putem desfășura. Fire roșii. Și m-am gândit la Estelle. Richard nu s-a întristat la

moartea lui David. Dimpotrivă, aș putea spune. Îl ura. Cu siguranță avea motivele lui. Estelle avea o legătură ascunsă cu David. Și ce era așa de ciudat? M-am gândit la Richard Bengtsson, la trupul lui mare și greoi cu o fața lipsită de finețe și la părul roșcat care-i acoperea mâinile. La stângăcia lui tipic țărănească. Expresiile lui „micuța mea băbuță" și „nevestică" zgâriau desigur urechile delicate ale lui Estelle. Acasă, la conacul din Västergötland fusese crescută altfel. Și iată că vine David Ford, frumosul bărbat cu mâini rasate, artistul cu A care reprezenta tot ceea ce ea și-a dorit ani în șir, încă de pe vremea când era nemăritată, și după ce se mutase la Närke ca soție a lui Richard, de altfel. Acolo mergeau la vânătoare de elani și la banchete. Nu, nu era așa de ciudat dacă te-ai fi gândit mai bine. Și nu era deloc imposibil ca Richard să fi fost gelos. Cât de departe ar fi putut merge el cu această gelozie nu se știe. Dar să ajungă până la crimă…

Iar Victor? Jens mă avertizase deja de la Stockholm că Victor era gelos. Dacă ar fi descoperit că Anne și David se iubeau, sau dacă ar fi crezut că ei aveau o legătură, ce s-ar fi întâmplat atunci? O legătură între soția lui și cel pe care îl trata ca pe propriul său fiu! Oare acest lucru ar fi putut declanșa în sufletul lui porniri pe care nu le-ar mai fi putut controla? Și chiar dacă ușa pivniței era închisă pe dinăuntru, Victor ar fi putut eventual găsi o altă intrare în cursul lucrărilor de restaurare a acesteia.

Înseamnă deci că avem deja doi candidați la uciderea lui David, mă gândii eu cerând nota de plată. Dar tot nu puteam înțelege ce legătură avea cu moartea lui Jens. Atât Richard cât și Victor fuseseră la New York când Jens a fost asasinat. De asemenea, și Anne și Estelle. Și de ce să nu fi fost o femeie? Asta așa, ca o idee… Estelle îl iubește pe David dar descoperă că el vrea s-o părăsească pentru Anne. Sau invers. Eu însumi am văzut felul în care David și cu Anne își căutau mâinile pe sub masă crezând că nu-i observă nimeni. În orice caz e sigur că o femeie s-a folosit de el, spunându-i că îl iubește, dar asta numai ca să tragă niște foloase. Apoi ea i-a mărturisit adevărul care s-a înfipt ca un spin în inima lui David. Întrebarea e cine este femeia? Abie Gaynor? Anne sau Estelle? Dar asta nu înseamnă deloc că trebuie să fi fost neapărat o femeie din cercul lui Victor. În general lui

David îi plăceau viața și femeile. Atunci de ce să se limiteze numai la femeile pe care eu le cunoșteam?

Iar Estelle, ce știam despre ea de fapt? Nu știam mai mult decât îmi povestise ea însăși. Victor era de părere că Estelle era talentată. Oare suficient de talentată pentru a putea copia tablourile lui? Și a fost o simplă întâmplare că ne-am întâlnit la Paris? Că ne-am întâlnit chiar la Galeria Cimarosa? Acolo unde Jens descoperise litografia numerotată greșit. Aceea care a fost vândută unui Colecționar din Geneva.

CAPITOLUL XXVI

— Poliția newyorkeză ține legătura cu noi, a spus Calle Asplund, aprinzându-și pipa.

Știam ce urma. Fumul albăstrui, nevinovat, se ridică subțire înspre tavan. De multă vreme nu mai fusesem afumat. Nu peste multă vreme acest fum subțire va cădea ca o perdea asupra mea, mă va învălui în mirosul de tutun pe care, slavă domnului, l-am simțit numai în compania lui Calle. Când luăm masa împreună îi pun o condiție: să fumeze țigări sau, în orice caz, trabuc. Dar a mânca împreună cu Calle, în timp ce acesta își fumează pipa rău mirositoare, este imposibil de suportat.

Stăteam în biroul lui Calle. În calitatea sa de șef al Comisiei criminalistice ne-am întâlnit în diferite ocazii. Dar nu ne-am limitat întotdeauna numai la cazuri de crimă și delicte. Ne-am mai văzut din când în când la mine, la restaurant sau acasă la Calle și Eva la Hässelby.

— Ei, am spus eu lăsându-mă pe spate în fotoliul rezervat musafirilor. Ce-au spus?

— Nimic în plus față de ceea ce știi și tu. Jens Stenberg a fost găsit împușcat. Probabil jaf cu crimă. Nu s-a găsit nici un martor în afara unei persoane care l-a văzut cu o prostituată într-un bar și cu care a dispărut după un timp. Medicii estimează că a fost ucis aproximativ la o jumătate de oră după aceea.

— Dar ți-a povestit despre tipul acela, Wills? Cineva trebuie să-l fi plătit.

Calle își studia cu atenție pipa cafenie, care fumega anemic, ca plămânul unui astmatic.

— Știu. Iar colegii noștri de la New York nu sunt foarte satisfăcuți de cursul cercetărilor. Nu sunt foarte siguri dacă nu cumva se ascunde altceva în spatele acestei crime. Un comisar de-al lor a telefonat și ne-a spus ceva despre falsificări de artă. Voia să știe dacă Stenberg era cumva implicat într-o asemenea afacere.

— Era O'Flanaghan?

Calle dădu din cap afirmativ.

— Ce i-ai spus?

— I-am spus exact așa cum era și anume că nu știam nimic despre asta dar că vom face cercetări în acest sens.

— A dispărut un tablou, am spus eu, și i-am povestit despre spargerea de la Galeria lui Stenberg și despre dispariția tabloului lui Andersky. Întrebarea este dacă a fost o simplă coincidență sau dacă această spargere a fost organizată special pentru acel tablou! Vreau să spun dacă a fost o spargere „comandată”.

— Înțeleg unde vrei să ajungi. Calle se curăță în ureche cu un băț de chibrit. Vrei să spui că Jens Stenberg a devenit o persoană periculoasă pentru falsificator și complicii săi? Tabloul trebuia să dispară deoarece era cea mai importantă dovadă împotriva lor. Iar Stenberg la fel. Cu siguranță că el descoperise ceva, așa cum spui și tu. Trebuia și el îndepărtat, deci. Numai că astea sunt simple speculații și presupuneri. Poliția elvețiană a clasat cazul lui Ford spunând că este sinucidere. Și poliția elvețiană este exactă și cinstită! Nu e ușor s-o faci să revină asupra unui caz și s-o determini să recunoască că s-a înșelat și că a luat o crimă drept sinucidere. Și apoi, dacă nu avem tabloul, nu putem spune dacă e falsificat sau nu. Mai trebuie pus la socoteală că poliția new-yorkeză trebuie să descopere un criminal printre zece milioane de oameni și să-l determine să declare că nu a fost vorba de jaf ci de o crimă plătită. Ți-ai asumat o sarcină mai mare decât poți s-o duci, Johan!

— Care-i părerea experților de artă?

— Mda, am vorbit cu ei și până acum nu există nici un element interesant. Spargerile de galerii sunt ceva banal, mult prea banal. Se fură litografii de Chagall precum și alte exemplare care sunt ușor de vândut în Germania și Franța. Nu de mult s-au furat gravuri de Chagall în valoare de peste două milioane de coroane. Spargerea s-a făcut prin podea. Au tăiat o parte din dușumea. Grafica își are cursul ei ca și acțiunile. Se fac notări aproape zilnice pentru fiecare lucrare. Iar dacă nu sunt lucrări absolut deosebite, nu poți să știi ce număr poartă fiecare exemplar. Astfel că ce se fură la Stockholm poate fi vândut foarte bine la Malmö sau Göteborg.

— Așa va să zică, am spus eu și m-am ridicat. Nu vreau să te mai deranjez dar m-am gândit să-ți povestesc ceea ce știam. Nu mai puțin ceea ce îl privea pe Jens. Și asta numai din considerație pentru el. Pentru că dacă poliția din America este în căutarea unor alte motive, în afara furtului de portmonee și cărți de credit atunci cu siguranță că există unul. Și în plus o sinucidere dubioasă

la Geneva. Și dacă vei găsi un tablou de Andersky în vreun cartier de drogați, atunci dă-mi un semn de viață.

Mâna lui Calle se juca cu tutunul din plic; începu să tușească. Mă gândeam cât va mai dura până când va face un cancer pulmonar.

Ce s-o fi întâmplat oare cu tabloul lui Victor, mă gândeam în timp ce coboram cu liftul silențios. Tabloul care a fost furat de la Jens. Mă gândeam la pânza cu cele două femei pe fond albastru. Acesta este unul din motivele clasice ale lui Victor: femeile. În apropierea unei fântâni. Sau sub un copac. În pădure. Fețe expresive de femei care transmit cu ușurință un mesaj.

Dacă aș fi fost hoț aș fi făcut două lucruri. Aș fi scos tabloul din țară, pentru că în Suedia piața este mult mai mică. Nu e ușor să-l vinzi nici în străinătate, dar se pare că pe piața artistică internațională există cumpărători care nu pun întrebări asupra provenienței tabloului, cu condiția ca prețul să fie rezonabil. Aceștia țin tabloul ascuns câțiva ani până când cercetările legate de un eventual furt s-au încheiat. Sau, în caz că nu puteam scoate tabloul, l-aș fi distrus eu însumi, mă gândii, în timp ce, ajuns în stradă, treceam pe lângă un gardian, pentru că ăsta era lucrul cel mai simplu. Probabil că astfel aș fi pierdut mulți bani, dar riscul era mult prea mare dacă nu aș fi avut anumite legături imediate pentru vânzarea tabloului. Deși legături aș fi avut eu dacă tot m-am pornit să fur acest tablou, și dacă ar fi fost vorba într-adevăr, de o spargere comandată. Dar dacă Jens avea dreptate și tabloul era falsificat, cine să fi fost acela care ar fi comandat un tablou falsificat? Este într-adevăr greu să scapi de un Andersky original. Astfel că motivul furtului trebuia să fie mult mai complicat. Criminalul aflase, deci, că Jens bănuia că tabloul era falsificat. De aceea trebuia să dispară.

Zilele au trecut și mi-am reluat obiceiurile. Stăteam în biroul meu combinat cu bucătărie și cameră de odihnă în fața șalului indian pe post de draperie între birou și magazin. Vindeam câte un lucru și-mi duceam viața de pe o zi pe alta.

Fluxul turiștilor în Gamla Stan își modificase structura.

În locul lucrătorilor suedezi în vacanță au apărut turiști germani, englezi și francezi. Luna august, a concediilor în Europa, aducea cu sine o schimbare a compoziției turiștilor, care umblau cu aparate de

fotografiat la gât și mâncau înghețate, admirând vitrinele. Autobuzele parcate aveau numere din străinătate iar la schimbarea gărzii cu greu puteai auzi un cuvânt în limba suedeză.

Am cumpărat câteva cărți în librăria Hemlin din Västerlånggatan. Erau cărți de artă care tratau pictura lui Victor. Ilustrațiile reprezentau reproduceri după tablourile mari și frumoase ale acestuia și mi-am dat seama din ce în ce mai bine de genialitatea sa artistică.

Unul din prietenii mei din copilărie, un artist suedez, scrisese introducerea la una din cărți. Acolo povestea despre copilăria lui Victor și pentru prima dată am avut revelația omului și nu a pictorului. Tatăl său părăsise aproape imediat după căsătorie familia, iar mama a fost nevoită să-i crească singură, pe el și pe cei trei frați ai săi. Diminețile, mama lor lucra într-un birou, iar serile spăla scări. Uneori ajuta la o tarabă de pește din Kornhamnstorg. Stătea în vânt și ploaie în piața neacoperită, prizonieră a vântului care bătea între lacul Mälaren și Saltsjön. Lucra cu mâinile goale, prinzând pești reci și alunecoși. Rezultatul a fost că s-a îmbolnăvit grav de reumatism.

Victor a fost nevoit să înceapă să lucreze de timpuriu. După orele de școală făcea pe curierul, iar serile împărțea ziare. Într-un fel treaba mergea și a putut să-și înceapă studiile la Academia de arte frumoase. Un negustor bogat și influent din Skeppsbron, la care mama lui făcea curățenie, a văzut câteva din desenele lui și și-a dat seama că are talent. Dar Victor a considerat că ce învăța la Academie nu ajungea pentru ce voia să facă, pentru că vedea altfel jocul dintre linii și culori. Așa că a dispărut la Paris. Până acolo a ajuns pe bicicletă, împreună cu un prieten. Trăia din pâine și apă, literalmente. S-a chinuit mult. A lucrat din când în când la Hale descărcând mașini cu legume, în timpul nopții. Apoi au urmat succesele. Încet, încet și progresiv, dar au venit totuși. Iar restul îl știam. Căsătoria lui, renumele, sensibilitatea, orgoliul.

Poate că de aceea Victor se comportă acum ca un adevărat prinț al Renașterii italiene în casa lui așezată pe o colină în vecinătatea lacului Geneva! mă gândeam eu stând în fotoliul meu cu Cléo pe umăr, ghemuită așa cum stau de obicei pisicile. Trăia înconjurat de lux, artă și antichități. Și cu o femeie splendidă alături de el. Era oare

o răzbunare pentru toate suferințele pătimite în copilărie și tinerețe când a trebuit să se lupte cu mâinile goale? Și oare nu s-ar bate și acum dacă cineva ar încerca să-i ia ceea ce îi aparține? Pe Anne, spre exemplu.

A sunat telefonul. Am lăsat cartea din mână, am pus-o jos pe Cléo și am răspuns. Era Calle Asplund.

— Bună, Johan, am vorbit despre tabloul acela furat. Îți amintești, nu?

— Ai găsit hoții?

— Nu, am găsit tabloul lui Andersky.

— Unde?

— Într-o boxă la Centralen[13]. Știi, dintr-acelea unde se țin bagajele. Pânza era făcută sul, dar intactă. Cineva care n-a vrut să-și dea numele a sunat la poliție și ne-a spus unde o găsim. E ceva destul de obișnuit ca hoții, dintr-un motiv oarecare, să caute să scape în acest mod de obiecte valoroase.

— Unde este acum tabloul?

— La Secția de criminalistică. Un profesor de la Muzeul Național care este expert în Andersky a cercetat tabloul și a dat un rezultat scris al expertizei.

— Ce spune?

— Este originalul, Johan. Jens Stenberg a greșit. Nu e vorba de nici o falsificare.

— Ești sigur?

— Pe naiba, cum să știu eu asta! Dar așa scrie aici pe hârtie. S-ar putea ca individul să fi greșit, dar este singurul indiciu pe care îl avem la ora actuală. Părerea unui expert care este profesor la Muzeul Național.

— Aș putea să-l văd și eu?

— Dacă crezi că știi mai mult despre Andersky decât profesorul nostru, atunci ești binevenit, mormăi el cu bunăvoință. Am să-i rog să-mi trimită tabloul sus la mine. Când vii?

— Peste o jumătate de oră sunt acolo.

Am închis telefonul, i-am turnat lapte lui Cléo într-un vas și am agățat de ușa magazinului biletul „Vin imediat”. Doream foarte mult să văd acest tablou pentru că știam că Jens nu s-ar fi putut înșela. Că tabloul, în ciuda părerii expertului, nu era original. Sentimentul și intuiția sunt ceva, mă gândeam eu făcând semn unui taxi pe Skeppsbron, faptele și expertiza sunt cu totul altceva.

M-am anunțat la gardian și am luat liftul.

— Iată opera ta de artă, spuse Calle, și-mi făcu semn spre pânza agățată pe peretele alb al biroului său.

Pe un fond albastru închis se conturau trei femei care mă priveau cu seriozitate, intens, ca și cum ar fi vrut să exprime ceva: durere, tristețe… Tabloul era plin de o viață care mă copleșea.

— Nu e frumos?

— Da, am spus eu. Este. Dar acesta nu este tabloul pe care l-am văzut eu în Galeria lui Stenberg.

— Cum nu-i același tablou? Ce vrei să spui?

— Aici sunt trei femei. În tabloul pe care l-am văzut eu erau numai două.

CAPITOLUL XXVII

Bătrâna mea Johana deretica prin casă. Din vasul strălucitor ieșeau aburi care se înălțau spre tavan. Am luat câteva linguriță de Earl Grey pe care le-am pus în ceainicul alb-albăstrui din porțelan de Meissen peste care am turnat apă fierbinte. Imediat după aceea aroma delicată a ceaiului a început să se răspândească prin cameră. Am „mifat" în ceașcă în timp ce ceaiul din ceainic se concentra. A „mifa" este un cuvânt englez și semnificația lui nu este prea elegantă, potrivit etichetei britanice, deoarece înseamnă să pui mai întâi laptele în ceașcă, „milk in first", când îți bei ceaiul de la ora cinci. Explicația ar fi aceea că persoanele mai simple, ca și mine, nu aveau posibilitatea de a bea ceaiul dintr-un porțelan deosebit de fin și rezistent în același timp, astfel că erau nevoite să pună mai întâi laptele pentru ca ceștile să nu se spargă, ceea ce cu siguranță s-ar fi întâmplat dacă ar fi turnat mai întâi ceaiul fierbinte. Nu știu dacă această explicație este cea corectă dar nici măcar eticheta suedeză nu a reușit să mă convingă să procedez altfel. Deși acum știu că am dreptate în ce privește chestia asta cu laptele. Pentru că am citit deunăzi că substanțele din ceai sunt cancerigene, ca de altfel aproape orice altceva din ziua de azi, dar că dacă îl bei cu lapte acestea sunt neutralizate, astfel că stomacul rezistă.

Am luat o bucățică de prăjitură cu nucșoară. Cléo a primit și ea partea ei. Prăjitura cu nucșoară este una dintre multele ei pasiuni culinare.

Jens avea dreptate, totuși, m-am gândit eu și m-am adâncit în fotoliul de piele comod, cu ceașca de ceai pe unul din brațele acestuia și cu o mică tavă de argint cu prăjituri pe celălalt. La picioarele mele stătea Cléo care își mânca tacticos prăjitura, cu capul ușor înclinat și ochii aproape închiși de plăcere.

Era deci vorba de falsificare. Tabloul furat, cel pe care îl văzusem la galerie reprezenta două femei. Pânza pe care am văzut-o la Calle Asplund înfățișa trei femei și tocmai aceasta era originalul, după părerea expertului.

— Cum de poți să-ți amintești că erau două sau trei femei?

Calle era foarte necăjit în timp ce-și aprindea pipa. Nu știu dacă o aprindea din cauza dorinței de nicotină sau din cauza, pornirilor sale sadice de a mă chinui. În orice caz rezultatul era același.

— Bine, dar erau două, am ripostat eu, dând la o parte cu mâna fumul albastru care mă învăluia. Îmi amintesc foarte bine, deoarece m-am întrebat care este simbolul acestui tablou. Mamă și fiică, de exemplu. Sau două surori.

— Dar ce sens ar avea să furi un tablou fals și să lași în loc unul original? Tu însuți spui că trebuie să plătești un milion pentru o pânză originală de Andersky. Acest lucru ar însemna că cineva ne-a făcut cadou un milion, ce zici?

— Nu e chiar atât de complicat pe cât ți se pare. Acest lucru are legătură cu moartea lui Jens iar criminalul nu vrea să se descopere firul falsificărilor.

— Cum adică?

— Dacă nu ar fi fost vorba de o falsificare, probabil că am fi acceptat că Jens a fost ucis pentru jaf la New York. Dar așa moartea lui a valorat un milion pentru cineva. Pentru cel care l-a ucis.

Calle trase energic din pipă, se ridică de pe scaun și începu să umble nervos prin încăpere. Era ca un Vezuviu ambulant în erupție.

— Jens Stenberg primește un tablou de Andersky pe care urmează să-l vândă la Stockholm. Calle se opri și mă privi gânditor. Acest tablou este falsificat dar foarte bine executat. Și având în vedere faptul că provine de la Galeria lui Jens nimeni nu s-ar putea îndoi că este original.

Am dat afirmativ din cap.

— Ulterior Jens devine bănuitor, îi dă telefon lui Gaynor, care i-a trimis tabloul, și îi spune că i se pare că acesta nu este original. Apoi pânza este furată. De ce? Pentru că cel care i-a băgat pe gât tabloul lui Jens a început să se teamă. Dorea să șteargă orice urmă. Dar, totodată, Jens devenise o persoană periculoasă, astfel că trebuia îndepărtat. În felul acesta are loc la New York uciderea cu jaf, fapt de altfel cu totul normal în acel oraș. Dar Jens ar fi putut vorbi despre falsificare și cu alți oameni. Aceștia, la rândul lor, ar fi devenit bănuitori. Spre exemplu, tu și Gaynor.

— De aceea ne trimit înapoi tabloul original pentru a demonstra că Jens se înșelase, am adăugat eu. Că nu era vorba de nici un fel de falsificare și că uciderea lui Jens nu are nimic de-a face cu această pictură.

Calle se duse spre biroul său și se așeză, privindu-mă gânditor.

— Înseamnă că acest caz este destul de simplu, spuse el după un timp, scuturându-și pipa într-o scrumieră de sticlă. Atunci nu poate fi altcineva decât acel negustor de artă de la Geneva. Ce zici? Pentru că el i-a trimis tabloul lui Stenberg, pentru că pe el l-a sunat Jens ca să-i spună de falsificare și pentru că și el se afla la New York când Stenberg a fost împușcat.

— Nu sunt chiar așa de sigur. Ce-ar fi câștigat Gaynor din asta? El este, doar, agentul comercial principal al lui Victor. Prin el se distribuie toate tablourile lui Andersky și din asta ies mulți bani. De ce să vândă tablouri false când poate vinde originalele? Și nu uita că Victor este unul din cei mai buni pictori din lume la ora actuală! Un tablou semnat de el este interesant din toate punctele de vedere. Experți și colecționari se adună în jurul lui ca mușteleе pe o bucățică de zahăr. Astfel că falsificarea operelor lui s-ar descoperi ușor. Iar dacă s-ar descoperi o asemenea rețea atunci Gaynor și-ar tăia craca de sub picioare. Astfel că Gaynor nu ar avea nici un interes să taie găina cu ouă de aur, pentru simplul motiv că aceasta n-ar mai oua.

— Într-adevăr. Andersky ar dispărea pentru el.

— Nu numai atât. Gaynor are galerii atât în Europa cât și în Japonia și America. Dacă s-ar auzi că vinde opere falsificate, și-ar pierde prestigiul chiar a doua zi. De aceea mi se pare puțin probabil ca Alan să se ocupe de așa ceva.

— Dar atunci cine altcineva?

— Cineva din apropierea lui Gaynor. Cineva care știe precis ziua și ora când Victor îi predă tablourile. Cineva care știa că Stenberg l-a sunat pe Gaynor.

— Vrei să spui că cineva de la galeria lui Gaynor ar fi schimbat tablourile? Că ar fi schimbat originalele cu falsificări și că originalele le-ar fi vândut altundeva.

— Probabil. Cred însă că s-a întâmplat ceva în intervalul de timp de la primirea tabloului de către Gaynor și până ce a ajuns la Jens.

— Bănuiești cine ar putea fi? Pentru că falsificatorul trebuie să fie și criminalul. Iar acesta ar trebui să aibă acces la tablourile originale ale lui Andersky având în vedere faptul că a putut să înapoieze originalul.

— Cred că știu. Și mai este vorba și de o sinucidere, care probabil a fost cu totul altceva.

— Crimă? întrebă el.

— Voi afla în curând. Plec la Geneva.

— E cel mai bine, spuse Calle și își cuprinse ceafa cu palmele, lăsându-se pe spate, astfel că spătarul scaunului începu să trosnească. O clipă am avut senzația că va cădea pe spate. Dacă secretara lui ar intra în cameră și l-ar vedea cu spatele rupt în prezența mea, atunci precis aș fi acuzat de tentativă de crimă. Am zâmbit.

— De ce râzi? a întrebat Calle bănuitor. Doar eu aș fi acela care ar trebui să râdă. Tu, negustor de antichități din Gamla Stan vrei să descoperi un falsificator de artă și, pe deasupra, criminal. Și peste toate acestea vrei să demonstrezi că o sinucidere care a avut loc la Geneva a fost de fapt o crimă premeditată. Nu, poate că n-ar trebui să râd. Ar trebui să plâng, Johan.

Dar n-a plâns. Doar a zâmbit larg.

— Tinere, am spus eu, privindu-l cu asprime. Nu știi ce ai pierdut, Mă gândeam să te invit la mine acasă și să te servesc cu supă de homar. Dar mai amân invitația.

— Supă de homar? Și, mă rog, cum ai fi pregătit-o?

— În primul rând te-aș fi servit cu pește. L-aș fi fiert înăbușit, după care l-aș fi pus pe farfurii și aș fi ras deasupra mult parmezan, după care aș fi adăugat o bucățică de unt proaspăt. Aș fi pus farfuriile la cuptor câteva minute până când parmezanul ar fi căpătat o culoare rumenie.

— Parmezan adevărat?

Am dat din cap afirmativ.

— Apoi, aș lua homarii fierți și aș face un amestec din patru linguriță de unt, doi căței de usturoi pisați, puțin piper alb, mult pătrunjel tocat mărunt, un vârf de cuțit de curry și o lingură de *sherry*. Aș fi amestecat totul punând deasupra crutoane de pâine. După toate astea, aș fi băgat compoziția la cuptor timp de cinci minute. Se servește imediat. Vezi?

— Și felul trei, spuse Calle visător? Nu ar fi fost nici un fel trei după toate astea?

— La naiba, cum să nu! Bineînțeles că ar fi fost. O tartă cu brânză. Hai să-ți spun cum aș fi făcut-o. Aș fi tăiat brânza rotundă în două jumătăți, după care părțile interioare, mai cremoase, se acoperă cu bucățele de nuci măcinate. Ai mai fi primit și o pară, probabil, ca să nu mai spun c-ai fi băut la supă un vin Sancerre, iar la tarta de brânză Château Smith Haut Lafitte 1961.

— Château Smith Haut Lafitte din 1961? întrebă el visător.

Am dat din cap afirmativ.

— Ai fi primit, am spus eu. Și m-am ridicat.

— Uneori, spuse Calle ca pentru sine privind în tavan, uneori mă întreb dacă ești cu adevărat normal. Trăiești în casă singur, cu o pisică, și faci mâncăruri bizare. Îți plac decorațiile și paradele militare, iar poveștile tale criminalistice devin din ce în ce mai complicate.

Când ne-am luat rămas bun m-a învăluit cu un nor alb-gri de fum rău mirositor care emana din pipa lui.

Dar lucrurile nu erau chiar așa de complicate cum m-a lăsat Calle să înțeleg, mă gândeam eu în timp ce gustam ceaiul aburind, stând comod în fotoliul meu. Începeam să pricep cam cum se petrecuse totul. Singurul amănunt de care mai aveam nevoie era dovada. Iar aceasta se afla la Geneva, nu la Stockholm.

CAPITOLUL XXVIII

— Nu, domnule, absolut deloc. A fost un caz de sinucidere.

Din spatele biroului ultralustruit doi ochi mă priveau răbdători. Prin fereastra din spatele comisarului se vedea pulsând ritmic și înălțându-se cascada albă de apă a fântânii arteziene de pe lacul Geneva.

Stăteam în biroul domnului Veloux, comisarul șef al poliției elvețiene care răspundea de rezolvarea cazului lui David Ford. La început nu a părut prea încântat, dar după ce i-am povestit, mințind, că sunt o rudă a celui mort și că, în plus, aveam legături strânse cu poliția suedeză, s-a mai înmuiat. Deși nu prea mult. M-a primit în biroul său, ceea ce totuși era ceva.

— Dacă dumneavoastră credeți că poliția elvețiană s-a înșelat, atunci dumneavoastră sunteți cel care greșiți, domnule Homan, spuse el agasat.

— Deloc, m-am grăbit eu să-l asigur. Ba, dimpotrivă! Atâta doar că Ford nu a avut nici un motiv să se sinucidă și chiar dacă a fost găsit jos în acea cameră închisă pe dinăuntru, ar putea totuși exista și alte ieșiri, necunoscute, în acea încăpere. Nu? Este doar o ruină romană, veche de aproape două mii de ani.

— Domnule Homan, vă înțeleg. Și știu că majoritatea oamenilor sunt afectați profund de sinuciderea vreunei rude. Poate sunteți catolic? Nu sunteți? Dar în ce privește acest caz pot să vă asigur că a fost doar sinucidere. În timp ce vorbea se juca vădit iritat cu ochelarii. Am cercetat pereții și pardoseala centimetru cu centimetru în pivniță și există doar o singură cale de intrare. Și de ieșire, bineînțeles. Pe ușa existentă. Iar aceasta era închisă pe dinăuntru cu o bară și un zăvor, pe care Ford singur l-a tras.

— De unde știți?

M-a privit întrebător.

— Că ușa a fost închisă pe dinăuntru? precizai.

— Vreți să spuneți că valetul domnului Andersky și doamna Andersky l-ar fi ucis și ar fi mințit spunând că bara a fost pusă pe dinăuntru? Zâmbi ironic.

— Deloc. Vreau doar să spun că dumneavoastră știți că bara a fost pusă pe dinăuntru numai pentru că

Andersky a declarat acest lucru.

— Domnule Homan, spuse el încet și împăciuitor ca și cum s-ar fi adresat unui copil, bineînțeles dumneavoastră sunteți suedez, dar mi se pare că nu știți că Victor Andersky este unul dintre cei mai mari artiști contemporani. Aici, în Elveția, noi ne simțim onorați că el locuiește la Geneva și își expune extraordinara sa artă în țara noastră. Dar, desigur, nu ne bizuim numai pe declarația lui Andersky. Există încă doi martori, două persoane care au deschis ușa.

Cu grijă, ca o profesoară domnișoară bătrână își curăță ochelarii cu o batistă albă pe care a scos-o din buzunarul de la piept, după care și i-a pus pe nas.

— Valetul domnului Andersky a auzit flașneta cântând. Uneori, aceasta pornește de la sine. Soția pictorului l-a rugat pe valet să coboare pentru a o opri. După un timp, el a strigat-o. Ea a coborât și deoarece ușa era închisă pe dinăuntru l-a rugat să o ajute s-o deschidă. După ce în sfârșit au deschis-o, l-au văzut pe David Ford întins pe podea, cu un pistol în mână. Doamna Andersky a fost foarte șocată și i-a spus valetului să fugă sus și să-l aducă pe soțul ei, care se afla în dormitor. La câteva secunde după aceea a apărut Andersky. Auzise și el flașneta și a coborât repede în momentul în care a auzit-o pe soția sa strigând. Gândiți-vă că ușa poate fi deschisă din afară cu o riglă de fier, dar aceasta nu poate fi niciodată închisă în același mod. Pe dinafară vreau să spun. Cazul lui Ford a fost un caz tipic de sinucidere prin împușcare în cap. Noi, domnule Homan, am condus această anchetă în conformitate cu cele mai bune tradiții ale poliției elvețiene, astfel încât cred că dumneavoastră și rudele dumneavoastră puteți dormi în liniște, cel puțin din punctul nostru de vedere. Ford s-a sinucis. Sigur.

Când am ieșit în stradă am luat-o de-a lungul cheiului, m-am așezat pe balustrada scundă de piatră și am privit trecerea vaporașelor de agrement pe suprafața strălucitoare a lacului Geneva. În ceea ce privea poliția, cazul era clasat. Sinucidere. Punct. Dacă l-am înțeles bine pe comisarul Veloux, cred că acesta nu-și va schimba părerea. Cel care ar crede că a fost altceva și nu sinucidere s-ar îndoi deci de competența secției de criminalistică a poliției elvețiene. De cinstea și integritatea acesteia.

Pe David l-au descoperit trei persoane: Victor, Anne și Basson, valetul. Dacă ar fi fost un roman polițist, problema ar fi fost mult mai ușor de rezolvat, mă gândii eu. Cel puțin dacă era unul englezesc. Pentru că atunci, valetul ar fi fost și el un escroc în toată această poveste. Dar, oricum aș fi întors datele problemei, nu găseam nici un motiv să-l implic pe discretul și tăcutul Basson care nu avea alt rol în casă decât acela de a servi băuturi pe o tavă de argint.

Nu am sunat-o pe Estelle Bengtsson înainte de plecarea mea la Geneva. Era mai bine să iau taurul de coarne fără să merg pe căi ocolite, pe la Richard și Estelle. Mă voi duce direct la Victor și voi pune toate cărțile pe masă pentru a vedea cum reacționează. Îi voi spune tot ce știu și voi arăta cine cred eu că stă în spatele acestui joc cu falsificări și crime. Îi voi mai spune că doresc să mă uit cu atenție la sufrageria din pivniță. Pentru că poliția a trecut peste un amănunt, oricât de bun ar fi fost comisarul Veloux. Dar poate că acest lucru se datora faptului că el nu știa ce să urmărească, mărginindu-se doar să caute o altă ușă sau vreo intrare oarecare în vechiul mormânt roman.

M-am întors, am oprit un taxi și în câteva clipe mă aflam pe șoseaua care ducea spre Lausanne. Din loc în loc lacul Geneva strălucea printre perdelele de verdeață care despărțeau lacul de șosea. De-a lungul drumului se vedeau acoperișurile unor case, în spatele unor ziduri înalte și puțin primitoare. Aici se află bani, putere și bogăție, mă gândii eu. Aici trăiau foștii regi și bancheri, aici locuiau foști președinți de state, dictatori răsturnați de la putere și milionari îmbogățiți de pe urma petrolului. În umbra granițelor elvețiene și a băncilor discrete de aici trăiau o seamă din politicienii și din personalitățile mult discutate ale anumitor regimuri politice din lume. Trăiau aici retrași în liniște și discreție, fără a fi asaltați de ziariști, feriți de a fi subiectul rubricilor de scandal, ceea ce pentru ei cu ani în urmă fusese un lucru de fiecare zi. Taxiul s-a oprit în fața casei lui Victor. Am apăsat pe butonul soneriei dar nu s-au auzit pași în spatele ușii masive. Draperiile ferestrelor care dădeau înspre stradă erau trase. Oare Victor și Anne mai erau încă în America? Era casa goală?

Am înconjurat vila greoaie și impunătoare de-a lungul zidului care despărțea grădina de stradă. Mai în

jos, era o poartă în zidul gri. Am apăsat pe clanță și s-a deschis.

În grădină era la fel de liniște ca și pe strada îngustă. Câteva păsări ciripeau subțire într-un fag înalt și se auzea dinspre piscină susurul apei, care se schimba automat. Soarele se reflecta în apa albastră. Nu era nimeni în jur.

Dar nu putea să fie pustiu! Ușile mari care dădeau înspre terasă erau întredeschise. M-am apropiat. O veveriță a trecut repede prin fața mea și s-a cățărat pe trunchiul unui stejar gri-argintiu, iar de partea cealaltă a zidului se auzea claxonul unei mașini. Am intrat în încăperea mare în care era canapeaua albă, pe care am stat în prima seară când am fost acolo.

Ferestrele erau închise și draperiile trase. Încăperea era în penumbră. Puteai să-ți închipui doar razele de soare de afară.

— Alo, e cineva acasă?

N-am primit nici un răspuns. Liniștea domnea în continuare. Undeva, într-o cameră, se auzi un telefon sunând. Am numărat cinci semnale, apoi al șaselea. Dar nimeni nu a ridicat receptorul. Cu siguranță că eram singur. Probabil că, întâmplător, valetul ieșise. Poate ca să facă niște cumpărături. Sau cine știe? Poate că Anne și Victor dormeau, se odihneau după obositoarea călătorie în străinătate. Ce să fac? Să mă așez într-unul din fotolii și să mai aștept sau să plec, să iau din nou un taxi și să mă întorc la hotel, urmând să telefonez mai târziu când ar fi fost cineva acasă? Așa ar trebui să fac, mă gândii eu. Asta ar face orice persoană civilizată și bine crescută. Dar eu nu mă simțeam nici civilizat și nici bine crescut. Pentru că nu venisem aici de plăcere, într-o simplă vizită. Am venit aici pentru a descoperi un ucigaș. Sau cel puțin pentru a cerceta încăperea în care David fusese găsit mort. Căutam ceva anume, ceva cu totul special. Un lucru care ar dovedi că am avut dreptate, că David a fost ucis, că nu a fost o sinucidere.

Am traversat camera spațioasă, încet și cu atenție. Pe pereți erau atârnate șiruri de tablouri. Culorile străluceau în obscuritate, își trăiau propria lor viață. Covoarele orientale sclipeau ca niște giuvaeruri pe parchet.

Am intrat în bibliotecă și m-am îndreptat spre treptele care duceau în pivniță. Am luat un sfeșnic de argint de pe una din mese, pentru că aveam nevoie de lumină.

De această dată, ușa către pivniță nu era încuiată pe dinăuntru. S-a deschis fără zgomot. Am pipăit peretele aspru în căutarea unui comutator și am aprins lumina. Camera era exact cum mi-o aminteam. În mijlocul unuia dintre pereții lungi ai camerei era căminul deschis, mare. Masa de sufragerie era pusă în mijlocul camerei, înconjurată de scaunele baroc, înalte, îmbrăcate în piele galbenă. De-a lungul pereților erau expuse flașnetele vechi din colecția lui Victor și puțin mai departe se afla tocmai aceea care cânta *An der schönen blauen Donau.* David murise în tonurile metalice și stridente ale acestei flașnete. Aici a fost găsit el întins pe podea, cu pistolul în mână, când au apărut valetul, Anne și Victor. Au venit, fiecare, dintr-un alt loc și au deschis ușa, atunci închisă pe dinăuntru. Tot aici bătrânul roman și-a dormit somnul de veci secole la rând până când lucrările de renovare comandate de Victor au tulburat liniștea mormântului. Se răzbunase oare? Morții ar trebui lăsați să se odihnească în pace, nu? Mă gândeam la povestea iscată de descoperirea mormântului lui Tutankamon, de felul în care cei care l-au dezgropat au fost atinși de nenorociri și boli.

Dar acesta nu era un mormânt egiptean, trăiam în secolul al XX-lea și eu eram aici ca să aflu adevărul.

Am luat un scaun înalt și l-am așezat lângă flașnetă, aproximativ în locul în care David fusese găsit și m-am urcat pe scaun, aprinzând lumânarea. Flacăra albăstruie pâlpâia sub bolta de cărămidă veche. Am scos briceagul din buzunar și cu lama ascuțită am început să scormonesc în cărămida poroasă.

Liniștea era deplină. Lumina lămpii îngropate într-unul din colțurile camerei nu era suficientă pentru a ilumina toată încăperea, astfel că, flașnetele erau în umbră. Singurul sunet care se auzea era bătaia inimii mele al cărei puls era atât de mare încât ecoul lui îl simțeam în urechi. Gura îmi era uscată din cauza emoției și a încordării și în timp ce cercetam metodic și atent bucățică cu bucățică tavanul boltit de cărămidă, trăgeam nervos cu urechea la orice zgomot care s-ar fi produs sus, în casă. Ce-ar spune Victor sau Anne dacă ar veni acum? Cum le-aș putea oare explica ce căutam eu acolo?

Și deodată ceva străluci între două cărămizi. Am scormonit cu grijă și… dovada se desprinse căzând pe jos. Am sărit de pe scaun. Nu mai aveam nici o îndoială. Avusesem dreptate. David Ford n-a fost sinucigaș.

Atunci, fără nici o atingere, flașneta începu să cânte. Exact ca atunci când David fusese ucis. Sunetul ei era ascuțit, strident și mă lovi dinspre dulapul flașnetei. Am fugit pe scări, prin salon și am ieșit în curte. Am trecut alergând pe lângă ruinele templului roman și am ieșit pe poarta mică din zidul de piatră. Nu m-am oprit decât afară, pe stradă. Și deși era răcoare, eram transpirat tot.

CAPITOLUL XXIX

— Din păcate, domnul Gaynor este în străinătate, la Paris, și se întoarce de-abia mâine.

Tânăra secretară mă privea preocupată și își îndreptă o șuviță din părul blond-cenușiu, care-i căzuse pe frunte. Am zâmbit puțin gândindu-mă la accentul ei. Era un accent tipic francez în felul ei de a pronunța Gaynor. Dar franceza mea nu era nici ea prea bună și nici engleza, de altfel. La școală, profesorul nostru de engleză era un domn micuț, îmbrăcat de obicei într-un costum cheviot strălucitor, pe nas purta ochelari cu rame de aur, iar nodul cravatei stătea deasupra gulerului rigid și alb al cămășii. Cunoștințele sale de gramatică erau demne de prețuire, iar accentul lui era un amestec de Helsingborg și de Anglie victoriană, nu elisabetană.

Dar doamna Gaynor este aici, spuse secretara. Aveți ceva urgent? mă privi curioasă.

— Da, spusei eu.

După ce ieșisem afară, pe stradă, în fața casei lui Victor, m-am oprit. Mă calmasem, rușinându-mă că am fugit. Dar a fost un instinct orb, o reacție la sunetul înfricoșător al flașnetei care s-a pornit brusc să cânte, înfiorându-mă, acolo, în pivnița întunecată. Acum știam că David fusese ucis. Trebuia doar să descopăr ucigașul. De aceea am revenit la galeria lui Gaynor din orașul vechi. Aveam sentimentul că cheia acestei enigme se află aici, că Alan ar putea să îmi dea răspunsurile la întrebările pe care mi le puneam singur.

Fata cu părul blond-cenușiu se aplecă peste telefon, apăsă pe două butoane și anunță că sunt acolo. Domnul Omman, așa cum m-a numit ea în franceza ei fără să pronunțe *h*-ul. Oare doamna Gaynor dorea să mă primească?

Desigur, cu plăcere.

Am găsit-o pe Abie în spatele biroului lui Alan. Îmbrăcămintea albă, în eleganța ei simplă, părea și mai rafinată în decorul camerei, și el alb. Stătea în spatele plăcii de marmură a biroului, care-ți dădea senzația că plutește pe niște picioare nevăzute, iar alături erau niște fotolii italienești cu picior metalic, îmbrăcate în piele. Pe covorul alb mai era o masă joasă de marmură. Numai

tablourile de pe pereți spărgeau această monotonie albă dar ele se integrau atât de perfect cu restul de alb încât îți întărea impresia de puritate. Părul lung și negru al doamnei Gaynor îi cădea pe umeri, iar ochii de un albastru-închis bătând spre violet mă priveau stăruitor. Îmi zâmbi ca și cum ar fi știut de ce venisem.

— De fapt îl caut pe Alan, am spus, și m-am așezat într-unul din fotoliile albe.

— Din păcate este la Paris, dar dacă te pot ajuta eu…

— E vorba de Jens și de falsificări.

— Care falsificări?

— Nu ți-a povestit Alan?

A dat din cap că nu.

— Jens credea că un tablou pe care l-a primit de la galeria lui Gaynor, un tablou de Andersky, era de fapt falsificat. I-a dat telefon lui Alan, pe care problema a început să-l intereseze, rugându-l pe Jens să ia tabloul cu el la New York. După cum știi ei s-au întâlnit apoi, dar, înainte de plecarea lui Jens de la Stockholm, tabloul cu pricina a fost furat. După aceea Jens a fost ucis la New York. Cred că ai auzit toate astea!

— Nu mai vorbi despre asta, se înfioră ea. Este îngrozitor să nu mai poți ieși pe stradă fără să fii amenințat de vreo primejdie oarecare. E un adevărat scandal. Și Jens era un băiat atât de drăguț!

Mâna ei fină deschise un port-țigaret de onix alb, luă o țigară pe care o aprinse cu o brichetă grea din aur. Roșu-gălbui, nu alb. Nu erau totuși prea consecvenți în ce privește culoarea…

— Când spui asta, îmi amintesc că Alan a vorbit despre acel tablou, spuse ea încet, urmărind cu privirea fumul care se ridica spre tavan. Dar numai în treacăt, pentru că a îndepărtat imediat ideea ca fiind o glumă proastă. Nu pentru că ar fi crezut că Jens face glume din astea. Dar nu l-a luat în serios. A spus că Jens se înșela:

— Mă întreb dacă se înșela, pentru că tabloul a reapărut.

Mă privi fix.

— A reapărut? Păi, asta-i foarte bine, atunci Alan poate examina tabloul.

— Nu e nevoie. Un expert suedez a făcut-o deja și a confirmat că este originalul.

Mi s-a părut mie, oare, că în ochii ei albaștri s-a aprins o scânteie, o sclipire de satisfacție?

— Vezi? Jens se înșelase.

— Nu cred. Pentru că a apărut o femeie în plus.

— Cum o femeie în plus? mă privi amuzată.

— Exact cum auzi. Am văzut tabloul înainte ca acesta să fi fost furat, chiar în galeria lui Jens. Din punct de vedere al culorilor și compoziției falsul nu se deosebea prea mult de original. Aproape deloc, aș putea spune. Dar motivul era diferit. Erau două femei în tabloul pe care l-am văzut la Jens, iar tabloul care a reapărut are trei femei. Deci, o femeie în plus.

Mă gândeam la femeile din jurul lui David Ford. Și ele erau tot trei la număr. Care din ele era oare în plus? Criminala! Sau poate ar trebui s-o caut în altă parte?

Telefonul sună și Abie Gaynor răspunse.

— *Hello, Anne*! *How nice of you to call.* Am sunat și eu mai devreme ca să-ți spun că Alan este la Paris și nu vine acasă decât mâine, așa că s-ar putea să întârziem puțin. Domnul Homan este la mine. Johan Homan.

Tăcu, apoi zâmbi.

— O clipă, spuse ea apoi. Am să-l întreb.

Abie mă privi.

— Ești invitat mâine la masă. Victor dă o petrecere, un party cu raci, un fel de sărbătoare suedeză. Se bea Akvavit[14], și se mănâncă crustacee. Anne a spus că știi despre proiectul acestei petreceri. Speră să vii și tu.

— Cu plăcere. La ce oră?

— La orele optsprezece. Vine, spuse ea lui Anne.

Oare descoperise ceva, mă gândii eu. Poate că și-au dat seama că în casa lor a intrat un musafir nepoftit care s-a furișat în pivniță.

— Îl cunoșteai destul de bine pe David Ford, nu? am întrebat eu când Abie a închis telefonul.

— Da, spuse ea încet și-și mai aprinse o țigară. L-am cunoscut bine, chiar foarte bine, cu mulți ani în urmă la Paris. Și zâmbi melancolic.

— Dar relațiile voastre au încetat…

— Se întâmplă uneori… Oamenii se schimbă, se îndepărtează unii de alții… Eu l-am întâlnit pe Alan și David pe Anne. Și multe alte femei de altfel.

— De fapt sunteți un cerc amuzant!

— Cum adică?

— Da, mă refer la faptul că Alan și cu tine locuiți aici la Geneva, tot așa cum locuiesc și Victor cu Anne. Și tot împreună ați fost la New York, acum câteva săptămâni.

— Nu e nimic ciudat în asta. Victor este pictor iar Alan îi vinde tablourile. Și, de altfel, ne-am învârtit întotdeauna în aceleași cercuri.

— Ați continuat să vă mai vedeți, tu și cu David? Înțelegi ce vreau să spun.

Ea nu răspunse și privi pe fereastră. Un băiețel în pantaloni scurți era ajutat de o fată să se urce pe o bicicletă. Era oare sora lui?

— Ce-ai vrea să-ți răspund? a întrebat fără să mă privească. Că am continuat să-l iubesc? Că ne întâlneam din când în când atunci când se putea?

— Nu, am spus eu. Nu vreau să-mi răspunzi. Vreau să știu doar dacă te-ai folosit de el.

Acum mă privi, cu ochi mari serioși.

— Dacă m-am folosit de el? Ce vrei să spui?

— David era folosit de o femeie. Cel puțin așa i se părea. Și nu mai dorea să continue în felul acesta. Intenționa să facă o mărturisire cuiva. Și de aceea a murit. De aceea a fost ucis.

— Nu a fost crimă, a fost sinucidere. Întreabă poliția!

— Am întrebat-o și cunosc părerea ei. Dar se înșeală.

— Cum poți să știi tu asta?

— Am descoperit ceva ce poliției i-a scăpat. Este veriga ce lipsea pentru elucidarea cazului. Știi ce cred?

— Nu.

— Că David imita perfect nu numai pe Chagall și pe alții, ci și pe Victor. Și aceste lucrări erau vândute de galeria lui Alan.

— Vrei să spui că Alan ar fi în stare să vândă tablouri falsificate?

— Probabil că o făcea fără să știe. Sau poate se întâmpla ceva din momentul când el le expedia, în timpul cât era necesar ca să ajungă la destinație. Despre asta doream să vorbesc cu Alan. Dar pot la fel de bine să vorbesc și cu tine deoarece îi cunoști afacerile, nu?

Nu răspunse. Mă privi amuzată.

— Știi că ești nostim? spuse ea într-un târziu. Dai buzna în galerie și începi, mai mult sau mai puțin, să îl

acuzi pe Alan de două crime și pe mine că l-am folosit pe sărmanul David. Și colac peste pupăză, mai suntem și falsificatori de artă și înșelăm galeriile din întreaga lume vânzându-le tablouri false de Andersky. Nu e rău! Dacă e s-o luăm ca o poveste. Cu siguranță că ești istoric de artă dar se pare că te ocupi mai mult de „istorii" decât de artă.

— Nu glumesc, am spus cu seriozitate. Cineva îl ținea în mreje pe David și l-a determinat să plagieze tablourile lui Victor. Jens a descoperit acest lucru, a simțit că ceva nu era în regulă, chiar dacă tablourile erau foarte bine executate. Apoi, dintr-un motiv oarecare, David a vrut să se elibereze, să fie el însuși recunoscut ca artist, să deschidă o expoziție proprie. Mai mult, nu mai putea suporta această situație neloială față de Victor. Voia să-i mărturisească ceea ce se întâmplase, să se descătușeze. Acest lucru însă nu era pe placul celor care îl foloseau și îl dirijau. Și deoarece găina cu ouă de aur nu mai voia să ouă, aceștia l-au ucis. Pentru că ar fi fost o catastrofă dacă David ar fi ajuns să-i mărturisească lui Victor adevărul. Catastrofă atât din punct de vedere material cât și moral. Iar Jens știa și el prea multe despre toate astea și trebuia înlăturat. Întrebarea este doar dacă Alan știa sau nu că tablourile falsificate erau scoase prin galeria lui! Și cine era oare femeia care se folosea de David? Cea cu care el vorbise în atelierul său cu puțin timp înainte de a fi ucis. Atunci când el i-a spus că va mărturisi totul.

CAPITOLUL XXX

Și din nou mă aflam pe covorul de iarbă din fața casei lui Victor, lângă coloanele romane ale magnificului templu unde alergasem cu o zi înainte, alungat de stridența metalică a flașnetei din pivnița întunecată. Stăteam cu un pahar de șampanie în mână și priveam înspre lacul Geneva. Deosebirea dintre petrecerea de acum și cea de data trecută era aceea că David nu mai exista. Și nici Jens. Dar acum știam cine este criminalul. Și mobilul crimei. Deși trebuia să mai primesc o confirmare. Și acest lucru îl puteam obține numai printr-o inducere în eroare. Să-l fac pe criminal să creadă că aveam o dovadă de care știa și poliția. Era atu-ul meu și trebuia să mă folosesc de el cât puteam.

Un vânt răcoros bătea dinspre lac. Soarele apunea înroșind cerul. Sus, deasupra mea, pe fondul albastru, adânc al cerului, un avion nevăzut cu reacție lăsa în urmă o dâră argintie în drumul său spre New York sau Hongkong.

M-am întors și m-am uitat peste covorul de iarbă. Lângă piscina albastră era un grup de oaspeți îmbrăcați festiv. În imediata lor apropiere stătea Abie Gaynor, aproape singură, într-un șezlong scund alb. Îmbrăcămintea ei roz-deschis se armoniza perfect cu tapițeria acestuia. Dar cu siguranță ea știa asta, mă gândii eu, privind părul ei lung și negru care-i cădea pe umerii bronzați. Am fost poate prea direct cu ea. Oare nu am jucat cu cărțile prea pe față? Dar am făcut-o intenționat. Când i-am vorbit la galerie am vrut s-o șochez, să-i zdruncin echilibrul. Dar nu am reușit. Nu, nu era vorba numai de pasiune, de dragoste. Era vorba de bani și acum înțelegeam. Mă gândeam la seara petrecută la cazinoul din Divonne. La modul în care Alan a jucat și a pierdut și nu erau în joc sume mici, ci sute de mii. Mă gândeam la discuția noastră de lângă bazin, la Hotelul Intercontinental, când Abie l-a întrebat pe Alan despre arabul acela care dorea să cumpere artă și când el s-a răstit la ea. Oare Jens avea dreptate când vorbea despre șeici bogați, care nu numai că speculau prețul aurului ci își adunau și colecții particulare din cea mai bună artă mondială, fără a se întreba dacă un tablou de Andersky

este sau nu original. Alan era american și locuia la New York. Un oraș în care banii cumpără tot, inclusiv crime. Alan avea rădăcini vechi în viața artistică internațională. Ar fi fost oare atât de imposibil pentru el ca, în mod discret, să fi plătit să se facă spargerea de la Stockholm? Ar fi fost atât de dificil pentru Abie să zboare la Stockholm pentru o singură zi și să depună originalul tabloului în boxa de bagaje de la Centralen și să ia apoi contact cu un om pe care să-l plătească ca să telefoneze poliției? Pentru că cine ar duce-o așa de bine să-și poată permite să dea poliției suedeze un tablou în valoare de un milion! Aceasta era singura întrebare, singura care mai rămăsese neexplicată pentru elucidarea enigmei care s-a petrecut în casa lui Victor. Cum ar fi putut Alan să îl ucidă pe David într-o încăpere care fusese închisă pe dinăuntru? Mă gândeam să aflu acest lucru chiar în seara aceea. Mă voi confrunta cu el și îi voi da să înțeleagă că știu mai mult decât știu de fapt. El a venit destul de speriat la petrecere. Cred că Abie i-a povestit câte ceva din bănuielile mele.

Nu era prea greu de calculat cam cum s-au petrecut lucrurile, mă gândii eu în timp ce mă apropiam de piscină și de ceilalți oaspeți. David era un copil mare, iubea femeile, depindea de ele, iar Abie reluase legătura cu el. I-a văzut tablourile, copiile pe care le executa și l-a determinat să îl imite și pe Victor. Poate că la început în glumă. Apoi Alan le-a văzut și el. Trebuie să fi înțeles repede că de aici se pot scoate bani, mulți bani. Tablourile erau atât de bine executate încât nimeni n-ar fi putut vedea vreo diferență între acestea și originalele pictate de Victor. Iar faptul că tablourile proveneau din galeria lui Alan era o garanție pentru autenticitatea lor. Apoi, probabil că David n-a mai dorit să continue jocul. Descoperise probabil că Abie îl păcălea, că se folosea de el și că profita de dragostea lut pentru a scoate cât mai mulți bani de pe urma tablourilor. David nu mai suporta să-l înșele pe Victor, ceea ce începuse ca o glumă devenise cu timpul ceva serios. Atât de serios încât Alan și Abie nu puteau risca să fie demascați. Îmi amintesc că atunci când am stat cu Abie pe marginea bazinului de la Intercontinental ea mi-a spus, mai mult sau mai puțin deschis, că i se părea că Richard sau Victor îl uciseseră pe David. Sau poate Anne ori Estelle… Cineva din aceștia.

Dar ăsta nu era decât un praf aruncat în ochii mei ca să mă abată de pe adevărata pistă.

— De ce stai singur acolo, Johan? îmi strigă Victor. Vino, se servesc raci. Numai femele. Iar băutura este la gheață. Ai auzit povestea cu băutura tare?

— Nu, am spus eu și m-am alăturat grupului de oameni de lângă bazin. Acolo era Richard Bengtsson ținând în mâna sa păroasă un pahar care-i dispărea între degete. Era îmbrăcat într-un smoking alb. Acesta lua forma pântecului și nu arăta prea bine. Sudoarea îi strălucea pe fața roșiatică și arăta din ce în ce mai mult ca un crustaceu dintre aceia care ne așteptau pe masa din sufragerie.

Alături de el era Estelle. Vorbea încet și aprins cu Alan Gaynor care dădea din umeri nepărând prea interesat. Oare cât de talentată era Estelle de fapt? Ar fi putut ea să imite tablourile lui Victor? Am alungat însă repede acest gând. Deși nu-mi puteam explica cum de ne-am întâlnit tocmai în acea galerie din Paris care era proprietatea unui arab și în care Jens văzuse litografia greșit numerotată ce a fost vândută unui colecționar din Geneva. Era o întâmplare sau exista o cauză anume?

Anne stătea și ea într-un șezlong alb lângă Abie. Erau ca două orhidee strălucitoare, frumoase. Anne zâmbea. Abie era serioasă. Simțea oare că știu adevărul? Și că aveam intenția să dezvălui totul? Că descoperisem secretul său monstruos, al ei și al lui Alan?

— Nu, am spus eu din nou, și l-am privit pe Victor, Spune-mi și mie povestea cu băutura tare.

— Un om serios și-a întrebat prietenul: „Îți place alcoolul tare?” Și știi ce i-a răspuns celălalt?

— Nu.

— I-a răspuns: nu-mi place alcoolul, dar mă place el pe mine.

Toți au râs din politețe. Cu toții în afară de Richard, care de fapt nu râdea ci hohotea. A trebuit să-și descheie gulerul la cămașă ca să poată respira. Unul ca el se distrează și din nimic, mă gândii eu și mă întrebam, dacă Alan și Abie înțeleseseră ceva sau dacă glumele suedeze despre băutorii de alcooluri tari nu-și pierd efectul în limba engleză.

Jos, în sufrageria din pivniță, sub tavanul arcuit din cărămidă roșie, masa era acoperită cu o față de masă pe care se aflau tăvi rotunde de argint. Munți de raci

străluceau pe ele, raci cu ochii negri, pierduți într-o mare de verdeață. În mijlocul mesei erau castroane mici de argint pline cu unt, omletă cu ciuperci, chifteluțe și pâine. Mai erau și pateuri cu castraveți murați mici. În două frapiere mari se răsfăța o sticlă de Herrgård și o butelie de Løitens linjeakvavit[15], ambele în spatele unui cub mare de gheață. Luminile dulci ale lumânărilor pâlpâiau reflectându-se în sticlele maron-închis pline cu bere. De tavan atârnau niște felinare japoneze în chip de raci. Fețele pictate ale acestora zâmbeau grotesc. Cum se numește asta, mă gândii eu, atunci când un om moare iar gura lui se strânge într-un rictus de parcă ar zâmbi. *Risus sardonicus* este termenul medical pentru zâmbetul acestor măști japoneze. Un râs sardonic când, în clipa morții, descoperi răutatea lumii. Poate că și David a avut aceeași expresie a feței ca și aceste măști de deasupra capetelor noastre! Aveam senzația că Anne știa la ce mă gândesc. M-a luat de braț când ne-am așezat la masă.

— O fac de dragul lui Victor, spuse ea încet. Trebuie să se restabilească după moartea lui David. El nu mai este și nu mai putem face nimic pentru el, dar noi trăim și trebuie să continuăm să trăim. Nu ne putem izola.

Victor a lovit ușor în pahar cu cuțitul de argint.

— Dragi prieteni, spuse el pătruns. Știți cu toții ce s-a întâmplat chiar în această încăpere.

A tăcut și a înghițit în sec.

— Dar viața merge mai departe, trebuie să meargă mai departe și de aceea Anne și cu mine v-am adunat aici în această seară pe voi, cei mai apropiați nouă. Împreună vom privi viitorul, împreună ne vom bucura de prezent și de viitor. La mulți ani!

Am ridicat paharele în care valetul a turnat Akvavit de la gheață.

— Aveam mulți raci acasă la Skarby, a spus Richard, și bău. Știați că Erik al XIV-lea a fost cel care a „introdus" racii și portocalele în Suedia? Cel puțin într-o măsură mai mare. În acest anotimp al sărbătorii racilor ar trebui să fim acasă în Suedia. Gândiți-vă la ce a scris Karlfeldt despre sărbătoarea racilor: „sub bolțile-nalte ale umbrarelor se-ntinde mare masă/ luminează făcliile seara clară și caldă/ -n care auzi doar foșnetul lanului de mărar/ de icre pline femelele de raci încarcă platouri".

Richard tăcu. Era cu gândul undeva departe, la Närke unde pârâurile erau pline de raci care foiau în apa

murdară. Așa era înainte de molima care i-a distrus. Și atunci am înțeles că Geneva nu era un loc pentru Richard. Îi era dor de casă, vroia să se întoarcă acolo.

După ce am ciocnit cu Richard „în sănătatea racilor”, după ce el a revenit din călătoria sa nostalgică de la Närke, am pus pe masă paharul care avea pe el o inimioară roșie. Apoi privirea îmi căzu spre „camera” cu sceneta de groază pe care Victor ne-a arătat-o data trecută când am fost la el. Și brusc, ca și cum un fulger mi-ar fi luminat mintea, am simțit că întreaga poveste are o cu totul altă dezlegare. Deodată mi-am dat seama de modul în care s-au petrecut lucrurile, cine era criminalul și care era mobilul crimei.

CAPITOLUL XXXI

Extraordinar, mă gândii eu, lăsând ziarul pe masă. Mi-am mai turnat cafea din cafetiera roșie și am rupt un colț din sandviș ca să-i dau lui Cléo. Ce oameni mai sunt pe lumea asta!

Mi-am plimbat ochii pe ziarul din fața mea, continuând să citesc anunțurile mortuare. Poate că sună puțin macabru, dar întotdeauna mi-a plăcut să citesc necrologuri din pagina anunțurilor de familie. O pagină ciudată, de altfel. Aici se amestecă anunțurile – cele de noi-născuți, cu anunțurile de împlinire a cincizeci de ani de viață, de nunți de aur, de logodne și altele. Din pagina ziarului mă privesc femei tinere, zâmbitoare anunțându-și logodna sau căsătoria. În alte rubrici, fotografii de tineri căsătoriți îmbrăcați în frac și rochie de mireasă sau în costume naționale precum și fotografii de sărbătoriți și sărbătorite care în mod evident sunt făcute cu mulți ani înainte de a fi publicate.

Când ne-am așezat la superba masă cu farfurii pline cu raci, știam exact cine era criminalul. Și mai știam și cauza morții lui Jens și a lui David. Dar abia înainte de a începe să mănânc din racii roșii strălucitori am înțeles că mă înșelasem total.

După un timp, când sticlele cu alcool tare și încărcatele tăvi de argint au început să se golească, atmosfera se însufleți. Într-un fel mi se părea că fac eforturi cu toții să uite ceea ce se întâmplase aici. Se străduiau din răsputeri să alunge amintirea lui David. Mort acolo, cu un pistol în mână. Râsul tuturor era forțat, iar glumele deplasate. Sau poate mi se părea numai mie și de aceea interpretam greșit reacțiile.

E ciudat totuși că n-am înțeles de la bun început, mă gândii eu, în timp ce descojeam un rac. De mic copil mi-au plăcut racii. Acasă aveam un pârâu cu apă murdară, noroioasă, mărginit de arini înalți și de tufișuri dese. Acolo pescuiam, cu ajutorul unor cuști, racii. Puneam momeala, bucăți de carne din gât de vacă, pe care o cumpăram de la măcelărie. Era cea mai bună momeală. Apoi aprindeam un foc de tabără la care prăjeam cârnați lungi și subțiri pe care îi mâncam pe jumătate cruzi, negri de funingine, în așteptarea racilor care urmau să se

strângă în cuști. Urma punctul culminant: golirea cuștilor. Mergeam de la o cușcă la alta în iarba înaltă și scăldată de rouă. Le scoteam pe uscat cu frânghii lungi, cu greu, de parcă opuneau rezistență. Țânțarii ne înțepau dar nu simțeam nimic din pricina încordării. Era întuneric beznă, dar la lumina lanternelor noastre puteam vedea ochii roșii ai racilor și cleștii care mușcau în gol. Picioarele ne erau ude. Mirosul de fân umplea noaptea caldă iar sacii cu raci erau din ce în ce mai grei. Apoi mergeam acasă, prin pădure, și oricât de întuneric ar fi fost găseam drumul spre casă. Apoi țineam racii în cada de baie. Se cățărau pe emailul alb și cădeau înapoi. În seara următoare îi mâncam. Dar frații mei și cu mine nu am apreciat niciodată mâncărurile cu raci așa cum apreciam peștele. Asta, atunci, când eram foarte tineri. Probabil că acum ar fi însă mult mai neplăcut să mă muște țânțarii, deși au început să-mi placă racii. Și, de altfel, în curând nici nu vor mai fi raci, din cauza poluării apelor și a nurcilor sălbatice.

— La ce te gândești, Johan, îmi zâmbi Estelle. Uite, îți dau și eu două femele frumoase. Le-am ales pe cele mai bune pentru tine.

— Ce drăguț din partea ta, îmi plac într-adevăr foarte mult. Stăteam și mă gândeam la ceva. De fapt mă gândeam la tine.

— La mine?

— Îți amintești de ziua când ne-am întâlnit la Paris, la galerie?

— La Cimarosa. Bineînțeles că-mi amintesc. Și apoi m-ai invitat la masă.

— Exact. Mă întreb însă ce căutai tu acolo?

Estelle stătea tăcută. Mă privi.

— Am avut afaceri de rezolvat.

— Afaceri? Interesant. Voiai să cumperi litografii sau voiai să vinzi?

— Ce vrei să spui? Nu, am discutat despre expoziția mea cu madame Riboud. E un mare secret, zâmbi ea, coborându-și vocea. Vreau să-i fac o surpriză lui Richard. El n-a crezut niciodată în mine, dar acum se va convinge.

Să fie oare asta explicația? mă gândii eu. De aceea venise Estelle la Galeria Cimarosa unde Jens văzuse litografia greșit numerotată? Mda, poate că prezența ei acolo nu avea o importanță prea mare. Cel puțin acum nu mai are.

M-am uitat la comesenii mei. Toți râdeau, vorbeau, dar eu trebuia să le stric seara. Îl voi demasca pe criminal. Un criminal cu sânge rece, dur, care credea că totul îi era permis și care credea că avea dreptul să hotărască asupra vieții altora.

Dar nu eram sigur deoarece mi se părea puțin ireal. De fapt nu aveam nici o dovadă și trebuia să fac un joc între ce spun eu și reacția celorlalți.

Încet și metodic am mâncat și am băut. La sfârșitul mesei brânzeturi, pepene galben și zmeură.

Când pepenele galben și zmeura făcuseră deja înconjurul mesei pentru a doua oară, am lovit ușor cu furculița un pahar. S-a făcut liniște în jurul meu. Fețe strălucitoare, înfierbântate s-au întors înspre mine. Flacăra lumânărilor pâlpâia din cauza curentului pe care îl făcea ușa deschisă.

— Nu voi ține un discurs, am spus eu privindu-i. Din păcate! Vreau să spun doar că printre noi, la această masă, se află un criminal.

Liniște mormântală. Șase perechi de ochi mă priveau, șase fețe a căror expresie varia de la uimire la furie.

— Dacă e o glumă, Johan, atunci e o glumă foarte proastă, bolborosi Richard din celălalt capăt al mesei.

— Crimă? spuse Abie. Ochii ei păreau acum și mai mari.

— David a fost ucis aici, în această încăpere, am spus eu. Nu a fost o sinucidere, iar același criminal l-a omorât și pe Jens.

— Bine, dar poliția, șopti Anne. Apoi ridică vocea. Poliția a constatat doar că a fost o sinucidere. Ușa era închisă pe dinăuntru.

— Știu, dar nu a fost sinucidere și poliția s-a înșelat.

— De unde știi tu?

Am băgat mâna în buzunarul sacoului și am scos o bucățică mică de metal strălucitor, cea pe care o găsisem chiar aici în pivniță, între două cărămizi ale tavanului cu o zi înainte. Am ridicat-o ținând-o între degetul mare și arătător.

— Acesta este un glonț, am spus eu grav. Un glonț de pistol pe care l-am găsit în tavanul acestei încăperi. Exact așa cum am crezut că se va întâmplă.

Nimeni nu spunea nimic. Ascultau în tăcere.

— Vă amintiți că flașneta cânta în seara în care David, așa cum se spune, s-a sinucis. Dar aceasta cânta numai pentru a acoperi împușcătura. Bineînțeles că pereții sunt groși, ca și tavanul de altfel, dar criminalul a crezut de cuviință, totuși, că ar fi fost mai sigur să acopere zgomotul împușcăturii. Și mai avea un motiv. Acela de a atrage astfel pe cineva care să deschidă ușa pe dinafară.

— Mă tem că trebuie să te explici, spuse Victor dezaprobator și se lăsă din nou pe spătarul scaunului.

— Cred că s-a petrecut așa: criminalul îi spune lui David că vrea să vorbească ceva cu el, că are ceva important să-i spună, ceva atât de important însă încât ar trebui să se retragă amândoi aici. Criminalul dă drumul flașnetei și îl ucide pe David. Apoi ia mâna lui David, probabil după ce și-a pus niște mănuși, și trage un foc din apropierea feței lui înspre tavan. Zgomotul este înghițit de muzica flașnetei, iar glontele se înfige între două cărămizi. De aceea nu l-a găsit poliția dar, de fapt nici nu l-a căutat deoarece poliția a plecat de la ipoteza că este o sinucidere.

— Bine, dar de ce două focuri? întrebă Estelle palidă.

— Pentru că David trebuia să țină el însuși pistolul când pornea glonțul și pentru ca praful de glonț să se împrăștie pe mâna și pe tâmpla lui.

— Bine, dar criminalul, spuse Richard ironic, acesta trebuie că a ieșit pe gaura cheii.

— Nu tocmai. De la început m-am gândit că trebuie să mai fie o ieșire, că se poate ieși prin gura căminului sau pe o altă cale. Dar acum, în această seară, mi-am dat seama ce a făcut de fapt criminalul. Un lucru extrem de simplu. Rezolvarea enigmei se află acolo.

Am arătat înspre „camera groazei”.

— Nu te înțeleg, spuse Anne, ce insinuezi?

— Veniți cu mine să vedeți.

M-am ridicat de la masă și m-am dus spre „cameră”. Ceilalți m-au urmat parcă fără voia lor, șovăitori și s-au așezat într-un semicerc în jurul meu. Am luat una din monezile care erau pe pervazul ferestrei, am introdus-o în orificiul automatului și s-a aprins o lumină în spatele geamului. Întocmai ca și data trecută, s-a deschis o ușă secretă în perete, deasupra patului în care dormea un bărbat și pe ușă ieși o figură bărboasă, cu un lat de

frânghie, aplecându-se ca să-l sugrume pe cel din pat, dar bărbatul s-a retras repede înapoi când a apărut un alt agresor, venind de pe un coridor, cu un cuțit în mână, dar înainte ca acesta să poată acționa s-au deschis ușile unui dulap din cameră de unde apăru alt criminal care l-a împușcat imediat pe bărbatul din pat, apoi a intrat din nou în dulap și a închis ușa. Lampa s-a stins și în „camera groazei" se făcu din nou întuneric.

— Ce are asta de-a face cu David? spuse Alan Gaynor fixându-mă. Aici, în pivniță, spre deosebire de „camera groazei" nu există nici un dulap. Sau ai descoperit cumva o ușă secretă?

— Nu, dar am descoperit o flașnetă. O flașnetă mare cât un dulap. Dacă stai pe vine, deși incomod, te poți ascunde în ea. Data trecută când am fost aici, Victor a intrat aproape pe jumătate înăuntru, ca să ne arate cum se oprește. Așa s-a întâmplat și crima. Criminalul pornește flașneta pentru a acoperi zgomotul împușcăturii care avea să-l ucidă pe David și al celeilalte împușcături, când urma să aranjeze „sinuciderea". După aceea se ascunde în flașnetă până când valetul și cu Anne deschid ușa. A calculat bine pentru că atât Anne cât și Basson au fugit repede sus ca să-l aducă pe Victor și ca să sune poliția. Atunci criminalul se strecoară afară din încăpere. Și, printr-o curioasă coincidență, Alan Gaynor revine cam în același timp, spunând că și-a uitat servieta. Apare mai târziu și Richard care, în timp ce își plimba câinele, a auzit flașneta.

— Cine e criminalul? întrebă Estelle moale.

— Există doar două persoane care cunosc mecanismul acestei flașnete și care știu să-l pornească și să-l oprească. Îmi amintesc că Victor ne-a povestit acest lucru în prima seară în care eu am fost aici. Aceste două persoane sunt el și cu Alan. Noi toți care am fost aici în acea seară am putut vedea cum a procedat. Pentru o persoană îndemânatică, pricepută la mecanisme n-ar fi însă o problemă să facă același lucru.

— Vrei să spui că cineva care se pricepe la treierători, ar putea porni o flașnetă? Richard mă privi cu ură.

— Chiar dacă l-am ajutat pe Victor să-și cumpere flașnete, în diferite ocazii, nu înseamnă că eu l-am ucis pe David Ford, spuse Alan Gaynor iritat.

— Dar ai niște obiceiuri care te costă scump, la jocurile de noroc pierzi bani grei. Și, în plus, ții în cele cinci degete ale tale arta internațională, am spus eu privindu-l. Cunoști gusturile clienților, ce anume dorește fiecare să cumpere și când. Și, de asemenea, îi cunoști și pe clienții care ar fi ușor de păcălit, îi știi pe cei care cumpără fără prea multe întrebări. Și printre clienții tăi se numără cel puțin un arab proprietar de terenuri petrolifere un multimilionar care socotește mai sigură investiția în artă decât în aur. Nimeni nu știe ce picturi conține colecția lui și nici nu există vreun risc ca cineva să ajungă s-o vadă.

Abie mă privi copleșită, cu ochii strălucitori, ca o pasăre hipnotizată de un șarpe.

— Chiar tu ai spus că Victor nu mai este artistul care era odată, am continuat eu. Că nu mai este același după accidentul cerebral suferit, însă nu are curajul să recunoască acest lucru. Că se consideră în continuare cel mare, cel mai mare… Am să-ți povestesc eu atunci cum s-ar fi desfășurat toată această poveste. Tu l-ai fi putut împinge pe David să picteze Andersky-uri false. Apoi, tu le-ai fi plasat drept originale, unul câte unul, în locuri lipsite de riscuri. Problema era însă aceea că David obosise, că dorea să trăiască pe propriile lui picioare și dorea să îi mărturisească lui Victor ceea ce a făcut. Pe lângă toate astea a apărut Jens care a început să fie curios și să pună întrebări. Acești oameni trebuiau deci îndepărtați.

— Vrei să spui că Alan este un ucigaș? spuse Victor obosit. Focul din ochii lui albaștri se stinsese, sprâncenele păreau linii întunecate în lumina slabă a lumânării, iar coiful părului său alb își pierduse din strălucire. Dar poate că totul nu era decât o părere din pricina luminii sau poate că vârstă își spunea cuvântul!

— O secundă am avut senzația că Richard este implicat, am spus eu încet, dar nu se lega pentru că el nu avea nici un motiv să-l ucidă pe Jens. Nu, e altcineva, cu totul altcineva.

CAPITOLUL XXXII

Tăcerea din jurul mesei era deplină. Nimeni nu se mișca. Victor mă privea fix. Mâinile lui puternice se sprijineau de masă, nemișcate, fără viață. Ca și cum niciodată ele nu ar fi creat tablouri atât de pline de strălucire, ca și cum ele nu l-ar fi făcut niciodată cel mai mare pictor. Ochii lui albaștri mă priveau ca printr-o pânză de păianjen. Dintr-un colț al gurii începu să i se prelingă o dâră de salivă.

— Johan, spuse Anne încet. Ce vrei să insinuezi?

— Cu câțiva ani în urmă Victor a avut un accident cerebral, după care s-a schimbat. Dar cred că a fost mai mult decât atât. Și-a pierdut capacitatea creatoare, n-a mai putut să picteze, cel puțin nu așa ca înainte. În loc să renunțe la pictură, așa cum ar fi făcut un om obișnuit, în loc să accepte și să spună „eu am dat tot ce-am putut, mă retrag din cauza vârstei", el a continuat ca o stea drumul său în spațiul cosmic. Iar tu, Anne, ai găsit soluția.

Victor deschise gura ca și cum ar fi vrut să spună ceva, dar rămase tăcut.

— David o iubea pe Anne, iar aceasta se folosea de el. A observat că el putea să „plagieze" alți pictori și l-a determinat să picteze ca și Victor. Apoi a început să schimbe tablourile, luându-le pe cele pe care Victor le făcea, dar care nu puteau fi acceptate și le înlocuia cu imitațiile făcute de David. Alan nu a înțeles, sau nu a vrut să înțeleagă. Credea că boala lui Victor a contribuit la o schimbare a manierei sale picturale, iar pânzele erau în continuare, într-adevăr bune. Atât de bune încât l-au înșelat pe Alan, și de fapt pe toți, în afară de Jens. Aceasta a fost nenorocirea lui!

— Nu pot înțelege unde vrei să ajungi, Johan. Vocea Annei era acum aspră. Aspră și clară. Cum aș fi putut eu să mă folosesc de David? Doar el avea propria sa voință, nu?

— Totul a început atunci când l-ai rugat să te prezinte lui Victor. La început ai fost modelul lui Andersky și apoi ai avut grijă ca relațiile voastre să evolueze într-o anumită direcție care-ți era ție favorabilă. V-ați căsătorit după divorțul lui. Dar ai continuat relațiile cu David, lucru care nu era prea greu, deoarece el locuia

aici. Și ce mai știu eu? Poate că i-ai spus lui David că Victor nu putea trăi o veșnicie, rugându-l să te aștepte câțiva ani. Și probabil că David era mulțumit de faptul că Andersky-urile făcute de el erau recunoscute și vândute drept originale, poate că se simțea bine la gândul că sunt făcute de el, David cel la care oamenii, în general, se uitau de sus. Avea nevoie de bani și trăia pe picior mare. Dar nu dorea să mai continue această afacere. El a înțeles curând că era folosit și că tu, Anne, nu-l iubeai.

Victor mă privea chinuit. Ochii lui exprimau dorința ca eu să închei această discuție, mâna lui se mișca nervos pe masă, dar trebuia să continui să vorbesc.

— Cred că David a încercat să se elibereze atât de tine, Anne, cât și de Victor, făcând o expoziție proprie. A vrut să demonstreze că este un artist cu o forță proprie, cu propria sa capacitate creatoare, și că nu există numai datorită lui Victor. De aceea intenționa să-i mărturisească totul lui Victor, pentru a se elibera. Nu mai putea fi neloial cu el după cât bine i-a făcut!

— De aceea a fost ucis? a întrebat Anne.

— Singurul lucru pe care David nu-l știa, am continuat eu fără să-i răspund, era că toată această poveste se întâmpla cu consimțământul lui Victor care nu suporta gândul să fie demascat. Vanitatea lui era mult prea mare. Se considera deasupra tuturor. Voi aveați propriile voastre legi, care nu erau valabile și pentru noi, ceilalți. Victor naviga prin Calea lactee a eternității. Când David a decis că nu mai dorește să continue și că va mărturisi totul, și-a semnat sentința la moarte.

Bine, dar dacă Victor a știut acest lucru, atunci eu nu trebuia să mă tem! Anne zâmbi, simțindu-se poate mai sigură pe ea.

— Nu era vorba numai de Victor, ci și de Alan și de alții. Victor n-ar fi putut suporta ideea că o lume întreagă ar fi aflat că tablourile lui erau pictate, de fapt, de un actor ratat. Hotărârea ai luat-o atunci când Jens Stenberg a sunat la telefon și când l-ai auzit pe David spunându-i că în curând va mărturisi ceva care va uimi pe toată lumea, ceva care îi va face pe toți să înțeleagă, în sfârșit, cine este el. Probabil că se referea la faptul că acela care poate picta ca Victor este la fel de mare ca și el. Nu știu. Dar când David a murit și Jens a înțeles că a primit un tablou care nu era pictat de Victor, atunci a fost luată și a doua decizie: Jens trebuia să dispară și el.

— Scorneli, constată Richard scurt. Presupuneri și speculații nesărate.

— Probabil, am spus eu, dar există prea multe fire care duc spre aceeași concluzie. Și unde au dispărut toate tablourile lui David? Cele care urmau să fie expuse. Doar le-am văzut personal în atelierul lui, de-a lungul pereților. Apoi, când am revenit, a doua zi după crimă, acestea nu mai erau acolo. Lucrul acesta nu l-am povestit decât lui Victor. Ulterior a intrat și Anne în scenă deoarece Alan întotdeauna îi spunea totul, anume despre tablourile soțului ei care erau prea proaste pentru a fi vândute, precum și ceea ce-i comunica Jens. Nu vroia să-l neliniștească pe Victor, nu îndrăznea să-i deranjeze echilibrul pentru că atunci și-ar fi pierdut „eroul”. Tocmai de aceea l-a sfătuit pe Jens să nu-i arate lui Victor tabloul cu pricina. Deși cheia acestei probleme mi-a dat-o David, fără însă să-mi dau seama atunci.

— Când? întrebă Anne încordată.

— Chiar în prima seară când am fost aici. Atunci când tu i-ai spus lui David că nu e cazul să creadă că toată viața lui Victor va fi cel care-i va rezolva problemele. „Te poți întreba cine cui rezolvă problemele”? a spus atunci David. Și era exact. El era acela care-i „rezolva” lucrările lui Victor. Ironia sorții era că David nu știa cât de multă dreptate avea de fapt, că Victor însuși se ascundea în spatele acestei afaceri.

— Dar gândește-te la Basson, spuse Anne, el și cu mine l-am descoperit pe David. Abia mai târziu a venit Victor.

— Când flașneta a început să cânte i-ai spus lui Basson să coboare și s-o oprească. Totuși te-ai dus și tu cu el. După ce ați deschis ușa pe dinafară, l-ai rugat pe Basson să fugă sus în dormitorul lui Victor să-l cheme. Ceea ce a și făcut, numai că nu l-a găsit acolo. Iar când a venit din nou jos, Victor era deja în pivniță. Fusese într-o altă cameră și în timp ce Basson urca în dormitor, el cobora, astfel că drumurile nu li s-au încrucișat și nu s-au văzut, a spus el.

— Care el? Richard părea că începe să se dezmeticească, făcând eforturi să mă urmărească.

Exact, Victor a spus că tocmai ajunsese și el jos. Dar de fapt fusese tot timpul în pivniță, ieșind după plecarea valetului, din dulapul flașnetei, în care se ascunsese. Victor l-a atras pe David în pivniță, ceea ce nici n-a fost

prea greu, probabil, spunând că vrea să-i arate ceva. Apoi pornește flașneta, îl împușcă pe David, după care pune pistolul în mâna lui și trage un foc în tavan. Victor știe că Anne și Basson sunt deja de partea cealaltă a ușii în momentul în care el se ascunde în spațiul strâmt din dulapul flașnetei. Și știe la fel de bine că Anne îl va trimite pe Basson sus, să-l caute. Simplu și eficient. Atât de eficient încât poliția elvețiană a înghițit gălușca.

— Ce spui tu e din ce în ce mai grotesc. Crimă și încă dublă! Un artist care îl pune pe un altul să-i falsifice propriile tablouri. Nu crezi că ajunge, Johan? Și, în plus, nu ai nici un fel de dovadă. Simple presupuneri.

Anne mă privi. Era roșie la față de enervare, dar ochii ei erau reci, ca de gheață.

— Nu trebuia s-o fi făcut, se auzi slab vocea lui Victor. Am știut asta tot timpul! Nu trebuia să-l ucidem pe David.

Suspină și se chirci. Corpul îșI pierduse controlul și alunecă încet prăbușindu-se pe masă.

Anne țipă și fugi la el. Alan Gaynor urcă scările în goană să cheme Salvarea, în timp ce Richard și cu mine l-am întins cu grijă pe Victor pe podea, punându-i sub cap o pernă care era pe scaun.

Am rămas singur după ce Salvarea, cu sirenele urlând, i-a luat pe Victor și pe Anne. Ceilalți au plecat. Estelle plângea. Nimeni nu mi-a spus la revedere, probabil se gândeau că este vina mea. Dar ce să fi făcut? Să-i fi lăsat pe Victor și pe Anne nepedepsiți după o crimă dublă și falsificări de artă? Nu pentru că mi-ar fi păsat că cineva îi picta tablourile, dar Jens fusese ucis, ca și David de altfel. Chiar dacă Anne și cu Victor se considerau „supraoameni”, acest lucru nu le dădea dreptul să ia viața cuiva pentru ca Victor să fie ferit de scandal.

Am rămas acolo s-o aștept pe Anne. M-am așezat în salonul spațios, cu un pahar de Armagnac în mână, privind parcul iluminat. Roma căzuse. Și Imperiul, de asemenea. „Sic transit gloria mundi”. Așa trece măreția lumii! Iar acum era rândul lui Victor.

Am tresărit din moțăială când am auzit ușa de la intrare deschizându-se. Soarele răsărea deasupra lacului Geneva. Vârfurile munților de pe partea cealaltă a lacului, acoperiți cu zăpadă, prindeau o tentă roz-palidă. Păsările se jucau în covorul de iarbă, cântând, iar un parfum de

vară târzie pătrundea prin ușa întredeschisă care dădea pe terasă.

Anne se opri când mă văzu. Apoi s-a așezat pe marginea unui fotoliu gustavian de lângă fereastra înaltă.

— Cum se simte? am întrebat eu.

— Accident vascular cerebral, a spus ea scurt. Mai grav decât data trecută. Probabil că nu va mai putea vorbi niciodată, nu se va mai putea mișca. Și asta din vina ta. Mă privea cu o față fără expresie.

— Știi foarte bine a cui este vina. Tu ești cea care l-ai târât pe David în afacerea asta și tot tu ești cea care l-ai împins pe Victor să-l împuște.

— Bineînțeles că poți dovedi acest lucru!

— Nu, tot atât de puțin cât aș putea dovedi că Victor l-a ucis pe Jens. La început ai avut grijă ca tabloul fals să fie furat din galeria lui. Apoi ai aranjat crima la New York. Cercetările poliției nu m-au satisfăcut și nici martorul. Acesta l-a văzut pe Jens într-un bar împreună cu o femeie. Dar femeia erai tu. Martorul declarase că Jens era drogat. Tu l-ai drogat, i-ai pus ceva în băutură ca să vă fie mai ușor, ție și lui Victor, atunci când l-ați fi transportat cu mașina. Și este foarte ușor să închiriezi o mașină la New York, chiar numai și pentru o oră sau pentru o seară. Este ca și cum ai lua un taxi la Stockholm. Un foc de armă într-o mașină, pe o stradă lăturalnică, o portieră se deschide pe un teren viran, un corp care cade și treaba este terminată. Într-un oraș ca New-York-ul nimeni nu reacționează la asemenea întâmplări, nimeni nu se amestecă. Sau ați aranjat totul altfel?

Anne stătea tăcută, își aprinse apoi o țigară. Privea înspre grădină.

— Nimeni nu ne va lua, mie și lui Victor, ceea ce am creat, spuse ea încet, fără să mă privească. David credea că are putere asupra mea, că trupul meu hotăra peste voința mea. A încercat să mă șantajeze. Dacă nu plăteam, lumea ar fi aflat adevărul. Apoi a apărut Jens, o iscoadă cu ochi experți. Toți marii maeștri ai lumii au avut discipoli. Gândește-te cât de mulți lucrau pentru ei în atelierele lor. Gândește-te cât de mult au lucrat Leonardo da Vinci, Rubens, Tizian și toți ceilalți, vreau să spun cât au lucrat ei înșiși și cât au fost ajutați de discipolii lor? Piticii au stat totdeauna în calea giganților. Dar eu nu am permis acest lucru.

— Vrei să spui că cei care ar fi stat în calea geniului lui Victor trebuiau îndepărtați? Că, dacă ești cu adevărat mare, poți sfida regulile și legile?

— Pentru zece mii de dolari poți obține multe, și zâmbi. Dar nu era un zâmbet plăcut, dinții albi sticleau ca ai unei sălbăticiuni.

— Poate că l-am întâlnit pe Jens în seara aceea la New York, poate că i-am spus că vreau să vorbesc ceva cu el sau că vreau să-i arăt niște tablouri falsificate, sau că nu mai puteam suporta situația creată după moartea lui David. Cine știe?… și zâmbi din nou.

— Tu ai fost cea care ai pus la cale uciderea lui?

— N-am spus asta.

— Ai furat tabloul din galerie? Acea copie care trebuia să dispară din Stockholm?

— Habar n-am, dar odată Jens ne-a arătat, mie și lui Victor, cum funcționează sistemul de alarmă din galerie, cum se pornește și cum se oprește. În plus, Victor a primit de la el „cheia orașului”, cum o numea Jens. Era o cheie aurită a galeriei. Era sugestiv, pentru că Victor era găina sa cu ouă de aur.

— Deci tu ai fost hoțul!

— Deloc! Bineînțeles că nu.

Nu mai zâmbea, privea însă răsăritul de soare.

— Poți să pleci acum, Johan. A continuat să nu se uite la mine.

M-am ridicat și am privit cum stătea țeapănă, în scaun. I-am văzut profilul conturându-se în dimineața aceea care de-abia începea. Am traversat încet camera din palatul renascentist al lui Victor, am tras ușor după mine ușa masivă. Femeile renascentiste erau la fel de dure și lipsite de gingășie ca și bărbații, mă gândeam eu. Tot ceea ce există la masa neîndestulătoare a vieții aparține numai celor tari, celor care știu să ia și să stăpânească.

Micul orășel era tăcut. Pe pavajul străzilor se plimbau porumbei care mă priveau cu ochii lor mici, negri, atenți. Dinspre o fereastră întredeschisă venea miros de pâine caldă. Într-un spital se afla pe moarte un om în vârstă iar o femeie singură privea undeva lacul. Doi oameni muriseră. Dar viața mergea mai departe, trebuia să meargă mai departe.

Așa se poate întâmpla, mă gândii eu iar, filozofând în fața micului dejun, pe terasă, în Gamla Stan, în dimineața transparentă ca sticla, sub o ușoară adiere de

toamnă. Am împăturit ziarul, după ce am citit anunțurile mortuare, unde era anunțată și moartea lui Victor. Anunțul nu avea în dreptul său nici o cruce, doar imaginea stilizată a unei bărci care navighează înspre eternitate. „Anne” era singurul nume care semna anunțul.

În ciuda acestei atitudini de „supraom”, în ciuda închipuirii sale că el era unul dintre cei aleși, că el putea să încalce orice regulă omenească, în ciuda tuturor acestor lucruri, până la urmă a fost totuși învins. Poate că David a însemnat pentru el mult mai mult decât a vrut el să recunoască în sinea lui. Iar încordarea trăită datorită celor două crime a provocat ultimul și hotărâtorul său accident cerebral.

Din considerație pentru Victor toată această afacere a fost trecută sub tăcere. Poliția elvețiană n-a fost prea încântată să recunoască eșecul său și că a lăsat un ucigaș nepedepsit. Anne s-a descurcat până la urmă, a dat toată vina pe Victor și de fapt cine putea să dovedească contrariul? Ea și cu Basson au deschis ușa încăperii, l-au descoperit pe David și s-au grăbit să sune poliția și să-l cheme pe Victor. Când ea a revenit, Victor era deja acolo. Iar faptul că Anne s-a aflat la Stockholm în aceeași zi în care a reapărut tabloul de Andersky s-a demonstrat că a fost o simplă întâmplare. Și aceeași coincidență a vrut ca Victor și cu Anne să fi mers la un cinematograf, în New York, în seara în care Jens a fost ucis. Nimeni nu i-a văzut însă. Iar despre litografia de Andersky, cea care era greșit numerotată, Anne nu știa nimic. Poate că avea dreptate. Poate că fusese furată. Și nici în ce privește tabloul furat din galeria lui Jens nu am mai găsit vreo explicație. Bineînțeles că se putea constata că Anne a fost în Suedia în aceeași săptămână în care a avut loc spargerea. Dar nu se putea dovedi că sejurul ei acolo avea de-a face cu jaful și, de altfel, ea călătorea frecvent la Stockholm.

În loc de sinucidere poliția din Geneva a clasat, probabil, cazul Ford, ca „dramă pasională”, mă gândii eu. Un bărbat mai în vârstă află că soția lui îl înșeală, astfel că îl ucide pe tânărul amant. O asemenea întâmplare poate că nu este prea obișnuită pentru elvețienii statornici și echilibrați, dar cazul se referea la niște străini. Era vorba de artiști și se știe doar cam cum își duc ei viața. Pentru a merge mai departe ar fi trebuit ca cineva să poată dovedi că David falsifica tablourile lui Andersky. Și cine ar fi putut fi acela? În nici un caz Alan Gaynor, pentru că

el dorea să-și vadă în continuare liniștit de cariera lui de negustor de artă, nevrând să-și piardă încrederea clienților. Era mai important pentru el acest lucru decât să o vadă pe Anne la închisoare, ca și complice la crimă. Iar posesorii de tablouri Andersky, care au plătit bani grei pentru a cumpăra „originalele” nu ar fi fost prea încântați să fie pusă la îndoială și să fie expertizată autenticitatea acestor tablouri. Probabil că prietenul meu de la New York, O'Flanaghan, va afla vreodată adevărul de la Wills, dacă îl va convinge, bineînțeles, să vorbească. Dar acest lucru putea să mai dureze.

— Așa e viața, am spus eu și am mângâiat-o pe Cléo pe blănița ei albastră. Se ghemuise pe genunchii mei.

Mă gândeam la Anne, la frumoasa Anne. În spatele ei nu s-a închis o ușă cu gratii, dar ea își va purta toată viața povara vinovăției sale. David Ford o va însoți. N-o va părăsi niciodată. Iar el nu era singurul. Jens Stenberg se afla și el acolo, undeva în umbră, așteptând-o la căderea nopții. Doi însoțitori eterni și tăcuți.

ÎN COLECȚIA «ENIGMA»

AU APĂRUT:

Agatha Christie — CORTINA
Iuri Klarov — TRIUNGHIUL NEGRU
A.A. și Gh. A. Weiner — ERA CARITĂȚII

VOR APĂREA:

Émile Gaboriau — DOMNUL LECOQ
Ugo Moretti — DUBLUL DELICT DIN STRADA GOVERNO VECCHIO

virtual-project.eu

editura univers

Lei 9,75

{1} gatan – stradă (sued.).

{2} bro = pod (sued.)

{3} torg = piaţă (sued.).

{4} Palme, Olof – președintele Partidului Social Democrat din Suedia, actualmente prim-ministru.

{5} Fälldin, Thorbjörn – prim-ministru al Suediei în anul acțiunii din acest roman (1981).

{6} Bohman, Gösta – președintele Partidului Conservator din Suedia, în 1981, anul acțiunii din roman.

{7} Noroc! (sued.).

{8} Delegat (sued.).

{9} Platou rece suedez (sued.).

{10} Întemeietorul orașului Stockholm (în sec. XIII), pe care-l stăpânește între 1250-1266.

{11} Grădina regală.

{12} Johan Homan este personajul principal al unui ciclu de romane polițiste scrise de același autor.

{13} Stockholm Central, gară din Stockholm.

{14} Băutură alcoolică tare, tipic scandinavă.

{15} O specialitate de akvavit.

Table of Contents

CAPITOLUL I
CAPITOLUL II
CAPITOLUL III
CAPITOLUL IV
CAPITOLUL V
CAPITOLUL VI
CAPITOLUL VII
CAPITOLUL VIII
CAPITOLUL IX
CAPITOLUL X
CAPITOLUL XI
CAPITOLUL XII
CAPITOLUL XIII
CAPITOLUL XIV
CAPITOLUL XV
CAPITOLUL XVI
CAPITOLUL XVII
CAPITOLUL XVIII
CAPITOLUL XIX
CAPITOLUL XX
CAPITOLUL XXI
CAPITOLUL XXII
CAPITOLUL XXIII
CAPITOLUL XXIV
CAPITOLUL XXV
CAPITOLUL XXVI
CAPITOLUL XXVII
CAPITOLUL XXVIII
CAPITOLUL XXIX
CAPITOLUL XXX
CAPITOLUL XXXI
CAPITOLUL XXXII

Table of Contents

CAPITOLUL I 4
CAPITOLUL II 13
CAPITOLUL III 19
CAPITOLUL IV 26
CAPITOLUL V 34
CAPITOLUL VI 41
CAPITOLUL VII 48
CAPITOLUL VIII 54
CAPITOLUL IX 59
CAPITOLUL X 65
CAPITOLUL XI 73
CAPITOLUL XII 81
CAPITOLUL XIII 87
CAPITOLUL XIV 97
CAPITOLUL XV 104
CAPITOLUL XVI 110
CAPITOLUL XVII 115
CAPITOLUL XVIII 119
CAPITOLUL XIX 123
CAPITOLUL XX 128
CAPITOLUL XXI 134
CAPITOLUL XXII 139
CAPITOLUL XXIII 145
CAPITOLUL XXIV 151
CAPITOLUL XXV 155
CAPITOLUL XXVI 160
CAPITOLUL XXVII 166

CAPITOLUL XXVIII 171
CAPITOLUL XXIX 177
CAPITOLUL XXX 182
CAPITOLUL XXXI 187
CAPITOLUL XXXII 193